

60

ಶ್ರೀಮತಿ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ

ಕರ್ನಾಟಕ

ಸರ್ಕಾರ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಡಿಕೇರಿ

**ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತರ
ಒರ್ ಜಲಿಯ ಆದರ್ಶ ರಾಜ್ಯ**

ಎಳ್ತ : ಢೂಣ್ಲಂಡ ಶೂಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ

ಬೂಲಪಡ್ತನವು

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೂಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮಡಿಕೇರಿ

“DAKSHINA BHARATATRA ORE CHERIYA AADARSHA RAJYA” was written by Shobha Subbaiah regarding Kodagu till 1952. A condensed translation of **“Tiny model state of south India”** written by Vidwan Dr. I.M. Muthanna.

First Edition : 2016

ಆದ್ಯ ಮುದ್ರಣ : 2016

ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ಕಾಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್

All rights reserved

Rate : Rs. 60/-

ಕ್ರಯ : ಉ. 60/-

ಪಾಳೆ : 10+100

ಪ್ರಕಟಣಾ ಸಮಿತಿ :

ಬಿದ್ವಾಟಂಡ ತಮ್ಮಯ್ಯ - ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಉಮರಬ್ಬ - ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ತೀತಿರ ಡಾ. ರೇಖಾ ವಸಂತ್ (ಸಂಚಾಲಕಂಗ)

ಮಲ್ಲೇಂಗಡ ಬೇಬಿ ಚೋಂದಮ್ಮ

ಬೋಪಯ್ಯ ಚೋವಂಡ

ಮೇಚಿರ ಡಾ. ಸುಭಾಷ್ ನಾಣಯ್ಯ

ಚೀರಮ್ಮನ ವಾಣಿ ಚಂಗುವಮ್ಮಯ್ಯ

ಬೋಳಿ ಪಡ್ತನವು :

ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಸೈಟ್ ಭವನ, ಮ್ಯಾನ್ಸ್ ಕಾಂಪೌಂಡ್,

ಮಡಿಕೇರಿ - 571 201

ಅಚ್ಚೆ ಕಾರ:

ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಕೈಗಾರಿಕೆ ಬಡಾವಣೆ, ಮಡಿಕೇರಿ - 571 201

ದೂ. : 08272 - 228829, 228382

ಅಧ್ಯಕ್ಷಂಡ ತಕ್ಕ

ಡಾ. ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ನಾಡ್ ಕಂಡ ಒರ್ ಪೆರ್ಮೆರ ಕವಿ, ಸಾಹಿತಿ. 1920-2002 ಈ ಅವಧಿಲ್ ಬದ್ಕೆತಿಂಜ ಇವು ತಂಗಡ ಬದ್ಕೆಲ್ ಕಂಡ ಕೊಡಗನ, ಕೊಡಗರ ಚಾಯಿನ, ಕೊಡವಡ ಸಂಸ್ಕೃತಿನ ಪೇರ್ತ್ ಅರ್ಂಜಂಡದೇ ಅಲ್ಲತೆ ಅದಂಡ ಮೀದ ಅಧ್ಯಯನ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿತ್. ಕೊಡಗಲ್ ಅದೆಚ್ಚಕೋ ಕವಿಯ, ಸಾಹಿತಿಯ ಪುಟ್ಟಿತ್ ಮರೆ ಆಯಿತುಂಡೇಂಗಿಯೂ ಚೆನ್ನಾಂಗಾಳ್ ನ ಮಾತ್ರ ನಂಗ ಗೇನಬೆಚ್ಚವಕಾಪೊ. ಅದಂಗ್ ಕಾರಣ ಅಯಿಂಡ ಎಳ್ತ್. ಅಂಥ ಸಾಹಿತಿಯಡ, ಕವಿಯಡ ಎಚ್ಚಕೋ ಎಳ್ತ್ ಬೊಳಿಕಾಂಗತೇ ಮರೆ ಆನದೂ ಉಂಡ್. ಚೆನ್ನಂಗಲ್ಲಾ ಎಳ್ತನ ಅಯಿಂಡ ಸಂಸಾರಕಾರ, ಅಕಾಡೆಮಿಕಾರ ಕಂಡ್ಪುಡ್ಚಿತ್ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿತ್ ಜನಕ್ ಎತ್ತೆಚಿಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತ್.

ಡಾ. ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಗ ಕನ್ನಡ ಅಲ್ಲತೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಲ್ ನಲ್ಲ ಪುಡ್ತ ಉಳ್ಳವು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅದಂಗ್ ಸಾಕ್ಷಿ ಅವು ಎಳ್ತದನ ನೂರಾಂಗೂ ಅದಿಯಾನ ಕೊಡವ ಕವನ, ಕೊಡಗನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ಲ್ ಎಳ್ತದನ "A Tiny Model of South India" ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ಡಾ.ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಗ ಎಳ್ತದನ ಕವನತೆನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಂಜಿ ಎಡ್ತಿತ್ ಈಂಗ್ ಮಿಂಚಾತ್ ಅಕಾಡೆಮಿರ ಅವಧಿಲ್ ಅಚ್ಚಮಾಡಿತ್ "ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಕವನ ಮಾಲೆ" ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪತ್ ಪ್ರಕಟಪಡ್ತಿತ್.

ಇದಿಕ್ಕ ನಂಗಡ ಅವಧಿಲ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ನಾಟಕ ಗ್ರಂಥತನ ಕೊಡವ ಭಾಷೆಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡ್ವ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡ್ವನ ಪೋಲೆ, ಡಾ.ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಗ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ಲ್ ಎಳ್ತದನ "A Tiny Model of South India" ಪುಸ್ತಕತನ ಕೊಡವ ತಕ್ಕಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡೋಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್ಚಿ. ಇದಂಡ ತರ್ಜುಮೆನ ದಾರ್ನಗುಂಡ್ ಮಾಡ್ಚಿಡೊವೋಂದ್ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಡಾ.ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಡ ಬೆಂದೂರ್ತಲುಳ್ಳ ಅಯಿನ ಚಿರ್ಪತೇ ಕಂಡಿತ್ ಅಯಿಂಡ ಆಶೀರ್ವಾದತ್ ಬೊಳ್ಂದಿತ್ ಇಂದಿಕ್ಕ ಕೊಡಗರ ಪೆದಪೋನ ಕಲಾವಿದೆ ಆಯಿತೂ, ಸಾಹಿತಿಯೂ ಆಯಿತ್ ಪೆದಪೋನ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಯಿಂಗಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಜವಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸ್ಚಿ. ಪೇರ್ತ್ ಕುಸೀಲ್ ಒತ್ತಂಡ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಯಿಂಗ ಮೂಲ ಎಳ್ತಕಾರಂಡ ಎಳ್ತಕ್ ಏದೇ ತರತ್ ಕುತ್ಬಾರತನ್ನೆ "A Tiny Model of South India" ಪುಸ್ತಕತನ "ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್ ಒರ್ ಚಿರಿಯ ರಾಜ್ಯ" ಎಣ್ಣುವ

ಪೆದಬೆಚ್ಚಿತ್ ಚಾಡ್ತೆ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತಂದಿತ್.

ಡಾ. ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅವು ಎಲ್ತನ "A Tiny Model of South India" ಪುಸ್ತಕತ್ ಕೊಡಗ್ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ, ಕೊಡಗ್ ಚಾಯಿ ಬೋಜ, ಪುರಾಣ ಕಾಲತ್ ಕೊಡಗ್, ಕೊಡಗ್ ಆಳ್ ನ ರಾಜಂಗ. ಅಕ್ಕತ್ ಜನಡ ಬದಕ್, ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ಅಪ್ಪರತ್ ಕೊಡಗ್, ಕೊಡಗ್ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಸಂಗ ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರ ಇನ್ನನೆ ಪ್ರತಿ ಒರ್ ವಿಷಯತ್ ನ ಬುಡ್ತಿ ಎಲ್ದಿತ್. ಈ ಎಲ್ತನ ಎಲ್ದುವಕಾಪಕ ಅವು ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಎಲ್ತಕಾರಡ ಎಲ್ತನ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿತ್ ಅದಂಡ ಮೀದ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡ್ನಾನ ಕೂಡಿ ಕಾಂಗಲು. ಇಂಥಾ ಒರ್ ನಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿ ಉಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕತ್ ನ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತ್ ಜನಡ ಮುಂಬಲ್ ಬೆಪ್ಪಕ್ ನಂಗಕ್ ನೇರಾಯಿತೂ ಕುಸಿಯೂ ಆಯಂಡುಳ್ಳದಲ್ಲತೆ ತೃಪ್ತಿಯೂ ಉಂಡ್.

ಡಾ. ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಡ ಈ ಎಲ್ತನ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ಲ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿಂಜ ಪ್ರಕಟ ಪಡ್ತುವಕ್ ನಂಗಕ್ ಅಯಿಂಡ ಸಂಸಾರತ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೋಂಡಿಯಾನ ಪೋಲೆ ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಅಯಿಂಡ ಮೋಂವೊ ಐಚ್ಚಿರ ಗಣಪತಿ ಅಯಿಂಗ ಪೇರ್ತ್ ಅಭಿಮಾನತೂ ಕುಸೀಲೂ ನಂಗಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ತಂದಿತ್ ಸಾಕಾರ ತಂದಿತ್. ಐಚ್ಚಿರ ಗಣಪತಿ ಅಯಿಂಗಕ್ ನಾಡ ಪರವಾಯಿತು, ಅಕಾಡೆಮಿರ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯಂಗಡ ಪರವಾಯಿತೂ ಮನದುಂಬ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆನ ಅರ್ಪೆಚಿಟ್ಟವ.

ಅನ್ನನೆ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ಎಲ್ತನ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ಲ್ ಚಾಯೋಡೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತಂದ ಕೊಡಗ್ ಪೆರಿಯ ಕಲಾವಿದೆ, ಸಾಹಿತಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಅಯಿಂಗಕೂ ಎಲ್ಲಡ ಪರವಾಯಿತ್ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಎಣ್ಣಿಯಿವಿ.

ಸಮಯಕ್ ಸರಿಯಾಯಿತ್ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ಅಂದೋಡೆ ಅಚ್ಚೆ ಮಾಡಿತಂದ ಮಡಿಕೇರಿರ "ಶಕ್ತಿ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್" ಅಯಿಂಗಕೂ ಎಲ್ಲಾಡ ಪರವಾಯಿತ್ ನಲ್ಲರಿಮೆ ಬಯಂದವಿ.

ಅನ್ನತೆ ಕೊಡಗ್ ಮೀದ ನಲ್ಲ ಮಾಹಿತಿ ಉಳ್ಳನ್ನತ ಈ ಪುಸ್ತಕತ್ ನ ನಿಂಗಕ್ ಎತ್ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಇಂಚಾಚ್ಚಕೂ ಇಂಥ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಹಿತಿಯ ಈ ಕೊಡಗ್ ಮಣ್ಣಲ್ ಪುಟ್ಟಿ ಬರಡ್ಲೆಂದ್ ಬಯಂದವ.

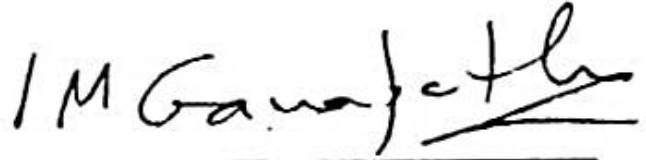
ಅದ್ವೈತಂಜ ಎನ್. ತಮ್ಮಯ್ಯ

ಅಧ್ಯಕ್ಷ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಮಡಿಕೇರಿ

ಇಯಿಂಗಡ ಮೋವಂಡ ತಕ್ಕ

ಮೋಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಇಯಿಂಗ ನಾಡ ತೀರ್ಥರೂಪರಾನ ವಿದ್ವಾನ್ ಡಾ. ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಎಳೆದನ ಚರಿತ್ರೆ ಪುಸ್ತಕ “ಎ ಟೈನಿ ಮಾಡಲ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ”ತನ ಚೆರಿಯದ್ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡವ ತಕ್ಕಕ್ (ಭಾಷೆಕ್) ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿತ್, ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಡಿಕೇರಿರ ಆದನೆಲ್ ಬೊಳಿಪಡ್ತವೀಂದ್ ನಾಡ ಅನುಮತಿ ಕೇಪಕ ನಾಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ ಆಚಿ. ಪಪ್ಪ ಕಪ್ಪ ಪಟ್ಟಿತ್ ಅರಂಜಿತ್ ಎಳೆದನ ಎಳೆತನ ನಂಗಡದೇ ಕೊಡವ ಭಾಷೆಡ ಕಿರು ಪುಸ್ತಕ ನಾಲ್ ಜನಕ್ ಉಪಕಾರ ಆಕಡ್. ಕೊಡಗರ ಆಯಿಮೆ ಕೋಯಿಮೆನ ಅರಂಜಿತ್, ಪೆರ್ತಜನ ಎಳೆತಕಾರ ಮಿಂಞಕ್ ಬರಡೇಂದ್ ಬಯಂದಂಡ್ ಏಡ ಪಪ್ಪ ಎಳೆದನ ಈ ಪುಸ್ತಕತನ ನೂರ್ ಪುಟತರ ಒಳಲ್ ಕೊಡವ ಭಾಷೆಲ್ ಬೊಳಿಪಡ್ತವಕ್ ಅಯಿಂಡ ಮೋವನಾನ ನಾನ್ ಐ.ಮಾ. ಗಣಪತಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡತಿಯೆ.

ಐ.ಮಾ. ಗಣಪತಿ,

ಎ, 5. ರವಿ ಉದಯ ಅಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್

1ನೇ ಕ್ರಾಸ್, 4ನೇ ಬ್ಲಾಕ್,

ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀಪುರಂ

ಮೈಸೂರು - 570012

ಪುಸ್ತಕತರ ಬಗ್ಗೆ

ವಿದ್ವಾನ್ ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಈ ಪುಸ್ತಕತನ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಲ್ ಎಳೆದಿತ್ ಪ್ರಕಟ ಪಡುತುವಕ ನಾನ್ ಒಯಿಂಬದ್ ಬಯಿತ್ರ ಮೂಡಿ. ನಾನದ್ನ ಓದಿಯೆ ಇರ್ವತ್ತಂಜಿ ಬಯತ್ ಆನದೂಂದ್ ಕಾಂಬ. ಇದ್ನ ಓದ್ನಂದ್ಂಜೇ ಈನ ಎಲ್ಲಾರ್ಡ ಗಮನಕ್ ಎಡ್ತಬರೊಂಡು ಎಣ್ಣುವ ಆಸೆ ನಾಕಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೇರ್ತ್ ಕಾಲ ಅ ಪುಸ್ತಕ ಅಂದ್ ಬೊಳಿ ಕಂಡಕೋ ಬಯ್ಯ ರಾಜಕೀಯವೋ, ಅಲ್ಲ ವಿದ್ವಾನ್ ವಿದೇಶಕ್ ಪೋಯಿಟಾಂಗೋ ಏರ ಒತ್ತಾಸೆ ಕಂಡಲೆ. ಎನ್ನಂಗೇಂದ್ ಗೊತ್ತಪೋರ. ಪುಸ್ತಕ ಮೂಲೆಕಾಚಿ. ದಂಡ್ ಮೂಂದ್ ಆಲ್ಮೇರತ್ಲ್ ಅಯಿಂಡ ಮಾವಿರ ಚೇಂದಂಡ ಮನೆಲೂ, ನಾಡ ತಾಯಿರ ಪಾಂಡಂಡ ಮನೆಲೂ ಇಂಜತ್. ಪಣ ಕೊಡ್ಪಕ್ ಜನಕ್ ಇಷ್ಟ ಇಲ್ಲೇಂಗಿಯೂ, ಓದಿ ತಪ್ಪೇಂದ್ ಎಡ್ತ ಪೋಯಿತ್, ಅದ್ಂಜಿ ವಿಷಯ ಎಡ್ತಂಡ್. ತಾಂಡ ತಾಂಡ ಪುಸ್ತಕ ಎಳೆದ್ನವ್ವ ಎಚ್ಚಕೋ. ಬಯ್ಯ ಉಟ್ಟ ಕುತ್ತಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಪುಸ್ತಕತನ ಚಾಡಂಡಿಯಾಚಿ. ಇಕ್ಕ ಬೋಂಡುವೇಂಗಿಯೂ ಇಂಥಾ ಒರ್ ಚಾಯುಳ್ಳ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರತಿಯೇ ಇಲ್ಲತಾಯಿತ್.

ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ಲ್ ಉಳ್ಳ ಈ ಎಳೆತನ ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡುವ ಸಾಹಸ ನಾನ್ ಮಾಡಿಯೆ. ಇದ್ ಪದ ಪದತ್ರ ತರ್ಜುಮೆ ಅಲ್ಲ. ನೂರ್ ಪುಟತ್ರೊಳ್ ಇಂಜಕ ಒರ್ ಬಸ್ಸಲ್ ಪೋಪಕೋ, ಬಯಿಟ್ ವರ್ವಾಂಂಜಿ ಮಿಂಇಗೊ ಓರ್ ದಂಡ್ ಗಂಟೆಲ್ ನಂಗ ನಡ್ಂದ್ ಬಂದ ಬಟ್ಟಿನ ನಂಗ ನೋಟೊಲು, ಎಣ್ಣುವ ಆಸೆಲ್, ಅಯಿಂಡ ಮೋಂವ ಐಚೆಟ್ಟಿರ ಗಣಪತಿರ ಅನುಮತಿ ಕೇಪಕ ಕುಶಿಲ್ ಒತ್ತಿತ್ ನಾಲ್ಗೆರೆ ಎಳೆದಿತೂ ತಾತ್.

ಐ.ಮಾ. ಮುತ್ತಣ್ಣ ಚಾಚೆಲ್ ನಾಡ ಭಾವ. ಕುಂಇಂಜೇ 'ನೀನ್ ಎಳೆತಕರ್ತಿ ಆಪಿಯಾಂ'ದ್ ಆರ ಕೆಜ್ಜಯಿಂಗ. ಇಯಿಂಗಕ್ ನಾಡ ತಕ್ಕಾರ ಈ ಎಳೆತರ ಮೂಲಕ ಬಯಂದವಿ.

ಮಾಣ್ಂಡ ಲೋಭಾ ನುಬ್ಬಯ್ಯ

COORG

Showing the Nads

(Boundaries approximate)

Yelusavira Seeme

- Kodli Hobli
- Yelusavira Seeme
- Nidtha Hobli
- Bilhada Hobli
- Ramaswami Kanive

(After
M.N.Srinivas)

Nanjaraja Patna

- Yedavanad
- Surlabi Muttunad
- Gadinad
- Halerinad
- Uluguli Madikeri and
- Nanjarajapet Hobli

Yedenalknad

- Beppunad
- Yedenalknad
- Ammathinad

Madikeri

- Horamalenad
- Horur Noorokklunad
- Kuyyangerinad
- Bengunad
- Kaggodlunad
- Kantamumad
- Hudikeri - Mandappanad
- Padinalknad
- Tavunad
- Padinalknad
- Kadiyath and

Kiggatnad

- Bettyathnad
- Anjigerinad
- Tavalageri - Murnad
- Hattugatnad

.... ಜೊಪ್ಪೆಲ್....

ಕೊಡಗ್ ಬೆಡಗ್‌ರ ನಾಡ್	-	1
ಪುರಾಣತ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಪಿಂಜಾ ಕಾವೇರಿ	-	2
ಪಳಿಯ ಚರಿತ್ರೆ	-	10
ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಊರ್	-	14
ಸಿಂಹಾಸನ ಕಾಯಿತ್ ಯುದ್ಧ	-	17
ಕೊಡಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ನಡುವೆತ ಯುದ್ಧ	-	19
ಮನೆರ ವಿಚಾರ	-	21
ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡ್‌ನದ್	-	23
ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕಾನೂನ್ ಪ್ರಯೋಗ	-	25
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ	-	27
ರಾಣಿ ಗೌರಮ್ಮ ಮತಾಂತರ ಪಿಂಜಾ ಮರಣ	-	28
ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಮೊಕದ್ದಮೆ	-	29
ತಪ್ಪ್ ಎಣ್ಣಾನ ಒತ್ತಂಡದ್	-	31
ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಸಂಗ	-	33
ಕೇಂದ್ರಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಷಯ	-	37
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಿಂಜಾ ಅಲ್ಲಿಂಜ	-	39
ನಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಿಂಜಾ ಸ್ವಂತ ಸರಕಾರ	-	42
ಗಾಂಧಿ ಪಿಂಜಾ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ಬೆಂದ್‌ಕ	-	46
ಕೊಡಗ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಆಲ್ಟಿಕೆಡ ಕೊಡಗ್	-	51
ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಭೂ ಕಾಯಿದೆ	-	55
ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ	-	57
ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಿಂಜಾ ಕಲೆ	-	62
ನ್ಯಾಯ ವಿತ್ತರಣೆ	-	66
ಕೃಷಿ ಪಿಂಜಾ ಸಹಕಾರ	-	69
ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪಿಂಜಾ ಜನಡ ಆರೋಗ್ಯ	-	73

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ. P.W.D	..	76
ಕೊಡಗ್‌ರ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್	-	78
ಕಾಫಿ ಬೊಳೆಡ ಮುನ್ನಡೆ	-	79
ಪಡೆ ಬೀರಂಗಡ ಬಗ್ಗೆ	-	80
ಭಾರತ ಪಡೆರ ದಂಡ್ ಜನರಲ್	-	83
ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕೋಮ್‌ರ ಜನ	-	86
ಕೊಡವಡ ಪುಟ್ಟ್ ಒರ್‌ಚರ್ಚೆ	-	89
ಸಮಾಜತ್‌ರ ಕಟ್ಟೊಳೆ-ವಿವರ	-	90
ಪದ್ಧತಿ ಪರಂಪರೆ-ಸಾಧಾರಣ ಇನ್ನನಿಂಜತ್	-	92
ಚಾಯುಳ್ಳ ಮಂಗಲ ಪದ್ಧತಿ	-	94
ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿರ ವಿಷೇಷತೆ	-	97

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್‌ರ ಒರ್ ಚೆರಿಯ ಆದರ್ಶ ರಾಜ್ಯ

ಒಂದನೇ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ ಬೆಡಗ್‌ರ ನಾಡ್

'ಕೊಡಗ್'-ಇದ್‌ನ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಕಾರ 'ಕೂರ್ಗ್' ಎಣ್ಣೆತ್ ಕಾಕುವ, ಇದ್ ಒರ್ ಚೆರಿಯ ತಾಂಡದೇ ಸರ್ಕಾರ ಉಳ್ಳ ನಾಡ್. 'ಕೊಡಗ್' ಎಣ್ಣೆಕ 'ಬಡ್‌ಕ್‌ಡ ಒಳ್‌ಲ್' ಎಣ್ಣುವ ಅರ್ಥ. ಈ ರಾಜ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟತ್‌ರ ಬರಿಲ್ 75.22°ಯೂ 76.12°ಯೂ ಪಿಂಇ 11.56° ಯೂ 12.50° ರ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಪಿಂಇ ರೇಖಾಂಶತ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಮಾರ್ಚ್ 1952 ಕೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ರ ಆಡಳಿತತಿಂಜತ್, ಕೇಂದ್ರತಿಂಜಿ ಆಡಳಿತ ನಡಪಯಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಇದ್‌ನ 'ಸಿ' ಸ್ಟೇಟ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೇತರದೇ ಸರಕಾರ, ದಂಡ್ ಮಂತ್ರಿಯ ಉಳ್ಳ ಕೇಬಿನೆಟ್, ಲೋಕತ್‌ಲೇ ಚೆರಿಯ ಕೇಬಿನೆಟ್ ಆಯಿತ್, ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಇಲ್ಯೇತ್‌ರ ರಾಜ್ಯ ಭಾರತ್‌ನ ಕೇಂದ್ರ ಎಣ್ಣೆನ್‌ಕೆ ನಡತುವ. ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ಲೂ, ಪೂರ್ವತ್‌ಲೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮಲಬಾರ್ ಇಲ್ಯೇತ್‌ರ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ಲೂ ನೆರೆ ಊರಾಯಿತುಂಡ್. ಹೇಮಾವತಿ ಪೊಳೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಉತ್ತರತ್‌ರ ಕೊನೆ ಪಿಂಇ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಕುಂದ್ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ರ ಕೊನೆ ಸೀಮೆ.

ಮಡಿಕೇರಿ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣ. ಇದ್ ಚಾಯಿ ಉಳ್ಳ ಪೇರ್ತ್ ಸುಂದರವಾನ, 10,000 ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಉಳ್ಳ, ಸಮುದ್ರ ಮಟ್ಟತ್‌ಂಜಿ 3900 ಅಡಿ ಮೇಲೆ ಉಳ್ಳೊ ಪಟ್ಟಣ. ಈ ಊರ್‌ಕ್ ಬಂದವು ಎಲ್ಲಾರೂ ಮಡಿಕೇರಿನ ಬೇನಿಲ್ ಊಟಿ ಬುಟ್ಟಕ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪ ಜಾಗವಾಯಿತ್ (ತಾಣ) ಕಂಡೋವ. ಈ ಊರ್ ಕಡಪ ಆಯಿತ್ ಕಂಡಕೋ ತಾಂಡದೇ ಚಾಯಿ ಪಡ್‌ಂದಂಡಿತ್. ಮಡಿಕೇರಿಡ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ಂಜೋ, ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಕುಂದಂಜೋ, ನಾಲ್ಕನಾಡಂಜೋ, ಪುಷ್ಪಗಿರಿಂಜೋ, ಒಮ್ಮ ಕಣ್ಣ್ ಪಾಂಜಕ, ಕೊಡಗ್‌ಡ ಪ್ರಕೃತಿರ ಸೊಬಗ್ ಕಾಂಬ. ಮಾಲೆಕೊಯಿತನ್ನನೆ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್, ಓರೆ ಕೋರೆ ಪೋಪ ರಸ್ತೆ, ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಬೇಲ್ ಬಾಣೆ, ಬೆಟ್ಟತ್‌ರ ಪಚ್ಚೆ ಪೆರಂಗಿತೇ ಇಪ್ಪ ಪೊದೆ, ಇದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಉಳ್ಳ ಪ್ರಕೃತಿರ ಕೊಡಗ್‌ಗೆನ ಎಣ್ಣುವ. ಈ ಕಣ್ಣನೇ ನಂಬೊಕಯ್ಯತ ಚಾಯಿ ಮಾಲವಂಡೋ, ದೇವಡೋ, ಮನತ್‌ನ ಸೂರೆ ಮಾಡುವ.

ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತಾಯಿತ್, ಇಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟ್‌ನ ಜನ, ಇಲ್ಯೇತ್‌ರ ಶುದ್ಧ ನೀರ್, ನಲ್ಲ ಗಾಳಿಲ್, ಬೊಳ್‌ಂದವು ನಲ್ಲ ಮನತ್‌ರವು. ಎಚ್ಚಕೋ ಪೆದಪೋನ ಭಾರತತ್‌ರ ಜನ ಆಯಿಂಡ ಸುತ್ತಾಟತ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದದಲ್ಲತೆ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧೀಜಿ ಇಲ್ಲಿಯೇತ್‌ರ ಜನಡೋ, ಇಲ್ಲಿಯೇತ್‌ರ ಪ್ರಕೃತಿರ ಐಶ್ವರ್ಯತನೋ ಕಂಡಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ

ಪಟ್ಟದ್, ಕೊಡಗ್ ಚೆರಿಯ ವಿಷಯ ಅಲ್ಲ. ಸರದಾರ್ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್, ಇಡೀ ಭಾರತತ್ ರಾಮ ರಾಜ್ಯಂದ್ ಉಳ್ಳೊ ಕೊಡಗಲ್ ಮಾತ್ರಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಈ ತಕ್ಕ್ ಒತ್ತ್ ಕೊಡ್ತಿತ್, ಊಟತರ ವಿಚಾರಕೂ, ತೋಕ್ ಕತ್ತಿ ಉಪಯೋಗಕ್ ತಡೆ ಇಲ್ಲತೆಯೂ, ಈ ಶಾಂತಿಪ್ರಿಯ ಜನಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡ್ತತ್. ಈ ರಾಜ್ಯ ಪಂಡ್ ತೇನ್ ಪಾಲ್ಡ ನಾಡಾಯಿತಿಂಜತ್. ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವಿ ತಾಂಡ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಶಕ್ತಿವಂತಂಗಳಾಯಿತೂ, ನಲ್ಲ ತಡಿಕಾರಳಾಯಿತೂ ಚಾಕ್ಚಿ. ಮಲೇರಿಯ ಕಾಯಿಲತರ ಬೀಡಾನ ಇಲ್ಲಿ, ಇಕ್ಕ ಆ ಕಾಯಿಲತರ ಚೊಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲೆ. ದಾರು ಕೂಡ ಈ ರಾಜ್ಯ ಶಾಂತಿಲೂ ಸಮೃದ್ಧಿಲೂ ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಂದ್ ಧೈರ್ಯತ್ಲ್ ಎಣ್ಣೆಲು.

ಕೊಡಗು ರಾಜ್ಯತರ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 1593 ಚದರ ಮೈಲ್. ಸುಮಾರ್ ಅರ್ವದ್ ಮೈಲ್ ಉದ್ದಕ್, ನಾಪದ್ ಮೈಲ್ ಅಡ್ಡಕ್. ಲಿಂಗಾಯತ್ ರಾಜಂಗ ಇಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್ಡಕ್ ಬಕ್ಕಣೆ ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ ಒರ್ ಸೀಮೆ ಇಂಜಲೆ. ಇಂಜಿತುಂಡೇಂಗ್ಲೂ ಅಕ್ಕಕ್ಕ ರಾಜಂಗಡ ಮಧ್ಯತ್ಲ್ ಜಗಳತ್ನುಂಡ್ ಬದಲಾಯಂಡೇ ಇಂಜಿತಿಕ್ಕು. ಸುಮಾರ್ 1640 ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಪಶ್ಚಿಮತ್ಲ್ ಬಂಟ್ವಾಳ ಚೆರಕ್ಕುಲ್ ಕೆತ್ತನೆ, ಉತ್ತರತ್ ಮಂಜ್ರಾಬಾದ್, ಅರ್ಕಲ್ಗೋಡ್, ಹಾಸನ ಕೆತ್ತನೆಯೂ, ಪೂರ್ವತ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣ ದಾಟಿತ್ ಹುಣಸೂರ್ ಪಕ್ಕ ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜಿತಿಕ್ಕು. ಹಾಲೇರಿ ವಂಶತ ಎಚ್ಚಕೋ ರಾಜಂಗ ಇದ್ನೆಲ್ಲ ಆಳಿಯಂಡಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಡ ಕೆಲವು ಪಾಳ್ ಅಭ್ಯಾಸತ್ನುಂಡ್ ಊರ್ಡ ಸೀಮೆ ಇಳ್ಂಜಂಡ್ ಬಾತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ 1834 ಲ್ ಎಡ್ತವಕ ಪಿಂಇ 580 ಚದರ ಮೈಲ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತ್, ಇಕ್ಕ ಬೆರೀ 1593 ಚದರ ಮೈಲಿ ಆಯಿರ್ತ್.

1681 ಲ್ ಹಾಲೇರಿ ವಂಶತ ಮುದ್ದುರಾಜ ಮಡಿಯಾನ ಕೇರಿ- ಮಡಿ- ಕೇರಿನ, ತಾಂಡ ರಾಜಧಾನಿ ಮಾಡಿರ್ತ್. ಇದ್ ಮಧು ಕೇರಿ -ತೇನ್ರ ಊರ್ಂದೂ ಕೇಳಿ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ಂಡ ಕಾಲಕ್, ಮಡಿಕೇರಿಡ ಕೋಟಿನ, ಕಲ್ಲಲ್ ಪುನಃ ಕಟ್ಟ್ಚಿಟ್ಟತ್. ಈ ಕೋಟಿರ ಸುತ್ತ ನಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟತರ ನೋಟ ಕಾಂಬ. ಈ ಕೋಟಿರ ಆರ್ ಕಡೆಂಜೂ ನಲ್ಲ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನೋಟ ಇಂಜತ್. 1812 ಲ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಮುಖ್ಯ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟ್ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್ಂಡ ಅಡಿಲ್ ಕೊಡಗ್ರ ಹಳ್ಳಿ ಮನೆ, ಇಂಜತ್. ಆಂಡ ಮೇಲೆ, ಸುತ್ತ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಾದರಿರ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಗದ್ದಿಗೆ ಪಿಂಇ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕೂಡ ಲಿಂಗರಾಜನೇ 1817 ಲ್ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. 1820 ಲ್ ಅರಮನೆರ ಬರಿಲೇ ಆಂಗ್ಲಂಗಡ ಚರ್ಚ್ ಕಟ್ಟಿತ್, ಇದ್ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಡ ದೇವಸ್ಥಾನತರ ಪಕ್ಕಲ್ ಉಂಡ್; ರಾಜಾಸೀಟ್ರ ಪಕ್ಕತ್ ಬೋಂಡ್ಯಚ್ಚಕ್

ಕುಂದ್ ಉಂಡ್. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಸುತ್ತ ನೋಟೋಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯುಂಡ್. ರಾಜಂಡ ಗದ್ದಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿ ಉಳ್ಳ ಕೆತ್ತನೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಗ್ ದೇಶತ್ ಉತ್ತರ ಭಾಗತ್ಲ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯುಂಡ್.

1792 ಲ್ ಬಲ್ಯ ವೀರರಾಜ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಎಬರ್ಕ್ರೋಂಬಿ ನ ಕಂಡಾಂಡ ಮಾರಿಪತ್ತ ಕಂಡ್ ಪುಡ್ಚ ಜಾಗ -ವಿರಾಜಪೇಟೆ. ಮೈಸೂರ್ಡ ವೆಂಕಟಾದ್ರಿ, ನಾಯಕಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಲ್, ಎಲುಸ ವೀರಸಿಂಹ ಇಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್ಡ ಏಳು ಸಾವಿರ ಸೀಮೆ ಪಡೆರ ಯುದ್ಧ ಆನದು ಆ ಜಾಗತ್ನ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್. ನಂಜುಂಡ ರಾಜಂಡ ಪೆದತ್ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣ ಇಂಜತ್. ಇಂವ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ಕಯಿಂಜಿಮೋನ ರಾಜ. ಪಳಿಯ ಫ್ರೇಸರ್ ಪೇಟೆ (ಕುಶಾಲನಗರ), ಅಕ್ಕತ ಕರ್ನಲ್ ಫ್ರೇಸರ್ ಎಣ್ಣೊ ಕೊಡಗ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ಡ ಪೆದತ್ ಕಟ್ಟನದ್. ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆ ಎಣ್ಣುವದ್, ಸುತ್ತ ಹೇಮಾವತಿ ಪೊಳೆಂಜೂ, ಕಾಡ್ಂಜೂ ಸುತ್ತಿತ್ತುಳ್ ಪ್ರದೇಶ. ಚೋಳಂಗ ಕಟ್ಟನ ಪರಶುರಾಮಂಡ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಲೂ ಉಂಡ್. ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ದಿವಾನ್ ಪೊನ್ನಪ್ಪಂಡ ಪೆದತ್ ಬಂದದ್ ಇದ್. ಸೋಮಾರಪೇಟೆ ತಾಲೂಕ್ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಬಪ್ಪ. ನಾಪೋಕ್ಲು, ಹುದಿಕೇರಿ, ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪ, ಅಮ್ಮತ್ತಿ, ಮೂರ್ನಾಡ್, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ ಇದೆಲ್ಲಾ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಊರ್.

ಕೊಡಗ್ ಅವಶ್ಯವಾಯಿತ್ ಕುಂದ್ ನಾಡ್. ವೈನಾಡ್ ಪಿಂಞ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ದಕ್ಷಿಣತ್ತೂ, ಕಿಗ್ಗಟ್ಟನಾಡ್ ಪಿಂಞ ಕುಂದ ಕುಂದ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಕೆತ್ತನೆ, ಪಶ್ಚಿಮ ಕುಂದ್ ಕೂಡ ಪೋಯಿತ್, ಪೆರಂಬಾಡಿ ಪೆಗ್ಗಳ ಕುಂದ್ ಕೂಡುವ. ಇದ್ ಮಿಂಞಕ್ ಸೋಮ ಕುಂದ್ ಪಿಂಞ ತಡಿಯಂಡಮೋಳ್ ಕುಂದ್ನ ಕೂಡುವ. ಅಲ್ಲಿ ಅರಬೀ ಸಮುದ್ರ ಕಾಂಬ. ಈ ಕುಂದ್, ಪಡ್ಜಾರ್ ಕುಂದ್ ಅತೀ ಎತ್ತರತ ಕುಂದ್. ಇದ್ 5724 ಅಡಿ ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟತ್ಂಜಿ ಏರಿತ್ ಈ ಕುಂದ್ ಸಾಲ್ ಕೊಡಗ್ಲೇ ಶಾಂತಳ್ಳಿ, ಮಾಲಂಬಿ ಕುಂದ್‌ರಲ್ಲಿ ಅಂತ್ಯ ಆಪ. ತಡಿಯಂಡಮೋಳ್ ನಾಲ್ಕಾಡ್ ಅರಮನೆ ಬಯ್ಯತ್ ಎದ್ದ ನಿಂದಿತ್. ಈ ಪಡ್ಜಾರ್ ಕುಂದ್‌ಕರೆಲ್ ನಲ್ಲ ಫಲವತ್ತಾನ ಜಾಗ ಉಂಡ್. ಕುಶಾಲನಗರ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ತಿತಿಮತಿ ಇದೆಲ್ಲ ಪೇರ್ತ್ ತಿರುವಲ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಎಳ್ತಕಾರಕ್ ಈಂಡ ಮೇಲೆ ಪದ್ಯ ಎಳ್‌ದನಚ್ಚಕೂ ಪೋರ, ಅದ್‌ನ ಕವಿಯ ಪ್ರಕೃತಿರ ಬೋಳೆರ ಮಣಿಮಾಲೆಂದೇ ಎಳ್‌ದಿಯೋವ.

ದಕ್ಷಿಣ ಗಂಗೇಂದ್ ಪೆದಮೋನ ಕಾವೇರಿ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಲ್ ಉದಿಪ. ಕುಂದುಂಜಿ ಪರಂಜಿ ಬಪ್ಪಕ ಕಾವೇರಿ, ರಭಸತ್ ನಾಡ್‌ರ ನಡುಂಜ ಪಾಂಜಿ ಬಂತ್ ಮೈಸೂರ್ಕ್

ಬಂತ, ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣತನ ಸುತ್ತಿತ್, ಸೇಲಂಕಾಲೆ ತಿರುಚಿನಾಪಳ್ಳಿನ ಕೂಡುವ. ಅಲ್ಲಿ ದಂಡ್ ಕವಲಾಯಿತ್ ಶ್ರೀರಂಗಂ ತಿರಿಕೆನ ಸುತ್ತಟ್ಟಿತ್ ತಾಂಡ ಫಲವತ್ತಾನ ಮಣ್ಣೆನ ತಂಜಾಊರ್‌ಕ್ ಬುಟ್ಟಿತ್, ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿನ ಕೂಡುವ. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥವೂ ಬೋರೆ ಉಪಪೊಳೆಯಳೂ ಮಿಂಗಳಲೇ ಕಾವೇರಿನ ಕೂಡಿರುವ. ಕಾವೇರಿರ ದಡ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಜೆ ಮಣ್ಣೆಲೂ, ಮಣತ್‌ಲೂ ಕೂಡಿತ್ ಕಾಡ್‌ದುಂಬಿತ್, ಪುಂಡ ಬಿದರ್ ಪಾಂಜಿತುಂಡ್. ಮೈಸೂರ್‌ಡ ರಾಜ ಪ್ರಮುಖ, ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ “ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ನೀರೂ, ಕಾಡೂ, ನಲ್ಲ ಮಣ್ಣೂತಂದ್, ಆರಕೆಜ್ಜ ಕಾವೇರಿಕ್ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಕುಂಬ್‌ಡುವೀ”ಂದೆಣ್ಣುವ. ಕಾವೇರಿ ನೀರ್‌ಲೇ ಆದ್ಯತ್ ಹೈಡ್ರೊ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೋಜೆಕ್ಟ್ ಶಿವನಸಮುದ್ರತ್‌ಲ್ ಮಾಡೊಕಯಿಂಜಿಯೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೇರಿದ ಮಳೆ 110 ಇಂಚ್. ಒರ್ ಕಾಲಕ್ ಜುಲೈ ತಿಂಗತ್ ಏರ ಮಳೆ, 65 ಇಂಚ್ ದಾಟಿತಿಪ್ಪ. ಬೇಲ್ ಪಣಿ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮ ಮಳೆನ ನಂಬಿತಿಪ್ಪ. ಪಿಂಗಳ ಚೆನ್ನ ಪೊಳೆ ಪಶ್ಚಿಮಕಾಲೆ ಒಕ್ಕುವ. ಮಳೆ ಇಲ್ಲತಲ್ಲಿ ಓರಮ್ಮ ಬರಗಾಲ ಬಪ್ಪ. ಮಳೆಗಾಲತ್ ಭಾಗಮಂಡಲ, ಪುಷ್ಪಗಿರಿ, ಪೆರ್ಂಬಾಡಿ, ಈಲೆಲ್ಲಾ ಭಾರೀ ಮಳೆ ಇಪ್ಪ. ಪೆದ ಪೋನ ಝರಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬರಪೊಳೆ, ಸಾರತಬ್ಬಿ ಪಿಂಗಳ ಉತ್ತರತ್ ಕುಮಾರಧಾರಾ. ಹೈಡ್ರೊ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪವರ್ ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮಾಡೊಕ್ ಏರ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಕಡೆ ಎಕ್ಕಲೂ ನೀರಿಪ್ಪ, ಜಲ ಎಕ್ಕಲೂ ಪುಟ್ಟುವ.

ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮರ ಪೇರ್ತ್ ಕೆತ್ತಿತುಂಡೇಂಗ್ಲೂ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಡ್‌ಕ್ ಬರ ಇಲ್ಲೆ. ಬೋರೆ ಬಲ್ಯ ಕಾಡ್‌ರನ್ನನೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಡ್ ಸಂಪತ್ ಪೇರ್ತ್ ಉಂಡ್. ಮಲೆ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಕಾಡ್ ನೆಡಿಕೂಡಿತ್ತುಂಡ್. ಕಣಿವೆಲ್ ಅಗಲವಾಯಿತ್ ಕಾಡುಂಡ್. ಬೂಟಿ, ಚಾಂದ್ ಪಿಂಗಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳೊ ಮರ ದುಂಬ ಉಂಡ್ ಚಿತ್ರಂಗಿ ಕಾಡ್ ಪೇರ್ತ್ ಪಬ್ಯುಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಇದ್‌ನ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಯಂಡೇ ಇಪ್ಪ. ಜನಡ ನೈಪ್‌ನುಂಡ್, ಪೇರ್ತ್ ಕಾಡ್‌ನ ಕೆತ್ತಿತ್, ಬೇಲ್ ಬೊಳ್‌ತಿಯಂಡುಂಡ್. ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ ಮೇಪಕ್ ಬಾಣೆನೋ ಚಾಯಿತೆ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಪ್ಪ. ಪುಂಡ ಪೇರ್ತ್‌ಕಡೆ ಬೊಳಿವ. ಇಲೈತ್‌ರ ಬೂಟಿ ಮರ ಪೆದ ಪೋನದ್. ಪೂನ್ ಮರ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕರೆಲಿಪ್ಪ, ಅದ್‌ನ ಯಾಲ ಮಲೆಲ್ ಪಬ್ಬಚಿಡುವ.

ತರಾವರಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಗುಲಾಬಿ, ತರತರ ಕಾಯಿ, ಪಣ್ಣೆ ಎಲ್ಲ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಉಂಡ್. ಇಲೈತ್‌ರ ಹವೆ ಮೆಡಿಟರೇನಿಯನ್ ಹವೆರನ್ನನೆ. ಸುಮಾರ್ ತೊಗಟೆ ಗಿಡ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಡ್. ಸುಮಾರ್ ಪಣ್ಣೆಂಜ, ಮರತ್‌ಂಜ ಎಣ್ಣೆ ಎಡ್‌ಪ. ಊರ್‌ಡ ಸುತ್ತ ಕಡ್‌ಂಗ್, ಸುಮಾರ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕಾಂಬ. ಇದ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಊರ್

ನಾಡ್‌ರ ಸೀಮೆ. ಆನೆ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಕಾಟಿ, ನರಿ, ಪುಲಿ, ಚಿರತೆ, ಕುರ್‌ಕ್ಕ, ಕೋಡ, ಕರ್‌ಡಿ, ಕಾಡ್‌ದಿ, ಕೇಮ, ಮೊನ, ಕೊರಿಯ ತರಾವರಿ ಮೀನ್, ಪಕ್ಷಿ, ಪಾಂಬ್, ಪುಳು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಂಬ. ಬೋಟೆಕಾರ ಪೊರ್‌ಮೆಂಜ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬೋಟೆಕ್ ಬಪ್ಪ.

ಮೈಸೂರ್‌ಡ ದಕ್ಷಿಣತಲಿಂಜಂಡ್ ಕಾಡ್‌ದುಂಬುನ ಕುಂದ್‌ರ ಈ ಕೊಡಗ್, ಬೇಲ್‌ರ ಚಾಯಿಲ್, ನೀರ್‌ಡ ಕೆರೆಕೂಡಿ, ಪಾಂಬ್‌ರನ್ನ ಪರಿವ ಪೊಳೆಕೂಡಿ, ಪಣ್ಣ್ ಪುಳಿರ ತೋಟಕೂಡಿ, ಒರ್ ಬನತ್‌ರನ್ನನೆ ಎಲ್ಲಾರ್‌ನೋ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯತ್ತೂ ಕುಸಿ ಪಡ್‌ತ್‌ವ. ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿ ಕುಂದ್‌ಂಜ ಅಡಿಕ್ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮಕಾಯಿತ್ ಕಣ್ಣ್ ಪಾಂಜಕ ತರತರತ್‌ರ ಈ ಪ್ರಕೃತಿರ ಸಿರಿ ಬಲ್ಯೋರ್ ದೇವಲೋಕತ ಬೃಂದಾವನತ್‌ರನ್ನನೆ ಮನಸ್ಸನ ಗೆಲ್ಲವ. ಕೊಡಗ್ ಎಣ್ಣವ, ಈ ಭರತ ವರ್ಷತ್‌ರ ನಂದನವನ, ಸುತ್ತ ಕುಂದ್ ಕಾಡೂ, ಕುಂದ್ ಕಡ್‌ಂಗವೂ, ಝರಿ ಪೊಳೆಯೂ, ಮಂಜಿ ಬುದ್ಧ ಪೊಲಾಕ, ನೋಟನಯಿಂಗಡ ಮನತ್‌ನ ಸೂರೆಮಾಡುವ.

ದೇವಡ ಕೈಯಿಂಜೇ ಬೊಳಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಮಿನ್ನುವ ಈ ಕುಂದ್ ಕೊಡಿ, ಬಾಣ ಮುಟ್ಟುವಲ್ಲಿ, ಚೋಂದ ಗೆರೆಬಲ್‌ಚನ್ನನೆ ಕಂಡಂಡ್, ಈ ಚಾಯಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್, ಬದ್‌ಕಿ ಬಾಳೊ ಜನ, ದೇವಡ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡ್‌ಂದಯಿಂಗಳೇ ಸರಿ. ಸತ್ಯವೇ ಚಾಯಿ, ಚಾಯುಳ್ಳದೇ ಸತ್ಯಂದಾಚೆಂಗಿ, ಈ ಜಾಗತ್‌ರ ಚಾಯಿ ದೇವತೆಯಳೂ ವಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚಿ ಪಡುವಂತದೇ. ಶ್ರೀ. ಟಿ.ಎಸ್.ಸತ್ಯಂ ಎಣ್ಣವ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ "ಭಾರತತ್‌ಲ್ ಇಂತ ಚಾಯಿಡ ಜಾಗ ಏರ ಇಲ್ಲೆ"ಂದೆಣ್ಣವ. ಕೊಡಗ್‌ನ "ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್‌ರ ಚೆರಿಯ ಊರ್‌ಂದೂ, ಭಾರತತ್‌ರ ಸ್ಕಾಟ್ ಲೇಂಡ್"ಂದೂ ಎಣ್ಣೆತ್.

ಈ ಊರ್‌ನ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವಾಯಿತ್ ಮಾಡುವ ಗೇನ ಉಂಡ್. ಬೆಟ್ಟ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನ ಮಿಂಞ ನುಗ್ಗಿಯಂಡ್, ಅಲ್ಲೇ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕಿಯಂಡ್, ಆಂಡ ಚಾಯಿ ಬೊಳಿಪಾಯುವಕೋ, ಸೂರ್ಯ ಮುಳುವಕೋ, ನೋಟೊಕೇ ಚಾಯಿ. ಭಾರತತ್‌ರ 1952 ಲ್ ಇಂಜ ಗೃಹ ಮಂತ್ರಿ ಕೊಡಗ್‌ನ ಸೌಂದರ್ಯ ಬೀಡಾಯಿತ್ ಮಾಡಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾವೇರಿಡ ಪುಟ್ಟನ ಜಾಗವೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಗಂಗೇಂದ್ ಅವಡ ಪೆದವುಳ್ಳದೂ, ಈ ಊರ್‌ಡ ಚಾಯಿನೋ ಉಂಡ್, ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬರತ ಪ್ರವಾಸಿಯಳೇ ಇಪ್ಪಕ್ಕಿಲ್ಲೆ, ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್ ಒರ್ ಸೌಂದರ್ಯ ತಾಣವೂ, ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣವೂ, ಆಪಕ್ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲೆ.

ದಂಡನೇ ಅಂಕ

ಪುರಾಣತ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಪಿಂಞ ಕಾವೇರಿ

ವೇದತ್‌ಲ್ ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕ ಕಾವೇರಿರ ವಿಷಯತ್ ಉಂಡ್. 'ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣ' ಎಣ್ಣುವದ್ ಸ್ವಾಂದ ಪುರಾಣತ್‌ರ ಭಾಗ. ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತ್‌ಲ್, ಬಪ್ಪ ಪಲ ಕತೆ ಅಕ್ಕತ್‌ರ ಪಟ್ಟಮ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರಡ ಮನತ್‌ಲ್ ಬಂದ ಎಳ್‌ತ್. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ, ಗುಪ್ತಳಾಯಿತುಳ್ಳ ಸುಜ್ಯೋತಿ ಪಿಂಞ ಕನ್ನಿಕೆನ ಕೂಡುವ ಕತೆ. ಉತ್ತರತ್‌ರ ಗುಪ್ತಳಾಯಿತಿಂಜ ಸರಸ್ವತಿ ಪೊಳೆ, ಯಮುನೆ ಪಿಂಞ ಗಂಗಿನ ಪ್ರಯಾಣತ್ ಕೂಡ್‌ನ ಕತೆಡನ್ನನೆ ತೋಂದುವ. ಅಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸಂಗಲೂ ದೇವತೆಯಲೂ ಅಮೃತಕಾಯಿತ್ ಜಗಳ ಮಾಡ್‌ನ ಕತೆ, ಅಲ್ಲಿ ದಂಡ್ ಕಡೆಯೂ ಪಾಕಡ ಕಡ್‌ಂದಂಡಿಪ್ಪಕ ಮೋಹಿನಿ ಎತ್ತಾನ ಕತೆ. ಪಾರ್ವತಿ ಚೆರಿಯ ಪೂಂಗುಂಞಿ ಆಯಿತ್ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆ ಆಯಿತ್ ಬಂದದ್, ಅವಳ ಬ್ರಹ್ಮ ಚಾಕ್‌ನದ್, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲತ ಮುನಿ ಕವೇರಂಗವಳ ಮೋವಳಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಕಾವೇರೀಂದ್ ಕಾಕ್‌ನದ್, ಬಯ್ಯ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ ಅವಳ ಬಯಂದಿತ್ ಮಂಗಲಕಯಿಂಜದ್, ಅವ ಲೋಕ ಸೇವೆಕಾಯಿತ್ ಒಕ್ಕಿ ಪೋನದ್-ಕಥೆ.

ಈ ಕಥೆ ಪದ್ಯವಾಯಿತುಂಡ್. ತೆಳಿಮೂಡ್‌ರ ಕಾವೇರಿ ವಿಧೇಯಳಾಯಿತೂ ನೀಲಿ ಕಣ್ಣಾಕರ್‌ತಿ, ಚೋಪ್ ಕಿರಿರವ, ಉದ್ದತಲ್‌ಮಿಕರ್‌ತಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿನ ಕಂಡಿತ್ ಅಯಿಂಗ್ ಕುಡಿಪಕ್ ನೀರ್ ಕೊಡ್‌ತ್, ಕಾಲ್ಕತ್ತಿತ್, ಕುಂಬ್‌ಟ್ಟಿತ್. ಅಗಸ್ತ್ಯ ತಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವಡ ಅಪ್ಪಣೆಲ್ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದದಾಯಿತ್, ಕಾವೇರಿನ ಮಂಗಲಾಪಕ್ ಕೇಟತ್. ಕಾವೇರಿ, ತಾನ್ ಕವೇರ ತಂದ ಆ ಪೆದತ್, ಪವಿತ್ರ ಪೊಳೆಯಾಯಿತ್ ಪದ್‌ನಾಲಾಯಿರ ಪೊಳೆರ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಕೂಡಿತ್, ಒಕ್ಕಿತ್ ತಾಂಡ ಪೊಳೆಲ್ ಕುಳಚಯಿಂಡೆಲ್ಲ ಪಾಪ ದೂರ ಆಕಂಡೂಂದೂ, ತಾಂಡ ಪೊಳೆ ಕರೆಲ್ ಫಲವತ್ತಾನ ಭೂಮಿ ಇರಡ್‌ಂದೂ. 'ಅದ್‌ಂಗ್ ನಿಂಗಡ ಸಹಾಯ ಉಂಡೇಂಗಿ ನಾನ್ ನಿಂಗಳ ಮಂಗಲ ಕಯಿಂಜೋವೀಂದ್' ಒತ್ತಂಡ್‌ತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿ ತಾಂಡ ಕಮಂಡಲತ್‌ಲೇ ಪದಿನಾಲಾಯಿರ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥ ಉಳ್ಳಾನಗುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವೇರಿನ ಇಟ್ಟಿತ್, ಲೋಪಾಮುದ್ರೆನ ಕಯಿಚವೀಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅನ್ನನೇ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ನಾನ್ ಲೋಪಾಮುದ್ರೆಡ ಕೂಡೆ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಕ್ ಪೋಪಿಂದ್ ಎಣ್ಣಿಚಿ. ಅಲ್ಲಿ 'ವಿಷ್ಣು ಎಣ್ಣುವ ಯೋಗಿರ ಪಾದ ಧೂಳಲ್ ನೀನ್ ಪವಿತ್ರಳಾಪಿಯಾಂದೆಣ್ಣಿಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಂಡ ಕುಂದಲ್ ತಾಂಡ ಕಮಂಡಲ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿ ಕುಳಿಪಕ್ ಸ್ವರ್ಗ ಮುಖಿಕ್ ಪೋಚಿಂದೂ, ಪೋಯಿತ್ ನಾಲಂಜಿದಿನ ಬಕ್ಕತೆ ಇಪ್ಪಕ

ಕಾವೇರಿ ಕುಂದಂಜಿ ಒಕ್ಕಿ ಪರಂದತ್ಂದೆಣ್ಣುವ. ಈ ಕಥೆ, ರಾವಣ ಶಿವಲಿಂಗತ್ನನ ಒರ್ ಕಣ್ಣ(ವಿಷ್ಣು ರೂಪ)ಂಡ ಕೈಯಿಲ್ ಕೊಡತಿತ್ ಸಂಧ್ಯಾ ವಂದನೆಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬಪ್ಪಕ, ನೇರಆನಲ್ಲಿ, ಲಿಂಗ ಭೂಮಿಲ್ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆನ ಕತೆರನ್ನನೆ ಕೇಪ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ವಾಪಸ್ ಬಂತ ಕೇಪಕ ಮಳೆ ಬಂದಾಂಗ್ ಕಮಂಡಲತ್ನನ ಬುಟ್ಟ್ ಶಿಷ್ಯಂಗ ಆಶ್ರಯಕ್ ಮರತ್ರಡಿಲಿಕ್ಕಣೆ ಕಾವೇರಿ ಒಕ್ಕಿ ಪರಂದತ್ಂದೂ, ತಡಪಕ ಕೇಕತೆ ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿ ಆಯಿತ್ ಪೋಚೇಂದೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಪಿಂಞ ಕಂಡಿತ್ ಬೋಡಿತ್ ಪೋಕತೇಂದೆನ್ನುವಕ "ದೇವಡ ಆದೇಶತ್ಲ್ ನಾನ್ ಈ ಕುಂದಂಜಿಳ್ಂಜಿ ಪೋಪೀಂದ್" ಎಣ್ಣೆಚಿಲೊ. ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣತ್ರಂದ್ ಎಣ್ಣೆ ನೇರಕ್ ತಲಕಾವೇರಿಲೂ, ಭಾಗಮಂಡಲತ್ರ ಸಂಗಮತ್ಲೂ, ತೀರ್ಥ ಆಯಿತ್ ಒಕ್ಕಿ ಪರಂದಿತ್, ನಂಬನಯಿಂಗ್ ಪ್ರತಿಕಾಲ ಇಂಬ್ ಕೊಡಪ ಕಾವೇರಿ. ಬಲ್ಂಬೇರಿ, ಗುಯ್ಯ ಇದೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್ ಪವಿತ್ರ ಕ್ಷೇತ್ರ. ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣ ಪಂಡಂಜೇ ಕೊಡಗ್ ಜನಕೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್ರ ಜನಕೂ ಪುರ್ಡ್ ಕೊಡಪ ಒರ್ ಪುರಾಣ. ಕಾವೇರಿ ತೀರ್ಥತ್ರ ಮಹಿಮೆ ಹಿಂದೂ ಜನಡ ಮನತ್ರ ನಂಬಿಕೆ. ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತ್ರ ಮೇಲೆ ಪೇರ್ತ್ ಎಳ್ತ್ ಎಳ್ದಾನ ಪುಸ್ತಕವುಂಡ್.

ಪೇರ್ತ್ ಪಂಡಕಾಲತ್ಂಜೇ ಕಾವೇರಿಡ ವಿಷಯವಾಯಿತ್ ಪದ್ಯರೂಪತ್ ಎಳ್ದಾನದುಂಡ್. ತಮಿಳ್ ಪದ್ಯಕಾರ ಕಾವೇರಿನ ಪೊನ್ನಿಂದ್ ಕಾಕಿತ್, ಎನ್ನಂಗಣ್ಣೆಚಿಂಗಿ ಕಾವೇರಿ ಚೋಳರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಪೊನ್ನರಚ್ಚಕ್ ಬೆಲೆ ಉಳ್ಳವಳಾಯಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ ಅವ ಆ ಪೆದತ್ರನ್ನನೇ ನೇರಾಯಿತಿಕ್ಕೂಂದ್ ಅಯಿಂಗೂ ಗೊತ್ತಿಂಜಲೆ. ಪಂಡೆತ ಚೋಳ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ಂಜೇ, ಅವಕ್ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿತ್, ನೀರನ ಬೋಂಡ್ಯಲ್ಲಿಕ್ ತಿರ್ಕಿತ್ ಕವಲಾಯಿತ್ ಮಾಡೊ ಪ್ರಯತ್ನ ಆಯೆಂಡೇ ಇಂಜಿತ್. ಮೈಸೂರ್ಲ್ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟ್, ಸೇಲಂ ಲ್ ಮೆಟ್ಟೂರ್ ಅಣೆಕಟ್ಟ್, ಇದೆಲ್ಲ ಸಸ್ಯ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್, ವಿದ್ಯುತ್ ಶಕ್ತಿಕ್, ಕಾರ್ಖಾನೆಕ್ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್ಲ್ ಬಲ್ಯ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತ್. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಕರೆಲೆಲ್ಲ ನೂರಾರ್ ದೇವಸ್ಥಾನ ಉಂಡ್. ಪುಟ್ಟನ ಜಾಗತ್ಂಜ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಸಂಕ್ರಮಣತಂದ್, ಎಲ್ಲಾ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕನ ಕಡೆಲೂ, ಜನ ಪವಿತ್ರ ಕುಳಿ ಕುಳಿಪ.

ತಲಕಾವೇರಿಲ್ ಮರತ್ರ ಕತೆ ಚಾಯಿ ಉಂಡ್. ಪೇರ್ತ್ ಕಾಲತ್ಂಜ ಈ ಮರ ಒರೇತರತ್ಲಿಂಜಿತ್, ಬಲ್ಯದೂ ಆಕತೆ, ಪಾಳೂ ಆಕತೆ ಉಂಡ್. ಗುಯ್ಯತ್ ಉಳ್ಳ ಒರ್ ಆಲ್ ಮರ ಎಚ್ಚ ಬಲ್ಯ ಗಾಳಿ ಬೀಜನಕೋ ಒರ್ ಎಲೆಯೂ ಅಲ್ಲಾಡುಲೇಂದ್ ತಕ್ಕ ಉಂಡ್.

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಕೆ. ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಅಯಿಂಡ ವಿವರವಾಯಿತುಳ್ಳ

ಎಳ್ತಲ್ "ಅಖಂಡವಾನ ಕಾವೇರಿ ಒರ್ ಕಡೆಂಜಿ ಪಿಂಞೋರ್ ಕಡೆಲ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ತರತ್ ಪರ್ಂದಿತ್. ಕುಂದ್ ಕೊಡಿಲ್ ಚೆರಿಯ ಪೊಳೆ, ಪಾರಿಪಾರಿ ಬಪ್ಪಕ ಬಲ್ಯ ಪೊಳೆ, ಪಿಂಞ ಕಾಡ್ಲೇ ಬರೆ ಪರ್ಂಜಿತ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಅಣೆಕಟ್ಟಾಯಿತ್, ಝಿರಿಯಾಯಿತ್ ಧುಮ್ಮುಕ್ಕಿತ್, ಬಲ್ಯ ಪೊಳೆಯಾಯಿತ್, ಚೆರಿಯ ಕುಕ್ಕೆ ದೋಣಿ ಒರ್ ಕಡೆಂಜ ಒರ್ ಕಡೆಕ್ ದಾಟುವಚ್ಚಕ್ ಶಾಂತವಾಯಿತ್ತಿಪ್ಪ"ಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್. ಕಾವೇರಿನ ಚಾಯಿನ ವಾಲ್ಮೀಕಿಡ ಎಳ್ತಲ್ 'ಈ ಪೊಳೆ ದೇವ ಕನ್ನಿಯಡ ಕಳಿಪರಂಬ್', ಕಂಬ ಎಣ್ಣುವ ಪದ್ಯಕಾರ, 'ಈ ಪೊಳೆ, ಪೊನ್ನ ಪೊಳೆ ಮೇಲೆ ಪಾಲ್ತೇನ್ ಒಕ್ಕುವಂದೂ' ಎಣ್ಣಿತ್. ಸರಿಯಾನ ಪಾಟ್ ತ್ಯಾಗರಾಜ ಎಳ್ದಿತ್ "ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ಒಕ್ಕುವ ಚಾಯಿ ಕನ್ನಿರ ಸೊಬಗ್, ರಾಜ ರಾಜೇಶ್ವರಿ ಆವ ಎಲ್ಲಾರ್ಕ್ ವರ ಕೊಡಪ. ಅವಕ್ ನಲ್ಲವು ಕೆಟ್ಟವು ಎಣ್ಣೊ ಭೇದ ಇಲ್ಲೆ. ಬರಿಲು ಆಳ್ ನ ರಾಜಂಗ್, ಕಟ್ಟನ ದೇವಾಲಯ ಎಲ್ಲ ಉರ್ಂಡ್ ಚೆಂಗಿಯೂ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ರಾಜಗಾಂಭೀರ್ಯತ್ಲ್ ಎಕ್ಕಲೂ ಒಕ್ಕಿಪರಿವ".

ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಕತೆ ಕೊಡಗ್ ಪುಟ್ಟರ ವಿಚಾರತ್ ಬೋಳಿ ಕಾಟುವ, ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತೂ ಇದ್ಕಾಂಬ. ಮತ್ಯ ದೇಶತ್ ರಾಜ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗ್ ನಾಲ್ ಮಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ನಾಲಾಳು ಬೋರೆ ಬೋರೆತರತ್ ಪರಿಣತಂಗಲಾಚೆಂಗೂ, ನಾಲನೆಯಂವ ಸನ್ಯಾಸ ಎಡ್ತಿತ್, ತೀರ್ಥ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಬಾತ್. ಕೆಲ ಸಮಯ ಕಯಿಂಜದು, ಅವಂತಾಂಡ ಬದ್ಕ್ ನಡ್ತುವಕ್, ಅಪ್ಪಂಗಣ್ಣಿತ್ ಪೊರ್ಟತ್. ಅವಂಡ ಪೆದ ಚಂದ್ರವರ್ಮ. ಇಂವ ಜಗನ್ನಾತಂಜ ರಾಮೇಶ್ವರಕೆತ್ತನೆ ಸುತ್ತಿತ್ ಬಯ್ಯ ಪೊವ್ವೊದಿರ ಗೇನತ್ ತಪಸ್ ಮಾಡಿತ್, ಪೊವ್ವೊದಿ ಅವಂಡಮಿಂಞ ಬಂದಿತ್ ಎಂತ ಬೋಡುಂದ್ ಕೇಪಕ, ತಾಂಡ ಜಾತಿರದೇ ಪೊಣ್ಣ್ ಆಂಡೂಂದೂ, ತಾಂಡ ಶತ್ರುವಳ ಗೆಲ್ಲೊಂಡೂಂದೂ, ಶಿವಂಡ ಶಕ್ತಿಂಜ ಚತ್ತಯಿಂಡ ಲೋಕಕ್ ಪೋಂಡೂಂದೂ ಕೇಟತ್. ಪೂಜೆಕಾಯಿತ್ ತಾಂಡ ಜಾತಿರ ಪೊಣ್ಣ್ ಇಂಜಕೋ, ಅವಡಗುಂಡ್ ತಾಂಗ್ ಮಕ್ಕ ಆಯಿಲೇಂದಾಯಿತ್, ಪೊವ್ವೊದಿರ ಕೈಯಿಂಜ ಪುಟ್ಟನ ಶೂದ್ರ ಕನ್ನಿಂಜಿ ಮಕ್ಕಳಾಪಾಂದಾಪಕ, ಪೊವ್ವೊದಿ ಅವಂಗ್ "ಬೇಜಾರ್ ಮಾಡತೆ, ನೀಕ್ ಪುಟ್ಟುವ ಪನ್ನಂದ್ ಮಕ್ಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಅಪ್ಪಂಡ ಮಕ್ಕಳಾನಾನಗುಂಡ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾಪ. ಉಗ್ರಂಗಾಂದ್ ಪೆದ ಪೋಪ. ಇಯಿಂಗ ನಾಡೋ ಶಿವಂಡೋ ಭಕ್ತಂಗಳಾಪ. ಅಯಿಂಗ ಎಲ್ಲಾ ತರತೂ ರಾಜಮರ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಂದಕೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂಗಳಾನಗುಂಡ್ ವೇದ, ಮಂತ್ರ, ಮಾತ್ರ ಇಯಿಂಗಕ್ ಬಪ್ಪಲೆ. ಸರಿಯಾನ ಸಮಯಕ್ ನಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುತ್ರಿಯಾಯಿತ್, ಕವೇರಂಡ ಕುವರಿಯಾಯಿತ್, ಅಗಸ್ತ್ಯಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತ್ ಋಷಿಡ ಕೊಳಂತಿಂಜಿ, ನೆಲ್ಲಿ ಮರತ್ ಬುಡತ್ಂಜಿ ತುಲಾ

ಮಾಸತ್‌ಲ್ ನೀಡ ಮಕ್ಕಡ ಪಕ್ಕ ಪೊಳೆಯಾಯಿತ್ ಬಪ್ಪಿ ಮಿಂಞ ನುಗ್ಗ ಶತೃವಳ ಗೆಲ್ಲ. ಆ ದೇಶತ್‌ರ ರಾಜನಾಯಿತ್ ಧರ್ಮತ್‌ಲ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್, ಪಟ್ಟಿಂಗಳೊ, ಎಲ್ಲಾರ್‌ನೊ ಕಾಪಾಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಪಾರ್ವತಿ ಅವಂಗೊರ್ ಗೆಲ್ಲೊ ಖಿಡ್ಗಕೊಡ್‌ಪ. ಬೊಳ್‌ತ ರಭಸತ್ತೊಡುವ ಕುದುರೆನೋ, ಶತೃವಳ ಗೆಲ್ಲೊಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಕಾಣತೆ ಆಯಿರುವ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚಂದ್ರವರ್ಮ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಯಿತ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುವ. ಅವಂಡ ಮಕ್ಕ ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾಯಿತ್ ಬೊಳಿವ. ಅವಂಡ ಧೈರ್ಯವಂತ ಮಕ್ಕ ಮಂಗಲಾಪ. ಚಂದ್ರವರ್ಮಗ್ ಬಯಿತ್‌ಪಕ, ಮೋಂವ ದೇವಕಾಂತಂಗ್ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಅವ ಹಿಮಾಲಯಕ್ ಪೋಪಗಿಂಜಿ 'ಮಿಂಞ, ಪಾರ್ವತಿ ನಿಂಗಳ ಚಾಕುವಕ್ ಬಪ್ಪಾಂದೂ, ಅವಳೋ ಶಿವನೋ ನಂಬಿತ್ ಪಟ್ಟಿಮಳೋ ದೇಶತ್‌ನೋ ಚಾಯಿಲ್ ನಡ್‌ತೀ'ಂದ್ ಎಣ್ಣಿರುವ.

ದೇವಕಾಂತಂಡ ಸಂಸಾರ ಬೊಳ್‌ಂದತ್. ಅವಂಗ್ ಪೇರ್ತ ಬಲ್ಯ ಸಂಸಾರ ಆಯಿತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಜಾಗ ಪೋರತಾಪದು ಅವಂಡ ಶಕ್ತಿವಂತ ಮಕ್ಕ ಒಯ್ಯಿಲ್ ಮಾಂದಿತ್, ಬೆಟ್ಟತ್‌ನ ಪದ ಮಾಡಿತ್ ಊರ್ ಕಟ್ಟಿತ್, ಬೇಲ್ ಕಳ್‌ತಿತ್ ದೇಶಬೊಳ್‌ಕಣೆ ಆದೇಶ ಕ್ರೋಡ ದೇಶಂದ್ ಆಪ.

ತುಲಾ ಮಾಸತ್‌ರ ಒರ್ ದಿನ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಕಾಂತಂಡ ಸ್ವಪ್ನತ್‌ಲ್ ಬಂದಿತ್, ಎಲ್ಲಾರೂ ಜೋರಾಯಿತ್ ಬಲ್‌ಂಬೇರಿಲ್ ಒಕ್ಕಿ ಪರಿವ ಕಾವೇರಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಕುಳಿಪಕೆಣ್ಣುವ. ಅನ್ನನೇ ಕ್ರೋಡಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲಿ ಕುಳಿಪಕ, ನೀರ್‌ರ ರಭಸಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಪೊಡಿಯತ್ತರ ನೆರಿ ಬಯ್ಯಕಾಯಿತ್ ಅಯಿಂಗಕ್ ಅದೇ ಪೊಡಿಯ ಆಪ. ಪುರಾಣತ್‌ರ ಈ ಕತೆಲ್ ಅಕ್ಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಆ ಕತೆಲ್ 'ಪಟ್ಟಿಮಳ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟ್ಯವಂಡು'ಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ನದ್ ಕಾಂಬಕ ಕತೆನ ಬೋಡ್ಯನ್ನೆಕೆ ತಿರ್‌ಕನನ್ನೆಕೆ ಕಾಂಬ! ಉಗ್ರಂದ್ ಎಣ್ಣುವದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ರಾಜಂಡ ಶೂದ್ರ ಪೊಣ್ಣಾರದೂ ಕತೆ ಮನುಸ್ಪೃತಿಂಜ ಎಡ್‌ತನ್ನಗೆ ಉಂಡ್.

ಬ್ರಹ್ಮ ಪುಟ್‌ಚಿಟ್ಟ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕುಂದ್‌ರ ಮಾಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಕೇತ್ರಂದ್ ಆಯಿತ್. ಅನ್ನನೇ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಂದೂ ಪೆದ ಆಯಿತ್. ಪುರಾಣತ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶಂದ್ ಕಾಕುವ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ವಿಷ್ಣುರ ಚಾಯಿತೆ ಕಾಂಬ್‌ಚಿಟ್ಟವತ (ಕಾಂಗತ) ರೂಪ ನೋಟ್‌ವಕ, ಬರೀ ಒರ್ ನೆಲ್ಲಿ ಮರ ಕಾಂಬ... ಬ್ರಹ್ಮ, 'ವಿರಾಜ್' ಎಣ್ಣುವ ಪೊಳೆರ ನೀರ್ ಎಡ್‌ತಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸ್ ಮಾಡ್‌ವ. ಆ ನೀರ್‌ಕ್ ಅಕ್ಷಯ ತೀರ್ಥಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಮೀನಾಯಿತ್ ಪುಟ್ಟುವ. ಆಂಗ್ ಮತ್ಸ್ಯ ದೇಶಂದೂ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೆದವುಂಡ್. ಕುಡು ನಾಡು ಕೊಡಗ್‌ರ ಇಂಞೊರ್ ಪೆದ. ಎಣ್ಣಕ ಪಶ್ಚಿಮ ನಾಡ್‌ಂದ್ ಅರ್ಥ. ಕದಂಬ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಇದ್‌ನ

ಕುಡುಮಲೆನಾಡ್‌ಂದ್ ಕಾಕಿತ್. ಕೊಡಗ್‌ನ ಮಲೆನಾಡ್‌ಂದೂ ಕಾಕಿತ್. ಕೊಡಗು, ಎಣ್ಣುವದ್ ತಮಿಳ್‌ರನ್ನೆಕೆಯೊ 'ಅಗ' ಎಣ್ಣುವದ್ 'ಒಳ್‌ಲ್', ಎಣ್ಣೊ ಪದ ಮಲಯಾಳತ್‌ರನ್ನೆಕೆ ಕಾಂಬ. ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ರೊಳ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣೊ ಅರ್ಥವೂ ಕಾಂಬ. ಕನ್ನಡತ್ 'ಕೊಡಗು' ಎಣ್ಣಿತೂ ಆಂಗ್ಲತ್‌ಲ್ 'ಕೂರ್ಗ್'ಂದೂ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಾಕುವ.

ಮೂಂದನೇ ಅಂಕ

ಪಳಿಯ ಚರಿತ್ರೆ

ಅಂಜನೆ ಶತಮಾನಕೂ ಮಿಂಞ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕದಂಬ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜತ್‌ಲೊ. ವೈನಾಡ್‌ಲೆಲ್ಲ, ಪನ್ನಂದ್-ಪನ್ನೆರಂಡನೆ ಶತಮಾನಕೆತ್ತನೆಯೊ ಇಯಿಂಗಡ ರಾಜ್ಯ ಇಂಜತ್‌ಲೊ. ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಕ್ಕ ಗಡಿ ಇಂಜಲೆ. ಮೈಸೂರ್, ಕೆನರಾ, ಕೇರಳತ್‌ಲೆಲ್ಲಾ ಕದಂಬಂಗ ಇಂಜತ್‌ಲೊ., 1026ನೇ ಇಸ್ವಿ (ಕ್ರಿ.ಪೂ) ಎ.ಡಿ 1047 ಪಿಂಞ 1095ನೇ ಕೆತ್ತನೇ ಕದಂಬಂಗ ಇಂಜ ಗುರ್ತ್ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಡದೇ ಸಂತಾನಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಂದ್, ಕರ್ನಲ್ ವಿಲ್‌ಕ್ಸ್ ಎಳ್‌ದಿತ್. ಚರಿತ್ರೆಲ್ ಕಾಂಬ ಪಲ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ನೋಟನ.

ಗುರ್ತ್	ಆಳ್‌ನ ರಾಜಂಗ	ತಾರೀಕ್	ವಿಷಯ	ಎಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟಿಯೇ
1	ರಾಜಂಗ	1ನೇ ಶತಮಾನ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಪೂ)	ಈ ಕಾಲತಿಂಜ ಪೊನ್ನಾರ ಪಣ ಕಟ್ಟಿತ್	ಬಾಗಲ್‌ಕೋಟೆರ ಒರ್ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಲ್ ಒದ್‌ನದ್
2		ಕ್ರಿ.ಶ. 450	ತಮಿಳ್‌ನಾಡ್‌ರ ಜಾಗ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನಿಂದತ್‌ಂದ್	ರಾಜರಾಜ ಚೋಳಂಡ ಬಿರ್‌ದಲ್ ಕಾಂಬ
3	ಗಂಗರಾಜ	ಕ್ರಿ.ಶ. 466	ಕೊಡಗ್ ಗಂಗಾ ರಾಜಂಗಡ ಗಡಿಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ರಾಜಧಾನಿ ಗಂಗಾನಧಿ. ಕೃಷ್ಣವರ್ಮ, ಅವಿನಿತ	ಮಡಿಕೇರಿರ ಟ್ರೆಶರ್ ಪ್ಲೇಟ್‌ಲ್ ಉಂಡ್.

			ಧ್ರುವನಿತ, ಶ್ರೀ ವಿಕ್ರಮ, ರಕ್ಕಸಗಂಗಾ ಇದಾನೆಲ್ಲಾ ಕಚ್ಚಿರ ಬಟ್ಟತ್ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಕೆತ್ತನೆ ಮಾಡಿತ್.	
4	ಬಾದಾಮಿರ ರಾಜ ಮಂಗಳೇಶ	ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 800	ಈಂಗಂಜ ಮಿಂಇ ಕೊಡಗ್ ಇಂಜತ್.	ತಮಿಳ್‌ಲ್ ಗುರ್‌ತುಂಡು.
5	ಜೈನ ಮತತ್‌ರ ಗಂಗಂಗ	ಕ್ರಿ.ಶ. 899	ಸತ್ಯವಾಕ್ಯ ಕೊಂಗಿವರ್ಮಗ್, ಜೈನ ಪೂಜಾರಿ ಪನ್ನೆ ಕಡಂಗ ಬಲೂರ್‌ಡ 12 ಹಳ್ಳಿನ ಪಡ್ಡೊರೆ ಪೂಳೆ. (ಇಕ್ಕ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥ) ಕೊಡ್‌ತಿತ್.	ಕಿಗ್ಗಟ್ಟು ನಾಡ್‌ಲುಳ್ಳ ಬೇಲೂರ್ ಕಲ್ಲರ ಮೇಲೆ ಎಳ್‌ತ್.
6	ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಚಾಲೂಕ್ಯ	9ನೇ ಶತಮಾನ	ಗಂಗಂಗ ಕಳಿಂಗಂಗ ಚೋಳಂಗ, ಕೇರಳಂಗ ಕೊಂಕಣಂಗ ಕೊಂಬೆಲು- ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಮಲೆಯೋಲು ಮಲೆನಾಡ್‌ಕ್ಕ್ ಮಿಇಕ್ ಪೋಪ.	ಕರ್ನಾಟಕತ್‌ರ ಎಚಾರ ಎಳ್‌ದನ ಮಸ್ತಕತ್‌ರ 7 ಶಿವಪೂರ್ ಕಲ್ಲೆಳ್‌ತ್.

7	ರಾಜರಾಜ ಚೋಳ	ಕ್ರಿ.ಶ. 948	ರಾಜರಾಜ ವೆಂಗಿಲ್ ನಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕೊಂಡ ಬಂದಿತ್ ಕುಡುಮಲೆನಾಡ್‌ನ ವಶ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಂಜಿತ್ ಕೊಡಗು	ಮಲಂಬಿರ್ ರೈಸ್ ಎಣ್ಣುವವಂಡ ಕಲ್ಲೆಳ್ತ್.
8	ಗಂಗರಾಜಂಗ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1000	ಹಂಚಿದಾರಾಮ ಕೋನ್ನಿ ದೊರೆಕ್ ಸೇವೆ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಂಜಿತ್. ಅವಂಡ ಕೈ ಶಿಕ್ತಿಲ್ ಬೊಕ್ಕನ ಹಳ್ಳಿಗಿದ್ದತ್.	ಸಿ.ಎಚ್. ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ್ ಎಡ್‌ತಬಂದ ಪಕ್ಕತ್ ಹಳ್ಳಿರ ಕರ್‌ಂಗ್‌ಲ್ಲ ಇದ್‌ನ ಎಣ್ಣುವ.
9	ರಾಜಕೇಶವ ವರ್ಮಚೋಳ	ಕ್ರಿ.ಶ. 1004	ಮಾಲಂಬಿನ, ಮಾಲ್‌ವಿನ ಕೆಜ್ಜೆ ಮಾಡೋಂತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವ ಪೇರ್ತ ಜಾಗ ನೋಡ್‌ಚಿ	ಮಾಲಬಿ ಕಲ್ಲೋಳ್‌ಲ್

ಗಂಗ ರಾಜಂಗಡ ಕಲ್ಲ ಎಳ್‌ತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ಕಟ್ಟ್‌ನ ಆದ್ಯ ಮಾಹಿತಿ 'ಪೂನಂದಂ' ಬಂದಿತ್ತುಳ್ಳ ಜಾಗ ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೇಲಿಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಮಡಿಕೇರಿ ಟ್ರಿಪರಿ(ಖಜಾನೆ)ಲ್ ಉಳ್ಳ ಎಳ್‌ತ್‌ರ ಬಟ್ಟಲತ್ ಗಂಗ ರಾಜಂಗಡ ಬಗ್ಗೆ ಎಳ್‌ದಿತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 986ರಿಂಜಿ 1118ನೇ ಕೆತ್ತನೆ, ಸುಮಾರ್ ಚೋಳ ರಾಜಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್‌ಚಿ. ಡಾ.ಮಾರ್ಸ್‌ನ್ಸ್, ಈ ಕಾಲತ್‌ರ ಪಣತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ರಾಜರಾಜ ಚೋಳ ಇಯಿಂಗಡಲ್ಲಿ ಬಲ್ಯ ರಾಜ- ಕೇರಳ, ವೆಂಗಿ, ಪಾಂಡ್ಯ, ಕೊಡಗು ಎಲ್ಲಾ ಇವ್ವೇ ರಾಜ್ಯ ಮಾಡ್‌ನ ಗುರ್‌ತುಂಡ್. ಇಯಿಂಗಡ ಪೊರ ರಾಜ್ಯತ್ ಕೂಡಿ ಕಾವೇರಿ ನೀರ್‌ಂಜೇ ಪಸಲಾಪಯಿಂಜಿಯ. ಪುಗಾರ್ ಪಟ್ಟಣತ್ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕೃಷಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ ಎಲ್ಲಾ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಕರಿಕಾಲ ಎಣ್ಣುವ ಚೋಳರಾಜ ಪೊರ ದೇಶತ್‌ಂಜ ಕುದುರೆನ ಆಮದ್ ಮಾಡೋಯಿಂಜತ್. ಸಿಲೋನ್‌ಂಜ ಉಂಬಕುಳ್ಳದ್, ಕೊಡಗ್‌ಂಜ ಚಾಂದ್ ಮರ ಪಿಂಞ ದಕ್ಷಿಣತ್‌ಂಜ

ಅಗಿಲ್ ಕೂಡ ಆಮದಾಪಯಿಂತ್. ಇಯಿಂಗಡುಂಡೇ ಕೊಡಗಲ್ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಬಾತ್ಂದೆಣ್ಣುವ; ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆರ ಪರಶುರಾಮ ತಿರಿಕೆ ಕುಶಾಲನಗರತ್ ರಂಗಸ್ವಾಮಿ ತಿರಿಕೆ, ತಿತಿಮತಿರ ಸೀತಾಬನ, ಪಾಲೂರ್ ಭಾಗಮಂಡ್ಲತ್ ತಿರಿಕೆ, ವೀರ ಕಲ್ ಪಾಂಡವ ಪರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಚೋಳಂಗಡ ನಂಗಡ ಕೊಡಗ್ ಮೇಲೆರ ಪ್ರಭಾವತ್ನ ಎಣ್ಣುವ.

18ನೇ ಶತಮಾನತ್ ಚೇರ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್ನ ಆಳ್ವಾನ್ ಗುರುತ್ ಉಂಡ್. ಬಯ್ಯ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಳೂ, ಚಿಂಗಾಳ್ವಂಗಳೂ, ಇಂಜತ್. ನನ್ನಿ ಚಿಂಗಳ ಕ್ರಿ.ಶ 1034ಲ್ ಇಂಜದ್ ಹೆಗ್ಗಡೆದೇವನ ಕೋಟೆಲ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಕ್ರಿ.ಶ 1140ಲ್ ದ್ವಾರ ಸಮುದ್ರತ್ ನರಸಿಂಹ, ಕ್ರಿ.ಶ 1529ಲ್ ನಂಜರಾಜ ಪಟಣತ್ ಕೆಂಗಾಳ್ವರಾಜಣಾಳಿತ್ ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಸೀಮೆ ಅರಕಲ್‌ಗೋಡ್‌ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಮಲ್ಲೂರ್ ಇಯಿಂಗಡ ರಾಜಧಾನಿ. ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗ ಅದ್‌ನ ಗೆದ್ದಿತ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಳಾಚಿ. ಅಯಿಂಗಳೂ ಚೋಳಂಗ, ಜೈನ ಮತಕಾರ. 12ನೇ ಶತಮಾನತ್ ಚಾಮುಂಡರಾಯ ಎಣ್ಣೊ ಗಂಗ ರಾಜ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೀರ್ಥತ್ ಕರೆಲ್ ಜೈನ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಕ್ಕೆಟ್ಟ್ ನಾಡಲ್ ಅದ್‌ಂಡ ಗುರ್ತ್ ಉಂಡ್. ಕಸ್ತೂರಿ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಎಣ್ಣೊ ಜೈನ ಪುರೋಹಿತ ಅದೇ ಸಮಯತ್ ಅಂಜಿಗೇರಿನಾಡಲ್ ಜೈನ ಬಸತಿ ಕಟ್ಟ್ನಾಂಗ್ ಸರ್ವೆ ನಂ 117 ಉಳ್ಳ ತೀತಿರ ಮನೆಉಳ್ಳ ಕಲ್ಲ್ ಎಳ್ತ್ ಗುರುತ್.

ಕೊಡಗಲ್ ಏರ ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಇಂಜದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಪೇರ್ತ ಕಡೆಲ್ ಇದ್‌ನ ಎಣ್ಣುವ ಕಲ್ಲ್ ಎಳ್ತ್ ಬೋಂಡ್ಯಚ್ಚಕ್ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕಡೆಲ್ ಕಾಂಬ. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ಕ್ರಿ.ಶ 171, ತುಳ್‌ನಾಡ್ ಗೆದ್ದಿತ್, ಮಲೆನಾಡ್, ಗಂಗಾ, ಪಾಂಡ್ಯ ಚೋಳ ಎಲ್ಲಾರ್‌ನ ಗೆದ್ದಿತ್. ಸಾಲಾ ಎಣ್ಣುವಂವ ಪುಲಿನ ಪೊಜ್ಜಾಂಗ್ ಅವಂಗ್ 'ಪೊಯ್ ಸಲ', "ಹೊಯ್ಸಳಂದ್" ಪೆದ ಬಾತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1173ಲ್ ಇದೇ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ ತಲ್‌ಕಾಡ್, ಗಂಗಾವಾಡಿ, ಬಾನಾವಾಡಿನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1174ಲ್ ಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯ ಎಣ್ಣೊ ಮಂತ್ರಿ ಪಾಲ್‌ಪರೆಲ್ ಚಿಂಗಳ್ವರಾಜಳ ಕಂಡಿತ್. ಆ ಪಟ್ಟಣತ್ನ ಪುನೋದಿ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿಂಜ ಕೊಡವ ಯುದ್ಧತ್ ಅವನ ಕೊಂದತ್, ಅಕ್ಕಲೇ ಹೊಯ್ಸಳ ರಾಜ ಕೊಡಗ್ ಮಲೆನಾಡ್‌ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದತ್. 1177ಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳನಿಪ್ಪಕ ಸೇನಾನಿ ಚೆನ್ನೇಗೌಡ ಚತ್ತತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1293ಲ್ 2ನೇ ವೀರ ಬಲ್ಲಾಳಂಡ ರಾಜ್ಯತ್ ಪೆರುಮಾಳ್ ದನ್ನಾಯಕ ಆಳ್ವಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್ ನಾಡ್‌ರ ಸಿಂಗೇಗೌಡ ಪುಲಿನ ಕೊಂದಿತ್, ಅವಂಗ್ ಸುಮಾರ್ ಜಾಗತ್‌ನ ಇನಾಮ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1316ಲ್ ಪದನಾಲ್ ನಾಡ್‌ನ

ಬಲ್ಲಾಳ ದೇವರಸ ಆಳುವಕ ನಾಲ್ ವೀರ ಧನ್ನಾಯಕಂಗಳ ಕುಂದ್ ಕೋಟೆಲ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಆಳ್ಚಿ.(ದೇವಸಿ ಬೆಟ್ಟ). ಮಾದಪ್ಪ ಧನ್ನಾಯಕ ಅಯಿಂಡ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ. ಆ ರಾಜ ಬಲ್ಲಾಳ, ಮಂದಣ್ಣ, ಮಾಚಯ್ಯ, ಮಾದಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವ ವೀರಸೇನಾನಿಯಳ ಕೂಟ್ಟಂಡ್ ಯುದ್ಧತ್ ಗೆಲ್ಲುವಯಿಂಜತ್.

ಪದ್ನಾಲನೆ ಶತಮಾನತ್ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ ಹೊಯ್ಸಳಂಗಳ ಚೋಪ್ಚೆಟ್ತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1339 ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯತ್ ಸಮಯತ್, ಕೊಡಗ್ನ ಅಯಿಂಗಡ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ ಆಳೋಇಂಜತ್. ವಿಜಯನಗರತ್ ರಾಜಂಗ ಕೊಡಗ್ ನಾಯಕಂಗಳ್ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕೊಡ್ಪ ಇಂಜದ್ ಕಿಬ್ಬೆಟ್ಟತ್ ಉಳ್ಳ ಕಲ್ಲೆಳ್ತ್ ಎಣ್ಣುವ. ಕ್ರಿ.ಶ 1588ಲ್ ವಿಜಯನಗರತ್ ಅಚ್ಯುತರಾಯ ರಾಜ, ಕೊಡಗ್ ನಾಗಲಾಪುರ, ಸೋಮಲಾಪುರತ್ ತುಂಗಭದ್ರತ್ ಇಂಜ, ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಂಡ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ ಕೊಡಗ್ ಶಾನ್ಭೋಗ್ ಸಂಕಪ್ಪಂಡ ಕೈಲ್ ಕಾಣಿಕೆ ಅಯಿಪಯಿಂಜತ್. ಚಿಂಗಾಳ್ವಂಗ ಕಣ್ಣಿ ಆನದು ಬೇಲೂರ್ ಮುಖ್ಯಂಗ, ಚೆನ್ನ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್ ಜಾಗತ್ನ ಬೆಚ್ಚಂಡಿತಿಂಜತ್. ಬೇಲೂರ್ ಚೆನ್ನಕೇಶವ ಸ್ವಾಮಿರ ಪೆದಪೋನ ದೇವಾಲಯತ್ ಕೊಡಗ್ ವಿಚಾರತ್ ಚೆನ್ನ ಎಳ್ತ್ ಕಾಂಬ. ಆ ಸಮಯತ್ ಕೊಡಗ್ ಇಕ್ಕಕಂಜಿ ಪೇರ್ತ ಬಲಂಗನೆ ಇಂಜತ್. ವಿಜಯನಗರತ್ ತಾಲೂಕ್ನ ಆಳಿಯಂಡಿಂಜ ಪಾಳೆಯಗಾರಂಗ ಚಾಯಿಲ್ ರಾಜ್ಯ ನಡತೊಯಿಂಜತ್ಲೊ.

ನಾಲನೇ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ ಚಿರಿಯ ಚಿರಿಯ ಊರ್

ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಬುದ್ಧದು ಪಾಳೆಯಗಾರ ಡಾರ್ಲ್ ಇಕ್ಕೇರಿರ ಲಿಂಗಾಯತಂಗಡ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಕ್ರಿ.ಶ 1600ಲ್ ರಾಜನಾಚಿ. ವೀರರಾಜ, ಅಪ್ಪಾಜಿರಾಜ, ಮುದ್ದುರಾಜ ಇವ್ವು ಕ್ರಿ.ಶ 1630 ಲಂಜ 1687 ಕೆತ್ತನೆ ರಾಜ್ಯ ನಡತ್ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕ್ರಿ.ಶ 1687 ಲಂಜ 1736 ಕೆತ್ತನೆ ಬಾರಿ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾನ ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ರಾಜ್ಯ ನಡತ್ಚಿ. ಆ ಸಮಯತ್ ಮೈಸೂರ್ಕೂ ಕೊಡಗ್ಕೂ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಾತ್. ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ಕೋಟಿನ ಮೈಸೂರ್ ರಾಜ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡ್ಚಿ. ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ-ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ ಸರಹದ್ದಲ್ ಉಳ್ಳ ಜಾಗತ್ನೆಲ್ಲಾ ಗೆದ್ದಂಡತ್. ಮೈಸೂರ್ ನಂಜುಂಡರಾಜ ಚೆಡಿಲ್, ಕಾವೇರಿ ಕೆರೆಲ್ ವೀರಭದ್ರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಬಸವೇಶ್ವರ ಲಿಂಗತ್ನ ಅದಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಅದೇ ಸಮಯತ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜಪ್ಪ 'ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟಣಂ' ಎಣ್ಣುವ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಮೈಸೂರ್ ಕೊಡಗ್ ಮಧ್ಯತ್ ಪಗೆ ಏರ್ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ರಾಜ, ಕೋಟೆಗಿರಿರ ಮಲಬಾರ್ ರಾಜನ ಓಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಚೆರ್‌ಕಲ್ ರಾಜನ ಬೋನಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಮುಖೇನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಸಮಾಧಾನ ಆನದು ಅಪ್ಪರಿಪ್ಪರ ತೆರಿಗೆ, ಪಿಂಞ ಪಾಲ್ ವಿನಿಮಯ ನಡ್‌ಪಯಿಂತ್, ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪಂಡ ಸಮಯತ್‌ಲ್ ಸುತ್ತ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿವಂತ ರಾಜಂಗ ಇಂಜಕೋ ಎಕ್ಕೊ ಚೋಕತೆ ದೊಡ್ಡವೀರಪ್ಪ ತಾಂಡ 78ನೆ ವಯಿಸ್‌ಲ್ ಕ್ರಿ.ಶ 1736ಲ್ ಚತ್ತಪೋಚಿ. ಅವಂಡ ದಂಡ್ ಪೊಂಗಳೂ ತಿತ್ತಕ್ ಬುದ್ದಾನುಂಡ್ ಅಕ್ಕಲೇ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಸತಿ ಪದ್ಧತಿ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಆ ಕಾಲಕ್ ಪರ್‌ದನ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವ ಸೇನಾನಿ ದಂಗೆ ಕೋರಂಗಳ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಇಯಿಂಗಳ್ ಮುಕ್ಕಾಟಿರ ಆಸ್ತಿ ಆನ ಕುಂಜಿಲಗೆರಿ ಹಳ್ಳಿನ ಬಹುಮಾನ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ದೊಡ್ಡ ವೀರಪ್ಪ ಅಕ್ಕ ಇಂಜ 'ಅಳಮಂಡ ದೊಡ್ಡವ್' ಎಣ್ಣುವ ಒರ್ ಸಾಧನೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ಕ್ ಒರ್ ಬಲ್ಯ ಆಸ್ತಿನ ಜಾಗೀರಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಇಯಿಂಗಡ ಕರ್‌ಮೋಂವ ಬಯ್ಯ ದಿವಾನ್ ಅಳಮಂಡ ಮುತ್ತಣ್ಣಂದ್ ದಂಡನೆ ಮುದ್ದು ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಇಂಜತ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1736 ರಿಂಜ 1766 ಕೆತ್ತನೆ ನುಪ್ಪದ್ ಕಾಲ ಚಿಕ್ಕವೀರ ರಾಜ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ನಕೊ, ಇವ್ವು ಪೇರ್ತ ಕಾಲ ಜೈಲ್‌ಲಿಂಜಾನಗೊಂಡ್ ಕಷ್ಟತ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಆಚೆಂಗೂ ಏಳ್ ಸಾವಿರ ಸೀಮೆನ ಬಲ್‌ಚವಂಗ್, ಯುದ್ಧತ್‌ಲ್ ಅವನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಲ್ ಉಚ್ಚಂಗಿ ತಾಲೂಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಚಿ. ಕ್ರಿ.ಶ 1766ರಂಜ 1770ರ ಕೆತ್ತನೆ ದಂಡನೆ ಮುದ್ದುರಾಜ, ಮುದ್ದಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಸೋದರಂಗ ಒಕ್ಕಚಿ ಕೊಡಗ್‌ನ ಚಾಯೋಡೆ ಆಳ್‌ಚಿ. ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಯ ಒಡೆಯರ್‌ರ ಸಮಯತ್ ಹೈದರಾಲಿ ದಂಡನೆ ಕುರಿ ಯುದ್ಧಕ್ ಬಂತ್ ಚೋತಿತ್ ಉಚ್ಚಂಗಿ, ಪಂಜೆ ಬಳ್ಳಾರಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೂಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸರಹದ್ದ್ ಮೇರೆ ಜಾಸ್ತಿ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಗಡಿನೋ ಈ ದಂಡ್ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆಲ್ ಗುರುತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮುದ್ದಯ್ಯಂಡ ಮೋಂವ ದೇವಪ್ಪರಾಜ (ಕ್ರಿ.ಶ 1770 ರಿಂಜ 1774 ಕೆತ್ತನೆ) ಆಳಿತ್ ಚತ್ತ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕ ದೇವಪ್ಪರಾಜ ರಾಜನಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಹಾಲೇರಿಡ ಲಿಂಗರಾಜಂಗ್ ಚೆಡಿ ಬಾತ್. ಲಿಂಗರಾಜ ಹೈದರಾಲಿರ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಾಯತ್‌ಲ್ ಗೆದ್ದಿತ್, ದೇವಪ್ಪರಾಜ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಲ್ ಪಣ ಕೊಡ್‌ತಕೋ, ಬೊತ್ತಿತ್ ಹರಿಹರಕ್ ಓಡಿ ಪೋಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವನ ಪುಡ್‌ಚಿತ್ ಸಂಸಾರತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಿತ್‌ರ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್. ಅಲ್ಲಿಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೈದರಾಲಿರ ಕೈಕ್ ಪೋಚಿ. ಆಲಿರ ತಾಕೀತ್‌ಲ್ ಲಿಂಗರಾಜ ರಾಜನಾಚಿ. ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಕೂಟ್ಟಿ ಪೋಯಂಡ್ ಹೈದರಾಲಿಕ್

ಪೇರ್ತ ಖರ್ಚಾಚಿ. ಅನ್ನನೆ ಲಿಂಗರಾಜನೂ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳ್ವಕ್ ಆಚಿ. ಹೈದರ್ ಅವಂಡ ಸೇನೆರ ಖರ್ಚೆ ಲೆಕ್ಕತ್ 24,000 ಉರ್‌ಪಿಯ ಖಜಾನೆಂಜ ತರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ರಾಜಂಡ ಸಂಸಾರ ಅಕ್ಕ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ಅಕ್ಕ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಡ ಕೈಲ್ ಇಂಜತ್. ಆ ಏರ್ಪಾಡ್ ನಿಂದ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಹೈದರಾಲಿ ಏಳಾಯಿರ ಸೀಮೆ ಪಿಂಞ ಸುಮಾರೆಲ್ಲ ಸೀಮೆನ ಕೇಟತ್. ಅಕ್ಕ ಲಿಂಗರಾಜ ವೈನಾಡ್‌ನ ಗೆದ್ದಿತ್ ಆನ ಜೋಪಾನ ಮಾಡೋಕ್ ಮರತ್‌ರ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟಿತ್ ಕಲ್ವವತಿಲ್ ಸರಹದ್ದ್ ಗುರ್‌ತ್ ಮಾಡೋಕ್ ಇಳಂಜತ್.

ಲಿಂಗ ರಾಜ ಪಿಂಞ ದೇವಪ್ಪರಾಜಂಗಡ ನಡುಲ್ ಮನಸ್ಥಾಪ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕಲೇ ಕೊಡಗ್‌ಮಲಬಾರ್ತ ಪಕ್ಕ ಅಮರ ಸುಳ್ಳ ಒಪ್ಪಂದಕ್ ಹೈದರಾಲಿ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿಯಂಡಿಂಜತ್. ನಾಯಕಂಡ ಉತ್ತಪ್ಪ ನಾಯಕಂದೆಣ್ಣುವ ಒರ್ ವೀರ ಬೆಪ್ಪು ನಾಡ್‌ಲಿಂಜಂವ ರಾಜಂಡ ತಂಗೆ ನೀಲಮಾಜಿನ ಮಂಗಲಾಯಿತ್ ಅವಂಡ ರಾಜ್ಯ ಬಲ್ಯದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತೋಮರ ಕುಂದ್‌ಲ್ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ವಿರೋಧ ಇವ್ಚು ನಲ್ಲ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್ ಬೈತೂರ್‌ಕ್ ಓಡಿ ಪೋಯಿತ್ ಯುದ್ಧತ್ ಮರ್‌ಚಿ ಪೋಚಿ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1589ತ್‌ಲ್ ಶ್ರೀಕಂಠ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಪೆರಿಯ ದೇವರಾಜ ಪಿರಿಯಪಟ್ಟತ್‌ನ ಪುನಃ ಕಟ್ಟ್ ಚಿಟ್ಟತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1612ಲ್ ತೆಲುಗಂಗ, ತಮಿಳ್‌ಕಾರ, ಕೊಡವ, ಮಲೆಯಂಗ, ಮರಾಠಿಯ, ಪಿಂಞ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಳ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಚಿಕ್ಕ ದೇವರಾಜ ಗೆದ್ದಂಡ್‌ತ್. ಕ್ರಿ.ಶ. 1644ಲ್ ಚಿಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಕಡೇತ ರಾಜ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ನರಸರಾಜ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ಯುದ್ಧತ್ ಚತ್ತ್‌ಪೋಚಿ.

1776 ಕ್ರಿ.ಶ ತ್ತಲ್ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಚಾಮರಾಜಂಡ ಕೈಲಿಂಜ ನವಾಬಂಗ ಕೊಡಗ್, ಮಡಿಕೇರಿ, ಬಾಳೆಕಾಡ್‌ನ ಗೆದ್ದಂಡತ್. ಈ ರಾಜ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇಮಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಆರ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಇಂಜತ್. ಶನಿವಾರಸಂತೆ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಮಡಿಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಪದಿನಾಲ್‌ನಾಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್, ಎಡೆನಾಲ್ನಾಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್, ಕಿಗ್ಗಟ್ ನಾಡ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್, ಇದ್‌ಂಡ ಅಡಿಲ್ ನುಪ್ಪದ್ ನಾಡ್‌ನ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಮಾಡಿತ್, ಆಳ್ವಯಿಂಜ ರಾಜಂಡ ವಿರುದ್ಧ ನಾಯಕಂಗ ತಿರಿ ನಿಪ್ಪಯಿಂಜತ್. 1650-1780 ಕ್ರಿ.ಶ.ತ್‌ಲ್ ಈ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ಡ ರಾಜಂಗ ಹೈದರಾಲಿರವುಂಡ್ ಪೇರ್ತ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟಕೋ, ಚರಿತ್ರಲ್ ಇವ್ಚು ಎಕ್ಕಲೂ ಗೆದ್ದಂಡೇ ಇಪ್ಪಯಿಂತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಅಂಜನೇ ಅಂಕ

ಸಿಂಹಾಸನ ಕಾಯಿತ್ ಯುದ್ಧ

ಆದ್ಯತ್ ಲಿಂಗರಾಜ ಕ್ರಿ.ಶ. 1780ಲ್ ಸ್ವರ್ಗಸ್ತಂಗಳಾಚಿ ಇದೇ ನಲ್ಲದಾಚೀಂದ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲಿಂಜ ಹೈದರಾಲಿ ಮಕ್ಕಳ ನೋಟ್ಯವ ನೆವನತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್, ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಪೆರಿಯ ಮೋಂವ ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಚರಿತ್ರಲ್ ಮಿಂಞಾಲುಳ್ಳವನ್. ಅವಂಗ್ ಅಪ್ಪ ಚಾವಕ ಪದ್‌ನಾರ್ ಬಯಿತ್ ಹೈದರಾಲಿ ರಾಜಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನೆಲ್ಲ ಜೈಲ್‌ಲಿಟ್ಟಿತಿಂತ್. ನಾಲ್ ಕಾಲ ಆಪದು ನಂಬಿಕೆರ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗಡ ಸಹಾಯತ್ ಜೈಲ್‌ಂಜಿ ತಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟಂಡ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ಗೊತ್ತಾಕತನ್ನೆಕೆ ಇಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ಕುರ್ಚಿಗ್ರಾಮತ್‌ಲಿಂಜತ್. ಆ ಸಮಯತ್ ಹೈದರಾಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷಂಗಡ ಕೂಡ ಯುದ್ಧತ್ ಮಗ್ನ ಆಯಿತಿಂತ್. 1782ಲ್ ಯುದ್ಧತ್‌ಲೋ, ಕೇನ್ಸರ್ ಕಾಯಿಲತ್‌ಲೋ ಹೈದರಾಲಿ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಜನರಲ್ ಮೇಥೂಸ್ ಎಣ್ಣೋ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಹೈದರಾಲಿಡ ಮೋಂವ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಕೊಡಗ್‌ನ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಬಾತ್. ಕ್ರಿ.ಶ 1784ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷಂಗಳ ಚೋಪ್ ಚಿಟ್ಟ್, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ಂಜ ಅರಕಲ್‌ಗೋಡ್‌ಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನುಗ್ಗಣೆ, ಕೆರೆಮನೆ ಹೊಂಬಾಲೆ ನಾಯಕ ಅವನ ದವುತಿರ್‌ತ್. ಅಂವನೇ ಪಿಂಞ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಡ ಅಮರ, ಸುಳ್ಳ, ಪುತ್ತೂರ್ ಇಚ್ಚಕಾನೋ ಗೆದ್ದಂಡ್‌ತ್.

ಚೆನ್ನ ಸಮಯ ಕಯಿಂಜದು ಕುರ್ಚಿಂಜ ವೀರ ರಾಜ ರಾಜಧಾನಿಕ್ ಬಾತ್. ಇಪ್ಪಕ್ ಜಾಗ ಇಲ್ಲತಾಂಗ್ ಪದ್‌ನಾಲ್ ನಾಡಲ್ ಅರಮನೆ ಕಟ್ಟೋಗೇನ ವಾಡಿತ್ ಅಲ್ಲಿ ಇಂಜ ಪುಲಿಯಂಡಯಿಂಡ ಜಾಗ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಪುಲಿಯಂಡಯಿಂಗಕ್ ಮಗ್ಗಲತ್ ಜಾಗ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಅರಮನೆ ಕೆಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಇಸ್ಲಾಂ ರಾಜಂಗಳ ಮದಿಯಾಯಿತ್ ಏರ ಕಾರ್ಯಕಾರಂಗ ವೀರ ರಾಜಂಗ್ ಒತ್ತ್ ಕೊಡತತ್. ಕುಲ್ಲೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣ, ಕೆರೆಮನೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕ, ಅಪ್ಪನೆರವಂಡ ಅಚ್ಚಯ್ಯ ಇಂತ ವೀರಂಗಡ ಸಹಾಯತ್ ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಡ ರಾಜನಾಯಿತ್ ನಲ್ಲ ಬಲ್ಯ ಸೈನ್ಯ ಕೂಟಿತ್ 4,000 ನಲ್ಲ ಸೇನಾನಿಯಳ ಕೂಟಿತ್ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಳ ಚೋಪ್ ಚಿಟ್ಟಿತ್ ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಲ್‌ತತ್. ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ದಂಗಿನ ತಡ್‌ಪಕ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ 15,000 ಸೈನಿಕಂಗಳ ಅಯಿಚತ್. ಜಲಾಲ್‌ದೀನ್‌ರ ನಾಯಕತ್ತ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ ಭಾಗಮಡ್ಲಕ್ ಒತ್ತೊರ್ಮೆಕ್ ಬಂದನ್ನನೆ ಕಳ್‌ಚಿತ್, ಒಪ್ಪಂದಕ್ ಬಂದ ರಾಜಂಗಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನ ಪುಡ್‌ಚಿ

ಸೆರೆಲ್‌ಟಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಪೇರ್ತ ಜನಳ ಒತ್ತಾಯತ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ ತಿರ್‌ಕಿರ್‌ತ್‌ಂದ್ ಪಳಮೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ 1788ಲ್ ವೀರ ರಾಜ ಧೈರ್ಯತ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಈ ಕಾಲಕ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಮಾಡ್‌ನ ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟ್‌ನ ಏರ ಮಾಡಿ ಪರೆವಯಿಂತ್. ಅಕ್ಕ ಮಲಬಾರ್‌ರ ಕೋಟಿರಾಜ, ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜಂಗಡ ಮೇಲೆ ಅಯಿಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ರ ದಂಡಾಳ್‌ನ ಯುದ್ಧತ್ ಕೊಂದಾಂಡ ಜಿಡ್ಡಲ್ ಕುರ್ಚಿಲ್ ಇಂಜ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಅರಮನೆನ ಪೊಡಿತ್ತಿತ್, ಮಾಲ್ ಮಟ್ಟ್ ಎಲ್ಲ ಎಡ್‌ತಪೋಕಣೆ ವೀರ ರಾಜಂಗ್ ಚೆರಿಯ ಬಯಿತಾಯಿತಿಂಜಾಂಗ್ ಅವ್ವು ಬೊತ್ತಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ಒರ್ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಲ್ ನಾನ್ ನಿಂಗಡ ಸಂಸಾರತ್‌ಲ್ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕಳ ಕೊಂದಾಂಗ್, ನಿಂಗ ನಾಡ ಒರ್ ಸಂಸಾರಕಾರನ ಕೊಂದಿತ್, ಒಂದಾ ಗೊಂದಾಚಿ ಬಕಿ ಇಂಇಸೋರ್ ಕೊಲೆಕ್ ಕಲ್ವತಿ ಎಣ್ಣೊ ವೈನಾಡ್‌ರ ಊರ್‌ನ ನಾನ್ ಕೇಪಲೆ. ಅದ್ ಇಂಇನಿಂಗಡ ಇಲ್ಲಿಕ್ ನಂಗಡ ಜಗಳ ತೀಂದತ್‌ಂದ್‌ಲೆ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ.

ಕುಟ್ಟೇಟಿ ಪೊನ್ನಣ್ಣ, ಪಟ್ಟಚೆರುವಂಡ, ಬೋಳ್ಕಪ್ಪ ಇಂಗ ವೀರ ವರ್ಮನ ದವ್‌ತೊಕ್ ಏರ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟವು. ಇಂಗಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ನಲ್ಲ ಪಣಿಕ್ ಬಲ್ಯ ಇನಾಮುಕ್‌ಟ್‌ಚಿ. ಕೆರೆಮನೆ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕನ ಕ್ರಿ.ಶ 1790ಲ್ ಪುತ್ತೂರ್‌ಡ ಪಕ್ಕತ್‌ನ ಕಾಪಕ್ ಪೇರ್ತಕಾಲ ಬೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ಅವ ದಿವಾನನಾಚಿ. ಕಾಂತ ಮೂರ್‌ನಾಡ್‌ರ, ಬೋಗಿರ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಡ ಆಸ್ತಿ ಅವಂಗ್ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲತಾನಾಂಗ್ ದಿವಾನ್ ಹೊಂಬಾಳೆ ನಾಯಕಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜಂಡ ಪಿಂಇಸೋರ್ ಇಸ್‌ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್ ಎಣ್ಣೊ ನಂಬಿಕಸ್ತ ಸೇನಾಧಿಪತಿಕೊ ಬಲ್ಯ ಜಗೀರ್ ಕೊಡತತ್. ಈ ಸೇನಾನಿಯಡವುಂಡ್ ಮಡಿಕೇರಿ, ಕುಶಾಲನಗರ, ಬೆಪ್ಪುನಾಡ್, ಭಾಗಮಂಡ್ಲ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಟಿಪ್ಪುಡ ವಿರೋಧ ಯುದ್ಧ ಮಾಡೊಕಯಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪುಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ರ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕಾರಡೊ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡೋ ದಂಡಳ್‌ಡೋ ವೈರತ್ವ ಇಂಜಾನ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿತ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಕ್ ಸಾಯಕ್ ಬಪ್ಪನ್ನನೆ ಒಪ್ಪಂದೋ ಆಚಿ. ಆಚೆಂಗಿ ಪೇರ್ತ ಚಾಯಿತೆ ವೀರರಾಜ ಅಯಿಂಗ್ ನಲ್ಲ ಸಹಾಯ ಕೊಡ್ತದು ಟಿಪ್ಪುನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್, ಕಡೇಕ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನ್ ವಾಲಿಸ್ ಎಣ್ಣುವವ್ವು ಸೇನಾನಿ ಆಯಿತ್ ಆಳೋಕ್ ಅಳ್‌ತತ್ ಕೊಡಗಲ್.

ಆರನೇ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ ಮೈಸೂರ್ ನಡುವೆತ ಯುದ್ಧ

ಕ್ರಿ.ಶ. 1792 ನೇ ಇಸವಿ ಲಾರ್ಡ್ ಕಾರ್ನಾಟಾಲ್ ಎಂಬ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಟಿಪ್ಪುನ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಬಯ್ಯಕ್ ದೋತೀರ್ತ್. ಕೊಡಗ್ ಅಂವ ಬಲ್ಚಮೋನ ಪನ್ನೆರಂಡಾಯಿರ ಸೈನಿಕಂಗ ವಾಪಾಸಾಚಿ ಕೊಡಗಕ್. ಪೆರಿಯ ವೀರರಾಜ, ಖಾದರ್ ಖಾನ್ ಸೈನ್ಯತನ ಚೋಪ್ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಅವಂಗ್ ಜಿಂವ ದಾನ ಕೊಡ್ತತ್. ಟಿಪ್ಪುನ ಚೋಪ್ ಚಿಡುವಕ್, ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ಕೂಡ ಪೆರಿಯ ವೀರರಾಜ ಸ್ನೇಹ ಮಾಡ್ಚಿ. ಹೈದರಾಲಿ ರಾಜಂಡ ಶೂರತನಕ್ ಕೊಡ್ತ ಪಂಜೆ ಪಿಂಞ ಬಳ್ಳಾರಿನ ಟಿಪ್ಪು ವಾಪಸ್ ಕೇಪಕ ರಾಜ ಕೊಡ್ತಲೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರಳೂ ಕೊಡಗು ರಾಜಂಗಳೂ ದಂಡಾಳೂ ಟಿಪ್ಪುರ ವೈರಿಯಳಾಯಿತಿಂಜತ್ ವೀರರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೇನಾನಿಯಡ ಕೂಡ ಅಂಬಟ್ಟಿ ಬೆಟ್ಟತ್‌ರಡಿಲ್ ಭೇಟಿ ಆಯಿತ್ ಒರ್ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡ್ಚಿ. ಆಂಡ ಗೇನತ್ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಪೇಟೆನ ಕೆಟ್ಟ್ ಚಿಟ್ಟತ್. ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಲ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಬೀರ್ಯತ್‌ಲ್ ಟಿಪ್ಪುನ ಚೋಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿಂದೂ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷಂಗಕ್ ಬೊಂಬಾಯಿಂಜಿ ಬಪ್ಪಕ್, ತಲ್‌ಚೇರಿಕಾಲೆ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣಕ್ ಮೋಪಕ್ ಬಟ್ಟಿ ಕೊಡ್ತತ್, ಅಲ್ಲತ ಮೋಯಿತುಂಡೇಂಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿ ಸೈನ್ಯಕ್ ಪೇರ್ತ ಕಷ್ಟ ಆಪಕಿಂಜತ್. ಟಿಪ್ಪು ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಸತ್ಯತನ ಪಾಳೆಮಾಡೊಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿತ್. ಅಕ್ಕ ವೀರರಾಜ, ನಾನ್ ಕೊಡ್ತ ತಕ್ಕಕ್ ಬಯ್ಯಕ್ ನಿಪ್ಪಾಲೆ. ನೀಡನ್ನಕೆ ನಾಕ್ ತಕ್ಕಕ್ ತಮ್ಮೆ ದಂಡ್ ನಾವು ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಟಿಪ್ಪುರ ಕೈಯಿಂಜಿ ಕೊಡಗ್ಡ ಪೇರ್ತ ಜಾಗತನ ಬುಡ್‌ತುವಕ್ ವೀರರಾಜಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ಚಿ. ಟಿಪ್ಪು ತಾಂಗ್ 24,000 ಉರ್‌ಪಿಯ ಉಂಬಳಿ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ ತಂದಂಡುಂಡ್‌ಂದ್ ಮೊಟ್ಟ್ ಪರೆವಕ ರಾಜ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಅಕ್ಕತ್‌ಂಜ 8000 ಪಗೋಡಾಸ್ 24000 ಉರ್‌ಪಿಯ ಕಂಪೆನಿಕ್ ತಾನಾಯಿತ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಶುರು ಮಾಡ್ಚಿ. ಕಂಪೆನಿ, ರಾಜ ವೀರರಾಜ ನಲ್ಲ ಶೂರನಾನಾನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಅಯಿಂಡ ಕೈಕೆಳಗೆ ಇರಡ್‌ಂದೂ, ಅಯಿಂಗ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ನಡ್‌ತೊಕ್‌ಕಯ್ಯುವಾಂದೂ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಲ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಒಪ್ಪಂದತ್‌ಂದದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ ಸ್ನೇಹತನ ಬೆಚ್ಚುಂಡ್‌ತ್. ಟಿಪ್ಪು ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣತ್‌ರ ಒಪ್ಪಂದಕ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯತ್‌ರ ಸಹಾಯತ್‌ಲ್ ತಕ್ಕಕ್, ಬಪ್ಪಕ ಶೇರ್ ಖಾನ್‌ರ ಕೂಡ ಸೈನ್ಯ ಎಡ್‌ತ

ಬಪ್ಪಕ್ ತಯಾರ್ ಆಚಿ. ಪೆರಿಯ ವೀರರಾಜ ನಾಲ್ವಾಡ್ಲ್ ಇಪ್ಪಕೂಡ್ಚಿ .ಅಕ್ಕ ಟಿಪ್ಪು ಒಮ್ಮೆಕೇ ನಾಲ್ವಾಡ್ ರ ಮೇಲೆ ಧಾಳಿ ಮಾಡ್ಚಿ. ಒರ್ ಬಯಿಟ್ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜ ಎನ್ನನೆಯೋ ತಪ್ಪಚಿಟ್ಟಂಡ್ತ್. 1798ಲ್ ವೀರರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಕ್ ಟಿಪ್ಪುರ ಮಂತ್ರಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ, ಪಿಂಞ ಮೀರ್ ಸಾಹೇಬ್ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಕ್ ತಯಾರಾಯಂಡುಳ್ಳಾನ ಎಳ್ ದ್ಚಿ. ಅಕ್ಕಲೂ ತಾಂಗ್ ಕಂಪೆನಿ ಅವ್ವಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಯತವ್ವ ಸೋದರಂಗಾಂದೂ ತಕ್ಕ ಕೊಡ್ತಾಂಗ್ ಮೋಸ ಮಾಡುಲೇಂದೂ, ಎಳ್ ದ್ಚಿ. ನಿಂಗಡ ಸಹಾಯ ಉಂಡೇಂಗಿ ಟಿಪ್ಪುನ ಎದ್ ರ್ಚಿಡುವೀಂದೂ ಎಳ್ ದ್ಚಿ. ಟಿಪ್ಪುರ ಪಡೆ ಗುಟ್ಪಲೇ ಬಂತ್ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟಣತ್ ನಿಂದಿತ್ ಜಾಗ ಬದಲ್ ಮಾಡಿತ್ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಕಾಯಿತ್ ಬಪ್ಪಕ ಬಲ್ಯ ಲಡಾಯಿ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕಾಕ್ಕಣೆ ಆಕತಂತ ಲಡಾಯಿನ ವೀರರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಡ ಕೂಡ ಕೂಡಿತ್ ಮಾಡಿತ್ ಟಿಪ್ಪುನ ಚೋಪ್ ಚಿಟ್ಟತ್. ಅದಾನದು ವೀರರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಕ್ ಎಳ್ ದ್ಚಿ ನ ಕಾಗದತ್ ಸೈನ್ಯತ್ ರ ಬೀರ್ಯತ್ ನ ಪೇರ್ತ ಪೊಗಳ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಡ ಆಜ್ಜೆ ಪ್ರಕಾರ ಸಾಮಾನ್ ಸಂಜಾಮ್ ನೆಲ್ಲಾ ಪಿಂಞ ರಸ್ತೆನೋ ರೇಕೆ ಮಾಡ್ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಕೋಟಿರಾಜನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಒಳ್ ಲೇ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್ ಚಿಟ್ಟಾನಉಂಡ್ ಬಯ್ಯ ಟಿಪ್ಪು ತೊರೆನೂರ್ ಕಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್ ನುಗ್ಗುವಕ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಕ್ ಕೊಡಗ್ ಸೈನ್ಯತ್ ರ ಸಹಾಯ ಕ್ ಟ್ಟತಾಚಿ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಬಯ್ಯನಡ್ಂದ ಮೈಸೂರ್ ಯುದ್ಧತ್ ಕೊಡಗ್ ಸೈನ್ಯ ಮೋಕತೆ ಆಚಿ. ಅಂತೂ ವೀರರಾಜ ಬಿದ್ಂದ ಬೋಪು ಪಿಂಞ ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬಯ್ಯಂಡ ಸೇನಾ ನಾಯಕತ್ತ್ತ್ ಕೊಡಿಯಾಲ್ ತಾಲೂಕ್ ಸೈನ್ಯತ್ ನ ಅಯಿ ಕಣೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಪಿಳ್ಳೆಯ ತಡ್ ತತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಕೊಡಗ್ ಸೈನ್ಯ ಚೋಪ್ ಚಿಟ್ಟತ್, ಬಾಕೂರ್ ಪಿಂಞ ಬಾಗವಾಡಿನ ಗೆದ್ದಿತ್, ತಂಗಡ ಮಾಡ್ಯಂಡ್ತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮಿಂಞಬಂದ ಪಿಂಞ ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಮುಸಲ್ಮಾನ ತಂಡತ್ ನ ಕೊಡಗು ಸೈನ್ಯ ಚೋಪ್ ಚಿಟ್ಟತ್, ಮಂಗಳೂರ್, ಕೊಡೆಯಾಲ್, ಬಾರ್ಕೂರ್, ಬಾಗವಡಿ ಪಿಂಞ ಹೊಸಂಗಡಿನ ಸರಹದ್ದ್ ಮಾಡಿತ್ ಪಹರ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ಟಿಪ್ಪು ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೋನ ಸುದ್ದಿ ರಾಜಂಗ್ ಕ್ ಟ್ಟಚಿ. ಅದ್ ನ ಚೆನ್ನನ್ ಕೋಟಿಂಜಿ ಕಂಡತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕೂಡ ಯುದ್ಧಕ್ ಇಳಿಯಣೆ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ, ದುಡ್ಡಲೂ, ಪೇರ್ತ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ಚಿ. ನಾಪದಾಯಿರ ಬಟ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ, ಮೂಂದಾಯಿರ ಎಮ್ಮೆ, ಪೇರ್ತ ಸೇನೆನ ತೋಪ್ ಎಡ್ ತ ಪೋಪಕೊ ಅಯಿಚತ್. ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಡಿಪ್ಪೊ ತೊರ್ಂದಿತ್ ರಾಜ ತಾಂಡ ಕೈಲಾಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್ಚಿ. ಗೆದ್ದಿತ್ ಬಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಂಗಳ ರಾಜ

ಪೇರ್ತ ಮರ್ಯಾದಿಲ್ ತೋಕ್ ಬೊಡಿಲ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಕ್ ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತ ಸುದ್ದಿ ಎತ್ತ್ಚಿ-ಕ್ರಿಶ 1799ಲ್ ವೀರರಾಜ ಕುಸಿಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಕ್ ಇರ್ವತ್ತೊಂದ್ ತೋಪ್ ರ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಡ್ತತ್.

ಇದಾನದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜನರಲ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ವಂದನೆ ಪರ್ಂದತ್. ಲೋಡ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಮಲಬಾರ್ಡ ಕಮಿಷನರ್ಕ್ 'ನಾಕ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡೋ, ಜನಡೋ, ಶೌರ್ಯ, ಸತ್ಯಸಂಧತೆ, ತಕ್ಕಕ್ ಬೆಲೆ, ಸ್ನೇಹತ್‌ನುಂಡ್ ಪೇರ್ತ ಸಂತೋಷ ಆಪ. ಪೇರ್ತ ಅಕ್ಕಿ ಪಾಲ್, ಸಾಮಗ್ರಿನೋ ತಂದಾನಗುಂಡ್ ಅಯಿಂಗಲ್ಲ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡ್ಕಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಆ ಮಾಗಣೆನ ಕೊಡ್ತತ್. ಜನರಲ್ ಪ್ರೋಯಿಡ್ ರಾಜನ, ಸೇನೆರ ಆಯುಧ ಬೆಚ್ಚಲ್ಲಿಕ್ ಕೂಟ್ಕೊಯಿತ್ ಕಾಟಿಕೊಡ್ಪಕ, ರಾಜ ತಾಂಗ್ ಒರ್ 'ಡ್ರೇಗನ್ ಖಿಡ್ಗ' ಬೋಂಡೂಂದ್ ಕೇಕಣೆ, ತಾಂಡ ಖಿಡ್ಗತನೆ ಸ್ನೇಹಿತಂಗ್ ಕೊಡ್ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡ್ಚಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಟಿಪ್ಪುರ ಒರ್ ಹೌಡ, ಒರ್ ಸಿಂಹಾಸನ, ಒರ್ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿನ ರಾಜಂಗ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಕೊಡ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪೇರ್ತ ಪಣ ಕೊಡಗ್ಡ ಖಜಾನೆಕ್ ಅಯಿಚಿತ್ ಪೇರ್ತ ಕೃತಜ್ಞತೆನ ಎಣ್ಣುವ. ಇಲ್ಲಿಕ್ ಪಶ್ಚಿಮತ್ ಪಡೆ ತೇಂದತ್. ಬ್ರಿಟಿಷಂಗ ಗೆಲ್ಲೊಕ್ ನಿಂಗಡ ಸಹಾಯಕ್ ಇಂಜತೇಂದ್ ವಂದನೆನ ವೀರರಾಜಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್.

ವಿಳನೇ ಅಂಕ

ಮನೆರ ವಿಚಾರ

ಒಂದನೇ ವೀರರಾಜ ಪಿಂಞ ಲಿಂಗರಾಜ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಣಂಗ ವೀರರಾಜ ತಾಂಡ ಪದ್ಮಾರನೆ ಬಯಿತ್ಲ್ ಅಪ್ಪನ ಕಳ್ಂದಂಡ್ತಿಂಗ್ಗೂ ಟಿಪ್ಪುಡ ಪೇರ್ತ ತೊಂದರೆನ ತಡ್ತಂಡ್ ಕೊಡಗ್ನ ಪೇರ್ತ ಚಾಯಿತೆ ಧರ್ಮತ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್ಚಿ. ಇವನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದೊರೆಯ ಪೇರ್ತ ಹೊಗಳಿತ್ ಈ ವೀರರಾಜಂಡ ಪರಾಕ್ರಮತ್ನ ಚರಿತ್ರಕಾರ ಪಳಿಯ ಸಾರ್ತಾ ದೇಶತ್‌ರ ಲಿಯೋನಿಡಾಸ್‌ಕ್ ಪೋಲ್‌ಚಿಡುವ. ಈ ಒಂದನೆ ವೀರರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸರಹದ್ದೆನ ಗುರ್ತ್ ಚಿಡುವ. ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಸಹಾಯತ್ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಗಡಿ ಸಿದ್ಧಾಪುರತ್‌ರ ಅಪ್ಪರತ ಕಡಂಗ ಆಯಿತಿಂತ್. ಕೊಡಗ್‌ನ ಮುತ್ತಿಗೆ ಇಡುವಾಂಗಿಂಜಿ ಮಿಂಞ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟತ್‌ರ ಚೆನ್ನನ್‌ಕೋಟೆ ಹೋಬಳಿಲ್ ಇರ್ವತ್ತೇಳ್ ಹಳ್ಳಿ [ನಾಡ್] ಕೊಡಗಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿರ ಜನ ಕೂಡ ಇಂಜತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರ ಕ್ರಿಶ 1799ಲ್ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟತನ ಗೆದ್ದದು, ಈ ಇರ್ವತ್ತೇಳ್ ನಾಡ್‌ನ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ ಆಳ್ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಟಿಪ್ಪು ಮಡಿಕೇರಿ ಕೆತ್ತನೆ ನುಗ್ಗಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿನ ಜಘರಾಬಾದ್‌ಂದ್ ಕಾಕ್‌ನಾನೋ ರಾಜ ಎಳ್‌ದಿಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಡ ಬೋಂಬೇ ಸೈನ್ಯ ದಾಟ್‌ವಕ

ರಾಜ ಸಿದ್ದೇಶ್ವರ ಬೆಟ್ಟತ್‌ಲ್ ಗಡಿ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಸೈನ್ಯ ಬೆಚ್ಚಾಂಡ ವಿಷಯೋ ರಾಜ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಮಿಸ್ಸರ್ ಪೇಯ್‌ಲೆ ಪಿಂಞ ಬೋರೆ ಇಂಜಿನಿಯರ ಅಲ್ಲಿಯೆತಯಿಂಗಳ ಕೇಟಿತರ್‌ಂಜಿತ್ ಕುಮಾರ ಧಾರೆ ಪೊಳೆ ಸುರು ಆಪಲ್ಲಿ ಮಾಗಾಡಿ ಎಣ್ಣುವಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್ ಮೈಸೂರ್ ಸರಹದ್ದನ ಕಾಟ್‌ಚಿ.

ಮಲಬಾರ್‌ಡ ಕಮಿಷನರ್ ರಾಜಂಡ ಕೈಲ್‌ಂಜ ಅಮರ ಪಿಂಞ ಸುಳ್ಳೆ ಎಡ್‌ತಂಡಿಂಜತ್. ಆಂಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಪಂಜೆ ಪಿಂಞ ಬೆಳ್ಳಾರಿನ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಮೈಸೂರ್ ರಾಜಂಗ್ ಕೂಡ್‌ನ ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟತ್‌ನ ವೀರರಾಜ ಕೇಟಂಡಿಂಜಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ಎನ್ನೇಂಗಿ ತಕ್ಕ್ ಆಂಡ ವಿಚಾರ ಬಂದಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳ ಕೇಟ್ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡ್‌ತುವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಡ್‌ತತ್ ಅದಲ್ಲತೆ ರಾಜಂಡ ಮೇಲೆ ಟಿಪ್ಪುಡ ಮಂತ್ರಿಯಾಯಿತಿಂಜ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ, ಇಕ್ಕಲೂ ಬೋಂಡತ ತಕ್ಕ್ ಪಬ್ಬಚೆಟ್ಟಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಕ್ ಚಾಡಿ ಕೂಟುವಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ.

ಇದೆಲ್ಲಾ ಆನದು ವೀರರಾಜಂಗ್ ಪಿಂಞಗೋರ್ ತೊಂದರೆ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್‌ನ ಅಚ್ಚ ಚಾಯಿತೆ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿಂಗೂ ತಾಂಡ ಆನದು ದಾರ್‌ಂದ್ ಪ್ರಶ್ನೆ ಆಚಿ. ಅಯಿಂದ ಪೊಣ್ಣ್ ಮಹದೇವಮ್ಮಂಗ್ ಪುಟ್ಟನ ಕುಂಞಿ ವೀರರಾಜಂಡ ವಾರೀಸುದಾರಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಅವಕ್ ದಂಡ್ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕಳಾಯಿತ್ ಪಿಂಞ ಅವ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ರಾಜಂಗ್ ನಾಲ್ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಮೋವ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಆಡ್‌ಂದಾಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜಂಗ್ ಕಾಯಿಲ ಆಯಿತ್ ಚತ್ತೂ ಪೋಚಿ. ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ವಡಿಯ ಚಾವಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ರಾಜ ಅಯಿಂಗ್ ಲಾಡ್ ವೆಲಸ್ಲೇ ಕೊಡ್‌ತ ಖಿಡ್ಗತ್‌ನೋ ಸೀಲ್‌ನೋ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಲಿಂಗರಾಜ ಆಳಡ್‌ಂದೂ ಅವಂಡಮೋವಂಗ್ ವೀರರಾಜಂಡ್ ಪೆದ ಇಡೊಂಡೂಂದೂ ವಿಲ್ಲಲ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ರಾಜ ಚತ್ತದು ಭಾರತ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಯಿಚ ಕೈಕಡಗ ಬಳಿನ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ವಿಷಯತ್‌ನ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮೆಲ್ ಎಳ್‌ದಿತ್. ವೀರರಾಜಂಡ ಗೋರಿ ಮಡಿಕೇರಿ ಉತ್ತರತ್‌ಲ್ ಗದ್ದಿಗೇಲ್ ಉಂಡ್.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1811ಲ್ ಮಿಸ್ಸರ್ ವಾಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಲಿಂಗರಾಜ ಅವನ ಕಂಡತ್. ಲಿಂಗರಾಜ ಸುಮಾರ್ ನುಪ್ಪತ್ತಂಜೆ ಬಯಿತ್‌ಕಾರನಾಯಿತಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ಅವ ಸಮವಸ್ತ್ರ ಇಟ್ಟತಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ಚಾಯಿಕಾರ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಯಿತ್ ಕಾಂಬಯಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಕ್ ತಕ್ಕಾರ ಬಯ್‌ಂದಿತ್ ಸುಮಾರ್ ತೆಂಗೆಕ್ ಗುರಿಬೆಚ್ಚಿ ಎಲ್ಲಾ ತೆಂಗೆನೋ ವಡ್‌ತಿತ್ ಬಂದಯಿಂಗ್ ಓರೋರ್‌ನಲ್ಲ ಕುದಾರೆನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ತಾನೂ ಒರ್ ಅರೇಬಿಯತ್‌ರ ಕುದುರೆಲ್ ಅಳ್‌ತತ್‌ಂದ್ ಎಳ್‌ದಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜ, ತಾಂಡ ಅಣ್ಣಂಗೂ, ಅವಂಡ ಪೊಣ್ಣಾಕೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಶೈಲಿಡ ಗೋರಿ ಕಟ್ಟಿತಿಂಜತ್‌ಲೊ ಅಲ್ಲಿಂಜ ರಾಜ ಬಯ್ಯಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಕುಪ್ಪಿಯ ಚೇಲೆಲ್ ಇಂಞೂ ಚಾಯಿಕಾರನಾಯಂಡ್, ಆನೆ ಸವಾರಿಕ್, ನಾಕೊರ್ ಆನೆ ತಾನೂ ಒರ್ ಆನೆರ ಮೇಲೆ ಕಾಡ್‌ಕ್‌ಳ್‌ಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಊಟಕ್ ಒರ್ ಎಲೆರ ಚೆರಿಯ ಮನೆಲ್, ಎರ್‌ಚಿ ಕಟ್ಟೆಟ್ ಎಲ್ಲ ಬಳ್‌ಂಬ್‌ಚಿ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಕಗ್ಗಾಡ್‌ಲ್ ನಂಗ ಬೋಟೆಕ್ ಪೊರಟತ್ ಎಣ್ಣೆತ್ ಮಿಸ್ಪರ್ ವಾಲ್ ಎಳ್‌ದಿತ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಆಜ್ಜೆ ಹುಕ್ಕುನಾಮತ್‌ಲುಂಡ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಳೂ ಬಯ್ಯ ಪೇರ್ತಕಾಲ ಆಡಳಿತ ಮಾಡಿಂಜತ್. ಊರ್‌ಕ್ ಪೊರರಾಜ್ಯಕಾರ ಬಪ್ಪಿಂಜಾಲೆ ಪಾರ್ಪತಿಗಾರಂಗ ಆಯಾ ನಾಡ್‌ನ ನಡತೊವಿಂಜತ್. ಬಲ್ಯ ಊರ್‌ಕ್ ಸುಬೆದಾರ್‌ಂಗ ಇಂಜತ್. ರಸ್ತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಇಂಜತ್. ನಾಡ್ ತಕ್ಕಂಗ ಇಂಜತ್. ವ್ಯಾಪಾರಕ್ ತಡೆ ಇಂಜಾಲೆ. ಲಿಂಗ ರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ತಾಲೇ ಮಡಿಕೇರಿರ ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟಚಿಟ್ಟಿಯೆ. ಅಲ್ಲಿಯತ್‌ರ ಶಿವಲಿಂಗ ಕಾಶಿಂಜ ಎಡ್‌ತಬಂದದ್. ಈ ರಾಜ ಕ್ರಿ.ಶ 1820 ಕೆತ್ತನೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಗ ತಾಂಡ ವಿರೋಧ ಪೋನಯಿಂಗಕ್ ಪೇರ್ತ ಬಲ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್‌ಲೊ. ಲಿಂಗರಾಜ ಅವಂಡ ಸ್ನೇಹಿತನಾನ ದಿವಾನ್ ಚೌರಿರ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಎಕ್ಕೊ ರಾಜ ಮಾಡ್‌ನ ಒರ್‌ಕಾರ್ ಬಾರ್‌ಕ್ ಒತ್ತಾಲೇಂದ್, ತಾಂಡ ತಪ್ಪ ಒಪ್ಪಿಯವಕ್ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿಲೋ. ಆನಕ ಚೌರಿರ ದಿವಾನ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಹರವಾದಿ. ಅವ "ನಾನ್ ಒರ್ ಟೈರಂಟ್‌ನ ರಾಜ ಮಾಡೊಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಕೊಡ್‌ತದ್ ನಾಡ ತಪ್ಪಂದ್ ಒತ್ತವಿ" ಎಣ್ಣಾಚಿಲೊ. ರಾಜಂಗ್ ಈ ತಕ್ಕ ಸೈಸೊಕಯ್ಯತೆ ಅವನ ಕಟುಕಂಗಕ್ಕಣ್ಣೆತ್ ಮರಕ್ ಕಟ್ಟಿತ್ ಆಣಿ ಬಡಿಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪದಿಮೂಂದ್ ದಿನತ್ತಲ್ ಅವ ಚತ್ತ್ ಪೋಚೇಂದ್ ಎಣ್ಣಾವ. ಲಿಂಗರಾಜ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆನ 1812ಲ್ ಕಟ್ಟಿಚಿ.

ಎಟ್ಟನೆ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡ್‌ನದ್

ಲಿಂಗರಾಜನಾನದೂ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಗಡಿ ಕ್ಕೇರ್‌ವ. ಅವ 1820 ಲಿಂಜಿ 1834 ಕೆತ್ತನೆ ಇಂಜತ್. ಅವ ಪೇರ್ತ್ ಕೆಟ್ಟ ರಾಜಂದೂ, ತಾಂಡ ವಿರೋಧ ಪರ್‌ಂದಯಿಂಗಳ ಕೊಲ್ಲುವಿಂಜತ್‌ಂದೂ ಒರ್ ಆಂಗ್ಲ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರಂಡ ಎಳ್‌ತ್ ಎಣ್ಣಾವ. ಅದ್‌ಂಡ ಸತ್ಯತ್‌ನ ಅರಿವಕ್ ಶ್ರೀ ಕ್ಯಾಸಾಮೇಜರ್‌ನ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಅಯಿಪ. ಅಕ್ಕ ಒರೂ ಫಾಳ್ ಕಾರ್‌ಬಾರ್‌ಕ್ ಸಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲತೆ ಆಯಿರುವ. ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್‌ರ ಎಳ್‌ತ್‌ಲ್ ಅವ ಕೇಳಿಪಟ್ಟಿ ನಲ್ಲ ಸತ್ಯವಂತ, ಕಳಿಕಾರ ರಾಜಂದ್ ಎಳ್‌ತ್ ಉಂಡ್. ಅದ್ ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆರ

ಗೋಡೆಲ್ ಉಂಡ್. 1830ಲ್ ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪು ಪಿಂಞ ಸರ್ಕಾರ್ಯಕಾರ್ ಬಿದ್ದಂಡ ಸೋಮಯ್ಯ ಅಯಿಂಗ ಪೇರ್ತ್ ಶೂರಂಗಾಂದ್ ಅಯಿಂಡ ಗದ್ದಿಗೇಲುಳ್ಳ ಗೋರಿಡ ಎಳ್ತ್ಲ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ರಾಜಂಡ ತಂಗಿ, ಬಿಳುಗುಂದ ಮುಕ್ಕಾಟೀರ ಅಪ್ಪಣ್ಣ ಎಣ್ಣೆವವನ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್ ಮಂಗಲ ಆಯಿತ್. ಅವ ಚೆನ್ನ ಬಸಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವಂವ ರಾಜಂಡ ತೊಂದರೆ ತಡ್ಪಕಯ್ಯತೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿರ ರಕ್ಷಣೆ ಕೇಟಿತ್ ಮೈಸೂರ್ಕ್ ಕುದುರೆಲ್ ಬಿಳುಗುಂದಕಾಯಿತ್ ಪೋಯಿರುವ. ಕಂಪೆನಿ ಅಯಿಂಗಕ್ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಡ್ತಾಂಗ್ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜ ಚೆಡ್ಂಜಂಡ್ ಅಯಿನ ಬಯ್ಯಕ್ ಅಯಿಕೊಂಡೂಂದ್ ವರಾತ ಮಾಡುವ. ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜ ಅಯಿಂಗಡ ಸಂಸಾರಕಾರಳೋ, ವಿರೋಧ ಮಾಡ್ನಯಿಂಗಳೋ ಕೊಂದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿದೂ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ದೇನಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಂಞ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನ ಬೆಂಗಳೂರ್ಲ್ ಆಕ್ಯವ. ರಾಜಂಡ ನಾಯಿಚಾಕಿಯಂಡಿಂಜ ಕುರುವ ಬಸವನ ಪಿಂಞ ರಾಜ ಸೈನ್ಯಕ್ ಕೊಟ್ಟಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಜಮೇದಾರ್ ಮಾಡಿತ್ ಕಡೇಕ್ ಅವ ದಿವಾನ್ ಆಪ. ಇಂವ ಪೇರ್ತ್ ಕೇಡ್ಕಾರ. ಎಲ್ಲಾರ್ಡೊ ಗುಟ್ಟಿರಿವ ಗೂಢಾಚಾರ. ರಾಜ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪಂಡ ಒರ್ ತಮ್ಮಣ ಮುದ್ದಯ್ಯನ, ತಾನೇ ಪೊಜ್ಜಿತ್ ಕೊಂದದುಂಡ್. 1833 ಜನವರಿಲ್ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸುದ್ದಿ ಕೇಟಿತ್ ಸರ್.ಎಫ್.ಆಡಮ್ ಎಣ್ಣೊ ಕಂಪೆನಿರ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ ರಾಜ ಈ ತರತರ ಕ್ಕೂರ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ವಾನ ನಿಪ್ಪಚಿಡಂಡೂಂದೂ, ಸಂಸಾರಕಾರಳ ಚಾಯಿಲ್ ನೋಟಂಡೂಂದೂ ಎಳ್ತ್ದನಕೋ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜಂಡ ಮಕ್ಕ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಂಞ ಮಹದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಕೊಂದ್ರುವ. ದೊಡ್ಡವೀರರಾಜಂಡ ಕರ್ ಮಕ್ಕ, ಅಪ್ಪಾಜಿ ಪಿಂಞ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಸಂಸಾರತನ ನಾಲ್ವಾಡ್ಕ್ ಅಯಿಚಿರುವ.

ಶ್ರೀ ಕೇಸಾಮೇಜರ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರತರ ಪರವಾಯಿತ್ ಇಂತ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಮಾಡತನ್ನನೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜಂಗ್ ಕಾಗದ ಅಯಿಪ. ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನ ರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್ಪಾಲೆ. ರಾಜಿ ತಕ್ಕಕ್ ಶ್ರೀ ಗ್ರೀಮನ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಅಯಿಪ. ಗ್ರೀಮ ದಂಡ್ ರಾಯಭಾರಿಯಳ ರಾಜಂಡ ಕೂಡ ರಾಜಿ ತಕ್ಕಕ್ ಅಯಿಕಣೆ ಒಬ್ಬನ ಬಯ್ಯಕ್ ವೀರರಾಜ ಅಯಿಚಿರುವ. ಪಿಂಞಗೊಬ್ಬನ ಖೈದಿ ಮಾಡಿರುವ ಕಂಪಿನಿಕಾರ ರಾಜಂಗ್ "ನಿಂಗಡ ಪೆರಿಯವೂ, ಕೊಡಗ್ಡ ಸೈನ್ಯವೂ ಪೇರ್ತ್ ನಲ್ಲ ತರತಿಂಜಾಂಗ್, ನಿಂಗಡ ಈ ತರತ ನಂಗಡ ಮೇಲೆ ವಿರೋಧತನ ನಿಪ್ಪಚಿಡಂಡೂಂದ್ ಕೇಟವ. ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ನಂಗಡ ಒಪ್ಪಂದ, ನಂಗಡ ಸಹಾಯ ಇಂಞೆ ನಿಂಗಕ್ ಕಟ್ಟುಲೇಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಮೆನನ್ ಎಣ್ಣೊ ರಾಯಭಾರಿನೊರ್ ತಕ್ಕಿಲ್ಲತೆ ಆರ್ದಿನತ್‌ರೊಳ್ ಬುಟ್ಟ್ಪರೊಂಡು. ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ನಂಗಡ ನಿಂಗಡ ಒಪ್ಪಂದ ತೀಂದ್ ಪೋಪಾ"ಂದ್

ಎಣ್ಣುವ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಲೆಪ್ಪಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ಪ್ರೇಜರ್ ಎಣ್ಣುವವು, "ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜಂಡ ನಡತೆ, ಕ್ರೌರ್ಯ, ಸಂಸಾರತನ ದಣತೊ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣತಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರತರ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕ ಲಾಯಕಿಲ್ಲೆ"ಂದ್ ಇಂಚೂ ಪೇರ್ತ ಕಾರಣ ಕೊಡಪ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮೈಸೂರ್, ಮಲಬಾರ್, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ, ರಾಯದುರ್ಗ, ಬಳ್ಳಾರಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾರ್ಕೂ ಕೊಡಗಡ ರಾಜ ಇಂಚೆ ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜ ಅಲ್ಲಾಂದ್ ಅರಿಚಿಡುವ. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಪೇರ್ತ ಪಾಳ್ ಭಾಷೆಲ್ ಕಂಪೆನಿಕಾರಳ ಬಜ್ಜಿತ ಕಾಗದ ಅಯಿಪ.

ಏಪ್ರಿಲ್ ಒಂದ್ 1834 ಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯ 6000 ಜನಳ ಕೂಟುಂಡ್ ಯುದ್ಧಕ್ ಬಕ್ಕಣೆ. ಕೊಡಗ್ ಸೈನ್ಯ ಅಯಿಂಗಳ ಮಾತಂಡ ಅಪ್ಪಚ್ಚಂಡ ಸೈನ್ಯ ಶೂರತನತ್ ಒಳ್ಕ್ ಹೆಗ್ಗಳಕಾಲೆ ಬಪ್ಪಕ್ ಬುಡುಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಂಗಳೂರ್ಕಾಯಿತ್ ಒರ್ ಸೇನೆ ಬಪ್ಪ. ಲೆಪ್ಪಿನೆಂಟ್ ಜೇಕ್ಸನ್ನ್ಯಾರ ಸೈನ್ಯತನ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಚಾಯಿತೆ ತಡಪ. ಶ್ರೀ ಜೆ.ಡಿ. ವೀಲರ್ ಎಣ್ಣುವವ್ವು ಶೂರ ಸಿಪಾಯಿಯ ಅಚ್ಚ ಕಮ್ಮಿ ಜನ ಇಂಜಕೋ ಪೇರ್ತ ಧೈರ್ಯಕೂ ಶೌರ್ಯಕೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡ್ಚೇಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅಂತೂ 6ನೇ ಏಪ್ರಿಲ್ ಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಸೈನ್ಯ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ನುಗ್ಗಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷಡ ಧ್ವಜ ಪಾರ್ಚಿಟ್ಟತ್. ವೀರರಾಜ ಚೋಪದ್ ಅರಿಂಜಿತ್ ನಾಲ್ವಾಡ್ಕ್ ಪೋಯಿರ್ತ್. ದಿವಾನ್ ಅಪ್ಪಾರಂಡ ಬೋಪಣ್ಣ, ಚಿಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಇಯಿಂಗ ಶರಣಾಯಿರುವ. ಈ ಸಂದರ್ಭ ನೋಟಿತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರಳ ಬೊಳ್ತ ಧ್ವಜ ಕಾಟಿತ್ ರಾಜನೂ ದಿವಾನ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣನೂ ಒಪ್ಪಚಿಟ್ಟವ. ರಾಜ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರಡ ಬಂಧಿ ಆಪ. ಅಲ್ಲಿಕ್ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊಡಗಲ್ ತೇರ್ವ ಶ್ರೀ ಪ್ರೇಸರ್ ಎಣ್ಣುವವು "ಇಚ್ಚ ಶೂರಂಗಡ ನಡುಲ್ ನಾಕ್ ಇಪ್ಪಂತ ಸಂದರ್ಭ ಕಟ್ವನಾಂಗ್ ನಾಕ್ ದುಂಬ ಕುಶಿ ಆಪ. ಇಂಚೆ ಕೊಡಗಲ್ ಏತರತರ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಇಪ್ಪುಲೆ. ಎಣ್ಣಿತ್ ಪಿಂಚಾ ನಿಂಗಡ ಪಕ್ಕ ಬಪ್ಪೇಂದ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ಪೋಪ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಂಪೆನಿ ಕೊಡಗನ ಆಳುವ ದೂರೆ ಆಪ.

ಒಯಿಂಬದನೇ ಅಂಕ

ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯತರ ಕಾನೂನ್ ಪ್ರಯೋಗ

ಕೊಡಗಡ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಮ್ ಬೆಂಟಿಂಕರ್ ಸಮಯತ್, ಮಿತ್ರನಾಯಿತ್ ಕಂಪೆನಿ ಅಯಿಚ ಏಜಂಟ್ನ ಜೈಲ್ಡುವಕ, ಬ್ರಿಟನ್, ದೇಶವಿದೇಶತ್ ನಡಂದಂಡುಳ್ಳ ಕಾನೂನ್ ಜಾರಿ ಮಾಡಿಯಂಡ್ ಮದ್ಯ ನುಗ್ಗಚಿ. ಕರ್ನಲ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಡ ಕೈಯಿಂಜಿ ಆ ನಲ್ಲ ಮನಸ್ಸಲ್ ಅಯಿಚ ಏಜೆಂಟ್ನ ಏದೂ ಕೆಟ್ಟ ಗೇನತ್ ತಡತಿತಿಲ್ಲೇಂದೂ, ಅವನ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಮದ್ಯಕ್ಕಿ

ನಡತ್‌ನಕ ಚೆನ್ನ ಬಸಪ್ಪನ ಬಯ್ಯಕ್ ಕೂಟಿಯಬಪ್ಪಕ್ ಕಯ್ಯೂಂದೂ ಬೆಚ್ಚಂಡಿಯಂದೂ ಅರಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಕರ್ನಲ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಕುಂಟ ಬಸವಂಡ ಕೈಯಿಂಜಿ ಏರ ಒಳ ಗುಟ್ಟುನ ಅರಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಬೋರೆವು, ರಾಜ ಒಳಲೊಂದ್, ಪೊರ್‌ಮೆ ಒಂದ್ ತಕ್ಕರಂವಂದ್ ಎಣ್ಯಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜನಡ ನಲ್ಲರಿಮೆ ಪಡೆವಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬಯ್ಯ ಇದೇದೊಂಗೂ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಕರ್ನಲ್ ಪೋಸ್ಟರ್ ಎಳೆದ್‌ಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್ ಲಿಂಡ್‌ಸೆನ್‌ನ ಕೊಡಗ್ ಸೇನಾ ಕಮಾಂಡರ್ ಆಯಿತ್ ಅಯಿಚತ್. ಲಿಂಡ್‌ಸೆನ್‌ಕ್ ಕೊಡಗ್ ಹವಾಮಾನತ ಚಾಯಿನುಂಡೂ ಇಲ್ಲಿ ತೋಟಮಾಡಿತ್ ನಲ್ಲ ಬರುಡ ಸಾಧ್ಯತೆನೋ ಕಂಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಎಡ್‌ತವಕ್ ಆಸೆಯಿಂಜತ್. ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ ಗವರ್ನರ್ ಕರ್ನಲ್ ಪೋಸ್ಟರ್‌ಕ್ 1834 ಲ್ ಎಳೆದ್‌ನ ಎಳೆತ್‌ಲ್ “ನಿಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಪರಿಸರತರ್ ವಿಚಾರ ಚಾಯಿತೆ ಗೊತ್ತುಳ್ಳಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ನಂಗಕ್ ಕೈಕ್‌ಟ್ಪುವಾ ಇಲ್ಲಿಯಾ ಎಣ್ಣೊ ವಿಷಯ ಎಣ್ಣೆತ್ ಎಳೆದ್‌ಚಿ.” “ರಾಜಂಡ ಮಿಂಇತ್‌ರ ರಾಜಂಗ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕ್ ನಲ್ಲ ದುಡ್ಡ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಕಂಪೆನಿರ ಬೋಂಡಿಯ ಸಾಮಾನ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಆಂಗ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರಕಾರ ಬಡ್ಡಿ ತಂದಂಡಿಂಜತ್. 1821 ಲ್ ವೀರರಾಜಂಡ ಕಾಲ ಆನದು ಆಸಾಮಾನ ಬಪ್ಪದ್ ನಿಂದಿತ್ ಬಡ್ಡಿ ಕಟ್ಟೊದ್ ಬಾಕಿ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕತ ರಾಜ ದಂಗೆ ಏವಕ್ ತಯಾರಿ ನಡ್‌ತಿಯಂಡಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಚೆರಿಯ ಪಣ ಅಯಿಚದೂ ಅವ ಶರಣಾಗತನಾಚಿ” ಎಣ್ಣೆತ್ ಕಾಗದ ಅಯಿಚತ್.

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಡಿ. ಬಾಸು, “ಭಾರತತ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ತಾಕತ್” ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕತ್ 1970 ಲ್ ಕಂಪಿನಿ ಸರಕಾರ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜಂಡ ಕೂಡ ಮಾಡ್‌ನ ಒಪ್ಪಂದ ಎಳೆದಿತ್. “ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಇಕ್ಕಣೆ ಈ ಒಪ್ಪಂದ ಇಪ್ಪಂದ್” ಅವ್ವು ತಕ್ಕ ತಂದಕೋ, ಎಕ್ಕಲೂ ತಕ್ಕಕ್ ತಪ್ಪೊ ಕಂಪಿನಿ ಸರಕಾರ, ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮೋಸ ಮಾಡ್‌ಚಿಂ'ದ್ ಬಯ್ಯ ಎಳೆದಿತ್. ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿಂಕ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಂಪೆನಿರ ಸೊತ್ತ್ ಮಾಡೋ ಹಟತ್‌ಲಿಂಜತ್, ಎನ್ನಂಗೇಣ್ಣಕ ಅವ್ವು ಮದ್ರಾಸ್‌ರ ಗವರ್ನರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೆಲೆ ಅಯಿಂಗ ಅರಿಂಜಿತಿಂಜತ್. ರಾಜ ಅಯಿಂಡ ಏಜಂಟ್‌ನ ಜೈಲ್‌ಲ್ಟಾನ ಕಾರಣ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನತ್‌ಂಜಿ ಉಳೆಪಿರ್‌ತ್. ಅಕ್ಕ ರಾಜಂಡ ಗದ್ದಿಕ್ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ ಇಡಲುಂಜತ್. ರಾಜಂಗ್ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲೆಂದ್ ತಪ್ಪಾಯಿತ್ ಬೆಂಟಿಕ್‌ಪ್ರಭು ಮಂಡಣೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬಯ್ಯ “ಜನಡ ಬೇಡಿಕೆನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಂಪೆನಿ ಎಡ್‌ತ್ತವಂ”ದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅದ್ ಸರಿ ಅಲ್ಲಂದ್ ಎಣ್ಣೊಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ವೀರಂಗ ಕಂಪೆನಿರ ವಿರೋದತ್

ಬಲ್ಯ ಲಡಾಯಿ ಮಾಡ್‌ನಾಂಡ ದಾಖಲೆ ಉಂಡ್. ಆನಕೋ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬಲ್‌ಚವಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಮಿಂಞಲೇ ಗೇನ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್.

ಆಚೇಂಗ್ಯೂ ಇಚ್ಚಕ್ ಸತ್ಯ ಬಯ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಡ ದಿವಾನಂಗ ತಂಗ ತಂಗಡ ಬೇಳೆ ಬೇಯಿಚಿಪ್ಪೋವಕ್ ಕೊಡಗ್ ಜನಕ್ ಮೋಸ ಮಾಡಿತ್ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಲಾಭ ಪಡದಂಡತ್. ಕೊಡಗ್‌ನ ಕಂಪನಿರ ಎಚ್ಚಕೋ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಫೀಸರುವ ಪಡ್‌ಂದಂಡ್ ಅಯಿಂಡ ನೆಲೆನ ಭದ್ರಮಾಡಿಯೆಂಡ್ ತೋಟ ತೊಡಿಗೆಂದ್ ಇಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಕಾಫಿ ತೋಟಕಾರಳೂ ಆಯಿತ್ ಮೆರ್‌ಂದತ್. ರಾಜಂಗ್ ತಕ್ ಕೊಡ್‌ತನ್ನನೆ, ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರ ಚೆನ್ನ ಬಸಪ್ಪನ ಅಯಿಕ್ಕೊಂಡಿಂಜತ್, ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ರಾಜಂಡ ಪ್ರಜೆಡ ತಪ್ಪನ ತಿದ್ದುವಕ್ ರಾಜಂಗ್ ಅಧಿಕಾರ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅಪ್ಪು ಕೊಡಗ್‌ನ ಎಡ್‌ತಂಡ ಸಮಯತ್‌ಲ್, ಕೊಡಗ್ ಅರಮನೆಲ್ ಕಟ್ಟ್‌ನ, ನುಪ್ಪದಾಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ (ರೂ. 30,000) ಅಪ್ಪು ಎಡ್‌ತರ್‌ತ್ ಪಿಂಞ ಸೈನಿಕಂಗಡ ಮದ್ಯ ಪಾಲ್‌ಟ್ಟಂಡತ್. ವೀರರಾಜಂಡ ಪೆದತ್‌ಲಿಂಜ ರೂ. 2,03,900/-, ಪಿಂಞ ಮದ್ರಾಸ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆಳ್ವಿಕೆಲಿಪ್ಪಕ ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿರ ಪೆದತ್‌ಲಿಂಜ ರೂ. 6,53,940/- ಉರ್‌ಪಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಎಡ್‌ತರ್‌ತ್. ಬಯ್ಯ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕಾರಣ ಎಣ್ಣೆತ್ ಅದ್‌ನ ರಾಜಂಗ್ ಕಟ್ಟತೆ ಮಾಡಿರ್‌ತ್. ಆನಕೋ ಕಂಪೆನಿ ಏದ್ ತರತ್‌ಲೂ ಕೊಡಗ್ ಜನತ್‌ರ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ನಡತ್‌ಲೇಂದ್, ಎಳ್‌ತ್ ಎಳ್‌ದಿತ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡಗ್ ಜನಳ ಚಾಯಿತೆ ಆಳ್ವೆಂದ್ ತಕ್ ತಂದಕೋ, ಪಿತ್ತಂದೇ, ಇಲ್ಲೇತ ರೈತಾಪಿಯ ವಸ್ತು ರೂಪತ್‌ಲ್ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಿಯಂಡಿಯಾಚಿ. ದುಡ್ಡಲೇ ಭರ್ತಿ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಮಾಡಿತ್ ರೈತಾಪಿ ಜನಕ್ ಪೆರ್ತ್ ತೊಂದರೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಪತ್ತನೇ ಅಂಕ

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ರಾಜ

ಇಚ್ಚೆಕ್ಲಾ ಆನದೂ, ವೀರರಾಜನ ಕೊಡಗ್‌ಂಜಿ ಅಯಿಚಿರೊಕುಳ್ಳ ಏರ್ಪಾಡ್ ಆಚಿ. ಆ ಸಮಯತ್ ಅವಂಡ ಕೆಲವು ಪೊಂಗ ಜೊತೆಲ್ ಪೋಚಿ. ಅಂತ ಸಂಧರ್ಭತ್ಯೂ ಒರ್ ಪದ್‌ನಾರ್ ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ, ಪೊನ್ನ, ಪದೀಚ ಎಲ್ಲಾ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಲ್ ರಾಜ ಸಾಗಚಿಟ್ಟಂಡಿಂಜತ್. ಅದ್‌ನೋ ಒರ್ ಕಾರ್ಯಕಾರ್ ಕಂಪೆನಿ ದೊರೆಯಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಅಯಿಂಗ ಕಂಪೆನಿಂಜ ಇನಾಮು ಪಡ್‌ಂದಂಡತ್. ಇನ್ನನೆ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಎತ್ತಚಿ. ಕೊಡಗ್ ದಾಟುವಕ ಪೆರ್ತ್ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಬೇಜಾರ್ ಪಟ್ಟತ್. ಗಾದಿ ಇಲ್ಲೇಂಗಿಯೂ ರಾಜ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಇಪ್ಪನ್ನನೆ ಬೋಡ್ಯಂಡ್‌ತೆಂಗ್ಯೂ ಅದ್ ಆಯಿಲೆ. ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಂಜಿ ವೆಲ್ಲೂರ್‌ಕೂ,

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬನಾರಸ್‌ಕೂ ರಾಜನ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪನೂ, ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯೂ ಬಯ್ಯಕ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಾತ್. ಪುನಾದಿಯ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ ತನ್ನ ತಾನೇ 'ಅರಸು'ಂದ್ ಕಾಕಿಯಂಡ್ ಪಿತೂರಿ ಸುರುಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್ ಸರಕಾರಕೂ ಗೊತ್ತಾಚಿ. ಬನಾರಸ್‌ಲ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ಕಾಲ ರಾಜ ಇಂಜತ್. ನಲ್ಲರಿಕೆಲೂ ಮರ್ಯಾದಿಲೂ ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಕಂಡೂಂದ್ ತಾಂಡ ಆಸೆನ ರಾಜ ಎಣ್ಣುವ. ಅಲ್ಲಿಯೇಂಗಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಕ್ಕಳುಂಡ್ ಕೊಟ್ಟುಂದ್ ರಾಜಂಗಾಚಿ. ಮೋವಳ ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಜಾತಿಕ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಆ ಸಮಯತ್ ರಾಜಂಡ ಆಣ್ಣ, ಅವಂಡ ಮೋವ ದೇವಮ್ಮಾಜಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತ 6,80,000 ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ರ ಬಡ್ಡಿ, ಏದ್ ಕಂಪೆನಿ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಂಡಿಂಜತೋ ಅದ್‌ನ ಬಾಕಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ರಾಜ ಆ ಪಣತ್‌ನೇ ಬೇಂಕ್‌ಂಜ ನೇರೆ ಎಡ್‌ಪಕ್ ನೋಟಿತ್, ಕಯಿಂಜ್‌ಲೆ. ಅಕ್ಕ ರಾಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದೊರೆಯಕ್, ತಾಂಡ ಆರ್ ಬಯತ್‌ರ ಮೋವಕ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಬೋರೆ ಆಫೀಸರ್‌ಡ ಮಕ್ಕಡನ್ನನೆ ಬದ್‌ಕೊಕ್ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಟೊಂಡೂಂದೂ, ಆಂಗ್ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ ವತ್ತವಂಡೂಂದೂ, ತಾನ್ ಇಂತ ಒರ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗಂದೂ ಎಳ್‌ದುವ. ಪೆರ್ತ್ ಸಮಯ ಇನ್ನನೇ ಇಂಜಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಇಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಸಂದರ್ಭ ಒಂದರೆ ಕಾಲ ಆನದು ಕೊಟ್ಟವ.

ಪನ್ನಂದನೇ ಅಂಕ

ರಾಣಿ ಗೌರಮ್ಮ ಮತಾಂತರ ಪಿಂಞ ಮರಣ

ವೀರರಾಜ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಬಂದನ್ನಕೆ ಮೋವಳ ಓದ್‌ಚಿಡುವಕುಳ್ಳ ತಯ್ಯಾರಿಲ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. 1852 ಲ್ ವೀರರಾಜ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾಂಗ್ ತಾಂಡ ಸಂಸಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಡ ಕೂಡೆ ಚಾಯಿತೆ ಇಂಜತ್‌ಂದೂ, ಇಕ್ಕ ತಾಂಡ ಮೋವಡ ವಿಷಯತ್ ಮುತುವರ್ಜಿ ಎಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದೂ, ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ರೀತಿಲೇ ತಾಂಡ ಮೋವ ಬೊಳಿಯೊಂಡೂಂದೂ, ತಾಂಡ ಚೆರಿಯ ಈ ಮೋವ ಗೌರಮ್ಮನ ಎಕ್ಕಲೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಓದ್‌ಚಿಡೊಕೂ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಆಯಿತ್ ಇಕ್ಕಂಡೂಂದೂ, ತಾನ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಕರ್ಚಿ ಮಾಡ್ಯಂಡ್ ಬಂದಿಯೆಂದೂ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅದಾನದೂ ಅಲ್ಯೇತ್‌ರ ಚರ್ಚಿಲ್ ಇದ್‌ಂಗ್ ಅವು ಒತ್ತಂಡ್ ರಾಣಿಡ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನದೂ ಅದೇಕಾಲ ಜೂನ್ ಆಕೀರಿಲ್ ಅವಳ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಆಯಿತ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡಿತ್ ರಾಜ, ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ, ಚರ್ಚಿ ಬಿಷಪ್ ಎಲ್ಲಾರಿಪ್ಪಕ ರಾಣಿ ಗೌರಮ್ಮನ, ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಗೌರಮ್ಮಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ.

ಪಂಜಾಬ್‌ರ ಮಹಾರಾಜ ದಿಲೀಪ್, ಅಕ್ಕಣೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲೇ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಜಾತಿಕ್ ಕೂಡಿತಿಂಜತ್. ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ರಾಣಿ, ಚೆನ್ನಕಾಲ ಆನದೂ 1859 ಲ್ ರಾಜ ದಿಲೀಪಂಗ್ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಗೌರಮ್ಮನ ಮಂಗಲ ಕೈಚತ್. ವೀರರಾಜಂಡ ಕಡೇಗಾಲತ್‌ಲ್ ಅವಂಡ ಮೋವಡ ಮೇಲೆ ಏರ ಪ್ರೀತಿ ಇಂಜಕೋ, ಮೋವಕ್ ಬಲ್ಯ ಒರ್ ಆಸೆ ಅಪ್ಪಂಡ ಮೇಲೆ ಇಂಜ್‌ಲೆ. ಅವಕ್ ಹಿಂದಿ, ಕನ್ನಡ ಎಲ್ಲಾ ಮರ್‌ಂದ್ ಪೋಯಿತಿಂಜತ್. ಅನ್ನನಾಚೆಂಗ್ಲೂ ರಾಜ ತಾನ್ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ಬಂದಿತಿಂಜ ಒರ್ ಚೇಲತ್‌ಲ್ ಪದೀಚೆನ ಅವಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜ ದಿಲೀಪ್‌ಡೋ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಗೌರಮ್ಮಂಡೋ ಮಂಗಲ ಪೆರ್ತ್ ಕಾಲ ನಿಂದ್‌ಲೆ. ಬಯ್ಯ ಕರ್ನಲ್ ಕೇಂಪ್‌ಬೆಲ್ ಎಣ್ಣಾವ ಒರ್ ಪೊಣ್ಣ್ ಚತ್ತವಂಗ್ ಇವಡ ದಂಡನೇ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ಅದ್‌ಲ್ ಒರ್ ಕುಂಇಿಯೂ ಪುಟ್‌ಚಿ. ಇರ್‌ವದಾಂಡ ಮೊಟ್ಟಲಿಪ್ಪಕೇ ಗೌರಮ್ಮ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಅವಕ್ ಭಾರತ ದೇಶತ್‌ಂಜ 1000 ಪೌಂಡ್ ಕಾಲಕ್ ಅಯಿಪಯಿಂಜತ್. ಅವ ಚತ್ತದು ಅವಡ ಕುಂಇಿ ಎಡಿತ್ತ್‌ಕ್ 250 ಪೌಂಡ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅವ ಎಡಿತ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಯಾರ್ಡ್‌ಲೀನ ಮಂಗಲಾಯಿತ್ ಎಳ್‌ವತ್ತಂಜಿ ಬಯತ್ತಾಕಣೆ 1934 ಂಗೆತ್ತನೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಚಿ. ಅವಡ ಮೋಂವ ವಿಕ್ಟರ್ ಯಾರ್‌ಡ್‌ಲಿ ಮಿಲ್ಟಿಲಿಂಜಿತ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಎಡಿತ್ತರ ವಡಿಯ ಕೇಪ್ಟನ್ ಯಾರ್ಡ್‌ಲಿ ಎಡಿತ್ತರ ಎಚ್ಚಕೋ ಪಣ, ಪದೀಚೆ, ರಾಜ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಗೌರಮ್ಮಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತ ಪಣ, ಪದೀಚೆ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಕೊಡ್‌ತ ಪಣ ಎಲ್ಲಾ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ಅರಮನೆ ಬುಟ್ಟ್ ನಡ್‌ಂದವಂಡ ಪತ್ತೇ ಕ್‌ಟ್‌ಲೆ.

ಗೌರಮ್ಮ ಚಾವಾಂಗ್‌ಂಜಿ ಮಿಂಇ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಬಂದಿತ್ ಅವಕ್ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾ ಕೊಡ್‌ತ ಒರ್ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ರ ವಜ್ರತ್‌ನ ತಾಂಡ ಪ್ರೀತಿರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಆಚೇಂಗಿ ಅದ್ ಕೊಡ್‌ತಾಂಡ ದಾಖಲಾತಿ ಒಂದೂ ಇಲ್ಲೆ.

ಪನ್ನೆರಂಡನೇ ಅಂಕ

ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ರಾಜಂಡ ಮೊಕದ್ದಮೆ

ವೀರರಾಜಂಡ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯತಿಂಜತ್. ರಾಜ ರಾಜಕೀಯ ಖೈದಿ ಆಯಿತ್ ಪೋನಾಂಗ್ ಅಯಿಂಗಳ ಭಾರತಕ್ ನ್ಯಾಯತೀರ್ಪ್‌ಕ್ ಅಯಿಕಂಡೂಂದೂ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಕೇಟಕೋ ರಾಜ ಕೆಲಕಾಲ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಇಂಜದಲ್ಲತ ರಾಣಿ ವಿಕ್ಟೋರಿಯಾನ ತಾಂಡ ಕಡೇ ಕಾಲತ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲೇ ಇಕ್ಕಂಡೂಂದೂ ಕೇಟಾನಗುಂಡ್ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಪ್ಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡ್‌ತತ್. ರಾಜಂಡ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಪಿಂಇ ರಾಜ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಕೊಡ್‌ತ

ಸಾಲಕ್ ಸಾಕ್ಲೆ, ಎಳ್ತ್ ಇಂಜಕೋ ರಾಜಂಗ್ ಅದ್ ಕಟ್ಟತೆ ಆಚಿ. ಲಿಂಗ ರಾಜ ಚತ್ತದೂ ಅವು ಬೆಚ್ಚ ದುಡ್ಡುರ ಬಡ್ಡಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರತ್ಂಜ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜಂಗ್‌ಂದ್ ಇಂಜತ್. ಪಿಂಇ ದೇವಮಾಜಿ ರಾಣಿ ಚತ್ತದೂ 6,53,940 ಉರುಪಿಯಾ ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜಂಗ್ ಬಂದತ್ತಂದ್ ಎಣ್ಣಕೋ ಅದೇದೂ ರಾಜಂಗ್ ಕಟ್ಟಲೆ. ರಾಜ ಅದ್‌ಂಗ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯತ್ಂಜ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇಟ್ಟಕೋ ಒರೂ ಘಾಯಿದ ಆಯಿಲೆ.

ವೀರರಾಜ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯತ್ ಇದ್‌ಂಡೆಲ್ಲಾ ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇಟ್ಟತ್. 1853ಲಿಂಜಿ ಕೋರ್ಟ್ ರಾಜಂಗ್ ಸ್ವೈಫ್‌ಂಡ್ ತಪ್ಪಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆನಕೋ, 'ಅದ್ ಭಾರತಕ್ ಬಂದಕ ಮಾತ್ರಂದ್ ಒರ್ ಪುದಿಯ ಇಲ್ಲತ ನೆಪ ಕಾಟಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕತೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜ ಅಯಿಂಗ್‌ಕ್ ಅಚ್ಚಕ್ ಸಹಾಯ, ಬೆಂಬಲ, ಕೊಡ್‌ತಿತುಂಡೇಂಗಿಯೂ, ಆ ರಾಜನ ಕ್ರೂರ ರಾಜಂದೂ, ಜನಕ್ ಪೆರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ವಿಷಯತ್‌ಲೂ ಲಾರ್ಡ್ ಡಾಲ್ ಹೌಸಿ, ಮಾರ್‌ಕ್ವಿಜ್ ಆಫ್ ಕ್ಲಾನ್‌ರಿಕಾರ್ಡ್ ರಂತಯಿಂಗ್ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲತೆ ಚರಿತ್ರೆಕ್ ಕೂಟ್‌ಚಿ. ಇದ್‌ನೆಲ್ಲ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ತಪ್ಪಂದ್ ರಾಜಂಗ್ ತೀರ್ಮ ಕೊಡ್‌ತಕೋ, ಭಾರತತ್‌ಲ್ ಕಂಪೆನಿ ಎಚ್ಚಕೋ ಕಾಲ ಅವಂಡ ಮಾಶಾಸನತ್‌ನ ಕೂಡ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜಿಲೆ. ರಾಜ ಭಾರತತ್ ಬಂದಕ ಮಾತ್ರ ಏದೂ ಗೇನ ಮಾಡೋಕಯ್ಯುವಂದ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ರ ಕೋರ್ಟ್‌ಲ್ ರಾಜಂಡ ಸಿನೇತ ಗೆದ್ದಿತ್ ಕೊಡ್‌ಕಂಡೂಂದಣ್ಣನ ದುಡ್ಡುನ ಕೊಡ್‌ತಲೆ. ರಾಜ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಡ ವಿರೋಧ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಒರ್ ತಪ್ಪು ಪತ್ರತ್‌ಲ್ ಕಂಪೆನಿ, 'ರಾಜಂಡ ರಾಜ್ಯ ಖಜಾನೆ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ಉರುಪಿಯಾ ಎಲ್ಲಾ ಮುಟ್ಟುಗೋಲ್ ಮಾಡಿತ್'ಂದ್ ಎಳ್‌ದಿತ್.

ರಾಜ ಕಡೇಲ್ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕ್ 'ನಿಂಗ ನಾಡ, ಈ ಮುದುಕ ರಾಜಂಡ, ತಿಂಗತ್‌ರ ದುಡ್ಡುನ ತರತದ್ ನಾಕ್ ಬಕ್ಕಂಡಿಯ ನಾಡ ಸಂಸಾರತ್‌ರ ದುಡ್ಡ್, ಆಸ್ತಿನ ತಕ್ಕತದ್, ನನ್ನೋ-ನಾಡ ಮೋವಳೋ ದೂರ ಮಾಡ್‌ನದ್ ಸೆರೀಂದ್ ಕಂಡಕ ನಾನ್ ಇಂಇ ಒಂದೂ ಕೇಪ್‌ಲೇಂ'ಂದ್ ಒರ್ ಬೇಜರತ ಕಾಗದ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ರಾಜಂಗ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ಲೇ ಇಪ್ಪಕ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. "ತಪ್ಪಂದ್ ಕಂಡದ್ ತಪ್ಪೇಂದ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯತ್ ನಿರ್ಧಾರ ಆಕತೆ ತಪ್ಪಾಪ್‌ಲೇಂ'ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್‌ಕಾರ.

ಪದಿಮೂಂದನೆ ಅಂಕ

ತಪ್ಪ್ ಎಣ್ಣಾನ ಒತ್ತಂಡದ್

ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜ 1859ಲ್ ಲಂಡನ್‌ಲ್ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಂಗಳಾಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆನ್‌ಸಲ್‌ಗ್ರೆನ್ಸ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಗಡ ಗೋರಿ ಮಾಡ್‌ನಕೋ ಒರ್ ಕಾಲತ್‌ಲ್ ದೇಹತ್ತ್‌ನ ಎಡ್‌ತ್ತಿತ್ ಕಾಶಿಕ್ ಎಡ್‌ತಬಂದಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದಿಯೊಡೆ ಪೂತಿತ್ ಗೋರಿ ಕಟ್ಚಿ. ಇಲ್ಲಿಂಜ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಪೋನದೂ ಶ್ರೀ ಕೇಸ ಮೇಜರ್, ಶ್ರೀ ತೋರ್ನ್‌ ಟನ್ಸ್, ಡಾ|| ಮೂಗ್ನಿಂಗ್ ಎಲ್ಲಾ ಪೆರ್ತ್ ಇಲ್ಲತಾನೆಲ್ಲಾ ರಾಜ ಮನೆತನತ್‌ರ ಮೇಲೆ ಎಳ್‌ದಿತ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚತ್. ವೀರರಾಜ ಟಿಪ್ಪುಡ ಸೆರೆಮನೆಂಜ ತಪ್ಪ್‌ಚಿಟ್ಟಬಂದಿತ್, ಟಿಪ್ಪುಡ ವಿರೋಧ ಈಸ್ತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತ್ ಗೆದ್ದ್‌ಕೊಡ್‌ತಾನೆಲ್ಲಾ ಮರ್‌ಂದಿತ್, ಅವ ಕಠಿಣ ರಾಜಂದೂ, ಅವ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಡ ಮತಕ್ಕ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ ತಿರಿತ್‌ಂದೂ, ಅವ ಎಣ್ಣುವದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ವದ್ ಎಲ್ಲಾ ಪೊಟ್ಟುಂದೂ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅನ್ನನೇ ಮೋವ ಗೌರಮ್ಮನ ಕ್ರಿಶ್ಚನ್ ಆಯಿತ್ ಮಾಡ್‌ನಾನೋ ಇಗಾಣಕೇಡ್‌ಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ತಾಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನೋ, ಬೋಂಡ್ಯ ಜನಳೋ ಕೊಲ್ವಯಿಂಜತ್‌ಂದೂ, ತಡ್‌ಪಕಯ್ಯತೆ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಕಂಪೆನಿಕ್ ತಾನಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಕೊಡ್‌ತತ್‌ಂದೂ, ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ರಾಜಂಗ್ ಜೀವದಾನ ಕೊಡ್‌ತದೇ ಬಲ್ಯದ್, ಮೇಲೆ ಪಣ ಕೊಡ್‌ಪಕಾಗಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ರಾಜ, "ಇದ್ ನಿಂಗ ಎಳ್‌ದುವೇಂಗಿ, ಈಂಗುಳ್ಳ ಎಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಧಾರ ತರಂಡೂಂದ್" ಕೇಟತ್. ಅದಾಯಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಸಮಯ ಆನದೂ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಗ್ರೀಮ ಎಣ್ಣುವಯಿಂಗ, 'ಇದೆಲ್ಲ ತಪ್ಪ್‌ಂದೂ, ಏದ್‌ಂಗೂ ಸಾಕ್ಷಿ ಆಧಾರ ಕ್‌ಟ್ಟಿತ್‌ಲೆ. ಅದ್‌ಂಗ್ ನಿಂಗಡ ಕ್ಷಮೆ ಬೋಡುವೀಂ'ದ್ ಉದ್ದಕ್ 1833ಲ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಮೋಗ್ಲಿಂಗ್, ಫ್ರೆಡ್ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜನ ಇಷ್ಟ ಬಂದನ್ನನೆ ಕ್ರೂರ, ಕಾಮುಕಂದೆಲ್ಲಾ ಎಳ್‌ದಿತಿಂಜತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿನ, ಅವಡ ಸಂಸಾರತ್‌ನ ಕೊಂದತ್‌ಂದೂ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಆಚೇಂಗಿ ದೇವಮ್ಮಾಜಿ ಅವಡ ಸಂಸಾರ ಕಾಲರಾ ಕಾಯಲಾಯಿತ್ ಚತ್ತಿಯೆಂದೂ ಎಣ್ಣೆವಕ್ ಆಧಾರ ಉಂಡ್. ಆಚೇಂಗ್ಯೂ, ದೇಶತ್‌ರ ಒರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೊಟೊಕಾಯಿತ್ ರಾಜಂಗಡ ವಿಚಾರತೂ, ಜನ ದಂಗೆ ಎಡ್‌ತತ್‌ಂದೂ, ಇಲ್ಲತಾನೆಲ್ಲ ಚರಿತ್ರರನ್ನನೆ ಎಳ್‌ದಿತ್. ಇಚ್ಚೆಕ್ಲಾ ಆಕತ ವಿಚಾರತ್‌ನ ಎನ್ನಂಗಾಯಿತ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಂತ ಬಲ್ಯ ನಲ್ಲ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಂಡ ಮೇಲೆ ಎಳ್‌ದ್‌ಚೇಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ್‌ಲೆ.

ಚೆರ್‌ಪತ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣಕ ಬಯಿತ್ ಪದ್‌ನಂಜಾಲ್ ಗಾಧಿಪತ್‌ನ ರಾಜ ಶ್ರೀ ಜಫರ್‌ಸನ್ ಎಳ್‌ದಟಿ, 'ಮಧ್ಯಮ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಚಾಯಿ ಮೂಕ್, ಬಲ್ಯ ಕಣ್ಣ್, ನಲ್ಲ

ಕಳಿಕಾರಂಡ ತಡಿ ಉಳ್ಳ, ಗತ್ತಲ್ ಇಂಜ ನಲ್ಲ ಧೈರ್ಯ್ತರ, ಚಾಯಿತೆ ಕುದಾರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವ ರಾಜ್ ಇದ್ದನೇ ಚರಿತ್ರಕೊಲಿಂತ್. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪಡಿಪ್ ಇಲ್ಲೇಂಗೂ ಕೊಡವಕ್ ಬೋಂಡಿಯ ಧೈರ್ಯ್ ಸೈರ್ಯ್ ಪೊರಪ್ಪಾಡ್ ರೀವಿ ಇಂಜ ಈ ರಾಜಂಗ್ ಕಮಿಕ್ 10,000 ಕಾಲಾಳ್, 1,000 ಬೋಂಡ್ಯಪಕ ಕೊಂಡಬಪ್ಪ ಶೂರಂಗ, ನೂರ್ಕ್ ಮಿಂತಿಕ್ ತೋಪ್, ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕೋಟಿಲಿಂಜಿತ್. ಕರ್ನಲ್ ಫ್ರೇಸರ್ ಎಳ್ದನಾತ್ ಕೊಡಗ್ಡ ಜನತೆ ಇವನ ಕಡೆಲ್ ಬುಟ್ಟ್ಕೊಡ್ಪಕ್ ತಯ್ಯಾರಿಂಜಿಲೇಂದೂ ಇಂಜತ್. ಅಂತೂ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಜಮ್ಮ ಜಾಗೀರ್ನೆಲ್ಲ ಅನ್ನನೇ ಬೆಚ್ಚವಾಂದೆಣ್ಣಿತ್ ತಕ್ಕ್ ಬೆಚ್ಚವತೆ ರಾಜನ ದೇಶಾಂತರ ಮಾಡಿರ್ತ್. ಈ ರಾಜ ತಪ್ಪು ಮಾಡತೇ ತಪ್ಪ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯತ್ನುಂಡ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವ್ಚೆಟ್ಟಿತ್.

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಪೆದ ಭಾರತತ್ ಪೇರ್ತ್ ಕೆಟ್ಟವಂದ್ ಎಣ್ಣೆವ. ಆಚೆಂಗಿ ಕೊಡಗಲ್ ಕೆಟ್ಟನ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ ಅವ ಅಚ್ಚ ಕೆಟ್ಟವ ಆಯಿತ್ಂಜಿಲೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರಕ್ ಸರಿಯಾನ ಯುದ್ಧತ್ ಜವಾಬ್ ಕೊಡ್ತಂವ ಟಿಪ್ಪು ಕೊಡಗರ ವೀರರಾಜ, ಟಿಪ್ಪುನಚ್ಚಕೇ ಚಾಯಿಲೂ, ಶೂರತ್ವತಲೂ ಪೆದ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. 1834 ಲಿಂಜ 1947 ಂಗೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗಲ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯ ನಡ್ಂದತ್. ಕೊಡಗರ ಜನ ನಲ್ಲ ಒತ್ತಾಸೆ ಅಯಿಂಗ್ ಕೊಡ್ತಾನಗುಂಡ್ ದೇಶತ್ ನಲ್ಲ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇಂಜಿತ್. ಕೊಡಗನ ನಲ್ಲ ಬಟ್ಟೆಲ್ ನಡ್ತಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ನಲ್ಲ ವಿಚಾರ, ನಲ್ಲ ಆಳ್ವಿಕೆ, ನಲ್ಲ ವಿಧ್ಯೆ ಎಲ್ಲ ಅಯಿಂಗ ತಾತ್. ಆಚೆಂಗಿ ನಂಗಡ ಪೇರ್ತ್ ಆಸ್ತಿ, ಪಣ, ಪೊನ್ನನ ವಶ ಮಾಡಿಯಂಡತ್. ಪಿಂಇ ಅಯಿಂಗ್ ಕೊಡ್ತ ತಕ್ಕನ ರಾಜ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ತಲ್ಲತೆ, ಅವ್ವು ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಕೊಡಗಕ್ ಮಾಡುವಿಂದೆಣ್ಣು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡ್ಲೆ. ಇನ್ನನೇ ಭಾರತತ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಲೂ 18-19ನೇ ಶತಮಾನತ್ ಮಾಡ್ನದ್ ಎಲ್ಲರ್ಕೂ ಚರಿತ್ರಲ್ ಗೊತ್ತುಂಡ್. ಇಯಿಂಗ ಕೊಡಗನ ಒರ್ ನಲ್ಲ ಊರಾಯಿತ್ ಮಾಡ್ವಾಂಗ್ ಸಹಾಯ ತಾತ್. ಅದ್ಂಗ್ ನಂಗಡ ನಲ್ಲರಿಮೆ ಉಂಡ್. ನಂಗಡ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಉಂಡ್. ನಲ್ಲ ಸರಕಾರ, ಶಿಸ್ತರ ಆಡಳಿತ, ತೋಟ ನಡ್ತೊ ರೀತಿ, ಇದೆಲ್ಲ ನಂಗ ಪಡ್ಚತ್. ಆನಕ ಅಯಿಂಗ ನಂಗಡ ರಾಜಂಗಡ ವಿಚಾರ ಚಾಯಿತೆ ಅರಿಯತೆ ಪೇರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ತರತ್ ಎಳ್ದಿ ಬೆಚ್ಚಾನುಂಡ್ ಇಂದೂ ಎಲ್ಲರ್ಕೂ ನಂಗಡ ರಾಜಂಗಡ ವಿಚಾರ ಕೇಳರಿಮೆ ಉಳ್ಳದ್ ಬೇಜರತ್ ಸಂಗತಿ. ಸತ್ಯ ಏದ್ಂದ್ ಅರ್ಂಜವತೆ ಇಯಿಂಗ ಎಳ್ದನಾಂಗ್ ಆಧಾರ ಇಲ್ಲೆ. ಕಂಪೆನಿ ಎಳ್ದತಕಾರ ಜಿದ್ಲೂ, ವೈರತ್ವತಲೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲತ ರಾಜಂಡ ಮೆಲೆ ಮಾಡ್ನ ಆರೋಪ, ಮಿಂಇಕೂ ಎಲ್ಲರ್ಕೂ ತಪ್ಪು ಅರಿವಿಕೆ ಕೊಡ್ತೇಂಡುಳ್ಳದ್ ಬೇಜಾರತ್ ಸಂಗತಿ.

ಪದ್ನಾಲನೆ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ಲ್ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಸಂಗ

1834 ೦ಗೆತ್ತನೆ ಕೊಡಗ್ ಪೊರ್ಮೆಡ ಧಾಳಿಲ್ ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಕಷ್ಟ ಕಂಡಂಜಿತ್. ಪಕ್ಕತ ದೇಶತ್ ನಾಯಕ, ಬೋರೆ ಮುಖ್ಯಂಗ ಅಲ್ಲತೆ, ಹೈದರಾಲಿ, ಟಿಪ್ಪುರಂತ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜಂಗಲೂ ಕೊಡಗ್ ರಾಜಂಗಡ ಮೇಲೆ ಕತ್ತಿ ಕೂಟ್ಟಂಡೇ ಇಂಜತ್. ವೀರರಾಜನ ಈಸ್ತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕಾರ ಗಾದಿಂಜ ಇಳ್ಪಿತ್ ದೂರತ ಬನಾರಿಸ್ ಕೂಟ್ಟಿ ಪೋಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ರಾಜಂಡ ಮೋಂವಂದ್ ಎಣ್ಣೆಂಡ್, ಸೋಗ್ ಇಟ್ಟಂಡ್, ಅಪರಂಪಾರ ಎಣ್ಣೆವ ರಾಜ ಗಾಧಿಲ್ ಅಳ್ಪಕ್ ಕಳ್ಚತ್. ಸತ್ಯ ಬಯ್ಯ ಬೊಳಿಕ್ ಬಾತ್. ಪುನಾದಿಯ ಮಂಗಲೂರ್ಲ್ ಸೈನ್ಯ ಕೂಟಿತ್. ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿ ಎಣ್ಣೆವಂವ, ನಂಜುಂಡಪ್ಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಂಡ್ ರಾಜಂಡ ದಂಡನೆ ಮೋಂವಂದ್ ಬಾತ್. ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಅವನೂ ಅವಂಡ ಸೈನ್ಯವೂ ಲೂಟಿ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಕರ್ನಲ್ ಲಿಹಾರ್ಡಿ ಎಣ್ಣೆವ, ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪನೂ, ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪಣ್ಣನೂ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಬರಿಂಜ ಶತ್ರುನ ಗೆಲ್ಲೋಕ್ ಆಯಿಚತ್. ಬಿದ್ದಂಡ ಬೋಪಣ್ಣ ಪುತ್ತೂರ್ ಕಟಕಾರಲ್ಲಿ ತಾಂಡ ಸೈನ್ಯತ್ನ ಕಟ್ಟಂಡ್, ಮಾತಂಡ ಅಪ್ಪಚ್ಚುನೋ ಕೂಟ್ಟಂಡ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿತೆ ಪಡೆಲ್ ಗೆದ್ದ್ ಬಾತ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ಕಂಪೆನಿ ಜಾಗೀರ್, ಉಂಬಳಿ ಎಲ್ಲ ಕೊಡ್ತಿತ್, ಪೊನ್ನರ ಪದ್ಕ, ಕುದರೆ ಎಲ್ಲ ಕೊಡ್ತ್ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡ್ಚಿ. ಆ ಪದ್ಕರ ತೂಕ ಏಳ್ ತೂಲ ಪೊನ್ನ ಆಯಿತಿಂಜತ್.

ವೀರರಾಜಂಡ ಬೆಂದು, ಮುಲ್ಲಯ್ಯ ಅರಸುರ ಮೋವ ನೀಲಮ್ಮ ನಾಲ್ವಾಡ್ಲಿಂಜವ ಇಸ್ಲಾಂಕ್ ಕೂಡಿತ್ ಟಿಪ್ಪುನ ಮಂಗಲಾನವ, ಟಿಪ್ಪು ಚತ್ತದು ಬಯ್ಯಕ್ ಬಾತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿಯೂ ಅವಡ ವಡಿಯ ಚೆನ್ನ ಬಸಪ್ಪನೂ ಜಾಗೀರ್ ಪೆನ್ನನ್ನ್ ಎಲ್ಲಾ ಎಡ್ತಂಡ್ ಅಪ್ಪಂಗಳತ್ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಡ ಮೂಂದ್ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕ ಪಾಳೆಯಗಾರಳ ಮಂಗಲ ಆಚಿ. ನೀಲಮ್ಮಾಜಿ ಪಿಂಚಣಿಲಿಂಜವ ಚತ್ತದು ಪಿಂಚಣಿ ನಿಂದತ್. ದೇವಮ್ಮಾಜಿಡೋ ಅನ್ನನೇ ಆಚಿ. ವೀರರಾಜ ಚತ್ತದು ಅವಂಡ ಪೊಣ್ಣೆ ಹಾಲೇರಿಲಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಡ ಮಕ್ಕಳ ದಾರೂ ಕೊಡವ ಮಂಗಲಾಪಕ್ ತಯ್ಯಾರಿಲ್ಲತಾಯಿತ್ ಬಾಕಿ ಆಚಿ.

ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ ಎಣ್ಣೋ ಕರಣಿಕಂಡ ತಂಗೆ, ಗೌರಮ್ಮ ರಾಜಂಡ ಒರ್ ಪೊಣ್ಣಾಯಿತಿಂಜತ್. ಅವಕ್ ಒರ್ ಮೋಂವ ಸೋಮಶೇಖರಪ್ಪಂದ್ ಇಂಜತ್. ಇವ್ವು ಮಾತ್ರ ರಾಜಂಡ ನೇರಾನ ವಾರಿಸುದಾರಂಗ. ಹಾಲೇರಿಲ್ ಅಪ್ಪಾಜಿರ

ಮೋಂವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಲಿಂಗವ್ವ 1874 ಲ್ ಚತ್ತಪೋಚಿ. ಚೆನ್ನಬಸವ್ವಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಾಚಿರ 250 ಉರ್ಪಿಯ ಪಿಂಚಣಿ ಇಂಜತ್. ಕುಂಇಂಗೇರಿಲ್ ಅವಕ್ ಜಾಗಿರ್ ಇಂಜತ್. ಅವಡ ನೇರಾನ ಮೋಂವ ಸೋಮಶೇಖರಪ್ಪ 1881 ಲ್ ಬನಾರಸ್ ಲ್ ಚತ್ತಪೋಚಿ. ಪಿಂಇಗೋರ್ ಮೋಂವ ಸೋಮಶೇಖರಪ್ಪಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಾಚಿ. ಇಯಿಂಗಕ್ ಮೂಂದ್ ಮೋವಂಗ- ವೀರರಾಜ, ಲಿಂಗರಾಜ, ಮುದ್ದುರಾಜ. ಸೋಮಶೇಖರಂಗ್ 80,000 ಉರ್ಪಿಯತ್ ಸಾಲ ಆಚಿ. ಅವಂಗ್ ಮಿರ್ಜಾಪುರತ್ 18,000 ತ್ ಆಸ್ತಿಯೂ, ಬನಾರಿಸ್ ಲ್ 50,000 ರ ಆಸ್ತಿಯೂ ತಿಂಗಕ್ ರೂ 200/- ರ ಪಿಂಚಣಿ ಚಾವಣೆ ಇಂಜತ್.

ಚಿಕ್ಕವೀರರಾಜಂಡ ಮೋಂವ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ದೇವಮ್ಮಂಗ್, ಬಂಗಾಳತ್ ಬೇಂಕ್ ಆಫ್ ಬೆಂಗಾಲ್ ಲ್ 90,000/- ಉರ್ಪಿಯತ್ ಪ್ರಾಮಿಸರಿ ನೋಟ್ ಇಂಜತ್. ಅವಕ್ 150 ಉರ್ಪಿಯ ಪಿಂಚಣಿ ಇಂಜತ್. ಅವಕ್ ಮಕ್ಕಳಿಂಜಾಲೆ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಲ್ ವಿಕೋರಿಯಾ ಗೌರಮ್ಮ ಚಿರಿಯ ಬಯತ್ತಲ್ ಚತ್ತಪೋಚಿ. ಅವಡ ಮೋವ 1944 ಲ್ ದಂಡನೆ ಮಾಯುದ್ಧತ್ ಆಸ್ತೇಲಿಯತ್ ಚತ್ತತ್. ರಾಣಿ ದೇವಮ್ಮಾಚಿರ, ರಾಜಂಡ ತಂಗೆ 1903 ಲ್ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥಳಾಚಿ. ಅವಡ ತಂಗೆ ಗಂಗಮ್ಮ ರಾಣ ಸಂಸಾರಕ್ ಮಂಗಲಾಚಿ ಅವಡ ಅವ್ವ ಮುಕ್ಕಾಟೀರ. ರಾಜಂಡ ಅವ್ವ ಚೌರೀರ. ಬನಾರಸ್ ಲ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಒಡೆಯರ್ ರಾಜಂಡ ಬೆಂದುಕ್ ಇಕ್ಕಲೂ 50 ಉರ್ಪಿಯ ಪಿಂಚಣಿ ಬಪ್ಪ ನಲ್ಲ ಮನೆಯೂ ಕೊಡತಿತ್ ಬನಾರಸ್ ಲ್. ಅಯಿಂಡ ಚೆನ್ನ ಬೆಂದ್ಕ ಇಂದೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಲ್ ಉಂಡ್. ಅಯಿಂಗಕ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಕೊಡಗ್ ಲಿಂಜ ತಂಗಡ ಮುತ್ತಜ್ಜ ರಾಜಂಗಡ ರಾಜ್ಯಭಾರತ್ ದಿನತ್ ನಲ್ಲ ಗೇನ ಉಂಡ್. ಪೊರ ದೇಶತ್ ಪೇರ್ತ್ ಜನ ಕೊಡಗ್ ಲ್ ನೆಲೆ ಮಾಡಿತ್. ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡೂಕ್ ಕೂಡ್ಚಿ. ಅಯಿಂಗ ಬಾರೀ ನಲ್ಲ ರಾಜ್ಯ ಕ್ರಮ ಎಣ್ಣಿ ತಂದದಲ್ಲತೆ, ದೇಶಕ್ ದೇಶತ್ಲೆ ಒರ್ ನಲ್ಲ ಮಾರ್ಪಾಡ್ ಎಡ್ತಬಾತ್. ಓದ್ವದ್, ಎಳ್ವದ್ವದ್ ಎಚ್ಚಕ್ ಮುಖ್ಯ ಎಣ್ಣುವಾಂಡ ಅರಿವಿಕೆ ತಾತ್. ಬುದ್ಧಿ ಬೊಳ್ಂದನ್ನಕೆ ಹೋಂರೂಲ್ಡ ಅಗತ್ಯತೆ ಕಂಡತ್. ಇಡೀ ಸರಕಾರ ಕಂಪೆನಿಲ್ ನಡ್ಪಾಂಗ್ಂಜಿ ಹೋಂರೂಲ್ ಎಡ್ತ ಬಪ್ಪಾಂಡ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್ ಲ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಕ್ರಮ, ಚಾಯಿಲೆ ಇಂಜಾನುಂಡ್, ಪಿಂಇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಎಳ್ತ್ನ ಒತ್ತಾಂಡಾನಗುಂಡ್, ಅದ್ಂಡ ಪ್ರಭಾವ 1910 ನೇ ಇಸ್ವಿಕೆತ್ತನೆ ಏರ ಕಾಂಬಯಿಂಜಿಲೆ. ಪಡ್ಚಂಡ್ ಬಂದನ್ನನ್ನೇ ಇಇನು ಚಾಯಿಕೂಡುವ ಆಸಕ್ತಿ ಏರ್ಚಿ.

ಕೊಡಗು ಆಸ್ತಿಕಾರಡ ಸಂಘತ್ನಗುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಜನಕ್ ರಾಜಕೀಯತ್ ಅರಿವಾಚಿ. ಶ್ರೀ ಕೋದಂಡ ಮುದ್ದಯ್ಯ, ಮನಿಯಪಂಡ ಮುತ್ತಣ್ಣ-ರಿಟಯರ್ಡ್.

ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲರ್, ಮೈಸೂರ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಟರ್ ಆಫ್ ಫಾರಿಸ್ಟ್ ಇಂಗಳುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಆಸ್ತಿಕಾರಡ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಚಿ. ಈಂಗ್ ಬಿದ್ದಂಡ ಗಣಪತಿರಯಿಂಗಡ ನೈಪು, ನಿಡ್ತ ಸುಬ್ಬಣ್ಣಯ್ಯ, ಕುಕ್ಕೇಮನೆ ಎನ್. ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯ ಭಾಗಮಂಡಲತ್ ಶ್ರೀಪತಿರಾಂ, ಇಂಗ ಎಲ್ಲ ಪೇರ್ತ್ ಪುರ್ಡ್ ಕೊಡತತ್. ಇಂಯಂಗಡಾಲ್ ಸುರುಲ್ ಎಣ್ಣೆನ ಮೂಂದಾಳ್ ರಾಜ್ಯತ್ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆತ್ ರವ್ವು. ಜನಡ ಸಮಸ್ಯೆನ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಅರಿಚಿಡ್ವದ್ ಈ ಸಂಘತ್ ಉದ್ದೇಶ ಆಚಿ. ಆಚೆಂಗಿ ಅಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆನನ್ನಕೆ ರಾಜ್ಯತ್ ಸಮಸ್ಯೆ ಸರ್ಕಾರತ್ನುಂಡ್ ಬೆರಿಯ ತೀರ್ಮಾನ ಆಪಯಿಂಜಿಲೆ. 1909-1915 ರ ದೇಶತ್ ಪ್ರಗತಿ ಕೊಡಗ್ ಕಾಟ್ಲೆ. 1918 ಲ್ ಲಾರ್ಡ್ ಚೆಮ್ಸ್ ಫರ್ಡ್ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯ ತಕ್ಕಾಚೆಂಗ್ಗೂ, ಇದಲ್ ಎಳ್ದನ್ ಪಿಂಇ ಕೇಟ ವಿಚಾರತ್ ಕೊಡಗ್ ಏದ್ ತರತ್ ಸಹಾಯ ತಪ್ಪ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಕಾಂಬುಲೆಂದ್ ಅವ್ವು ಎಳ್ದಿರತ್ 1919 ಲ್ ಆನ ತೀರ್ಪು ಕೂಡಿ ಕೊಡಗ್ ಸಹಾಯ ಆಯಿಲೆ. 1924 ಲ್ ವಿಲಿಯಂ ಬಾರ್ಟನ್ ಕೊಡಗ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್ ಒರ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕೊಡತಕ ಕೊಡಗ್ ಎದ್ ಕಾಂಬ ವಿಶೇಷತ್ ಕಾಪಾಡೋಕ್ ಸಹಾಯ ಆಪಂದ್ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಎಳ್ದಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಕೊಡಗ್ ಚೆನ್ನ ಎಳೆಗೆಕುಳ್ಳ ಸಹಾಯ ತರೊಲು, ಅಲ್ಲತೆ ಪಿಂಇಂದಾಂಗೂ ಒತ್ತಾಸೆ ತಪ್ಪಕಯ್ಯುಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣಿರತ್.

ಜನಕ್ ಇದ್ ಇಷ್ಟ ಆಯಿಲೆಂಗ್ಗೂ ಇಚ್ಚೆ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯಕ್ ಒರ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ತಂದದೇ ಬಲ್ಯದಂದೂ ಅರ್ಂಜತ್. ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ಇದೇ ವಿಸ್ತೀರ್ಣತ್ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ ಅಚ್ಚಕೂ ಕಟ್ಟಿಂಜಿಲೆ. ಒಯಿಂಬದ್ ಆಳ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಜಮ್ನಾ ಹಿಡುವಳಿರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಂದತ್. ನಾಲಾಳ್ ಸಾಗು ಹಿಡುವಳಿಕ್ ನಿಂದತ್. ಒಬ್ಬ ಬಯ್ಯ ಬುದ್ಧ ವರ್ಗಕ್ ನಿಂದತ್. ದಂಡಾಳು ಕೊಡಗಲುಳ್ಳ ಐರೋಪ್ಯಡ ಪೆದತ್ ನಿಂದತ್. ಬೋರೆಲ್ಲಾರೂ ಆಫೀಸ್ ಸಮ್ಂದ ಪಟ್ಟಯಿಂಗ. ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತ್ ಇರ್ವದಾಳ್ ಇಂಜತ್. 1928 ಲಿಂಜಿ 1938 ಂಗೆತ್ತನೆ ದೇಶತ್ ಗಲಾಟೆ ಆಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗಲೂ ನಲ್ಲ ಆಡಳಿತಕ್ ಕೂತ್ ಆಯಂಡಿಂಜತ್.

ಅಕ್ಕ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ಕೂಟಿಬೆಚ್ಚೆ 87 ಲಕ್ಷ ಉರ್ಪಿಯತ್ನ ಎಡ್ತಂಡಾನ ಬಯ್ಯಕ್ ಕೇಟಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಜಗಳ ಆಯಂಡಿಂಜತ್. ರಾಜ್ಯತ್ ಸರ್ಕಾರತ್ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಕ್ ಒರ್ ಸ್ಥಾನ ಕೇಟಂಡ ತಕ್ಕ ಆಯಂಡೇ ಇಂಜಿತ್ ಮಾತ್ರ ಕೊಡಗ್ ಒರೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕೂಡಿ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಲಿಂಜಿ ಆಯಿಲೆ. 1935 ಲ್ ಫೆಡರೇಷನ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಕೂ, ಕೇಂದ್ರತ್ ಒರೇ ಸೀಟ್ ಕೊಡತತ್. ಜನ ಬೇಜಾರತ್ ಕೊಡಗನ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕತ

ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟುವನ್ನನೆ ಕೇಟವಕಾಚಿ. 1919 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಮದ್ರಾಸ್‌ಕ್ ಕೂಟ್‌ವ ತಕ್ಕ್ ಬಾತ್. ಅದ್ ಚುನಾವಣೆಲ್ ನಿಶ್ಚಯ ಆಪಕಾಂದಾಚಿ. ಆನಕ ಬರಿ ಶೇಕಡಾ 5 ಮಾತ್ರ ಓಟ್ ಮಾಡ್ಲವು ಇಂಜತ್. ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಒರೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕ್‌ಟ್ಲೆ. ಅಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕೊಡವ ಸಭಾಂದ್ ಒರ್ ಪಾರ್ಟಿ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ರ ಪ್ರಭಾವ ಇಂಜತ್. ಶ್ರೀ ಪಾರುವಂಗಡ ಕುಶಾಲಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ಪಂದ್ಯಂಡ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ ಇವ್ನು ಕೊಡಗ್‌ರ ನೇಷನಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಾರ್ಟಿರ ಸದಸ್ಯಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಗ ದಂಡಾಳೂ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುರುವೇತ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಎಸೆಂಬ್ಲಿರ ಮೆಂಬರಾಯಿತಿಂಜತ್. ಪಾರುವಂಗಡ ಕುಶಾಲಪ್ಪ 1928 ಲ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಂಜ ಬಯ್ಯಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಚತ್‌ಪೋಚಿ.

ಅಕ್ಕಣೆ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಪಂದ್ಯಂಡ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ, ಕೊಳ್ಳಿಮಾಡ ಕರುಂಬಯ್ಯ, ಬಿಳುಗುಂದತ್‌ರ ಖಾನ್ ಗಫರ್ ಖಾನ್, ಬೆಸಗೂರ್‌ಡ ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ ಹೆಚ್.ಆರ್, ಇವೆಲ್ಲ ಮಿಂಇ ದೇಶಕಾಯಿತ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಜನಳೂ ನಲ್ಲ ಒತ್ತಾಸೆ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕಳ್ಳ ಅಂಗಡಿ ಮುಚ್ಚಕೋ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದಂಗೆ ಏವಕೋ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಇಂಗಡಾಲ್ ಬಲ್ಯಾಟಂಡ ಮುದ್ದವ್ವ ಪಂದ್ಯಂಡ ಸೀತಾ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ, ಮುಕ್ಕಾಟೀರ ಎಂ. ಬೋಜಮ್ಮ ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಣಾಳ್‌ಡ ಕೂಡ ಜೈಲ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚೀಪ್ ಕಮಿಷನರ್ ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯಕ್ ನಲ್ಲ ಸರ್ಕಾರ ಕೊಡ್‌ಪಕಯ್ಯತೆ ಕಂಪೆನಿ ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್ ಜಾರಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್‌ಲೂ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಏರ ನಲ್ಲದಾಯಿಲೆ. ಅಚ್ಚಕ್ ಖರ್ಚಿ ಅಚ್ಚ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮೇಲೆ ಮಾಡೋಕಯ್ಯಲೇಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಆಚೆಂಗಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳ ಕೇಟಿತ್ ಮಿಂಇಕ್ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡ್ವಂದ್ 1935 ಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಆಕ್ಟ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಾರ್ಟಿ ಸುಮಾರ್ ಎಲ್ಲಾ ಸೀಟ್ ಗೆದ್ದಂಡತ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, 1938 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನಲ್ಲ ಸುಧಾರಣೆ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟತ್. ಅಕ್ ತಕ್ಕ್‌ಬಾಕ್ ಆಪಕ ಕೆಲವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ ವಿಲೀನ ಆಂಡೂಂದೂ, ಕೆಲವು ಜನ ಆಪಕಾಗಂದೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 1940-41 ಲ್ ಗಾಂಧೀಜಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ ಮಾಡ್‌ವಕ ನುಪ್ಪತ್ತಮೂಂದ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಕಾರ ಜೈಲ್‌ಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ 1942 ಲ್ ಆನ 'ಭಾರತ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಯಿ' ಎಣ್ಣೆವ ಪೋರಾಟತ್ 'ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲೇಂಗಿ ಜೀವ ಕೊಡಿ' ಎಣ್ಣೆತ್ ಪೆರ್ತ್ ಯುವಕ ಬಯತಾನವು, ಪೊಣ್ಣಾಳ ಎಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಾಮಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಕೂಲ್‌ಂಜೂ ಇದ್‌ಂಗ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಕ್‌ಟ್ಲೆಚಿ. 1946 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಎಸೆಂಬ್ಲಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಕೂಡಿತ್, ಭಾರತಲ್ ಕೊಡಗ್‌ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಚಿಡುವಕ್

ಒರ್ ಸದಸ್ಯನ ಅಯಿಪಕ್ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡ್ಚಿ. ಕೆಲವು ಧುರೀಣಂಗ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ದೇಶತರ್ ಕೂಡ ಕೂಡ್‌ವಕಾಗಂದ್ ಚುನಾವಣೆಕ್ ಪೋಯಿಲೆ.

ಶ್ರೀ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೂಣಚ್ಚ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಮಿಟಿರ ಪಳಿಯ ಸದಸ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಭಾರತತ್ ಪ್ರತಿನಿಧಿಚಿಟ್ಟತ್. 1948 ಲ್ ಕೇಟೋಳಿರ ಚಂಗಪ್ಪ ಅಕ್ಕತ ಚೇಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ರಿಟೈರ್ ಆಪಕ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಮಿಲನ ಆಂಡ್ಲೆಂಗ್ಲ್ಯೂ ಬೋಂಡ್ಲೆಂಗ್ಲ್ಯೂ ಒರ್ ಮೇಜಿಲ್ ಅಳ್‌ತಿತ್ ಒತ್ತೋರಮೆಲ್ ನಿರ್ಧಾರ ಎಡ್‌ತವಂಡು. ನಂಗ ಎಕ್ಕಲೂ ಒಗ್ಗಟ್ಲಲ್ ಇಂಜವ್ಪು, ಒಗ್ಗಟ್ಲೆ ಬಲ ಇಪ್ಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಪದಿನಂಜನೆ ಅಂಕ

ಕೇಂದ್ರಕ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಷಯ

ಮಿಂಇಲೇ ಎಣ್ಣೆನ್ನಕೆ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಕೊಡಗ್‌ನ ನೇರೆ ಆಳಿಯಂಡಿಂಜತ್ 1834 ತಂಜೇ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಆಯಿತೇ ಇಂಜತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಆದ್ಯತ್ ಚೇಫ್ ಕಮಿಷರ್‌ಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಬಂದಿಯೆ. 1909 ಲ್ ಬಂದ ಕಾನೂನ್ 1919 ಲ್ ಬಂದ ಕಾನೂನ್ ಏದ್‌ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಬಂದ್‌ಲೆ. 1919 ರ ಕಾನೂನ್‌ಲ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಬಾತ್. ಆಚೆಂಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಚೆನ್ನಂಗೇ ತಾತ್. ಪಣಕಾಸ್‌ಕ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜೇ ಬಂದ ಸಂಪಾದನೆ-ಕೇಂದ್ರತಿಂಜ ಬಪ್ಪಯಿಂಜಿಲೆ. ಗವರ್ನರ್ ಆಳುವ ರಾಜ್ಯತ್‌ರನ್ನನೆ. 1923ಲ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಕ್ ನುಪ್ಪದ್ ಮೆಂಬರಾಚಿ. 20 ಆಳ್ ಚುನಾವಣೆಲ್, 10 ನಲ್ಲ ಅರ್‌ಂಜಯಿಂಗ, ದಂಡ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ನಳೂ ಇಂಜತ್. ಪಣಕಾಸ್ ಎಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರತ್‌ಡ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ಂಜಿ ಬಪ್ಪಕಾಚಿ. ಬಯ್ಯ ಭಾರತ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರಂದಾಚಿ. ಚೇಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಿಂಜತ್. ಎಚ್ಚಕ್ ತಕ್ಕ್ ಬಾಕ್, ವಿರೋಧ ಅಕ್ಕ ಇಕ್ಕ ಬಂದಕೋ ಬ್ರಿಟಿಷಂಗ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬೋರೆ ಆಯಿತೇ ಬೆಪ್ಪಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಟ್ಟತ್. ಎಲ್ಲಾಂಜೂ ಬೋರೆ ತರ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಶಿಸ್ಟಲ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಕೊಡ್‌ತಾಂಗೋ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಚಾಯಿಕೋ, ಜನಡ ಮೇಲೆರ ಪ್ರೀತಿಕೋ ಅಲ್ಲ ಮಿಂಇಕ್ ಅಯಿಂಗ ಜಾಗ ಎಡ್‌ತಂಡ್ ನೆಲೆನಿಪ್ಪಕೋ ಗೊತ್ತ್ ಪೋರ.

1930 ಲ್ ಸೈಮನ್ ಕಮಿಷನ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್, ಬಲುಚಿಸ್ಥಾನ್, ಅಜ್‌ಮಿರ್‌ಕ್ ಓರಬ್ಬಳಾಯಿತ್ ಫೆಡರಲ್ ಎಸೆಂಬ್ಲಿಕ್ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನ ಅಯಿಪ ಅನುಮತಿ ತಾತ್. ಆಚೆಂಗಿ ಚೆರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಚಾಯಿತೆ ದುಡ್ಡ್ ಅಯಿಪಕ್ ಮಡಿಪಯಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಜಾಗ ಒಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ ಕೂಡಿ ಪೋನದ್, ಬಯ್ಯ ಮದ್ರಾಸ್‌ಕಾನಾನ ನಂಗಡ ಪರಿಸರಕ್ ಪಕ್ಕ ಉಳ್ಳಾಂಗ್, ನಂಗಕ್ ಕೋಟಿ ತರಂಡೂಂದ್ ಕೊಡವ ಎಸೊಸಿಯೇಷನ್ ಕೇಟತ್. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೇ ತರತರತ್‌ರ

ಎಳಿಗೆ ಆಪಕ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಒಂದೂ ಆಕತಾನ ಕಂಡಿತ್. ನಂಗಡ ಚೇಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಭಾರತವೇ ಎಲ್ಲಾ ತರತ್ ಬದಲಾಯಂಡಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್ಕೂ ಬದಲಾವಣೆ ಗೇನ ಮಾಡಂಡೂಂದೂ ಕೇಟಂಡತ್. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಸಂವಿಧಾನ ಬದಲಾನಕೋ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಒರ್ ಬದಲಾವಣೆ ಬಂದ್ಲೆ. ಕೊಡಗ್ ಅದಂಡ ವಿಷೇಷತೆನ ಕಳ್ಂದವಾಂದ್ ಬೋರೆ ದೇಶಕ್ ಮದ್ರಾಸ್ಕ್ ಕೂಟತೆ ಇಂಜಂದೂ, ಇಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಜನಕ್ ಬೋಂಡ್ಲೇಂಗಿ ಕೂಟನಾಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಚ್ಚಕ್ ತಡ ಆನದೂ ಇಇ ಚಾಯಿತೆ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಒರ್ ನಿಶ್ಚಯಕ್ ಬಪ್ಪದ್ ನಲ್ಲದ್, ಕೊಡಗ್ಕ್ ಎಕ್ಕ ಆಚೆಂಗ್ಲೂ ಸರಕಾರತ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಇಂಜಿತೇ ಇಪ್ಪಂದೂಕೊಡಗ್ನ ಎಕ್ಕಕೂ ಬೋರೆ ಊರ್ಡ ಅಧೀನ ಮಾಡುಲೇಂದೂ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ದುಃಖಿತ್ ಪೂಜೆರ ವಿಚಾರಕ್ ಅಡಿ ದಾರೂ ಬಪ್ಪಲೇಂದೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಚೇಫ್ ಕಮಿಷನರ್ "ಕೊಡಗು ಎಕ್ಕೊ ಕಂಪೆನಿರ ವಿರುದ್ಧ ಇಂಜಿಲೇಂದೂ, ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್ಕೆ ಚೆನ್ನ ನಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆ ಕೊಡ್ಕಂಡೂ"ಂದೂ ಕೇಟತ್. 1935-ಡ ಇಂಡಿಯಾ ಆಕ್ಟ್ಲೆ ಚೆನ್ನ ನಲ್ಲ ಬದಲಾವಣೆ ತಾತ್. ಆಚೆಂಗಿ ಚೆನ್ನ ಸಮಯತ್ತೇ ಆ ಆಕ್ಟ್ ಇಲ್ಲತಾಚಿ. ನಂಗಕ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಎಸೆಂಬ್ಲಿನ ತಂದಾನುಂಡ್ ದೇಶತ್ ನಂಗಡ ರಾಯಭಾರಿ ತಪ್ಪಕ್ ಕಯ್ಯುಲೇಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1938 ಲ್ ರಾಜ ಯುವರಾಜ ದತ್ತ ಸಿಂಗ್ ಕೊಡಗ್ನ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟೋಗೇನ ಉಂಡಾಂದ್ ಕೇಪಕ ಶ್ರೀ ಜಿ.ಎ. ಕೋರ್ನ್ ಇಲ್ಲೆಂದೇ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಕೊಡಗ್ಕ್ ತಾಂಡದೇ ಬಡ್ಜೆಟ್ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ಅದನ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯತನ್ನನೆ ಕಾಂಬಕಯ್ಯುಲೇಂದಾಚಿ. ಶ್ರೀ ಸತ್ಯ ಮೂರ್ತಿರವ್ರು ಡೆಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್ನ ಆಳೊಕ್ ಕಷ್ಟಾಪ್ಲೆಯಾಂದ್ ಕೇಟಾಂಗ್ ಶ್ರೀ ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ವೆಲ್‌ರವ್ರು. ಆಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಸಂವಿಧಾನ ಎಣ್ಣೊಕಯ್ಯು ಅಲ್ಲತೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಒಂದೂ ಎಣ್ಣೊಕಯ್ಯುಲೇಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಶ್ರೀ ಸತ್ತಾರ್ ಶಾಹಿಬ್ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲ್ ಒರೇ ಒರ್ ಮುಸ್ಲಿಂ ಎನ್ನಂಗಿಲ್ಲೇಂದ್ ಕೇಪಕ ಸರಕಾರ ಅದ್ ನೇರ್ಂದೆಣ್ಣೆಚಿ.

2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆಪಕ ಯುದ್ಧತ್ ಮಂಡೆಬಿಸಿರ ಕೂಡ ದೇಶತ್ ರಾಜಕೀಯವೂ ಒರ್ ವಿಚಾರ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಭಾರತ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋಯಿಂದೆಣ್ಣವ ಚಳುವಳಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮಾಡುವಕ, ದೇಶತ್ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷ ಪಿಂಇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರತ್ ನಡುಲ್ ಸುಮಾರ್ ತಕ್ಕ ಬಾಕ್ ಆಯಂಡಿಂಜತ್. 1946 ಲ್ ಭಾರತ ಯೂನಿಯನ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಪಕ್ಕ ಪಕ್ಕತ ರಾಜ್ಯತ್ನ ಕೂಟುವ ವಿಷಯ ಚರ್ಚೆ ಆಯಂಡಿಂಜತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಮಿಂಇಕ್ ಭಾರತಕುಳ್ಳ ಸಂವಿಧಾನ ಎಣ್ಣಕ ದೇಶ ನಡ್ತುವ ಕಟ್ಟಪಾಡ್ಕ್ ಸುಮಾರ್ ನಿಯಮತ್ನ

ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಒರ್ ಮಿಲಿಯ ಜನಕ್ ಒರ್ ಸದಸ್ಯನ ದೇಶ ಮಟ್ಟತ್‌ರ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿ ಮಾಡುವನ್ನನೆ ಸೂಚನೆ ತಾತ್. ವೈಸ್‌ರಾಯ್ ತಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯತ್‌ಲೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚುನಾವಣೆ ನಡತ್‌ವಕ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಡೆಲ್ಲಿ, ಅಜ್‌ಮಿರ್, ಕೊಡಗು ಮೂಂದ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಳುವ ರಾಜ್ಯತ್‌ಂಜಿ ಒರೋರ್ ಸದಸ್ಯಳ ದೇಶಮಟ್ಟಕ್ ಕಾಕುವನ್ನನೆ ಸದಸ್ಯತ್ವ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಕೊಡಗಲ್ ಚುನಾವಣೆಕ್ ಓಟ್‌ಡ್‌ವಕ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಕ್ ಅವಕಾಶ ಕೊಡ್‌ತಲೆ. 15 ನೇ ಆಗಸ್ಟ್ 1947 ಲ್ ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ ದೇಶ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್ ಕೂಡ ಆದ್ಯ ಕುರಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಪಡ್‌ಂದತ್. ದೇಶತ್‌ರ, ಭಾರತತ್‌ರ ಧ್ವಜತ್‌ನ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆ ಆವರಣತ್‌ಲ್ ಶ್ರೀ ಕೇಟೋಳಿರ ಚಂಗಪ್ಪ-ಅಕ್ಕತ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಪಾರ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಪದ್‌ನಾರನೆ ಅಂಕ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪಿಂಞ ಅಲ್ಲಿಂಜ

ಭಾರತ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ದೇಶ ಆಚಿ. ನಂಗಡ ಧುರೀಣಂಗಡ ನೈಪ್‌ರ ಫಲವಾಯಿತ್, ಜನಡ ಬೆಂಬಲ ಆಕಾಂಕ್ಷೆರ ಎಡೆ ಬುಡತ ಪೇಚಾಟಿತ್‌ನುಂಡ್ ನಂಗಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್‌ಟ್ಚಿ. ಕ್‌ಟ್ಚೆನದೂ ನಂಗಡ ನಾಯಕಂಗ, ಮುತ್ತದ್ದಿಯ ಪೇರ್ತ್ ತರತ್‌ರ ಕಷ್ಟ ಅನುಭವಿಚಿಟ್ಟತ್. ಭಾರತ ಇಡೀನ ಒರ್ ದೇಶ ಆಯಿತ್ ಮಾಡೊದ್ ಸುಲಭ ಇಂಜಿಲೆ. ಅನ್ನನೇ ಅಚ್ಚಕ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟಿತೂ ದೇಶ ವಿಭಜನೆ ಆಪಾನ ತಡ್‌ಪಕಯಿಂಜಿಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಗಾಂಧೀಜಿರ ಕೊಲೆ, ಹೈದರಾಬಾದ್‌ಲ್ ಪೋಲೀಸ್‌ರ ಕೈ, ಪೊರ ದೇಶತ್‌ಂಜ ಬಂದಯಿಂಡ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತ್ ನೂರಾರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಕೂಟಿತ್ ದೇಶ ನಡ್‌ತುವದ್ ಕಮ್ಮಿರ ಸಾಹಸ ಆಯಿಲೆ. ಅಂತಾಲೂ ಮನ್‌ಷ್ಯಂಡ ಅವಶ್ಯವಾನ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕನ ಮನತ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಸಂವಿಧಾನ, ಸಾಧಾರಣತ್‌ರದಾಯಿತಿಂಜಿಲೆ. ಆಚೆಂಗ್ಯೂ ಪುದಿಯದಾಯಿತ್ ಕ್‌ಟ್ಚೆನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯತ್‌ನ ತಾಂಡ ತಾಂಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಏರ ಅನುಕೂಲ ಕೇಪ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರೇಮಿಯಳೂ ಇಂಜತ್. ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಆಳ್ವಿಕೆ ಉಳ್ಳ ರಾಜ್ಯ ಕೂಡಿ ತಾಂಗುಳ್ಳ ಸವಲತ್ತ್ ಕೇಪಕ ದೇಶಬಂಧು, ಗುಪ್ತ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವತ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ಬೇಡಿಕೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಯೂನಿಯನ್ ಕಾನ್‌ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಕಮಿಟಿ ಈ ವಿಷಯತ್‌ನ ಬಯ್ಯ ಗೇನ ಮಾಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಡಾ|| ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತರಾಮಯ್ಯ, ಕಾನ್‌ಟಿಟ್ಯೂಷನ್ ಎಸ್‌ಸೆಂಬ್ಲಿರ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಆಡಳಿತತ್‌ಲಿಂಜ ರಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಎಣ್ಣಕ-ಡೆಲ್ಲಿ, ಅಜ್‌ಮಿರ್, ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್‌ಡ ರಾಜ್ಯತ್‌ರನ್ನನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅದ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣೆನ ಕೆಲವು ವಿಷಯ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್.

- (1) ಡೆಲ್ಲಿ, ಅಜ್ಮಿರ್, ಕೊಡಗು ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಭಾರತತ್ ರ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಗುರ್ತ್ ಚಿಟ್ಟ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್ ನೇಮಕ ಆಂಡು.
- (2) ಪ್ರತಿ ಒರ್ ಇಂಥ ರಾಜ್ಯತ್ ರ ಮಂತ್ರಿಯ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಕ್ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟಿತಿಕ್ಕಂಡು.
- (3) ಈ ಪ್ರತಿ ರಾಜ್ಯಕ್ ಒರ್ ಚುನಾಯಿತ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ಇಕ್ಕಂಡು.

ಈ ವಿಷಯತ್ ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆ, ಸಂಸ್ಥೆ ಇನ್ನನ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಕೊಡಗ್ ರಂತ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯ, ಅದ್ ಚೆರಿಯದಾನಾಂಗೂ, ಅಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಒರೂ ಇಲ್ಲತಾನುಂಡ್, ಇದ್ ನ ಭಾರತತ್ ರ ಅಧ್ಯಕ್ಷಂಡ ಮುಖೇನ ಒಂದೋ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಗವರ್ನರ್ ಅಡಿಲ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡ್ ಚಿಡ್ ವ, ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯ ಆನ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡಿಲ್ ಗವರ್ನರ್ ಅಡಿಲೋ, ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯ ಮೈಸೂರ್ ನ ಆಳ್ವಿಯಿಂಡ ಅಡಿಲೋ, ಬಪ್ಪನ್ನನೇ ಮಾಡುವ. ಏದ್ ಆಂಗೂ ಕೊಡಗ್ ಚುನಾಯಿತ ಮಂತ್ರಿಯಡ ತಕ್ಕ ಕೇಟಿತೇ ಏದೋರ್ ನಿರ್ಧಾರಕೂ ಒಪ್ಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 1948 ಲ್ ಮಂಗಲೂರ್ ಆನ ಭಾಷಾವಾರು ರಾಜ್ಯತ್ ರ ಕಮಿಷನ್ ನ್ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಪೋಚಿ. ಕೊಡಗ್ ನೆರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆವವ್ವು, ಕೂಟೊಕಾಗಂದ್ ಎಣ್ಣೆವವ್ವು ನಂಗಡ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟೀಂದ್ ಕೇಪ. ಕೇರಳಕಾರಳೂ, ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದ್ದಿಯಳೂ, ಅನ್ನನೇ ದೇಶಭಕ್ತಂಗಳೂ ಎಲ್ಲಾರುನೋ, ಇಂಟರ್ ವ್ಯೂ ಮಾಡ್ ಚಿ. ಡಾ|| ಪಟ್ಟಾಭಿ ಸೀತರಾಮಯ್ಯ ಎಲ್ಲಾರ್ ಕೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವತ್ ರ ಸೌಲಭ್ಯ ಕೊಡ್ ತನ್ನನೇ ಕೊಡಗ್ ನಂತ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೂ ಕೊಡ್ ಕೊಂಡೂಂದೂ, ಗೆದ್ದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತತ್ ಲ್, ಗತಿ ಇಲ್ಲತ ಸಿಂಡ್ರೆಲ್ಲಾಡ ಪಾಡ್, ಅಯಿಂಗಕ್ ಆಪಕಾಗಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಡಾ|| ದೇವರಾಜ ಮಹೆತಾ ಸಾಧಾರಣ ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯವು ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯತ್ ರ ಕೂಡ ಕೂಡ್ ನಕ ಆಡಳಿತ ಸುಲಭ ಆಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1948 ಲ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ ಲ್ ನಂಗಡ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಶ್ರೀ ಜವಾಹರ್ ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಬೆಂಗಳೂರ್ ಕ್ ಬಂದಿತಿಪ್ಪಕಲೂ ಪುನಃ ನಂಗಡ ಮಂತ್ರಿಯಳೂ, ರಾಜಕಾರಣಿಯಳೂ ಅಯಿನ ಕಂಡತ್. ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯಕಾಯಿತ್ ಸುಮಾರ್ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡೊಕುಂಡ್ ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 1949 ಲ್ ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಉಪ ಪ್ರಧಾನಿ ಬಪ್ಪಕೋ ಅದೇ ಜನ ಅಯಿನ ಭೇಟಿ ಆಚಿ. ಬೆರಿಯಕ್ ಕೊಡಗ್ ನ ಎಲ್ಲಿಕೂ ಕೂಟ್ ವ ತಕ್ಕಿಲ್ಲೇಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಒರ್ ನಲ್ಲ ಮೀಟಿಂಗ್ ಲ್ "ಪೇರ್ತ್ ಮಿಂಇ ಬಂದ ಜನ ಕೊಡಗ್ ನ ಬೋರೇ ಬೆಚ್ಚವ ಆಸೆ ಕಾಟಿತ್. ಇದ್ ನ ಗೇನಮಾಡುವಾಂ"ದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ದೇಶಬಂಧುರವ್ವು ಪುನಃ ದೇಶಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕ್ ಟ್ವಾನಕೋ ಯೂನಿಯನ್ ಟೆರಿಟರಿಲ್ ಬೋರೆ ಇಂಜ ರಾಜ್ಯಕ್

ಅದೊಂದ ಉಪಯೋಗ ಕಟ್ಟಂಡಿಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಚಾರ ಸರ್ದಾರ್ ವಲ್ಲಭಬಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಎಣ್ಣೆನ ತಕ್ಕ ಗೇನ ಬೆಚ್ಚವಂಡಿಯಾನದ.

“ಭಾರತ ದೇಶತ್‌ಲ್ ರಾಮರಾಜ್ಯಂದ್ ಕಾಂಬೇಂಗಿ ಅದ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಾತ್ರ ಉಂಡ್. ಅಲೈತ ಜನ ತಪ್ಪ್ ಕಂಡ್‌ಪುಡಿಪುಲೆ, ಇಚ್ಚಕೂ ಒಂದೂ ಕಟ್ಟತಾನದೂ ದಾರ್‌ನೋ ದೂರ್‌ಲೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕಳ್ಳತನ ಇಲ್ಲೆ, ಕೊಲೆ ಇಲ್ಲೆ” ಎಣ್ಣೆತ್ ಎಣ್ಣೆವ. “ ನಾಡ ಸಿನೇತ ಶ್ರೀ ಮೋಡಿ, ಅಲೈ ಪೋಯಿತ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಇಷ್ಟ ಪಡ್‌ವ”. ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಐರೋಪ್ಯಂಗಕ್ ಎಸ್ಸೆಂಬ್ಲಿ ಸೀಟ್ ಅವಶ್ಯ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಕಂಡಿತ್ ಅದಾನ ಎಡ್‌ತತ್ 1949ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಅಜ್ಜೀರ್, ಬಿಲಾಸ್‌ಪುರ, ಡಿಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯ ಪ್ರದೇಶ್, ತ್ರಿಪುರ, ಕಚ್, ಭೂಪಾಲ್, ಮಣಿಪುರ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ್‌ರ ಕೂಡ, ‘ಸ್ಪೆಟ್ಸ್’ ಎಣ್ಣುವ ಸ್ಥಾನ ಕಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅದೇಕಾಲ ನ್ಯೂಡಿಲ್ಲಿಲ್ ನಡ್‌ಂದ ಇಇಲೋರ್ ಬಲ್ಯ ಮೀಟಿಂಗ್‌ಲ್ ಬೊಳೆಕಾರಡ ಸಂಘ, ಪಿಂಇ ಸುಮಾರ್ ಗುಂಪುಡ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಂಗ ‘ಕೊಡಗ್ ಕಾಫಿ, ಪಿಂಇ ಜನರಲ್ಸ್‌ಕ್ ಪೆದಪೋನ ಊರ್‌ಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಶ್ರೀ ಪಂದ್ಯಂಡ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಆಯಿತೇ ಇಕ್ಕಂಡೂಂದ್ ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯೂಸ್ ಕ್ರಾನಿಕಲ್ಸ್‌ಲ್ ಎಳೆದಿತೂ, ತಾನೇ ಎಣ್ಣೆತೂ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕೂ ಮನದಟ್ಟ್ ಮಾಡಿತ್ ಬಯ್ಯ, ಗೃಹ ಖಾತೆ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಆಯಿತ್ ಇಕ್ಕಡ್‌ಂದ್ ನಿರ್ಧಾರಕ್ ಬಾತ್.

ಅದಾನದು ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಡ ಚೆನ್ನ ಸದಸ್ಯಂಗಕ್ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಆಯಿತಿಂಜಕ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಟ್ಟುಲೇಂದೇ ಗೇನ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಅವ್ವು ಕೊಡಗ್‌ನ ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಟತ ಪೋಚಿಂಗಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಳೆಗೆಕ್ ಕುಂದಾಪಾಂದೂ, ನಲ್ಲೋರ್ ಕಟ್ಟೆವ ಸಂಧರ್ಭತ್‌ನ ನಂಗ ಕಳೆಂದಡ್‌ತ್‌ಂದೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೂಣಚ್ಚಂಡಯಿಂಗ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕಾನ್‌ಟಿಟ್ಯೂವೆಂಟ್ ಎಸ್ಸೆಂಬ್ಲಿರ ಮೆಂಬರಾಯಿತ್, ರೋಡ್ ರಕ್ಷಣೆ ಎಲ್ಲಾ ನೋಟ್ಯಂಡಿಂಜತ್. ಪುನಃ ಚೀಪ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಆಡಳಿತೆರ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ವಿಚಾರ ಬಪ್ಪಕ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯಕ್ ಕೂಡ್‌ವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಪ್ಪಕ ಸರ್‌ದಾರ್ ಪಟೇಲ್ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯಂಗ, ಅಯಿಂಗ ಕೇಂದ್ರತ್‌ರ ಆಡಳಿತ ಒತ್ತಿತ್ ಒರೂ ತಕರಾರಿಲ್ಲತೆ ಇಂಜತ್. ಎಂತಾಚಿಂಗ್ಯೂ ಜನಡ ತೀರ್ಮಾನ ಪೋಲೆಯೇ ಆಕಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1950 ಲ್ ಸಂವಿಧಾನ ಎಳೆದನದ್ ಕೂಡ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸಿ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಷಯ ಸೆರಿಯಾನ ಕಾರಣ ಕೊಡ್‌ತಕ ಮಾತ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಆಕು. ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ಅಯಿಂಗ (ಕೊಡಗ್) ಸಂವಿಧಾನಕ್ ಈಂಗ್ ಮುಪ್ಪಡೆ ಇಂಜನ್ನನೇ ಇಕ್ಕಡ್‌ಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ಒರ್ ಭಾಗತ್‌ರ ಜನ ಆಯುಧ ಕಾನೂನ್‌ಂಜಿ ಪೊರ್‌ಮೇಂದ್

ಆಚಿ. 1950 ಲ್ ಕೇಂದ್ರತ್ ಕೈರಡಿ ಉಳ್ಳ ಸಿರಾಜ್ಯ ಎನ್ನಂಗ್ ಬೋರೆ ರಾಜ್ಯತ್‌ರನ್ನನೆ ಎಲ್ಲಾ ಅನ್‌ಕೂಲ ಕಾಂಬಕ್ಕಾಗಾಂದ್ ತಕ್ಕ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ ಪಂಡಿತ್ ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ "ಇಕ್ಕ ಕೊಡಗ್‌ನಂತ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯಕ್ ತಾಂಡದೇ ಸರಕಾರ ಎನ್ನಂಗಾಗ? ಕೇಂದ್ರತ್ ಅಧೀನ ಎನ್ನಂಗ್ ಇಕ್ಕಂಡಿಯಂದ್ ಕೇಟತ್. ಕೊಡಗ್, ಆಜ್‌ಮೀರ್‌ಡ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಓರೊರ್ ಕಾಲ ಓರೊಬ್ಬ ಆಯಿತ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಮೀಟಿಂಗ್‌ಕ್ ಬಪ್ಪದ್ ಸರಿ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1951 ಲ್ ಎಲ್ಲಾ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯ ಡೆಲ್ಲಿಲ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೂಣಚ್ಚ ಕೂಡ ಈ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಡ ಸಭೆಕ್ ಪೋಯಿತ್. 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ಡಯಿಂಗಡ ಅಸಮಾಧಾನತನ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅವ್ರು ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವತ್‌ಲ್ ಆಟೋಕ್ರೇಸಿ ಆಪಕಾಗಂದ್ ಪಾದಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡತನ್ನನೆ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ಪಂದ್ಯಂಡ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ನ ಬೋರೆ ಇಪ್ಪನ್ನನೆ ಮಿಂಇ ಸರಕಾರ ತಕ್ಕ ತಂದಾನ ಗೇನ ಬಪ್ಪೆಚಿಟ್ಟತ್. ಅಕ್ಕಣೆ ಡಿಲ್ಲಿ ಡೈರಿ ಕೊಡಗ್ ಇಡೀ ದೇಶತ್‌ರ, ಪೆರ್ತ್ ಮಿಂಇಕಾಪಂಥ ರಾಜ್ಯ ಇಲ್ಲಿಂಜಿ ನಂಗಡ ಸಿ.ಇನ್.ಸಿ., ಬಂದ್ಯೆಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಬಲ್ಯ ಚರ್ಚೆಯೇ ಅದೇಕಾಲ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ನಡಂದತ್. ಇಂಡ್ಯನ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೆಸ್ ಪತ್ರಿಕೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ವಿಚಾರ ಪೆರ್ತ್ ಗೇನ ಮಾಡುವಾಂದೂ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಸಹಾಯ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಚುನಾವಣೆಲ್ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಧಾರ ಆಪಾಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅಂತೂ ಒರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಆಯಿಲೆ. ದಿ ಮ್ಯೇಲ್ ಎಣ್ಣೆವ ಪತ್ರಿಕೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪ್ರಕೃತಿರ ಹಿನ್ನೆಲೆಲ್ ಕೊಡಗು ಎಲ್ಲಿಕೂ, ಏದ್ ಪಕ್ಕತ ರಾಜ್ಯ ಮೈಸೂರ್, ಮದ್ರಾಸ್‌ಕ್ ಕೂಡೊಕಯ್ಯುಲೇಂದೂ, ಕೂಡ್‌ನಕ ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ನಿರ್ಲಕ್ಷ ಮಾಡ್‌ವ ಸಂಧರ್ಭ ಏರಂದೂ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ.

ಪದ್‌ನೇಳನೇ ಅಂಕ

ನಲ್ಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಿಂಇ ಸ್ವಂತ ಸರಕಾರ

ಪಾರ್ಟ್ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ತಕ್ಕ ಬಾಕ್ ಆಯಂಡೇ ಇಂಜಕೋ ಒರ್ ನಿರ್ಧಾರಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜಿಲೆ. ಶ್ರೀ ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ ಅಯಿಂಗ ಪಾರ್ಟ್ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯ ಬೋರೆ ಆಯಿತಿಂಜಕೇ ಚೆರಿಯದಾಯಿತ್ ಚಾಯಿಲ್ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡ್‌ವಕ್ ನಲ್ಲದಾಪ. 'ನನ್ನ ಕೇಟಕ 'ಎ', 'ಬಿ' ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ನೋ ಪಾರ್ಟ್ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ನಚ್ಚಕೇ ಬೆಚ್ಚಂಡಕ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಚಾಯಿಲಿಪ್ಪಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಂತೂ, ಆ ತಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿಕೇ ಬಾಕಿ ಆಯಿತ್ 1951 ಮೇ ತಿಂಗತ್ ಒಂದೂ ನಿರ್ಧಾರ ಆಯಿಲೆ. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1951 ಜುಲೈಲ್ ನಡಂದ ಸಭೆಲ್ ಪಾರ್ಟ್ 'ಬಿ' ಪಿಂಇ ಪಾರ್ಟ್ 'ಸಿ' ಎಣ್ಣೆತ್ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅವಶ್ಯಕತೆಕಾಯಿತ್ ವಿಂಗಡಣೆ ಮಾಡ್ಯಂದೂ

ಇಇಂಜಿ ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ್, ವಿಂದ್ಯಾ ಪ್ರದೇಶ್, ಕೊಡಗು, ಅಜ್‌ಮೀರ್, ಡಿಲ್ಲಿ, ಭೂಪಾಲ್‌ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಎಸ್ಸೆಂಬ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಡ ಆಯಾ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಪ್ಪಾಂದ್ ಪ್ರಧಾನಿ ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಎಣ್ಣದಲ್ಲತೆ, ಆಯಾ ಎಸ್ಸೆಂಬ್ಲಿಕ್ ಅಯಿಂಡದೇ ಸ್ಪೀಕರ್ ಇಂಜಿತ್, ಪಣಕಾಸ್, ನ್ಯಾಯಾಂಗತ್‌ರ ಪಣಕಾಸ್, ಪಬ್ಲಿಕ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಕಮಿಷನ್‌ರ ಪಣ, ಮಾತ್ರ ಚೀಪ್ ಕಮಿಷನ್‌ರಡ ಕೈಕ್ ಬಪ್ಪಂದೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆಗಸ್ಟ್ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಪಾರ್ಟ್ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ವಿಚಾರ ಒರ್ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಭಾರತ ಲೋಕಸಭೆಕ್ ಅಯಿಚತ್. "ಅಜ್‌ಮೀರ್‌ಡ ವಿಷಯತ್ ಬೋರೆ ಬೆಚ್ಚವದ್ ಸೆರಿ ಆಕು. ಆನಕ ಕೊಡಗ್ ವಿಲೀನ ಆಂಡು. ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ಬಿಲ್ ಪ್ರಕಾರ ಇಕ್ಕತ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಟಿವ್ ಎಸ್ಸೆಂಬ್ಲಿ ಬಂದದು, ಮಿಂಇ ಇಂಜ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ ಮುಳೋಂಡು", ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಚೆನ್ನ ರಾಜ್ಯಸಭೆಡ ಮಂತ್ರಿಯ ವಿಲೀನಕ್ ಕೇಪಕ ಶ್ರೀ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರಿ, "ಸದಸ್ಯಂಗ ಇಕ್ಕಾಕಣೆ ಕೊಡಗ್‌ರ ಇರತ್‌ನ ಒತ್ತಂಡದು ಇಂಇೂ ಒತ್ತವಂಡು. ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನ ನಲ್ಲ ಏಳಿಗೆ ಕಾಂಬಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಇಂತ ವಿಷಯತ್ ಅವಸರ ಮಡೋಕಾಗಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 'ಭಾಷಾವಾರು ಗೇನಮಾಡೋಕ್ ಇಕ್ಕ ಸಮಯ ಅಲ್ಲ' ಎಣ್ಣೆಚಿ. "ಕಾನೂನ್ ಪ್ರಕಾರ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನ್‌ರ ಪಿಂಇ ಎಲ್ಲಾ ಮಂತ್ರಿಯಳೂ ರಾಜ್ಯಸಭೆಲ್ ಭಾಗವಹಿಸೋಲು, ತಕ್ಕ ಪರಿಯೋಲು ಮಾತ್ರ ಓಟ್ ಮಾಡೋಕಾಪ್‌ಲೇಂ"ಂದ್ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 5 ಡ ಹಿಂದೂ ಪತ್ರಿಕೆ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನ್‌ರಕೂ, ಮಿನಿಸ್ಟರ್‌ಕೂ ಒತ್ತೂರ್ಮೆ ಬಕ್ಕತಲ್ಲಿ ಭಾರತತ್‌ರ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್‌ಕ್ ವಿಷಯ ಪೋಕಂಡೂಂದಾಚಿ. ಭಾರತತ್‌ರ ಅದ್ವಕ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ತೀರ್ಮಾನ ಎಣ್ಣೆಂಡೂಂದಾಚಿ.

ಬಿಲ್ ಕಡೇಲ್ ಒತ್ತಿತಾಪದೂ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮಂತ್ರಿ "ಇಕ್ಕ ಜನಕ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆ ಬಾತ್‌ಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಖರ್ಚ್ ವೆಚ್ಚ ಸುಮಾರ್ 50 ಲಕ್ಷ ಆಪಂದ್ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲತೆ ಪಕ್ಕತ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಕೂಡ ಮಿಲನ ಆಕತೆ ಪೋಚೆಂಗಿ ಇಚ್ಚೆ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪೆರ್ತ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಿತ್, ಪೆರ್ತ್ ಕಷ್ಟ ಆಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಬೆರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ನ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಕೂಡ ಕೂಟೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಆನಕೋ ಕೊಡಗ್ ಬೋರೆ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಆಯಿತ್ ಇಕ್ಕಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಂಡತ್. ಬಯ್ಯ 'ಧಾರ್ ಕಮಿಷನ್' ಕೊಡಗ್‌ಡ ವಿಚಾರ ಪ್ಲೆಬಿಸೈಟ್ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಳೇ ನಿರ್ಧಾರ ಎಡ್‌ಪಕಯ್ಯಲೆ. ಇದ್‌ನ ಸಂವಿಧಾನತ್‌ರ ಮೂಲಕವೇ ನಿರ್ಧಾರ ಎಡ್‌ಕೊಂಡು. ಅಕ್ಕೇ ಕೊಡಗ್‌ಕೂ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಕೂ ನಲ್ಲದಾಪಂದ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಜನರಲ್ ಇಲೆಕ್ಷನ್‌ಂಜ ಚೆನ್ನ ಮಿಂಇ

ಕೊಡಗ್ ವಿಲೀನ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಲೆ 24 ಸೀಟ್‌ಲ್, ಮೂಂದ್ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಕ್, ಮೂಂದ್ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗಕ್, ಪದಿನೆಟ್ಟ್ ಜನರಲ್ (ಸಾಮಾನ್ಯ) ಸೀಟ್ ಕ್ಲೆಚಿ. ನೂರ್ ಓಟ್ ಬೂತ್ ಆಯಿತ್. 95,000 ಜನ ಓಟ್‌ಡೊಕಾಚಿ ವಿಲೀನ ಆಂಡೊಂದೆಣ್ಣುವ ವರ್ಗ ಬೋಂಡೊಂದೆಣ್ಣುವ ವರ್ಗತ್ ಒತ್ತೊಮೆ ಆಯಿಲೆ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಚುನಾವಣೆಕ್ ಮಿಂಞಾ ಬೋಂಡೊಂದೆಣ್ಣುವವ್ರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಬುಟ್ಟಿತ್. ಚುನಾವಣೆ ಆನದು, ಬಯ್ಯ ಕೂಡ್‌ವಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಚುನಾವಣೆಲ್ ವಿಲೀನತ್‌ರ ಚರ್ಚೆನ ಮುಖ್ಯ ವಿಚಾರವಾಯಿತ್ ಎಡ್‌ತ್‌ಲೆ. ವಿಲೀನ ಮಾಡೊದೊ ಬುಡೊದೊ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಡ ಮತತ್‌ಲಾಪುಲೆಂದ್ 'ಎ' ಪಿಂಞ 'ಬಿ' ವರ್ಗತ್‌ರ ರಾಜ್ಯತ್ ಇಂಜತ್. ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರು ಕೊಡಗ್ ಅದ್ ಆಪ್‌ಲೆ "ಪುದಿಯ ಕೊಡಗ್ ಎಸೆಂಬ್ಲಿ ಜನಡ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯತ್‌ನ ಖಂಡಿತ ಎಣ್ಣಲೊಂದ್" ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಬಯ್ಯ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್, ವಿಲೀನತ್‌ರ ವಿಚಾರ ಚುನಾವಣೆರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಲ್ ಒಪ್ಪಕಾಗಂದ್ ಎಣ್ಣೆನಕೋ, ಪುಥಾರಿಯ 'ಜನಳ ಕೇಟಿತೇ ವಿಲೀನತ್‌ರ ವಿಚಾರ ತಕ್ಕ್ ಪರಿವ. ಅನ್ನನೆ ಆಯಿಲೇಂಗಿ ನಂಗ ಗೆದ್ದಯಿಂಗ ಗಾದಿಂಜ ಇಳಿವಕೋ, ಪುನಃ ಚುನಾವಣೆಕೋ ತಯ್ಯಾರ್‌ಂದ್ ಚುನಾವಣೆರ ಪ್ರಣಾಳಿಕೆಲ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಚುನಾವಣೆ ಕಷ್ಟ ಆಯಿಲೆ, ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ 1924 ಲ್ ಒಮ್ಮೆ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ ಚುನಾವಣೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಮೂಂದ್ ಕಡೆ ಕಮ್ಯೂನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿ ಚುನಾವಣಾ ಕಣತ್‌ಲಿಂಜತ್. ಕಡೆಲ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಚಾಯಿಲ್ ಪದಿಮೂಂದ್ ಸೀಟ್ ಗೆದ್ದತ್. ಬಾಕಿ ಒಯಿಂಬದ್ ಸೀಟ್ ವಿಲೀನ ವಿರೋಧಿಯ ಗೆದ್ದತ್. ಜನಮತಲ್ ಗೆದ್ದ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗ ನಿಡ್ಡಮನೆ ಸೋಮಣ್ಣ, ಇಕ್ಕ ಡಿಲ್ಲಿಲ್ ಪ್ಲಾನಿಂಗ್ ಕಮಿಷನ್‌ನ ನಡ್ತಿಯಂಡುಂಡ್. ಶ್ರೀ ಸಿ.ಎಂ. ಪೂಣಚ್ಚ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುತ್ಸದ್ದಿ ಆಯಿತ್ ಬಯ್ಯ ಚೀಫ್ ಮಿನಿಸ್ಟರಾಚಿ. ಪುದಿಯ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆ 26ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1952 ಲ್ ಡಾ|| ಕೈಲಾಸ್‌ನಾತ್ ಕಟ್ಟು ಭಾರತತ್‌ರ ಗೃಹಮಂತ್ರಿನುಂಡ್ ಉಧ್ಘಾಟನೆ ಆಚಿ. ಅಯಿಂಗ, ಅಯಿಂಗಡ ಭಾಷಣತ್‌ಲ್ "ಕೊಡಗ್ ಇಂದ್ ಭಾರತತ್‌ರ ಭೂಪಟತ್ ನಲ್ಲ ಎತ್ತರತ್‌ರ ಜಾಗ ಪಡ್‌ಂದಿತ್. ಇದ್‌ನ ನಿಂಗ ಎನ್ನನೆ ಮಿಂಞಾಕ್ ನಡ್‌ತುವಿರಾಂದ್ ನಿಂಗಕ್ ಬುಟ್ಟಿದ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 95,000 ಓಟ್ ಇಡ್‌ವವು ಇಂಜಿತ್, 63,813 ಜನ ಓಟ್ ಇಟ್ಟಾಲ್, ನಂಗಡ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಗೊತ್ತಾಪಯಿಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ 1952 ಲ್ ಬಂದಲ್ಲಿ, "ಕೊಡಗ್‌ಡ ಚುನಾವಣೆ ಚರಿತ್ರಾರ್ಹ್"ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. "ನಂಗಡ ಭಾಷೆ ಕನ್ನಡ, ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಕನ್ನಡ ಉಳ್ಳಾಂಗ್ ನಂಗ ನಿಂಗಳ ಸ್ವಂತಾಂದೇ ಭಾವನೆ ಮಾಡ್‌ವಾ"ಂದೊ ಎಣ್ಣೆಚಿ. 'ಕೊಡಗ್ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವತ್‌ನ ಅತೀ ಚೆರ್‌ಪತ್ ಪಡ್‌ಂದ ರಾಜ್ಯತ್‌ಲ್

ಒಂದ್‌ಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಬೋರೆ ದೇಶತ್‌ಲ್ ಉಳ್ಳಚ್ಚಕ್ ಗಲಾಟೆ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೆಂದೂ ಬೋರೆಯಿಂಗಳಲ್ಲಿದ ತಪ್ಪನೋ ತೊಂದರೆನೋ ನೋಟಿತ್ ನಿಂಗಡಾನ ಸೆರಿ ಪಡ್‌ತೊಕ್ ನಿಂಗಕ್ ಸಂಧರ್ಭ ಉಂಡ್‌ಂದೆಣ್ಣೆಚಿ. ಜನವರಿ 1953 ಲ್ ಜನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೆಷನ್ಸ್‌ಲ್, ದಂಡ್‌ ಲಕ್ಷ ಜನ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್ ಒರ್ ರಾಜ್ಯ ಪೇರ್ತ್ ಬಲ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ವುಳ್ಳ ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ ಒರ್ ರಾಜ್ಯ. ಈ ತರತ್‌ರ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಸರಿ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಸುಮಾರ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗಂಗ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1953 ಲ್ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯ ಅಂಜಾಳೂ, ಅಯಿಂಡಯಿಂಡ ಚೀಫ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್, 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಬೆಳವಣೆಗೆಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಜಾಸ್ತಿ ಬೋಂಡೂಂದ್ ಕೇಂದ್ರಕ್ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕಣೆ ವಿಲೀನ ಆಂಡೂಂದ್ ಕೋರಿಕೆಯೂ ಪೋಯೆಂಡೇ ಇಂಜತ್. ವಿಲೀನ ಬೋಂಡ ಎಣ್ಣೆತ್ ಪೊರ್‌ಮೆ ಬಂದ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಕಾರ ಮಂತ್ರಿಯ, ಮಂತ್ರಿ ಪದಕ್ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಬಯ್ಯಕ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಕ್ ಕೂಡೊಕ್ ಪೋಚಿ. ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ್ ಅವು ಬೋರೆಲ್ಲ ರೀತಿಲೂ ನಲ್ಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸಿಗಂಗ. ಆಚೆಂಗಿ ಪೇರ್ತ್ ಗೇನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮಾಡಿತ್, ದಂಡ್ ಕಾಲ ಇಂಗಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಕುಳ್ಳ ನಿಷ್ಠೆನ ನೋಟ್ಯವಕ್ ಆದೇಶ ಕೊಡ್‌ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ವಿಲೀನಕುಳ್ಳ ಕೇಕಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ, ಕರ್ನಾಟಕತ್‌ಲೂ ಏರ ಕೇಟ್ ಬಾತ್. ಮೈಸೂರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಆಯಿತ್ ಕೂಡ್‌ವಕ್ ಕೊಡಗ್ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ ಕೂಡಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆತ್ ಎಲ್ಲಾರೂ ಕೇಪಯಿಂಜತ್. 1953 ಲ್ 30 ಏಪ್ರಿಲ್‌ಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಯೂನಿಫಿಕೇಶನ್ ಕಮಿಟಿ ಬಾತ್. ಇದ್‌ನ ಕೊಡಗ್ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ ಕೂಡೊಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಜನಡ ಬೆಂಬಲ ಇಂಜತ್. ಮೇ 1953 ಲ್ 'ದಿ ಹಿಂದು' ಪೇಪರ್‌ಲ್ ಶ್ರೀ ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಎಳ್‌ತ್‌ಲ್ ಮೈಸೂರ್, ಕೊಡಗ್, ಹೈದರಾಬಾದ್ ಈ ಮೂಂದ್ ರಾಜ್ಯ ತಂಗಡದೇ ಒರ್ ಮಾದರಿಲ್ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜಿ ಸ್ವಂತ ರಾಜ್ಯ ನಡ್‌ತಿಯಂಡಿಂಜಿತ್. ಜನಡ ಆಸೆ ಎಂತಂದ್ ನೋಟಿತ್ ಅಯಿಂಗ್ ಬೋಂಡ್ಯನ್ನಕೆ ಆಯಿಲೇಂಗಿ ಒರ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಇರವೇ ಪಾಳಾಪ. ಈ ಮೂಂದ್ ರಾಜ್ಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಲೂ, ಸುತ್ತ ಪರಿಸರತೂ ಎದ್ದಿತ್ ಕಾಂಬಂತ ರಾಜ್ಯ. ಇಂಗಡ ಇಷ್ಟಕ್ ವಿರೋಧವಾಯಿತ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಲ್ಲತೆ ಎಂತ ಮಾಡೊದೂ ತಪ್ಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಗೃಹ ಮಂತ್ರಿ ಭೋಪಾಲ್‌ಲ್ 18 ಏಪ್ರಿಲ್ 1953ಲ್ ತಕ್ಕ್ ಪರೆವಕ, 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತ್‌ನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಯಿತ್ ಬೆಪ್ಪದ್ ನಲ್ಲದ್. ಆಚೆಂಗಿ ಆಂಡ ಖರ್ಚಿ ಏರ ಆಯೆಂಡುಂಡ್. ಖರ್ಚಿ ಕಮ್ಮಿ ಆನಕ ಅನ್ನನೇ ಬುಡುವಕ್ ಕೈವಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅನ್ನನೇ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜ್ಯತ್‌ನೋ ಅಚ್ಚಕೇ ಚೆರಿಯದಾಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚಕ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡೊಕ್ ಸುಲಬಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1952 ಲಿಂಜಿ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ತಾಂಡದೇ ಆನ ರಾಜ್ಯ ಸಭಾ, ಪಾದಿ ಚುನಾಯಿತ,

ಪಾದಿ ಪೆದ ಎಣ್ಣಿ ಬಂದದ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ದೇಶತ್ಲ್ ಈ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯ ಬೋರೆತರ ಇಂಜಾಂಗ್ ಎಲ್ಲಾರ್ಡ ಕಣ್ಣೆ ನಂಗಡ ಮೇಲೆ ಇಂಜತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಎಲ್ಲಾರೂ ಆಸೆಲ್ ಕೊಡಗ್ ಏತರತ್ಲ್ ತಾಂಡ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಪ್ರಜೆಯಡ ಕೂಡ ಆಳುವಾಂದ್ ನೋಟ್ಯಂಡಿಂಜಲ್ಲಿ, ನಂಗ ಚಾಯಿಲ್ ಒರ್ ಆದರ್ಶ ಆಯಿತ್ ಆಳಂಡೂಂದ್ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟತ್. ದೇಶಕ್ ಒರ್ ಬೊಳಿ ಕಾಟಂಡೂಂದ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟತ್.

ಪದ್ನೆಟ್ಟನೇ ಅಂಕ

ಗಾಂಧಿ ಪಿಂಇ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದ ಬೆಂದ್ಕ

ಪ್ರಕೃತಿ ದತ್ತವಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡತ್ನುಂಡ್ ಒರ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಊರಾಯಿತೇ ನಿಪ್ಪಕ್ ಕಯಿಂಜಿತ್. ಪೊರ್ಮೆಂಜಿ ಬಪ್ಪಕ್ ಆಸೆಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾರ್ನೂ ಇಲ್ಯೇತರ ಕುಂದ್ ಕಾಡ್ ಪೇರ್ತ್ ತಡೆ ಮಾಡಿತ್, ಆಚೆಂಗಿಯೂ ಚೋಳಂಗಳೂ, ಹೊಯ್ಸಳಂಗಳೂ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಡ ದೊರೆ ಮನೆತನಕಾರ ನುಗ್ಗಿತ್ ತಂಗಡ ರಾಜ್ಯವಾಯಿತ್ ಈ ಕೊಡಗ್ನ ಮಾಡಿತ್. ಪೇರ್ತ್ ಕಾಲ ನಲ್ಲ ಆಡಳಿತತ್ನೋ ಕಾಟ್ನದ್ ಚರಿತ್ರೆ ದಾಖಲ್. 1792 ಲ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ರ ಜನರಲ್ ಸರ್ ರಾಬರ್ಟ್ ಎಬರ್ಮೋಮ್‌ಬಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೈನ್ಯತ್ನ ಬೊಂಬಾಯಿಂಜಿ ಕೊಡಗ್ಕಾಲೆ ಎಡ್‌ತಪೋಚಿ. ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್, ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜನ ಭೇಟಿ ಮಾಡ್‌ನಾಂಡ ಮಾರಿಪತ್ತ ಅಂವ ಆ ಜಾಗಕ್, ವಿರಾಜಪೇಟೆ ಎಣ್ಣುವ ಪೆದ ಇಟ್ಟತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ವೀರರಾಜ ಆ ಒಪ್ಪಂದಕ್ ನಲ್ಲ ಸಾಯ ಕೊಡ್‌ತಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಪೇರ್ತ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳೂ ಆ ಸೈನ್ಯತ್ಲ್ ಇಂಜಿತ್. ಶ್ರೀ ಕಾರ್ನರ್ ಎಣ್ಣೆವವ್ವು 'ಕೊಡಗ್ ಮೆಮೋರೀಸ್' ಎಣ್ಣೋ ಪುಸ್ತಕ, ಇಲ್ಲಿ 1808 ಲ್ ಎಳ್ದೆಚಿ. ಜನರಲ್ ವಾಲ್ಡ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್ ಬಂದಂವ ತಾನ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ಕ್ ಪೋನಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೇಲೆ ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಎಳತ್, ಮ್ಯಾಗಜಿನ್‌ಲೂ, ಪೇಪರ್‌ಲೂ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿತ್. 'ದಿ ಗ್ರೇಟ್ ಎನ್‌ಸೈಕ್ಲೋಪೀಡಿಯಾ ಆಫ್ ಯೂನಿವರ್‌ಸಲ್ ನೋಲೆಡ್ಜ್' ಎಣ್ಣೋ ಬುಕ್‌ಲ್ "ಕೊಡಗ್ ಒರ್ ದ್ವೀಪ. ಭಾರತತ್‌ರ ಒರ್ ಗುಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶ. ನಂಗಡ 'ಕೆಂಟ್' ರಚ್ಚಕ್ ಬಲ್ಯದಿಕ್ಕು ಅದ್ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟತ್‌ರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗತ್ಲ್ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಈಶಾನ್ಯ ಭಾಗತ್‌ಲುಂಡ್. ಇದ್ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ. ಪೇರ್ತ್ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಯ ಇಪ್ಪಂದ್" ಎಳ್ದಿತ್.

1834 ಕೆತ್ತನೆ ಆಂಗ್ಲಂಗಡ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಇಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪಕ, ಸುಮಾರ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಡ ಆಫಿಸರ್ಸ್, ಮೈಸೂರ್‌ಕೂ, ಮೆಡ್ರಾಸ್‌ಕೂ ಬಂದಯಿಂಗ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಮೇಜರ್ ಫ್ರಾಂಕ್ ವರ್ಡನ್ಸ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೇ ಇಂಜತ್. ಇವ್ವು ಆಪ್ತಿಕತ್‌ರ ಡಾಕ್ಟರ್ ಲಿವ್ವಿಂಗ್ ಸ್ಟೋನ್‌ರ ಜೊತೆಲಿಂಜವ್ವು

ಕೊಡಗ್‌ಲಿಂಜತ್. ಡಾ|| ಬ್ರಿಡೀನ್ನನ ಮರೆವನ್ನಕೆ ಇಲ್ಲೆ. ಇವ್ವು ಕಾಫಿ ಬೊಳೆರ ವಿಚಾರತ್ ಪೇರ್ತ್ ಮೇನತ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತಲ್ಲತೆ, ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆಕ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ಲ್ ಪಿಂಇ ಸಿದ್ಧಾಪುರತ್, ಸೇತ್‌ವೆ ಕಟ್ಟೊಕ್ ಇಂಜಿನಿಯರಳ ನೇಮಕ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಲೆಕ್ಟ್‌ ಎಣ್ಣೆವ ಪ್ರಾಚೀನ ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯತ್‌ರ ಆಫೀಸರ್, 1894 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಒರ್ ಜಾಗ ಬುಡತೆ ಪಳಯುಳಿಕೆನ ಎಲ್ಲಾ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚಿತಾತ್. ಅದ್‌ಲ್ ಕಲ್ಲೆರ ಗೋರಿ, ಗೋರಿರ ಗುರ್ತ್, ಸಿಮೆಂಟ್ ಇಲ್ಲತೆ ಮಾಡ್‌ನ ಗ್ರೆನೈಟ್, ಪಳಿಯ ಮಣ್ಣೆರ ಪಾತ್ರೆ, ಪಳಿಯ ಮಸಿಕಂಡ, ಬೂದಿ, ಮೂಳೆ ದುಂಬುನ ಕುಡ್‌ಕೆ ಎಲ್ಲ ಕಟ್‌ಚಿ. ವಿನ್‌ಟನ್ ಚರ್ಚಿಲ್, ಇಕ್ಕ ಬ್ರಿಟನ್‌ಡ ಪ್ರಧಾನಿ ಆನವ್ವು, 1895 ಲ್ ಪಂಡ್, ಸಬಾಲ್ಪನ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಕಾಯಿತ್ ದಾಟ್‌ವಕ, ಮಡಿಕೇರಿಕಾಲೆ ಕುದರೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡ್ಯಂಡ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಂಜಿ ಕೇನನೂರ್ ಕೆತ್ತನೆ ಪೊಯಿತಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಗ್ ನಾರ್ತ್ ಕೂರ್ಗ್ ಕ್ಲಬ್‌ಲ್ ಒಳಂಜಿತಿಂಜತ್‌ಲೊ.

ಎಳ್‌ತಕಾರ ಶ್ರೀ ಸಿ.ಆರ್ ರೆಡ್ಡಿ ಎಣ್ಣೆವ ಆಂಧ್ರತ್‌ರ ಒರ್ ಮಿಂಇತ ವೈಸ್ ಚಾನ್ಸಲರ್ 1912 ಲ್ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಗೋಖಲೆಡ ಪ್ರತಿಮೆನ ಅನಾವರಣ ಮಾಡೊಕ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ತಲಕಾವೇರಿಕೂ, ಪುಷ್ಪಗಿರಿಕೂ ದಂಡ್ ಮೂಂದ್ ಕುರಿ ಪೋಚಿಲೋ. ಶ್ರೀ ಎಂ.ಎ. ಲೋಂಗ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸರ್ವೆಡ ವಿಚಾರತ್ 1916 ಲ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. 1918ಲ್ ಪಿಂಇ 1920 ಲ್ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಸಿ. ವಿಲ್ಸನ್‌ರಯಿಂಗಳೂ, ರಾಮ್ ನಾಡ್‌ರ ರಾಜನೂ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಾತ್. ಅವ್ವು ತಲಕಾವೇರಿಲ್ ಭಕ್ತಂಗಕ್ ಛತ್ರ ಕಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್.

ಸರ್ ಕ್ಯಾಂಪ್ ಬೆಲ್ ಎಣ್ಣೆವಯಿನ ಪಣಕಾಸ್‌ಲ್ ಪುಡ್‌ತ ಎಡ್‌ತ ಬಪ್ಪಕ್ ಆರ್ಥಿಕ ಉಪದೇಶ ತಪ್ಪಕ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜ 1921 ಲ್ ಕಾಕ್‌ಚಿಟ್ಟಂಡ್‌ತ್. 1924 ಪಿಂಇ 1926 ಲ್ ಲೋಡ್‌ ಗೋಸ್‌ಚೆನ್ ಪಿಂಇ, ಲೋಡ್‌ ವಿಲ್ಲಿಂಗ್ ಟನ್ನ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ರ ನ್ಯಾಯ ಮೂರ್ತಿ ಶಿವಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ಪಿಂಇ ಗವರ್ನರ್ ಆಯಿತಿಂಜ ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ತಲಕಾವೇರಿಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸಂಡ ಪೊಣ್ಣ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾರದಾ ಮಣಿ ದೇವಿಡ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ ಆಶ್ರಮ ತೊರ್‌ಪಕ್, ಸ್ವಾಮಿ ನಿರ್ಮಲಾನಂದಜಿ ಬಂತಿಂಜತ್. ಅವ್ವು ಆಶ್ರಮ, ಮನೆ ಎಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣಿತಾತ್. ಮಿಂಇಕ್ ನಲ್ಲೋರ್ ಸೇವಾಶ್ರಮ ಆಪಕ್ ಮೊಳಿ ಇಟ್ಟತ್. ಕೊಡಗ್ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರಡ ಮೀಟಿಂಗ್ 1927 ಲ್ ಆಪಕ ಅದ್‌ಂಡ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಸ್ಥಾನ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್, ಗಾಂಧೀಜಿಡ ಸ್ವಪ್ನತ್‌ರ ರಾಜ್ಯ

ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ವಕ್ ಕೊಡಗ್ ನಲ್ಲ ಜಾಗಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಎಣ್ಣೆನ್ನೆ ಕೊಡಗ್ ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್ಯ ಚಾಯಾಪಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

1928 ಲ್ ಜವಾಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಅಕ್ಕ ಒರ್ ಬಲ್ಯ ಮುಖಂಡ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ, ವಿರಾಜಪೇಟೆಕಾಲೆ ಆಯಿಂಡ ಟೂರ್‌ಲ್ ದಾಟ್‌ಚಿ. ಶ್ರೀ ಸಿ.ಪಿ ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್ ದಿವಾನ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ, ಪಿಂಇ ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ರೆಡ್ಡಿ ಮೆಡ್ರಾಸ್‌ಡ ಗವರ್ನರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ, ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೋರ್ಟ್ ಕಾರ್‌ಬಾರ್‌ಕ್ ಲಾಯರಾಯಿತ್ ಬಾತ್. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಖಂಡ ಶ್ರೀ ಜೆ. ಎಮ್. ಸೆನ್ ಗುಪ್ತ 1932 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂತ್ ಮಡಿಕೇರಿ, ವಿರಾಜಪೇಟೆ. ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪತ್‌ಲ್ ಭಾಷಣ ಮಾಡ್ತಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಪೀರಿಯಲಿಸಮ್, ಎಣ್ಣೆಕ ದೂರತ್‌ಂಜ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಮಾಡ್ವಾನುಂಡ್ ದೇಶಕಾಪ ತೊಂದರೆ, ದೇಶತ್‌ರ ನಷ್ಟತ್‌ರ ವಿಷಯ, ನಂಗಕ್ ನಂಗಡದೇ ರಾಜ್ಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆರ ವಿಚಾರ ಮನದಟ್ಟ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. 29 ನೇ ನವೆಂಬರ್‌ಲ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಬಂದ ವೈಸ್‌ರಾಯಿ, ಲೋಡ್ ಇರ್ವಿನ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಯಿಂಡಾಲ್ ಒರ್ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟ ಬೆಂದು. ಇಯಿಂಗ ಕೊಡಗ್ಡ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕಡೆಕ್ ಪೋಯಿತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಯಿಂಗ ಬಂದಾಂದ ಪೆದತ್‌ಲ್ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ಲ್ ಒರ್ ಕಂಬ ಇಟ್ಟತ್. 1934 ಲ್ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿ ಮಡಿಕೇರಿಕ್, ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದದ್ ಭಾರಿ ಬಲ್ಯ ವಿಷಯ. ತಿತಿಮತಿಕಾಲೆ ಬಂದಿತ್ ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪ ಹುದಿಕೇರಿಕ್, ಹರಿಜನ ಬಡಾವಣೆ ನೋಟೋಕ್ ಬಂದಿತ್ ಅಯಿಂಗಡ ಶುಚಿತ್ವತ್‌ನ ಅಯಿಂಗ ಕೊಂಡಾಡ್‌ಚಿ. ಗಾಂಧೀಜಿ ಅಂದ್ ಬಯಿಟ್ ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆರ ಶಾರದಾಶ್ರಮತ್ ಒಳ್‌ಂಜತ್. ಪಿತ್ಯಾಂದ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ದುಂಬಿತಿಂಜ ಜನಳತೊಟ್ಟ್ ಭಾಷಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಅಂದ್ ನಾಲ್ಗಂಟೆ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ರಾಜಾಸೀಟ್‌ಲ್, ಬಲ್ಯ ಭಾಷಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಗಾಂಧೀಜಿ ಪಾಂಡಂಡ ನಂಜಪ್ಪಂಜ್ಜಂಡ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ವಿಲ್ಲತ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿರ ಪೆದತ್ ಒರ್ ಪಾರೆಕಲ್ಲ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಜನ ದೂರ ದೂರತ್‌ಂಜಿ ಗಾಂಧೀಜಿನ ನೋಟೋಕ್ ಬಾತ್. ಗಾಂಧೀಜಿ ಕೊಡಗ್ಂಜಿ ಪೋಪಕ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿಲೂ, ಸಮಾಧಾನತ್‌ಲೂ ಪೋಚಿ. ಕೊಡಗ್ಕ್ ಪ್ರೀತಿ ಕಾಟ್‌ನ ಗಾಂಧೀಜಿ 1948ಲ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಪಕ, ಕೊಡಗ್ ಜನಕೂ ಪೇರ್ತ್ ದುಃಖ ಆಯಿತ್ ಅಯಿಂಡ ಬೂದಿನ ಇಲ್ಲಿಯೂ ದುಃಖತ್‌ಲ್ ದಪನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಡಾ|| ರಾಜೇಂದ್ರ ಪ್ರಸಾದ್ 1938 ಲ್ ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಪಾಂಗೂ ಮಿಂಇ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂತ್ ಮಡಿಕೇರಿ, ವಿರಾಜಪೇಟೆ, ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪತ್‌ಲೂ ಭಾಷಣ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಜನ ಒಗ್ಗೂಡಿತ್ ವಿದೇಶತ್‌ರ ವಿರೋಧ ಚಳುವಳಿ ಮಾಡಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಡ ಜನರಲ್

ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಜೆ.ಬಿ. ಕೃಪಲಾನಿ ಅಯಿಂಡ ಕೂಡ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಶ್ರೀಮತಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚೆಪ್ಪೋಪದ್ಯಾಯ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿ 1937 ಲ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್.

ಮೈಸೂರ್ಡ ಪಳಿಯ ದಿವಾನ ಸರ್ ಮಿರ್ಜಾ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ 1939 ಲೂ, ಪಾಕಿಸ್ತಾನತ್ ಪಳಿಯ ಪ್ರಧಾನಿ 1940 ಲ್ ಭಾರತಕ್ ಬಾತ್. 1942 ಲ್ ಗ್ರೀಸ್ಡ ರಾಜನೂ ರಾಣಿಯೂ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಆಂತ್ರಪೋಲಜಿಡ ಅಧ್ಯಯನಕ್ ಬಂದದುಂಡ್. ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ಡ ತಮ್ಮಣ ಶರತ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್ ರಾಜಕೀಯ ಕೈದಿ ಆಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿಂಜತ್. 1947 ಲ್, ಶ್ರೀ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್ 1947 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಿತ್, ಮಕ್ಕ ರಾಜಕೀಯ ಅರ್ಂಜವಂಡು. ಬೋಂಡ್ಯಾಪಕ ಅದ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ ಎಡ್ತಬರೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಜನರಲ್ ಅವ್‌ಚುನಿಕ್ ಮಿಂಞತ ಕಮಾಂಡರ್ ಇನ್ ಚೀಫ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಆರ್ಮಿ ಮದ್ರಾಸ್ಡ ಗವರ್ನರ್ ಸರ್ ಆರ್‌ಚಿ ಬಾಲ್ಡ್ 1947 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಲಿಂಜತ್. ಶ್ರೀ ಜೆ.ಆರ್.ಡಿ. ಟಾಟಾ ಅಕ್ಕ ಒರ್ ಇಂಡಿಯತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಪಟ್ಟಂವ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಶ್ರೀ .ಎಸ್. ಗೋವಿಂದರಾಜಲು ನಾಯ್ಡು, ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಮೆಡ್ರಾಸ್ ಅಕ್ಕ ವೈಸ್ ಚಾನ್ಸಲರ್ಡ ಜಾಗತ್ತಾಲಿಪ್ಪಕ, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಯಲಯತ್‌ರ ಕಮೀಷನ್‌ರ್ಡ ಕೂಡ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ತೊರ್ಪಾಂಡ ಬಗ್ಗೆಲ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಂದಿತಿಂಜತ್. ಜೂನ್ 1949 ಲ್ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಆರ್.ವಿ. ಅಯ್ಯಾಂಗಾರ್‌ರಯಿಂಗ ಕಾಲೇಜ್‌ಕ್ ಅಸ್ತಿಭಾರ ಇಡ್‌ವಕ್ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ಕೇ 1949-50ಲ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಪೋರ್ಟ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಆಯಿತಿಂಜ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಸಂತಾನಮ್ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲತ್‌ರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ವಿ.ಪಿ.ಮೆನೂನ್, ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಮಂತ್ರಿ ಆರ್.ಆರ್. ದಿವಾಕರ್ ಇವೆಲ್ಲ 1949 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದ ಬೆಂದುವ. ವಿಧ್ಯಾ ಪರಿಣತಂಗಳಾನ ಎನ್.ಎಸ್. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಶ್ರೀ ವಿ. ರಾಮದಾಸ್, ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಕೆ. ಯಜ್ಞನಾರಾಯಣ ಐಯ್ಯರ್, ನ್ಯಾಯಮೂರ್ತಿ ಎ.ಎಸ್. ಪಂಚಪ್ರಕಾಶ ಐಯ್ಯರ್, ಶ್ರೀ ಬಿ.ವಿ. ನಾರಾಯಣ ಸ್ವಾಮಿ ನಾಯ್ಡು, ಸಹಕಾರ ಕ್ಷೇತ್ರತ್‌ಲ್ ನೈಚ ಶ್ರೀ ಕೆ. ಗುರುದತ್ತ ಇವೆಲ್ಲಾ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕಾರಣಕ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದವ್ವೆ ರಾಜಕೀಯ ಮುತ್ಸದಿಯ ಶ್ರೀ ಎಮ್.ಪಿ. ಪಾಟಿಲ್, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪ, ಎನ್.ಎಸ್. ಹರ್ಡೀಕರ್, ಶ್ರೀ ಮುದವಿಡು ಕ್ರಷ್ಣರಾಂ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ಸಿ. ರೆಡ್ಡಿ, ಮೈಸೂರ್ಡ ಚೀಫ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್, ಕೆ.ವಿ. ತಿರುಮಲ ರಾಂ ಯೂನಿಯನ್‌ರ್ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಮಿನಿಸ್ಟರ್, ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರಳಾನ ಶ್ರೀ ಡಿ.ವಿ. ಗುಂಡಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಮ್. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಶ್ರೀ ಡಿ.ಆರ್. ಬೇಂದ್ರೆ, ಶ್ರೀ ಕೆ.ವಿ. ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಶ್ರೀ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಶ್ರೀ ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಶಂಕರ್ ಭಟ್, ಶ್ರೀ ಜಿ.ಪಿ.

ರಾಜರತ್ನಂ, ಶ್ರೀ ಸಿ.ಕೆ. ವೆಂಕಟರಾಮಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಎ.ಎನ್. ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ರಂತಯಿಂಗಲ್ಲ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಿತ್ ನಲ್ಲ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿತ್. ಇವೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಗ್ಡ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಸರ, ಜನ, ಪ್ರಕೃತಿರ ವಿಚಾರ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಪೇರ್ತ್ ಎಳ್‌ತ್, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯತೂ ಮೇಲ್ಟಿಟ್ ಉಂಡ್.

ದೇಶ ವಿದೇಶತ್‌ರ ರಾಯಭಾರಿಯಳಾನ ಶ್ರೀ ಡೇವಿಡ್ ಎ.ಎ. ಮೂರ್ಸ್ ಐ.ಎಲ್.ಬಿ. ಡ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಇನ್ನತವ್ವು ಅಮೇರಿಕಾ, ಚೈನಾ, ಡೆನ್ಮಾರ್ಕ್ ಇಲ್ಲಿಂಜೆಲ್ಲಾ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಿತ್. ಜನಡ ಆಳ್ವಿಕೆರ ವಿಚಾರ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ ಪಟ್ಟಿತ್. ಕೊಡಗ್ ಜನತೆ ಅಯಿಂಗಳ ಪೀಚಿ ಕತ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡಿತ್. ಭಾವನಗರತ್ತಾರ ಮಹಾರಾಜ, ಪಂಡ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಆನವು, ಮಿಸ್ಸರ್ ಗೊಲ್ಲನ್ ಎಣ್ಣೆವವು, ಆಸ್ಟ್ರೇಲ್ಯಾತ್‌ರ ಹೈಕಮಿಷನರ್ ಟು ಇಂಡಿಯ. ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ಮೋಹಿತ್, ಕ್ಷಯ ರೋಗತ್‌ರ ವೈದ್ಯ ಶ್ರೀ ಬೆಂಜಮಿನ್, ಶ್ರೀ ಟಿ. ಎಂ. ಪ್ರಿಸ್ವಾಲಿ, ಭಾರತ ನೌಕಾದಳತ್‌ರ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಜನಾಬ್ ಇಸ್ಮಾಯಿಲ್ ಖಾನ್, ಮಿಸ್ಸರ್ ಸುಂಡಲಿನ್ ಭಾರತತ್ ರಾಯಭಾರಿಯಾಯಿತ್ ಪೇಪರ್ ಪಿಂಇ ಪಲ್ವರ ವಿಚಾರತ್ ಬಂದವ್ವು ಕಣ್ಣೆರ ವಿಶೇಷತಜ್ಞ ಮೋದಿ, ಮದ್ರಾಸ್‌ರ ಪಳಿಯ ಗವರ್ನರ್ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಸ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ರಾಜಾ, ಶ್ರೀ ಕೆ. ಹನುಮಂತಯ್ಯ ಇಯಿಂಗ (ಮೈಸೂರ್ ಅಕ್ಕತ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ) ಇವ್ವೆಲ್ಲಾ 1950-53 ಸಮಯತ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದದ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಪೆರ್ಮೆ. ಅನ್ನನೇ ಡಾ|| ಕೈಲಾಸ್ ಕಟ್ಟು, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೋರೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಲ್ಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರನ್ನನೇ ರಾಜ್ಯಸಭೆ ತೊಂದಿತ್, ಇಲ್ಯೇತ್‌ರ ಕೇಳಿನ ಪಾಡಿತ್. “ನಿಂಗಡ ನಿರ್‌ಕ್‌ಡ್ ಬರುಲ್, ನಿಂಗ್ ಪೇರ್ತ್ ಬುದ್ಧಿವಂತಂಗಳಾಯಿತ್ ರಾಜ್ಯನಡ್‌ತಿಯಂಡುಳ್ಳಿರಾಂದ್” ಶ್ರೀ ಜಯಚಾಮ ರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ್ ಅಕ್ಕ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ರಾಜ ಪ್ರಮುಖ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಂದಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಇಲ್ಲಿಕ್ 1952 ಲ್ ಆಹಾರತ್‌ರ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಮಂತ್ರಿ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಬಂದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವಿ. ಕೃಷ್ಣಪ್ಪ ಎಣ್ಣೆವವು “ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ದೇಶತ್‌ರ ಆಹಾರತ್‌ರ ವಿಚಾರತ್ ನಲ್ಲ ವಿಜ್ಞಾನತ್‌ರ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಕೆ. ಡೇ, ಕಮ್ಯೂನಿಟಿ ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಚಾಯಿಲಿಂಜಕ, ಇಂಇೂ ಪೇರ್ತ್ ಮುನ್ನಡೆ ಕಾಟೋಕ್ ಕಯ್ಯುವ. ಇಯಿಂಗಳ್ ನಂಗ್ ಬೆಂಬಲ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡೂ”ಂದ್ ಭಾರತತ್‌ರ ಪ್ರಧಾನಿಕ್ ಎಣ್ಣೆವೀಂದ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟಿತ್. ಎಚ್ಚಕೋ ಸಿನಿಮಾ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗಳೂ, ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತಕಾರಳೂ, ಪತ್ರಿಕಾಕರ್ತಂಗಳೂ 1953 ಲ್ ಬಂದಿತ್ ನಂಗಡ ಸತ್ಕಾರತ್‌ನೋ ರಾಜ್ಯತ್ ಉಳ್ಳ ಪ್ರತಿಭೆನೋ, ಜನಳೋ ಹೊಗಳಿತ್ ಪರ್‌ಂದದೇ ಎಂಗಳ್ ಪೆರ್ಮೆಡ ವಿಷಯ.

ಪತ್ತೊಯಿಂಬದನೇ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಆಳ್ವಿಕೆಡ ಕೊಡಗ್.

ಕೊಡಗ್ ಅಕ್ಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಡ ಆಡಳಿತಲಿಂಜತ್. ಚೆನ್ನ ಜಾಗ ಮದ್ರಾಸ್‌ಕ್ ಆನದು, ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಆರ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ಕ್ ಇರ್‌ವತ್ತನಾಲ್ ನಾಡ್, 512 ಹಳ್ಳಿ ಆಚಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ಮೈಸೂರಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಕಮಿಷನರ್‌ಡ ಕೈರಡಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ ನಂಗಡ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಂಗಡ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಪಿಂಇ ಪಣಕಾಸ್‌ಕ್ ಸಂಭಂದಪಟ್ಟ ವಿಷಯಕ್ ನಂಗಕ್ ಮರ್ಯಾದಿ ತಪ್ಪಾಂದ್ ಒಪ್ಪಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ದಂಡ್ ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್, ಒರ್ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಆಫೀಸರ್, ಒರ್ ಊರ್‌ಕಾರ ಇಂಜತ್. 1869 ಲ್ ಬೆಂಗಳೂರುಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಕ್ ಇಲ್ಯೇತರ್ ಇನ್ಸ್‌ಪೆಕ್ಟರ್ ಜನರಲ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್, ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿ. ಈ ಮೂಂದ್ ಕೆಲಸವೂ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಮೈಸೂರ್ 1880-81 ಲ್ ಮಹರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಇಪ್ಪಕಾಚಿ. ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್, ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್‌ನ ಮಾತಿತ್ ಕಮಿಷನರ್, ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್‌ಂದ್ ಕಾಕ್‌ಚಿ. ಕಮಿಷನರ್ ಊರ್‌ಡ ಮುಖ್ಯ ಆಚಿ. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ವಿಚಾರವೂ ಅಯಿಂಗಕೆ ಬಾತ್. ಅಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್‌ರ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಆಚಿ. ಪೊಲೀಸ್ ಕೂಡಿ ಅಯಿಂಡ ಅಧೀನತ್ ಬಾತ್. ಪಣಕಾಸ್ ವ್ಯವಹಾರವೂ ಅಯಿಂಡ ಕೈಲಾಚಿ. ವಿಧ್ಯೆ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಖಾತೆ, ಅರಣ್ಯ ಖಾತೆ, ಜೈಲ್, ನೋಂದಣಿ ಇದೆಲ್ಲಾ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಆಯಾ ಶಾಖೆರ ಅಡಿಲೇ ಬಾತ್. 1890 ಕೆತ್ತನೆ ಇನ್ನನೇ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ಪ್ರೇಸರ್ ನಂಗಡ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪೇರ್ತ್ ಉನ್ನತಿ ಎಡ್‌ತಬಾತ್. ಆಡಳಿತಕ್ ಎಡ್‌ತ ಬಪ್ಪಕ ತಂದ ತಕ್ಕನ ಬೆಚ್ಚಂಡತ್. ಜನಡ ಮನಸ್‌ಕ್ ನೊಂಬಲ ಆಪಂತಾ ಗೋ ಹತ್ಯೆನ ನಿಪ್ಪಾಚಿಟ್ಟತ್. "ನಾನ್ ಕೊಡ್‌ತ ತಕ್ಕನ ಬೆಚ್ಚಂಡಾನುಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಇಂದ್ ಚಾಯೋಡೆ ಬದ್‌ಕಿಯಂಡುಂಡ್. ಇನ್ನನೆ ಇಂಜಕ, ಈ ಜನ ಚೆರಿಯ ರಾಜ್ಯತ್‌ರಯಿಂಗ್ ಆಚೆಂಗಿಯೂ ಮಿಂಇಕ್ ಭಾರತತ್‌ರ ಪೇರ್ತ್ ಮಿಂಇಕ್ ಬಂದ ದೇಶತ್‌ರ ಕೂಡೆ ತೂಂಗೊಕಾಪಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಸರ್ ಮಾರ್ಕ್ ಕಬನ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೆವವ್ವು ವಿಧ್ಯಾರ್ಜನೆರ ಮೇಲೆ ಪೇರ್ತ್ ಮಾರ್ಪಾಡ್ ಎಡ್‌ತಬಾತ್. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೋಲ್ ಎಣ್ಣೆವವು 'ಕೊಡಗ್ ಲಾ ಪಿಂಇ ಕೊಡಗು ಮಾನ್ಯಲ್' ಇದ್ ದಂಡ್ ಪ್ರಕಟ ಪಡ್‌ತಚಿ. ಶ್ರೀ ಬೌರಿಂಗ್, ಕೊಡಗ್‌ಡ ಆದ್ಯ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್. ದಂಡನೆ ಶ್ರೀ ಆರ್. ಜೆ. ಮೀದೆ. ಸರ್ ಜೆ.ಬಿ. ಲೈಲಾಲ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆನಲ್ಲಿ 'ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ

ಎದ್ ಪುದಿಯ ವಿಚಾರತನೋ ಅರಂಜಿತೆ ನಡಪಕ್ ಬುಡೊ, ಅಯಿಂಡ ಸರಹದ್ದನ ಅವು ಬುಟ್ಟಕೊಡಪಾಲೆ ಎಣ್ಣಿತ್ ಬೋಂಬೆರನ್ನತ ಒರ್ ಸರ್ವೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡೋಕ್ ಇಳ್ಂಜಿತ್ ಅರ್ ತಿಂಗತ್ ಕೈ ಬುಟ್ಟತ್.

ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ರೊಬರ್ಟ್ ಸನ್ರ ಸಮಯತ್ ಕೊಡಗ್ ಜನತೆ ಕೊಡಗ್ ನಡತ್ವಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಕೈ ಕೂಟ್ಚಿ. ಸರ್ ಜೆ. ಬೋರ್ ಡೇಲನ್ರವು 1903 ಲ್ ಕೃಷಿಲ್ ಪೇರ್ತ್ ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಯೋಜನೆ ಎಡತಬಾತ್. ಶ್ರೀ ಡೇವಿಡ್ ಸನ್ರವು ಇಪ್ಪಕ ಶ್ರೀ ಪಿ.ಎಲ್. ಮೂರೆರ ಕೂಡೆ ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆಲ್ ಪ್ಲೇಗ್ ಪಬ್ಲಿಯಂಡ್ ಇಪ್ಪಕ 1903 ಲಿಂಜಿ 1905 ಗೆತ್ತನೆ ಅದನ ತಡಪಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಸಾಸ ಪಟ್ಟತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಲ್ವಿಕೆಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಾರ್ ಬಾರ್ ಮಾಡನ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಬಯ್ಯ ಅಯಿಂಡ ದೇಶತ್ತು ನಲ್ಲ ಹುದ್ದೆಕ್ ಏರ್ನವ್ವೆ. 1900 ಕೆತ್ತನೆ ದೇಶತ್ ಕೊಡಗಲ್ ಓದ್ ಬರಹ ಇಲ್ಲತ್ತಿಪ್ಪಕ, ಅರ್ಥವೂ ಗೊತ್ತಾಕತಾಂಗ್ ಅಯಿಂಡ ಇಷ್ಟ ಪೋಲೆ ನಡಪಯಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಅಯಿಂಗ್ ಮಾಡನಾನ ಬಲ್ಯ ಕೆಲಸಾಂದ್ ನೋಟ್ಟಯಿಂಜತ್. 1896 ಕಂಜ ಮಿಂಞ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಎಳತ್ ಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಕಟ್ಚಿ. ಅಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಿ ಸೈಕಲ್ ಬೈಸಿಕಲ್ ಆದ್ಯ ಕುರಿ ಬಾತ್. 1903 ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಕಾರ್ ಕಂಡತ್, 1915ಲ್ ಬಸ್ಸ್ ಲೈನ್ ಬಾತ್. ಸುಮಾರ್ ಪಾಠಶಾಲೆ ಮೊಳಿ ಇಟ್ಟತ್. ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕ್ಲಬ್, ಗವರ್ಮೆಂಟ್ ಕ್ವಾಟರ್ಸ್ ಜನಡ ಮುತುವರ್ಜಿನ್ದುಂಡ್ ಸುರು ಆಚಿ. ಇಲ್ಯೇತ ಜನಕ್ ಸರಕಾರಿ ಚಾಕರಿಕೂಡ ಕಟ್ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ಸರಹದ್ದ 1860 ಲ್ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಟೋಲ್‌ಗೆಟ್ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಸರಹದ್ದಂದ್ ನಿಗದಿ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೇಪ್ಟನ್ ಇ. ಷಾ, ಇಲ್ಲಿ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಬಯ್ಯ 1875 ಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಪೊಲೀಸ್ ಶುರು ಆಚಿ. ಪೊಲೀಸ್ ಪಾರುಪತ್ತಿಗಾರ ನೇಮಕ ಆಚಿ. 1835 ಲಂಜ ಕಳ್ಳ ಪಿಂಞ ಮದ್ದ ಕೈಗಾರಿಕೆಂಜಿ ಬಪ್ಪ ಬರು ಪೇರ್ತ್ ಏರ್ಚಿ. ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ಲ ಕೆಲವು ಜನಕ್ ಮಾತ್ರ ಕಳ್ಳ ಕಾಚೊ ವಿಧಾನ ಅರಂಜಿತಿಂಜತ್. ನೆಲ್ಲಂಜಿ ಕಳ್ಳ ಕಾಚೊದ್, ಕುಡಿಪದ್ ಏರೋಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಆಪಾಂದ್ ಅದನ ಕಾನೂನ್ ಬುಟ್ಟಲೇಂಗ್ಲೊ, ಇಲ್ಯೇತರ ಹವಾಮಾನತ್‌ನುಂಡ್ ಈ ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲವಾಚಿ. 1870 ಲಂಜಿ ಕಳ್ಳಡ ಪರವಾನಗಿ ದಂಡರ್ತಿ ಆಚಿ. 1950 ಲಿಂಜಿ ಸರಕಾರತ್ ಬರು ಕಳ್ಳನುಂಡ್ ಏರಿಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಆಂಗುಳ್ಳ ಒತ್ತಾಸೆಯೂ ಏರ್ಚಿ. ಎಕ್ಕೋ ಕಳ್ಳಕುಡಿಪಾಂಡ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಭಂಧತ್ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡಂದಿತಿಂಜಾಲೆ. 1949 ಲ್ ಈ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ್ ಒರ್ ಚೆನ್ನ ಮಟ್ಟಿಕೆ ಒತ್ತಾಸೆಯೂ ಕಟ್ಚಿ. 1864ಲ್ ಪೋಸ್ಟ್

ಅಫೀಸ್ ಮೊಳಿಯಾಚಿ. ಕಣ್ಣನ್ನೂರ್ಕ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಂಜ ರಸ್ತೆ ಶುರು ಆಚಿ. 1972 ಲ್ ಕೊಡ್ಲೆಪೇಟೆಲ್, ಸಿದ್ದಾಪುರತ್ಲ್, ಅಮ್ಮತ್ತಿಲ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಅಫೀಸ್ ಆಚಿ. ಕಾಗದ, ಪಾರ್ಸಿಲ್ ಎಲ್ಲಾ ಏರಿತ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಅಫೀಸ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏರ್ಚಿ. 1882 ಲ್ ತಂತಿ ಸಂದೇಶ ಎಣ್ಣೋದ್ ಆರಂಭ ಆಚಿ. 1952ಲ್ ಟ್ರಂಕ್, ಟೆಲಿಫೋನ್ ನುಂದಾಯಿತ್ ಪೊರ ದೇಶತ್‌ರ ಕೂಡೆ ನಂಗಕ್ ಏರ ಸಂಬಂದ ಶುರು ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಪೋಸ್ಟಲ್ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಯಿತಿಂಜ, ಬಾಬು ಜಗಜ್ಜೀವನ್ ರಾಮ್ ಮೈಸೂರ್ಲ್ ಜನಸಾಮಾನ್ಯಂಗಕುಳ್ಳ ಟೆಲಿಫೋನ್ ಅಫೀಸ್ ತೊರ್ಂದತ್. ಈ ಸಂಪರ್ಕ ಕೊಡಗ್ ಕೆಟ್ಚಿ.

1870ಲ್ ಮುನ್ನಿಪಲ್ ಸಮಿತಿ ಮಡಿಕೇರಿಲೂ, ವಿರಾಜಪೇಟೆಲೂ ತೊರ್ಂದತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್ಲ್ 5 ಸದಸ್ಯಂಗ ಸರಕಾರತ್‌ರ, ಎಟ್ಪ ಊರ್ಡಯಿಂಗಳೂ, ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆಲ್ ದಂಡ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಸದಸ್ಯಂಗಲೂ, ಆರ್ ಊರ್ಡಯಿಂಗಳೂ, 1877 ಲ್ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಕ್ಕ 6000 ಜನಲೂ ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆಲ್ 4580ಲೂ ಇಂಜತ್. ನಂ 11 ಆಕ್ಟ್ 1900 ಲ್ ಬಂದ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಲ್ 5 ಅಫೀಸ್‌ಲಿಂಜಯಿಂಗಳೂ 9 ನಾಮನಿದೇಶಿತ ಮೆಂಬರೂ, 2 ಚುನಾಯಿತಂಗಲೂ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅದ್ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಂಡೇ ಪೋಯಿತ್. ಚೀಪ್ ಕಮಿಷನರ್ ಬೋರ್ಡ್‌ರ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ದೇಶತ್‌ರ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಮುಚ್ಚಿತ್ ಪುನಃ ಬೋರ್ಡ್‌ರ ಕೆಲಸಕಾರಳ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಂಗಡ ಸಮಕ್ಯ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಡ್‌ಪನ್ನನೆ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ದೇಶತ್‌ರ ಆಮದ್, ಮುಕ್ಯಾಲ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಯುರೋಪಿಯನ್ನಡದೇ ಆಪಯಿಂಜತ್. 1859 ರ ಮೇಲೆ ಪೊನ್ನರ ಪಿಂಇ ಬೊಳ್ಳಿರ ನಾಣ್ಯ ಬಳಕೆಕ್ ಬಾತ್. ದಂಡ್ ಕುರಿ ಲೋಕತ್‌ಲ್ ಒಂದನೇ ಪಿಂಇ ದಂಡನೆ ಮಹಾಯುದ್ಧ ನಡಂದದು ಭಾರತತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಬರಿರನ್ನನೆ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಪೇರ್ತ್ ಬಡತನ ಮನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಉಂಬತಿಂಬಾಂಡ ಕ್ರಯ ಏರಿತ್. ದುಂಬ ನಾಡ್ ವಿಭಜನೆ ಇಂಜಾನ ನಿರ್ಕ್ ಮಾಡಿತ್ 1920 ಲ್ ಪದ್‌ನಾರ್ ನಾಡ್ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ 21 ಲ್ ಪನ್ನಂಧಾಚಿ. ಪನಃ 1959ಲ್ ಒಯಿಂಬದೇ ಪಾರ್‌ಪತಿಕಾರಳಾಚಿ. ಬಯ್ಯ 1952 ಲ್ ನಾಡ್‌ರ ಸರಹದ್ದ್ ಬೋರೆ ಆಚಿ. 1953 ಲ್ ಪನ್ನಂದ್ ಪಾರ್‌ಪತಿಗಾರಕ್ ಒರ್ ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್, ದಂಡ್ ಸುಭೆದಾರಂಗಳಾಚಿ. ಅಯಿಂಡ ಅಡಿಲ್ ಪನ್ನಂದ್ ಪನ್ನಂದ್ ಪಾರ್‌ಪತಿಗಾರ ಅಯಿಂಬದ್ ಶ್ಯಾನುಭೋಗಂಗ ಸರ್ವೆಕಾರಾಂದಾಯಿತ್ ಒರ್ ಸರ್ವೆ ಸ್ಕೂಲ್ ಕುಶಾಲನಗರತ್‌ಲ್ ಶುರು ಆಚಿ.

ಮುಜುರಾಯಿ ಇಲಾಖೆರ ಅಡಿಲ್ ರಾಜಂಗಡ ಗೋರಿ, ಇಗ್ಗತಪ್ಪ, ಇರ್‌ಪ್.

ಭಾಗಮಂಡಲ, ತಲಕಾವೇರಿ ಪಿಂಞ ಬೋರೆ ದೆವಸ್ಥಾನ ಬಾತ್. 1930 ಲ್ ದೇವಸ್ಥಾನತರ್ ರಿಪೇರಿ ಕೆಲಸ ನಡಂದತ್. ತಲಕಾವೇರಿರ ಅಗಸ್ತ್ಯೇಶ್ವರ, ಭಾಗಮಂಡ್ಲ ಇರ್ಪ್ ಎಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪೌಳಿ ಪತ್ತಾಯ ಕಟ್ಟಿತ್. ಆ ಇಲಾಖೆಕ್ 7000 ಬಟ್ಟಿ ಭೂಮಿ, 700 ಎಕ್ರೆ ಕಾಡಂದ್ ಆಚಿ. ರಾಜಡ ಕಾಲತ್ತ್ 43 ಮಠ ಇಂಜತ್. ಬಸವನಹಳ್ಳಿ, ಬಿಲ್ಲೂರ್, ಅಬ್ಬಿ ಮಠಕ್ 1250 ಎಕ್ರೆ ಬೇಲ್ ಇಂಜತ್. 98 ಎಕ್ರೆ ಪಿಂಞ 224 ಎಕ್ರೆ ಕಾಡಂಜತ್ ಹೆರೂರ್ ಮಠಕ್. ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಕ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಯಿತ್, 20 ಸದಸ್ಯಂಗ ಇಂಜತ್. ವಿಲಿಯಂ ಬಾರ್ಟನ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಇದ್ನ ಜನ ಹಠತ್ಲ್ ಪಡಂದಿತಿಂಜತ್. ಇದ್ 1951ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಸಿ ರಾಜ್ಯ ಆಯಿತ್ 24 ಮೆಂಬರ್ಡ ಆಕಣೆಯೂ ಇಂಜತ್. ಮೈಸೂರ್ಲ್ ಇಂಜ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಕೊಡಗಲ್, ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಪ್ಪನ್ನನೆ ಆಚಿ. ಅಧಿಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ಮಿಂಞ ಇಂಜನ್ನನೇ ನಡಪಕಾಚಿ. 1953 ಲ್ ಪೊಲೀಸ್ ಏರ ಆಚಿ. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಫ್ ಪೊಲೀಸ್ ಆಯ್ಕೆ ಆಚಿ. 1947 ಲ್ ಪೊಲೀಸ್ ಸ್ಟ್ರಿಕ್ ಆಚಿ. ಅಯಿನ ಬೋರೆ ಸರಕಾರಿ ನೌಕರಂಗಡ ಸಮಕ್ ಕಾಂಬ್ಲೇಂದ್ ಅಯಿಂಡ ಬೇರ.

ಕೊಡಗಲ್ ಅಕ್ಕ ಅಪರಾಧ ಕಮ್ಮಿ ಆಪಯಿಂಜತ್. ದೇಶಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದದೂ, ಪೇರ್ತ್ ಜನ ಭಾರತತ್ಲೂ, ಕೊಡಗಲ್ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲತೆ ಇಂಜತ್. ಆನಕ ಪೇರ್ತ್ ಜನಳೂ ಸೇನೆ, ವಾಯುಸೇನೆಕ್ ಕೂಡನಾನುಂಡ್ ಆ ಕೊರವ್ ನೀಂಗ್ಚಿ. ಒರ್ ಫಸ್ತ್ ಗ್ರೇಡ್ ಕಾಲೇಜ್ ಆರಂಭ ಮಾಡ್ನಕ ಹಳ್ಳಿಗಾಡ್ ಏಳಿಗೆ ಆಪಾಂದ್ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಹರಿಜನಳ ನೇತುವ, ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಕಳ್ಳರ ಮೇಲ್ ನಿರ್ಕ್, ಜಾಗತರ್ ಸರ್ವೆ, ಬೇಲ್ರ ಮೇಲೆ ಕಂದಾಯ, ಬಾಡಿಗೆ ನಿಗದಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆಕುಳ್ಳ ನಿಯಮಾವಳಿ, ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆ, ಉಂಬಾನ ಬೊಳ್ತೊಕ್ ಶುರುಮಾಡೊ ಎಲ್ಲಾ ಶುರು ಆಚಿ. ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಕಾರ್ಯತ್ ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ, ನೀರಾವರಿ, ರೋಡ್ ಮಾಡೋ, ತಾರ್ ಇಡೋ ಇದೆಲ್ಲಾ 1948 ಲ್ಂಜೆ ಶುರು ಆಯೆ. ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಡ ಅಡಿಲ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಳ ನೇಮಕ ಮಾಡೊಕ್ ಭಾರತತರ್ ನೌಕರಂಗಡ ಸಂಘ 1949 ಲ್ ಶುರು ಮಾಡ್ಚಿ. 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯತರ್ ಸವಲತ್ ಕೊಡಗಕ್ ಆಚಿ. ಕೆಲಸಕ್ ಆಣಾಳ್ 2398 ಜನ ಬಂದಕ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ 172 ಬಾತ್. ಕೆಲಸ ಪಡಂದ ಆಣಾಳ್ 629 ಆನಕ, ಪೊಣ್ಣಾಳ್ 33. ಖಾಲಿ ಜಾಗ, ಆಣಾಳ್ಡ 1029 ಆನಕ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ಡ 214. ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಯಿತ್ ಬಯ್ಯೆ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ದಯಾಸಿಂಗ್ ಬೇಡಿ ಇಂಜಲ್ಲಿ ಅಯಿಂಡ ಪುಡ್ತತನುಂಡ್, ಪಣಕಾಸ್ಲ್ ನ್ಯಾಯಪಾಲನೆ ಇಂಜತ್. ಪಿಂಞ

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಖಾತೆ ಸಹ ಚಾಯಿಲಿಂಜತ್. ಮಾರ್ಚ್ 17-1952 ಲ್ ದಂಡ್ ಕೇಬಿನೆಟ್ ಮಂತ್ರಿಯ ಕೊಡಗ್ಡ ಕಾರ್ಬಾರ್ ನೀಸೊಕ್ ಶುರು ಮಾಡ್ಚಿ.

ಪಂಚ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆರಡಿಲ್ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಪಾಲ್ ಶುದ್ಧ ಮಾಡೊ ಘಟಕ ಮರತ್ತನ ಸೀಸನ್ ಮಾಡೊ, ಹಳ್ಳಿಗಾಡ್ ಸಂಭಂದ ಇದೆಲ್ಲಾ ಶುರು ಆಚಿ.ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಕ್ ಸರಕಾರ ಒಪ್ಪಿರ್ತ್. ಕಾಜೂರ್ ಕೀ ಹಳ್ಳಿ ಎಣ್ಣೋ ಕೇಂದ್ರತ್ಲ್ ಹಳ್ಳಿಕಾರ ಅವೇ ಪುರ್ವ್ ಇಟ್ಟಿತ್, ಕೋಳಿ ಚಾಕುವ, ತೇನ್ ಚಾಕ್ವ ಇದೆಲ್ಲ ಶುರು ಮಾಡ್ಚಿ. ಇಕ್ಕ್ 1,70,000 ಪೌಂಡ್ ತೇನ್ ಕ್ಟ್ಟುಂಡುಂಡ್. ಅದಲ್ ಪಾದಿ ಪೊರ್ಮೆಕ್ ರಫ್ತಾ ಆಯುಂಡುಂಡ್. ಭಾಗಮಂಡಲತ್ಲ್ ತೇನ್ ಕೃಷಿಕ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಉಂಡ್. ಇನ್ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಕೋಟೇಜ್ ಇಂಡಸ್ತ್ರಿ ಬಂದಾನುಂಡ್ ಗೆಜೆಟೆಡ್ ಆಫೀಸರ್ವ ಏರ ಆಫಿಸರ್ಸ್ ಬೋಂಡ್ಯಾಚಿ. ಚೆರಿಯ ಊರಾನ ಕೊಡಗ್ ಇಚ್ಚೆಕ್ಲೆಲ್ಲ ಬೊಳ್ಚೆ ಕಂಡಿತ್. ಸದ್ಯತೆ ಕೊಡಗ್ ಒರ್ ಸ್ವಂತವಾಯಿತ್ ಬೊಳಿವ ರಾಜ್ಯ ಆಪಾತ್ಲ್ ಸಂಶಯ ಇಲ್ಲೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸ, ಆರೋಗ್ಯ, ನೀರಾವರಿ, ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ ಇದ್ಂಗೆಲ್ಲ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆರಡಿಲ್ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕಂಡತ್. ಸುಮಾರ್ ಬಲ್ಯ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯಕ್ಂಜಿ ಏರ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಂಡಿತ್ ಕೊಡಗ್.

ಇರ್ವದನೇ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ಲ್ ಭೂ ಕಾಯಿದೆ

ಕೊಡಗ್ಲ್ ಭೂ ಕಾಯಿದೆ ಪೇರ್ತ್ ಬೋರೆತರ, ಭಾರತತೇ ಇಲ್ಲತದ್. ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ, ಜಮ್, ಸಾಗು, ಉಂಬಳಿ ಇನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಟಾವಣೆ ಆಯಿತ್. ಈ ತರತ್ ಕಾಯಿದೆ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ತಂಜ ಬಂದದ್. ವೀರರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್ತ್ ಏಳ್ಸಾವಿರ ಸೀಮೆ, ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣ ತಾಲೂಕ್ಂದ್ ನಿಗದಿ ಆಚಿ. ಆನ ಲಿಂಗರಾಜ ಚಾಯಿತೆ 1812 ಲ್, ಭೂಮಿ ಕಾಣಿನ ಅಳತೆ ಮಾಡಿತ್, ಕೋಲ್ಲ್ ವಿಂಗಡ ಮಾಡ್ಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ ಆಂಡ ಆಧಾರತ್ ಕಂದಾಯ ಇಟ್ಟಿತ್. ಕೊಡಗ್ಲ್ ಮುಕ್ಯಾಲ್ ಆಸ್ತಿ ರಾಜಂಗಡದಾಯಿತಿಂಜತ್. ಶಿಸ್ತಿ ಲೆಕ್ಕ, ಬೇಲ್ ಲೆಕ್ಕ ಇದೆಲ್ಲಾ ಬಯ್ಯ ನಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಕ್ ಬಾತ್. ಬಟ್ಟಿ ಲೆಕ್ಕೊ ಅಕ್ಕೇ 1813 ಲ್ ಬಂದದ್. ಕರ್ನಲ್ ನೋಹ್‌ಟನ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಇದೆಲ್ಲ ಈ ನಾಡ್‌ರದಲ್ಲ, ಪೊರ್ಮೆಯಿಂಜ ಪಡ್ಚದ್. ಭಾರತತ್ ಈ ಪದ್ಧತಿ ಬೇಡನ್ ಪೊವೆಲ್ಲ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಮ್ ಹಿಡುವಳಿಕ್ ನೂರ್ ಬಟ್ಟಿಕ್ 5 ಉರ್‌ಪಿಯ ವಾರ ಬೂವಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ್ ಜಮ್ ಕೊಡವ, ಉತ್ತರ ಕೊಡವ, ಕೊಡವರ ಐರಿ, ಕೊಯವ ಎಲ್ಲ ಇಂತ್. ಟಿಪ್ಪುರ ಸಮಯತ್ ಜಮ್ ಕೊಡವಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರ್ಚಿ. 1836 ಲ್ 2000 ಜಮ್‌ದಾರಂಗ ಇಂಜತ್.

1876 ಲ್ 3480 ಆಯಿತ್ ಸರಕಾರಕ್ ರೂ 75,418 ಬರು ಆಚಿ. ಅದ್‌ನ ಬಯ್ಯಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜಿಲೆ. ದೇಶತ್‌ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಚಾಯಿಲಿಂತ್. ಜಮ್ಮಾ ಆಸ್ತಿ 50 ಭಟ್ಟಿಂಜ 2000 ಭಟ್ಟಿಕ್ತನೆ ಇಂತ್. ಬಾಣೆ ಬರಿಕೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮಿಲ್ತ್ರಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗ್ ಮಾತ್ರ ಕ್‌ಟೊಯಿಂತ್.

ಸಾಗು ಆಸ್ತಿಕಾರ ಜಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಕಾರಕ್ ಸೇವೆ ಮಾಡ್‌ವನ್ನನೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಸಾಗು ಆಸ್ತಿಕಾರ ಜನ 100 ಭಟ್ಟಿಕ್ 10 ಉರ್‌ಪಿಯ ಮಾತ್ರ ಕಂದಾಯ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್. ಇದ್ ಬೋರೆ ಜಾತಿ ಕಾರಕೂ ಇಂಜತ್. ಆಯುಧ ಪುಡ್‌ಚೆಲೇಂಗ್ಕು 1835 ಲಿಂಜಿ 1870 ಕ್ಕೆತ್ತನೆ 2280 ಇಂಜ ಸಾಗು ಆಸ್ತಿಕಾರ 5025 ಗ್ ಬಾತ್. ವೀರರಾಜಂಡ ಕಾಲತೇ ಇದ್ ಇಂಜತ್‌ಲೊ. ಜಾಗಿರ್ ಮುಸಲ್ಮಾನ ರಾಜಂಗಡ ಸಮಯತ್ತ್ ಮಿಲ್ತ್ರಿ ಕೆಜ್ಜಯಿಂಗಕ್ ಆಸ್ತಿ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್. ಇದ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಕೊಡುಗೆ. ಉಂಬಳಿ, ರಾಜಂಡ ಕಾಲತೇ ಏರ ರಾಜಂಡ, ಸರಕಾರತ್‌ರ ಸೇವೆ ಮಾಡ್‌ನಯಿಂಗ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಇದ್‌ಂಗ್ ಕಂದಾಯ ಕಮ್ಮಿ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟ ಕಣಿವೆ ಏಳು ಸಾವಿರ ಸೀಮೆಲ್ ಒಣ್ಣಕ್ ಬೇಲ್ ಆಪಯಿಂತ್. ಇಲ್ಲಿಂಜ 1860 ಲ್ ಕಾಲಕ್ 7500 ಉರ್‌ಪಿಯ ಬಪ್ಪಿಂತ್. ಅಕ್ಕ ಕುಮ್ಮಿ ಬೊಳ್‌ತೊದ್ ಬಾಕಿ ಮಾಡಿತ್ ರಾಗಿ ಬೊಳ್‌ತೊಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಉಂಬಳಿಲ್ ಪ್ರತಿ ನೂರ್ ಭಟ್ಟಿಕ್ - ರೂ 3, ರೂ 2.50, ರೂ 1.- ಇನ್ನನೆ ವಾರ ಇಂಜತ್. 25 ಭಟ್ಟಿಕ್‌ಂಜ ಕಮ್ಮಿ ಆದಾಯ ಉಳ್ಳಯಿಂಗಕ್ ತುಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಇಂಜಿಲೆ. ರೈತಂಗಕ್ ಜಮೀನ್ದಾರ ವಾರಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಕ್ ಬಂದ ಪಸ್‌ಲ್ ಇಚ್ಚಕ್ ವಾರಕಾರಕ್, ಇಚ್ಚಕ್ ಜಮೀನ್ದಾರಂಗ್‌ಂದ್ ನಿಗದಿ ಆಪಯಿಂತ್. 1882 ಲ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನರ್ ಜಮ್ಮ ಪಿಂಇ ಸಾಗು ರೈತಂಗಡ ವಾರತ್ತ್‌ಲ್ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇಪ್ಪಕಾಗಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಬೇಲ್ ನಡ್‌ತ್‌ವಾಂಗ್ ಬಾಣೆ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಡ ಬೆಲೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿತಿಂಜಿಲೆ. ಅತ್ತಳ ಮೇಪಕ್ ಇಂತ ಕಾರ್‌ಬಾರ್‌ಕ್ ಈ ಬಾಣೆನ ಬಳಸುವಯಿಂತ್. ಶ್ರೀಮಾನ್ ರೈಸ್ ಎಣ್ಣುವ ಯುರೋಪ್ಯನ್ ಎಣ್ಣನ್ನನೆ, ಈ ಭೂಮಿ ನಡುತ್ತಯಿಂಗ ಕೊಡವಳ, ಸರ್ ಕಾರೆಗಾರ್, ಕಾರೆಗಾರ್, ಜಮೇದಾರ್ ಪೆದತ್ತ್ ಕಾಕುವಯಿಂಜತ್ ಎಣ್ಣುವ.

- 1) ಜಮ್ಮ ಹಿಡುವಳಿ ಜೀವಾವಧಿಕ್ ತಲೆಮಾರ್‌ಂಜಿ ತಲೆಮಾರ್‌ಕ್
- 2) 100 ಬಟ್ಟಿಕ್ 5 ಉರ್‌ಪಿಯ ಕಂದಾಯತ್‌ರನ್ನನೆ
- 3) ಭೂಮಿಲ್ ಕೈಯ್ಯೊ ಜೀತತ್‌ರ ಆಳ ಜಮೀನ್ದಾರಂಡದೇ, ಸನ್ನದ್‌ಲ್.

ಇದ್ ಎಲ್ಲಾ ನಿಗದಿಯಾಯಿತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಮಯತ್ತೂ ಈ ಕಾನೂನ್ ಇಂಜತ್. ಚೆನ್ನ ಸಮಯ ಕೈಯಿಂಜದೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಜೀತದಾಳ್‌ಡ ಕಾನೂನ್‌ನ

ಬುಟ್ಟರ್ತ್. ಅಯಿಂಡಯಿಂಡ ಬೇಲ್ ಅವ್ವವ್ವ ನೈಪಕಾಚಿ. ಕೈಯಿಕ್ ಆಳಿಲ್ಲತೆ ಜಮೀನ್ದಾರಂಗ ಬೇಲ್ ನ ಬಣ್ಣೆ ಬುದೊಕಾಚಿ. ಜಮ್ಮಾ ಹಿಡುವಳಿಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಕಿ ಬುಟ್ಟ ಜಮೀನ್ ಕೂ ಸರಕಾರ ಎಣ್ಣೆನ ಕಮ್ಮಿ ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟವಯಿಂಜಾನುಂಡ್ ಸರಕಾರಕ್ ಬರು ಇಂಜತ್. ಎಕ್ ಸಾಗುಕಾರ, ಪೊರ್ ಮೆತ್ ರವ್ವ ಜಮ್ಮಕ್ ಬಪ್ಪಕ್ ಆಸೆ ಪಟ್ಟತ್, ಅಕ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಅದ್ ಆಂಗ್ ಒತ್ತ್ ಕೊಡ್ ತಲೆ. ಪೊರ್ ಮೆತ್ ಕೊಡಗ್ ರಲ್ಲತವಂಗ್ ಈ ಜಮ್ಮಾ ಕೊಡಪ ಕಾಯಿದೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಕೊಡಗ್ ಅಕ್ತ ಕಮಿಷನರ್ ಶ್ರೀ ಎಲ್.ಬಿ. ಬೌರಿಂಗ್ ಎಣ್ಣೆ ಪ್ರಕಾರ, "ಜಮ್ಮ ಆಸ್ತಿನ ಮಾರೊಕ್ ಬುಡುವದ್ ತಪ್ಪು. ಇದ್ ಕಾನೂನ್ ಆಂಡು. ಅಲ್ಲೇಂಗಿ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಅಸ್ತಿತ್ವತ್ ಪೊಯಿತಾಪ. ಜಮ್ಮ ಆಸ್ತಿ ಮೈಸೂರ್ ಕಾರಡೋ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರಡೋ ಕೈಕ್ ಸೇರೊಕಾಗ್" ಇನ್ನನೆ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಕ್ತಣೆ ಚೆನ್ನಂಗಾಳು ಜಮ್ಮ ಆಸ್ತಿನ ಬಾಡಿಗಿ ಕೊಡಪಕ್ ಪರವಾನಗೆ ಕೇಟತ್. ಬರೀ ಕಾಲ್ ವಾಸಿ ಆಸ್ತಿ ಮಾತ್ರ ಮರುಬಾಡಿಗಿ ಕೊಡಪಕ್ ಪರವಾನಗೆ ಕಟ್ಟ್ ಚಿ. ಬಾಣೆ ಎಲ್ಲ ಊರ್ ಕಾರಡ ಪಯ್ತೆತ್ತ ಮೇವ ಜಾಗ ಆಚಿ. ಪಾರ್ ಪತ್ತಿಗಾರ, ಶಾನುಭೋಗ, ಪಟೇಲಂಗ ಇವ್ವೆಲ್ಲಾ ಸರಕಾರತ್ ಆದೇಶ ಪಾಲನೆ ಮಾಡೊ ಸಿಬ್ಬಂಧಿಯ ಅಲ್ಲಿಂಜ ನಾಡ್ ತಕ್ಕಂಗ, ಪಂಚಾಯತಿರ ಕೂಡ ಕಾರ್ಯನಡ್ ತೋವಿಂಜತ್. ಜಮ್ಮ ರೈತಂಗ ಈ ಪಂಚಾಯತಿರ ಭಾಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹುದ್ದೆಕಾರಳೂ ಅಕ್ತ ಸರಕಾರತ್ ಮೊಟ್ಟ್ ಜಿ ಮೊಟ್ಟ್ ಪತ್ತವಯಿಂಜತ್. ಸರಕಾರತ್ ನಿಯಮಾವಳಿರ ಮೇರೆ ದುಂಬ ಏರ್ ನದು ಸರಕಾರತ್ ಸಂಬಳ ಎಡ್ ಪ ನೌಕರಂಗ ಆಪಯಿಂತ್. ಅಕ್ತಣೆ ಅವ್ವ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡ್ ನ ದೇಣಿಗೆಡ ಮೇಲೆ ಅಯಿಂಡ ಬರು ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಿಲ್ಟಿ ರೀತಿನ ಪೋಲ್ವಯಿಂತ್. ಹುಕುಂ ನಾಮತ್ ಇನ್ನನೆ ಎಳ್ದಿತಿಂಜತ್.

ಇರ್ವತ್ತೊಂದನೆ ಅಂಕ

ರಾಜ್ಯತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಅಲ್ವಿಕೆಡ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಏರ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರ ಒಂದೂ ಕಟ್ಟಿತಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾಲತ್ ಕಾಲಕ್ ದಂಡ್ ಲಕ್ಷಕಚ್ಚಕ್ ಬರು ಇಂಜಿತಿಕ್ಕು. ರಾಜಂಗಕ್ ರೂ 80,000 ರಚ್ಚಕ್ ಯಾಲಕ್ಕಿಲೇ ಬಪ್ಪಿಂತ್. ನಜರ್ ಕನ್ನಿಕೆಯೇ, ರಾಜ್ಯತ್ ನಲ್ಲ ಆದಾಯ ತಪ್ಪಿಂಜತ್. ಗಂಧತ ಮರ ಸರಕಾರತ್ ಆಸ್ತಿ ಆಯಿತಿಂತ್. ಚಿಕ್ಕ ವೀರರಾಜ ಕೊಡಗ್ ಬುಡುವಕ ಪಲ ಲಕ್ಷತ್ ಆಭರಣ ಅವಂಡ ಪಕ್ಕ ಇಂತ್ ಆಂದ್ ಎಣ್ಣೆವ. 1834 ಲ್ ದೊಡ್ಡ ವೀರರಾಜಂಡ ಕಾಲತೇ ಅವ್ವ ಕೊಡಗ್ ಬುಟ್ಟ್ ಮೋಪಕ 16 ಲಕ್ಷ ತ್ ರಚ್ಚಕ್ ಪಣ ಇಲ್ಲಿಂಜ ಎಡ್ ತಪೋನದುಂಡ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರ ಬಕ್ತಣೆ ನಂಗ ದಾರೂ ಸಾಲಗಾರಳಾಯಿತಿಂಜಿಲೆ. ಪೊನ್ ನೋ ಪಣತ್ ನೋ

ಕೊಡಪಾನತ್ತಲ್ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪೂತ್ ಬೆಪ್ಪದ್ ತಪ್ಪಾಯಿತಿಂಜಿಲೆ. ಆಂಡ ಅವಶ್ಯವೂ ಇಂಜಿಲೆ. ವ್ಯವಸಾಯತ್ ಏರ ಬಂದ ಪಣ ನಂಗಡ ಕೊಡಗ್ ರಾಜ್ಯತ್ಂಜಿ ಒಮ್ಮಕೇ ಬೋರೆ ದೇಶಕೂ, ಊರ್ಕೂ ಒಕ್ಕಿ ಪೋಪಯಿಂಜತ್. ಆಮದ್ 1834 ತ್ ಉರ್ಪಿಯ 17,021. ಅಕ್ಕ ಭೂಮಿರ ಕಂದಾಯ 89,915 ಉರ್ಪಿಯ. 1840ತ್ 2,05,310 ರೂ ಇಪ್ಪಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ 1,02,271 ರೂ. 1850 ಲ್ 1,80,726 ರೂ. ಇಪ್ಪಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ 1,27,119 ರೂ. 1860 ಲ್ 2,50,748 ರೂ. ಇಪ್ಪಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ 1,62,668 ರೂ. 1870 ಲ್ 5,70,867 ರೂ. ಇಪ್ಪಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ 1,70,073 ರೂ. 1876 ಲ್ 7,28,938 ರೂ. ಇಪ್ಪಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ 2,30,082 ರೂ. ಇನ್ನನೆ ಕಂದಾಯ ಬರುರ ಕೂಡೆ ಏರಿಯಂಡೇ ಪೋಚಿ. ಆಮದ್ ಎಲ್ಲಾ ಅಯಿಂಡ ಕೈಕಾಚಿ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರಡ ಕೈಲ್ ಕೊಡಗ್ಡ ಆಮದ್ ವೆಚ್ಚ ಒಂದನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆನದೂ ಏರಿಯಂಡೇ ಪೋಚಿ.

	ಬಂದಪಣ	ಆನ ಖರ್ಚಿ	ಬಾಕಿ
1924-25	15.16 ಲಕ್ಷ	13.18 ಲಕ್ಷ	1.98 ಲಕ್ಷ
1924-27	13.20 ಲಕ್ಷ	12.98 ಲಕ್ಷ	22 ಆಯಿರ
1930-31	12.48 ಲಕ್ಷ	15.60 ಲಕ್ಷ	3.12 ಲಕ್ಷ
1951-52	13.32 ಲಕ್ಷ	14.58 ಲಕ್ಷ	-1.26 ಲಕ್ಷ

ಕೊಡಗ್ರ ಮಂಡೆರ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ಂದ್ ಬಲ್ಯ ಸಾಲ ಬುದ್ಧಾರ್ತ್. 9 ಲಕ್ಷ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಲ ಆಪದೂ ನಂಗಡ ಏದೂ ಕಾರ್ಯವೂ ನಡಪದ್ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತ್. 1937 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಕೇಂದ್ರತ್ಂಜ 9 ಲಕ್ಷ ಚಿಲ್ಲರೆ ಸಾಲ ಬುಡುಗಡೆ ಆಚಿ. ಅಬಕಾರಿಲಿಂಜ ಬಪ್ಪಯಿಂಜ ಬರು ನಿಷೇದತ್ನುಂಡಾಯಿತ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಠಕಾವಿ ಸಾಲ ಸುಮಾರ್ ರೈತಂಗಡ ಆಸ್ತಿಯೆ ಮಾರಿ ಪೋಪನ್ನನೆ ಮಾಡಿರ್ತ್.

	1870	1890	1905	1920	1935	1945	1952
	ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.	ರೂ.
1 ಗಾಡಿ ನೆಲ್ಲ್ಕ್	20	28	40	80	28	100	200
1 ಮಣ ಏಲಕ್ಕಿ	10	15	23	70	40	140	325
1 ಖಂಡಿ ಕಾಫಿ	98	150	120	195	200	330	650

ಇನ್ನನೆ ಬೆಲ್ಲ, ತೆಂಗಣ್ಣೆ, ಆಲ್ಗಡ್ಡೆ, ಈರುಳ್ಳಿ, ತೊಗರಿಬೇಳೆ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಬಟ್ಟೆ-ಎಲ್ಲಾಂಡ ಬೆಲೆ ಏರ್ಚಿ. 1901 ಲ್ ಕೊಡಗ್ರ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್ ನಲ್ಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿತ್ ಬರು ಏರ್ಚಿ.

1907 ಲ್ - 6,658, 1917 ಲ್ - 94,772, 1927 ಲ್ - 1,37,393, 1945 ಲ್ - 1,29,767, 1947 ಲ್ - 2,41,469, 1952 ಲ್ - 6,25,453. ಇನ್ನನೆ ಏರಿಯಂಡಿಪ್ಪಕ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕೂ, ವೈದ್ಯಕೀಯಕೂ ಒತ್ತ್ ಏರ್ಚಿ. ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ ಸರಕಾರತ್ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕೂಡ ಕ್ಷೆವಯಿಂತ್. ಹಳ್ಳಿಗಾಡ್ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ಕ್ ಏರ ಒತ್ತ್ ಬುದ್ಧತ್. 1951 ಲಿಂಜಿ ಕೊಡಗ್ ಬರು ಕೇಂದ್ರಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆರ ಆದನೆಲ್ ಭಾರತತ್ ಅದ್ವಕ್ಕಂಡ ಒತ್ತೋರ್ಮೆಲ್ ರೂ. 79 ಲಕ್ಷ ನಂಗಕ್ ಗ್ರಾಂಟ್ ಆಯಿತ್ ಬಾತ್. ಕೊಡಗ್ಕ್ ಇಂದ್ ಬಂದಂಜುಳ್ಳ ಬರು

ಅರಣ್ಯತ್ಂಜ	- 42.92 ಲಕ್ಷ
ಎಕ್ಸ್ಟೆನ್ಷನ್	- 10.78 ಲಕ್ಷ
ಭೂ ಕಂದಾಯ	-4.43 ಲಕ್ಷ
ವಾಹನ ಕಂದಾಯ	-5.02 ಲಕ್ಷ
ವ್ಯವಸಾಯ ಕಂದಾಯ	-12.00 ಲಕ್ಷ.
1954 ಡ ಖರ್ಚಿ ವೆಚ್ಚ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್	

51-52 ಲ್ ಇಂಜ ಬರು 80,000/- ಅಕ್ಕ ನಂಗಡ ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ ಇಂಜ್ಚೆ 20,000 ಮಾತ್ರ. ಕೊಡಗ್ಡ ಖರ್ಚಿ ಕಯಿಂಜಿತ್ ಬಾಕಿ ಅಕ್ಕಲೇ ದಂಡ್ ಕೋಟಿಕ್ ಎತ್ತಿತಿಂಜತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಗೃಹ ಮಂತ್ರಿ ಕೊಡಗ್ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಯಿತ್ ಉಳ್ಳ 'ಸಿ' ರಾಜ್ಯ ಆನಕೋ ಎಲ್ಲಾ ತಾಂಡದೇ ಬರುಲ್ ಬದ್ಕುವಾನುಂಡ್ 'ಎ', 'ಬಿ' ರಾಜ್ಯತ್ ಕೂಡೆ ಪೈಪೋಟಿ ಬಪ್ಪ ಸಂಧರ್ಭ ಉಳ್ಳಾನ ನಂಗ ನಿಗ ಬೆಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಕೇಂದ್ರಕ್ ಅರಿಚಿಟ್ಟತ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಲ್ ಶೇಕಡಾ 62 ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಎ.ವಿ. ಸ್ಕೂಲ್ 1834 ಲ್ ಶುರು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಸರ್ಕಾರಿ ಜಾಕರಿಲ್ ಇಂಜವ್ವೂ ಕನ್ನಡ ಪಡಿಪಯಿಂಜತ್. ಒರ್ ಸ್ಕೂಲ್ ವಿರಾಜ್ಪೇಟೆಲ್, ಒಂದ್ ಹತ್ತ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡ್ಲೂ ತೊರಂದತ್. 1854 ಲ್ ಡಾ|| ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್ಡ ಸೂಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಇರ್ವದ್ ಕಾಲತ್ಂಜಿ ಎಣ್ಣೆಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ ಬಂದಲ್ಲಿಂಜ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್, ಎಳ್ತ್ ಇಂಜಿತ್ತಿಲ್ಲೆಂದ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಕೊಡ್ತತ್. 1855 ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರಂದತ್. ಸುರು ಸುರುಲ್ ಜನ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ಕೂಲ್ಕ್ ಎಳ್ತ್ ಪಡಿಪಕ್ ಐಪಕ್ ಒಪ್ಪೊಯಿಂಜಿಲೆ. 1860 ಲ್ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಅಂಜಿ ಆರ್ ತಾಲ್ಲೂಕ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಶುರು ಆನದಲ್ಲತೆ ಊರ್ ತಕ್ಕಂಗ ಕೊಡಗ್ಡ ಸೂಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್ ಇಇಗೂ ಸ್ಕೂಲ್ಕುಳ್ಳ ಅರ್ಜಿ ಇಡುವಕಾಚಿ. ಏರ ಮಕ್ಕಕ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬುದ್ಧತ್. ಪೊರದೇಶತ್ನುಂಡ್, ಎಲ್ಲಾರೂ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕ

ಕೂಡಿ, ಏರ ಅಸೆಲ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ್ ಪೋಪಕೂಡ್‌ಚಿ. ಏರ ಸ್ಕೂಲ್ ಬೋಂಡ್ಯಾನನ್ನಕೆ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕಂಗ ಪಣ ಜನಡ ಕೈಯಿಂಜ ಒಟ್ಟ್ ಕೂಟೊಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಅಲ್ಲಿ ಜನಡ ಓದುವಾಂಡ ಮೇಲೆರ ಆಸೆನ ಕಂಡಿತ್ ಸರಕಾರ ಗ್ರಾಂಟ್ ತಪ್ಪಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. 11,000 ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ನ ಸರಕಾರ ಗ್ರಾಂಟ್ ಆಯಿತ್ ತಾತ್. 1864 ಲ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಎಕ್ಸೇಮ್ ಎಳೆದಿತ್ ಪೇರ್ತ್ ಮೂಡಿಯಳೂ ಪಾಸ್ ಆಚಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ರಿಚ್‌ಟರ್ ಎಣ್ಣುವವು ಅಯಿಂಗಡ ಆ ಕಾಲತ್ತಾರ ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಲ್ “ ಮೂಡಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಕೆಟ್ಟನನ್ನಕೆ ಮಾಡ್‌ನ ಪ್ರಗತಿ, ನಾಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಕುಶಿ ತಂದಿತ್ತಂದ್” ಎಣ್ಣೆಚಿ. 1870 ಲ್ ನಂಜರಾಯಪಟ್ಟಣತ್‌ಲೆ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಬಂದ್‌ರ್‌ತ್. ಒಟ್ಟ್ 40 ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರಂದತ್. ಚೆಂಬೆಬೆಳಿಯೂರ್, ಅಮ್ಮತ್ತಿ, ಕಲ್‌ತೋಡ್, ಬೆಂಗ್‌ನಾಡ್, ಕಾಂತ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ಲ್ ನಲ್ಲ ಸ್ಕೂಲ್ ಇಂಜತ್. 1872ಲ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕೂ ಸ್ಕೂಲ್ ಸೌಲಭ್ಯಕಾಯಿತೂ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜಿ ಸಹಾಯ ಪಣ ಬಪ್ಪಕ್ ಶುರು ಆಚಿ.

ಪೇರ್ತ್ ಕಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಬೆಂಗ್‌ಳೂರ್‌ಡ ಸೆಂಟ್ರೆಲ್ ಕಾಲೇಜ್‌ಕ್ ಪೋಪಯಿಂಜತ್. 1875 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಒರ್ ಕುಂಇ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಡಾಕ್ಟರ್ ಪಡಿಪ್‌ಕ್ ಮೆಡ್ರಾಸ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಕೊಡಗಲ್ ಬೋರ್ಡಿಂಗೂ ಆಚಿ. ಬೋರ್ಡಿಂಗಲ್ 1875 ಲ್ ತೊಂಬತ್ತೊಂದ್ ಮಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ಒರ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ 5 ಟೀಚರ್ಸ್ ಇಂಜತ್. ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ರ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. 1893 ಲ್ 74 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಲೆ ಇಂಜತ್. ಇದಲ್ 62 ಸರಕಾರತ್‌ರದಾಯಿತಿಂಜತ್. 1882 ಲ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಲ್ 3042 ಮಕ್ಕ 1887ಲ್ 4020, 1910 ಲ್ 4877 ಇನ್ನನೆ ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ್ ಪೋಪ ಮಕ್ಕಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿಯಂಡೇ ಪೋಚಿ. ವಿಚೂರ್ ಅನ್ನನೇ ಪತ್ತಿಯಂಡೇ ಪೋಚಿ. 1909 ಲ್ ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕಡ ಸ್ಕೂಲ್ ಶುರು ಆಚಿ. 1942 ಇನ್ನನೆ ಆಪಕ ಯುದ್ಧತ್‌ರ ಸಮಯತ್ತ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ಕ್ ದಾಖಲೆ ಆಪ ಮಕ್ಕಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರ್‌ಚಿ. 78 ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಕೂಡಿತ್ 8367 ಮಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ಬೋರ್ಡಿಂಗ್‌ಲೂ ಮಕ್ಕ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಿತ್ ಕಷ್ಟ ಆಪಿಂಜತ್. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಸೋಮಾರ್‌ಪೇಟೆ, ನಾಪೋಕ್ಲೆ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆರ ಸ್ಕೂಲ್ ಸರಕಾರತ್‌ರ ಉಸ್ತುವಾರಿಕ್ ಬಾತ್. 1947 ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಕಾರ ಸಂಬಳ ಪೋರಾಂದ್ ಆದ್ಯ ಧರಣಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇದಾನದು ಅದೇ ಕಾಲ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಟೀಚರ್ಸ್ ಎಣ್ಣೆವ ಸಂಸ್ಥೆ 1929 ಲೇ ಶುರು ಆನದ್ ನಡಪ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಸ್ಕೂಲ್‌ರ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್‌ಡ ಆದೇಶತ್‌ರನ್ನನೆ ಸರಕಾರ ಸ್ಕೂಲ್ ನಡತೋ ಇಂಜತ್.

1941 ಲ್ ರಾಜ್ಯಕ್ ಒರ್ ಫಸ್ತ್ ಗ್ರೇಡ್ ಕಾಲೇಜ್ ಅವಶ್ಯಕತೆರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತ ಬುದ್ಧತ್. 30 ಜೂನ್ 1949 ಲ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಡ ಶ್ರೀಮಾನ್. ಆರ್.ಹೆಚ್.ಪಿ. ಹಾಲ್ಮೇನ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಆಯಿತ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಫಸ್ತ್ ಗ್ರೇಡ್ ಕಾಲೇಜ್ ಶುರು ಆಚಿ. ಓದೊಕ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಮಕ್ಕಳೂ, ಮೂಡಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಏರ ಬಪ್ಪಕಾಚಿ. 1950 ಲ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ಟೆಕ್ನಿಕಲ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಶುರು ಮಾಡ್ಚಿ. ಇದತ್ ಬಡಗಿ, ದರ್ಜಿ, ಬೋರೆ ಮೆಕಾನಿಕ್ಸ್ ಡ ತರಭೇತಿ ಶುರು ಆಚಿ. ಕಾಲೇಜ್ ಆದ್ಯತೇ ನೂಯಿಟ ಪನ್ನಂದ್ ಮಕ್ಕ, ದಂಡನೇ ಕಾಲತ್ 179 ಇನ್ನನೆ ಓದ್ ಒತ್ತ ಏರ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಇಂಟರ್ ಮೀಡ್ಯೆಟ್ಸ್ 78 ಮಕ್ಕಡಾಲ್ 51 ಪಾಸಾಚಿ. ಕೊಡಗಂಜ ಪೇರ್ತ್ ಒದನವ್ವ ಇಂಜತ್. ಕೇಟೋಳಿಡ ಕೆ.ಎಮ್. ಚೆಂಗಪ್ಪ, 1916 ಲ್ ಕೊಡಗರ ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್ ಆಚಿ. 1921 ಲ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಆಯಿತೂ 1924 ಭಾರತತ್ ಗಡಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪಡೆರ ಆನರೆರಿ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಆಚಿ. 1939 ಲ್ ಕೊಡಗರ ಇಯಿಂಗ್ ಕೊಬ್ಬಂಗೇ ದಿವಾನ್ ಬಹದ್ದೂರ್ ಬಿರುದ್ ಕಟ್ಟಿಯೆ. 1943 ಲಿಂಜಿ 1948 ಕ್ಕೆತ್ತನೆ ರಿಟಾಯರ್ ಆಯಿತೂ ಕೊಡಗಕ್ ಕಮಿಷನರ್ ಅಯಿತಿಂಜತ್. ಮದ್ರಾಸ್ ಡ ಗ್ರಾಜುವೇಟ್, ಇವ್ವ ಕಳಿಲೂ, ತಡಿಲೂ, ಬುದ್ಧಿಲೂ, ಪಣಿಲೂ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಡ ನಲ್ಲ ಪೆದ ಪ್ಡಂದವ್ವ, ಮೂಕಂಡ ಚೆಂಗಪ್ಪ ಎಣ್ಣುವವ್ವ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಆದ್ಯ ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟ್ರಿ ಮಾಡ್ನವ್ವ, ಡಾ|| ಕೊರವಂಡ ಸಿ. ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಎಲ್.ಎಮ್.ಅಂಡ್ ಎಸ್ ಮಾಡಿತ್ ಬೊರಿಂಗ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಲ್ ಚಾಕ್ರಿ ಮಾಡ್ಚಿ. ಡಾ|| ಕೋದಂಡ ನಂಜಪ್ಪ ಆದ್ಯ ಕೊಡಗರ ರಾಜ ದರ್ಬಾರ್ ಸರ್ಜನ್. ಶ್ರೀ ಎಚ್.ಸಿ ದಾಸಪ್ಪ, ಮಡಿಕೇರಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ನಲ್ಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಕಾರ ನಾಯಿತ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಕೂಡಿ ಆಚಿ. ಶ್ರೀ ಪಿ.ಬಿ. ಮೇದಪ್ಪ [ಪಾಲೇಕಂಡ] ನಲ್ಲ ಲಾಯರಾಯ್, 1933ಲ್ ಬೆಂಗಳೂರ್ ಸೆಷನ್ಸ್ ಜಡ್ಜ್ ಆಯಿತ್ ಬಯ್ಯ 1944ಲ್ ಮೈಸೂರ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಜಡ್ಜ್ ಆಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್ ಚೀಫ್ ಜಸ್ಟಿಸ್ ಕೂಡಿ 1948 ಲ್ ಆಚಿ. ಇನ್ನನೇ ಎಚ್ಚಕೋ ಕೊಡಗರ ಕುಇಯೆ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮಟ್ಟ ಏರಿತ್. ಪಂಡಂಜೇ, ಶ್ರೀ ತೇಲಪ್ಪಂಡ ಚೆಂಗಪ್ಪ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಶ್ರಮತ್ ಶಾಂಭವಾನಂದಜೇಂದ್ ಪೆದತ್ ಮಲೇರಿಯತ್ ಕೊಡಗಂಜಿ ಇಲ್ಲತೆ ಮಾಡೊಕ್ ಪೇರ್ತ್ ಪ್ರಯಾಸ ಪಟ್ಟಿತ್. ಇನ್ನನೇ ಪಟ್ಟಡ ಪೂವಯ್ಯ, ಆಶ್ರಮತ್ ದೇಶಿಕಾನಂದಜೇ ಪೆದತ್ತೂ, ಶ್ರೀ ಕಡೇಮಡ ನಂಜಪ್ಪ, ನಾರಾಯಣಾನಂದಜೇ ಎಣ್ಣವ ಪೆದತ್ತೂ, ಪೇರ್ತ್ ಸಮಾಜ ಉದ್ಧಾರಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮಾಡ್ಚಿ. ಶ್ರೀಮತಿ ಚೋನಿರ ಮುತ್ತಮ್ಮ, ಭಾರತತ್ ರಾಯಭಾರಿ ಆಯಿತ್. ಕೊಡಗಕ್ ಕೀರ್ತಿ ಎಡ್ತಬಾತ್. ಪೇರ್ತ್ ಪೊಮ್ಮಕ್ಕ ಕಾಲೇಜ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಆಯಿತೂ ಕೇಳಿ ಕೋಂದಿತ್.

ಇರ್ವತ್ತ ದಂಡನೇ ಅಂಕ ಭಾಷೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪಿಂಞ ಕಲೆ

ಕೊಡಗ್ ಪರಿಸರ, ಪ್ರಕೃತಿನ ನೋಟ್ವಕ ಇದ್ ಪೇರ್ತ ಕವಿಯಡ ಜಾಗ ಆಯ್ತುಕ್ಕುಂದ್ ತೋಂದುವ. ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣತ್ತಲ್ ಕೊಡಗ್ಡ ವಿಚಾರ ಎಳ್ತ್ ಉಂಡ್. ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕುಂದಂದೇ ಕೊಡಗ್ ಪೆದ ಪೋಯಿತಿಂತ್. ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿ, ಕಾವೇರಿ, ಇವ್ವೆಲ್ಲ ಏದೇದೋ ಕಾಲತ್ತಲ್, ಕೊಡಗಲ್, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕುಂದಲಿಂಜ, ಎಳ್ತ್ ಪೇರ್ತ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗ್ ಲೆಕ್ಕತ್ತ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ ಕೂಡಿತಿಂಜಲೆ. ಇದ್ ಬೋರೆ ಒರ್ ರಾಜ್ಯ ಆಯಿತಿಂಜತೆನ್ನೊ ಆಚೆಂಗಿ, ಇಲ್ಲಿಯೇತ್ ಪಳಿಯ ಎಳ್ತ್ ಸುಮಾರ್ ಕನ್ನಡ ಅಕ್ಷರತ್ ಉಂಡ್. ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣ ಎಣ್ಣುವ ಮಹಾ ಗ್ರಂಥತ್ ಕೊಡಗ್ ವಿಚಾರ ನಲ್ಲ ಎಳ್ತ್ ಸಂಸ್ಕೃತತ್ ಉಂಡ್. ಬಯ್ಯ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ತಲ್ ಕನ್ನಡ ಏರ ಆಚಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮಲ್ಯಾಳ, ತುಳು, ತೆಲುಗ್ ತಕ್ಕ ಕಾರಳೂ ಪೇರ್ತ ಇಂಜತ್. ಕವಿ ಗುಣವರ್ಮ 1050ಲ್ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗಲ್ ಮಲ್ಲೂರ್ ಲಿಂಜತ್. ಕೊಂಗಾಳ್ವಂಗಡ ಆಡಳಿತ 1120 ಕ್ರಿಶ ತಲ್ ಏಳು ಸಾವಿರ ಸೀಮೆಲ್, ಕವಿ ಮೌಕ್ತಿಕ ಇಂಜತ್ಲೊ. 12 ನೇ ಶತಮಾನತ್ ನಾಗವರ್ಮ ಎಣ್ಣುವ ವಿಶೇಷ ಕವಿ ಕೊಡಗ್ ಲಿಂಜತ್ಂದ್ ಪಳಮೆ. ಕುಮಾರ ವ್ಯಾಸಂಡ ಕನ್ನಡ ಮಹಾಭಾರತತ್ ಧರ್ಮ ರಾಜಂಡ ಆಳ್ವಿಕೆಕ್ ಬಂದ ಊರ್ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಪೆದ ಬಂದಿತ್. ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆಲ್ 16ನೇ ಶತಮಾನತ್ ಮಂಗರಸ ಕವಿ, ಕಲ್ಯಾಳ ಜೈನ ಇಂಜತ್ಲೊ. ಕೊಡಗ್ ಅಕ್ಕ ಸ್ವತಂತ್ರ ಊರ್ ಆಯಿತಿಂಜನ್ನನೇ ಕಾಂಬ. 1525ಲ್ ನಂಜುಂಡ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ವೀರರಾಜ, ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮನ, ಕನ್ನಡತ್ ಎಳ್ತ್ ದೆಚಿಟ್ಟತ್. 1633ಲ್ಂಜಿ 1807ಕ್ರಿಶ ಕೆತ್ತನೆ. 175 ಕಾಲ ಕೊಡಗ್ಡೋ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಡೋ ವಿಚಾರ ರಾಜೇಂದ್ರ ನಾಮಲ್ ಉಂಡ್. 2ನೇ ಲಿಂಗರಾಜ ಕೊಡಗ್ಡ ರೆಕಾರ್ಡ್ ರನ್ನನೇ ಹುಕುಂನಾಮತ್ ಎಳ್ತ್ ದೆಚಿಟ್ಟತ್. ಡಾ ಮೂಗಲಿಂಗ್ 'ಕೊಡಗ್ ರಗೇನತ್' (ಕೊಡಗು ಮೆಮೋರಿಸ್) ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಕೋಲ್ ರ 'ಮೆಮೋರಿಸ್ ಆಫ್ ಕೊಡಗು' ಶ್ರೀ.ರಿಚ್ಚರ್ ರ 'ಮೇನ್ಯುಲ್ ಆಫ್ ಕೊಡಗು', ಶ್ರೀ ರೈಸ್ ರ 'ಕೊಡಗು ಗೆಜೆಟಿಯರ್' ಇದಲ್ಲಾ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಾರ ಕೊಡಗ್ ನ ಎಡ್ ತಂಡನ್ನೆ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಚಿ. 1834 ಲ್ ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ.ಟಿ.ಜಿ 'ಗೌರಮ್ಮನ ಕತೆಗಳು' ಕೊಡಗ್ಡ ಬಗ್ಗೆ ಕನ್ನಡತ್ ಪೊರ ಬುದ್ಧತ್. ಕೊಡಗಲ್ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಬೋರೆ ಎಲ್ಲಾರ್ಡೊ ಕನ್ನಡಕ್ಂಜಿ ಚಾಯಿಲಿಂಜತ್. 1933ಲ್ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್

ಕೊಡಗಲೇ ನಡಂದತ್.

ಸುಮಾರ್ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿ ಕೊಡಗಲ್ ಬೇರ್ ಬುಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ, ಮಹಮ್ಮದ್ ಫೀರ್ ಕಂಪೆನಿ, ಹಿರಣಯ್ಯ ನಾಟಕ ಕಂಪೆನಿ ಎಲ್ಲಾರು ಇಲ್ಲಿ ಟಿಕಾಣಿ ಇಡುವಯಿಂಜತ್. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಾಮೋಹ ಇಲ್ಲಿ ಪೇರ್ತ ಇಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಚೆನ್ನ ಕನ್ನಡ ಪ್ರೇಮಕಾಂಬ. ಅಕ್ಕ ತಂಗೆಯ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಸೋಮಯ್ಯ 1890ಲ್ ಚಿತ್ರ ಕಲೆಲೂ ಪೆದ ಪೋನವ್ವು. ಇವ್ವು ದಂಡಾಳೂ ಮದ್ರಾಸ್ಲ್ ಬಲ್ಯ ಡಿಗ್ರಿ ಪಡ್ಂದವ್ವು. ಕೋದಂಡ ಪೂವಯ್ಯ ಅಕ್ಕ ತಂಗೆಯ, ಡಾನ್ಸ್ಲ್ ಬೊಂಬೇಲ್ ಡಾಕ್ಟೇಟ್ ಪಡ್ಂದವ್ವು. ಅಮೇರಿಕತ್ಲ್ ನಾಟಕಲೆರ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಣ ಮಾಡೂಕ್ ಅಯಿಂಗ ಪೋಪ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಡ ಕಾವೇರಿ ಮಹಾಲ್ ಥಿಯೇಟರ್, ವಿರಾಜಪೇಟೆರ ಶಾಂತಲಾ ಥಿಯೇಟರ್ ಪೆದಪೋನ ಥಿಯೇಟರ್. ದೇಶ ವಿದೇಶತ್ 6ನೇ ಫಿಲಂ ಫೆಸ್ಟಿವಲ್ಲ್ ಭಾರತತ್ 19 ಫಿಲ್ಮಲ್ 'ಹೋಂ ಆಫ್ ಕೊಡವಾಸ್' ಎಣ್ಣುವ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟರಿ ಪೇರ್ತ ಪದ ಎಡ್ತತ್. ಕೊಡಗಲ್ ಒರ್ ಡಜನ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ ಉಂಡ್. ಕೊಡಗು ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಂಜಿ ಕೊಡಗು ಪೇಪರ್ ಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್. 1921ಲ್ 1925ಲ್ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಪ್ರೆಸ್, ಜನ್ಮ ಭೂಮಿ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆನ ಪ್ರಿಂಟ್ ಮಾಡಿ ಅಯಿಪಯಿಂಜತ್. ಜನಾಬ್ ಅಬ್ದುಲ್ ಗಫರ್ ಖಾನ್ ಕೊಡಗರ ಆದ್ಯ ಪತ್ರಕರ್ತ. ಪೇರ್ತ ಕ್ಲಬ್ಬ್ ಕೂಡ ಕೊಡಗಲ್ 1880ಲ್ಂಜೇ ತೊರ್ಂದಿತ್. ಬೇಂಬೂ ಕ್ಲಬ್ಬ್, ನಾರ್ತ್ ಕೂರ್ಗ್ ಕ್ಲಬ್, ಬೇಲೂರ್ ಕ್ಲಬ್, ಪೀಸ್ ಕ್ಲಬ್, ಜುಬಿಲಿ ಕ್ಲಬ್, 1917ಲ್ ವೇದಾಂತ ಸಂಘ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಚಿ. ಕಾವೇರಿ ಆಶ್ರಮ 1940 ಲ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಆಚಿ.

ಡಾ. ಕಾರ್ಡ್ ವೆಲ್ ಪೇರ್ತ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿತ್ ತಮಿಳ್ ತೆಲುಗು, ಕನ್ನಡ, ಮಲ್ಯಾಳ ತುಳು, ಕೊಡವ ಈ ಎಲ್ಲಾ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಲ್ ಸುಮಾರ್ ಒರೇತರ ಪದ ವಿನಿಮಯ ಉಂಡೇಂಗ್ಲೂ, ಪ್ರತಿ ಒರ್ ಭಾಷೆ ತಾಂಡ ತಾಂಡ ಕಾಲ್ಲ್ ನಿಪ್ಪ ಕೈವ ಭಾಷೆಂದ್, ಎಣ್ಣಾಚಿ. ಕೊಡವ ತಕ್ಕಲ್, ಕನ್ನಡತಾರಚ್ಚಕ್, ಶಬ್ದ ಭಂಡಾರ ಇಲ್ಲೇಂಗ್ಲೂ, ಪೇರ್ತ ಚಾಯಿತೆ ವಿಷಯತನ ಸಲಭತ್ಲ್ ಅರ್ಥ ಮಾಡ್ಚಿಡುವ ಅನ್ನ ನಾಯಿತ್ ಪೇರ್ತ ದುಂಬ ಚಾಯುಳ್ಳ ಪಳಂಜೋಲ್ ಈ ತಕ್ಕಲ್ ಉಂಡ್. ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಸಂಧರ್ಭತ್ ಪುಸ್ತಕ ಪೇರ್ತ ಪಳಿಯವ್ವು ಎಳ್ದಿತ್. ಆಚೆಂಗಿ ಬೊಳಕ್ ಎಡ್ತ ಬಪ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟವ್ವು ಬಯ್ಯ, ಹರದಾಸಂದ್ ಕೇಳಿ ಪೋನ ಅಪ್ಪನೆರವಂಡ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಚ್ಚ ಕವಿ ಮಾತ್ರ ಇವ್ವು ನಾಲ್ ನಾಟಕ ಪಿಂಞ ದುಂಬ ಪಾಟ್ ಎಳ್ದಿತ್. ಇಯಿಂಗಡ ಎಳ್ತಲ್ ಸ್ವಂತಿಕೆ ಏರ ಉಂಡ್. ಇವ್ವು 1944ಲ್ ಕಣ್ಣರೆ ಆನದು ಇಂಗಡ ಪೆದತ್ ಸ್ಮಾರಕ ಸಂಸ್ಥೆ ವಿಜಾನೆ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಆನದಲ್ಲಕೆ ಸುಮಾರ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಕಾಲೇಜ್ ಇಂಗಡ ಭಾವಚಿತ್ರ ಬೆಪ್ಪಕಾಚಿ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ನಡಿಕೇರಿಯಂಡ ಚಿಣ್ಣಪ್ಪ, ಭಗವತ್ ಗೀತೆನ ಕೊಡವ ರೀತಿಲ್ ಭಗವಂತಂಡ ಪಾಟ್‌ಂದ್ ರಸತ್ತೊಡೆ ಎಳ್‌ದ್‌ಚಿ. ಈಂಗೂ ಮಿಂಇ ಇವು 'ಪಟ್ಟೋಲೆ ಪಳಮೆ' ಎಣ್ಣುವ ಪುಸ್ತಕತ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಚರಿತ್ರನೇ ಕೊಂಡಬಾತ್. ಶ್ರೀ ಪಾಂಡಂಡ ಮುತ್ತಣ್ಣ ಎಣ್ಣುವ ಆಸಕ್ತಿಕಾರ ಕೂಡಿ ಕೊಡಗ್‌ಡ ವಿಷಯ ಎಳ್‌ತ್ ಎಳ್‌ದಿತ್. ಕೊಡವ ತಕ್ಕ್ ಪೆರೆವಕ ಆಂಡ ಅರೆ ಸ್ವರ ಕೂಡಿತ್ ಪರೆವದ್ ಪೇರ್ತ್ ಚಾಯಿ ಕೇಪಕ್. ಈ ಭಾಷೆಲ್ 33 ಅಕ್ಷರ ಇಕ್ಕು, ಅದತ್ತ್ 12 ಸ್ವರ, ಒರ್ ಅರೆ ಅಕ್ಷರ, 20 ವ್ಯಂಜನ, ಉಂಡ್. ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಅರೆ ಅಕ್ಷರತ್‌ರ ಬಳಕೆ ಕಾಂಬ. ಅವಂಗ್ ಚೆನ್ನಂಗ್ ಇವಂಗ್ ಎಣ್ಣುವ ಪದತ್ತ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನ ಅನುನಾಸಿಕ ಎಣ್ಣಕ ಮೂಕ್‌ಲ್ ಎಣ್ಣದ್ ಉಂಡ್. ಮೆಲೆ ಎಣ್ಣುವ ವ್ಯಂಜನ ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಅಪ್ಪರ ಇಪ್ಪರ ಆಪ. ಒಂದಾಯ್ತುಳ್ಳ ವ್ಯಂಜನ ದುಪ್ಪಟ್ಟಾಪ. 'ಉಂಡ್' ಕನ್ನಡತ್ 'ಉಂಟು', 'ಎಂತ' ಕನ್ನಡತ್ ಏನು ಇನ್ನನೆ ಇಂತಂವಂದ್ ಎಣ್ಣುವಕ್ ರಾಜಂಡ ವಿಚಾರ ಎಣ್ಣುವೇಂಗಿ ರಾಜನ್ ಇನ್ನನೆ ಕನ್ನಡತ್, ಮಗಳು, ಮೋವ ಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಣ್‌ವಕ ಮೋವಡ ಅವಡ. ಮಗಳಿಗೆ-ಮೋವಕ್. ಸುಮಾರ್ ಕನ್ನಡತ್‌ರನ್ನನೆ ಬಪ್ಪ. ಕನ್ನಡತ್‌ರ ನೀವು ಕೊಡವಡ ನಿಂಗ, ಆಪ. ಕನ್ನಡ ನಿಮ್ಮ ಕೊಡವ ನಿಂಗಡ, ನಿಮಗೆ-ನಿಂಗಕ್, ಕನ್ನಡತ್‌ಲ್ ಹೌದು ಕೊಡವತ್ ಅಕ್ಕು, ಆಗಲಿ- ಆಕು. 'ಇದೆ' 'ಉಂಡ್'. ಇಲ್ಲ ಕೊಡವತಕ್ಕ್‌ಲ್ ಇಲ್ಲೆ. ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಪಕ್, ಯಾರು? -ದಾರ್ ಆಪ. ಯಾರಿಗೆ -ದಾರ್‌ಕ್. ಏಕೆ - ಎನ್ನಂಗ್, ಇನ್ನನೆ ನೂರಾರ್ ಒಕ್ಕಚೆ ಪದ ಈ ಭಾಷೆಲ್ ಕಾಂಬ. ಪೊಂಜರ [ಪೊನ್ನ ಸರ] ಪೆಂಬಾಂಬ್ [ಹೆಬ್ಬಾವ್], ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಕನ್ನಡತ್‌ಡ ಕ್ರಿಯಾ ಪದ ಉಂಡ್, ಬಾ,ಪೋ, ನಿಲ್, ಕೇಳ್, ಸುಡು, ಚುಡ್ ಆಪ. ಕೇಳು, ಕೇಳ್ ಆಪ. ತಮಿಳ್, ತೆಲ್‌ಗ್, ತುಳು ಪದ ನಂಗಡಲ್ಲಿ ಕಾಂಬ. ಸುಮಾರ್ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ ಪದ ಬಳಕೆ ಉಂಡ್ ಕೋಂಬರೆ, ಕೂವ, ಬರ್‌ಕತ್ತ, ಕಾರ್‌ಬಾರ್, ಕುಪ್ಪಿಯ, ಸುರಾಲ್, ವಿಲಾಯತಿ [ಮನೆ] ಇಸಾಪ್ ಕತೆ, ಇನ್ನನೆ. ಕೊಡವಡ ಪೇರ್ತ್ ವೀರ ಬೇಲೆ ಉಂಡ್, ಬಾಳೋ ಪಾಟ್ ಉಂಡ್, ಇದ್‌ಂಗ್ ಎಳ್‌ತ್ ಇಲ್ಲೆ, ಬಾಯಿಂಜ ಬಾಯಿಕ್ ಬಂದದ್. ಆ ತಕ್ಕೆಲ್ಲ ಅರಂಜ ಅನುಭವತ್‌ರ ಪಾಟ್ ಇಂದೂ ಇದೆಲ್ಲಾ ನಾಡ್, ಹಳ್ಳಿ ಕಡೆ ಪಾಡೊದ್ ಕೇಪ. ಎಕ್ಕ ಎಳ್‌ದಿಯಂದ್, ದಾರ್ ಎಳ್‌ದಿಯಂದ್ ಗೊತ್ತ್ ಪೋರ. ಆಚೆಂಗಿ ರಾಜ್ಯ ವಿಂಗಣೆರ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪಾಟ್‌ಲ್ ನುಪ್ಪತ್ತಂಜಿ ನಾಡ್, ಅಕ್ಕತ ಸರಕಾರ, ಜೀವನ, ಎಲ್ಲ ಉಂಡ್. 450 ಕಾಲ ಬಯ್ಯತ ಕತೆ ಎಣ್ಣಿತ್. ಮಂಗಲ ನಮ್ಮೆ, ಚಾವು, ಇಂತಲ್ಲಿ ಈ ಪಳಮೆ ಕೇಪ ಶ್ರೀ. ಗೇಟರ್, ರಿಚ್‌ಟರ್ ಚಾರ್ಲ್ಸ್, ಚೆನ್ನ ಕನ್ನಡ ಕಾರ ಈನ ಕೈವಚ್ಚತ್ ಕೂಟಿತ್ ಎಳ್‌ದಿತ್

ಆರಂಭತ್ ಲೋಕತ್ ಚಾಯಿನ ಪಾಡಿತ್ ಬಾಳೋ ಪಾಟ್ ಪಾಡುವ.
ಬಾಳೋ ಬಾಳೋ ಚಂಚೂದಿ

ದೇವ ಬಾಳೋ ಮಾದೇವ

ಪಟ್ಟೊ ಬಾಳೋ ಚೂರಿಯ

ಇದ್ನ ಪಾಡೊ ಒರ್ ರೀತಿ ಪಂಡಂಜೆ ನಟ್ಂದ್ ಬಂದಿತ್.

ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪುತ್ತರಿ ಪಾಟ್, ಉಪ್ಪ, ಬಿತ್ತಡೊ, ನಾಟಿ ನಡಪ ಪಯ್ಯತ್ತಳ
ಕೂಟಿತ್ ಉಪ್ಪ ಪೂಜೆ, ಕದ್ ಬಪ್ಪ ಕದ್ ಎಡಪ ಇದೆಲ್ಲ, ಕೈಲ್ ಪೋದ್,
ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆ, ಏದ್ ತಿಂಗ, ಎಲ್ಲ ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭ, ಕೂಡಿತ್ ಆರ ಬೇರ,
ಆಚಾರ ವಿಚಾರ ಎಲ್ಲ ಈ ಪಳಮೆಲ್ ಉಂಡ್ ಅದಲ್ ಉಳ್ಳನ್ನೇ ಸಾಧಾರಣಕ್
ನಡಂದಂಡುಂಡ್. ಈ ಪಾಟ್ಲ್ ಮಂಗಲ, ಮುಂಜಿ ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣ,
ಚಾವು ಪೊಲೆ, ಕುಂಚೆ ಪುಟ್ಟೊ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡವಡ ನಡಪ್ಪರ ವಿಚಾರ ಪಾಟ್
ಪಾಡ್ನಾನ, ಸುಮಾರ್ ಸಾಹಿತಿಯ ಕೂಟಿ ಬೆಚ್ಚಾನ ಚಿಣ್ಣಪ್ಪಜ್ಜ ಒರ್ ಪುಸ್ತಕ
ಆಯಿತ್ ಮಾಡಿತ್, ಪಟ್ಟೋಲೆ ಪಳಮೆಂದ್ ಮಿಂಚಾತ ಜನಾಂಗಕ್ ತಂದಾನುಂಡ್
ಕೊಡವಾಮೆ ಇಚ್ಚೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿತ್ ನಿಂದಿತ್.

ಇಕ್ಕ ಕಟ್ಟಡ ಕಲೆರ ಲೆಕ್ಕತ್ ಬೋಂಡಿಯ ನಲ್ಲ ಕಟ್ಟಡ ಕೊಡಗ್ ಉಂಡ್.
ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಚಾಯುಳ್ಳ ಮನೆ, ದೇವಸ್ಥಾನ ಕೋಟೆ ಕೊತ್ತಲ, ಅರಮನೆ ಚರ್ಚ್,
ಗೋರಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲತ್‌ರೋ ಪರ್ಷಿಯನ್ ರೀತಿಲೂ ಯುರೋಪಿಯನ್ ತರತ್ತೂ,
ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗಡ ತರತ್ತೂ ಉಂಡ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಕೋಟೆಲ್ ಆನೆ, ಕುದರೆಡ
ಗಾರೆರ ರೂಪವೂ ಆಂಡ ಕೂಟ್ಕ್, ಕೋಟೆ ಗಣಪತಿಯೂ ಪೇರ್ತ ಪೆದ
ಪೋನದ್. ಓಂಕಾರೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನ ಕೊಳ ಆಯಿತ್ ಆಂಡ ಮದ್ಯ ಕಟ್ಟಡ
ಆಯಿತ್ ಚಾಯಿಕಾಂಬ. ವೀರ ರಾಜ ಲಿಂಗರಾಜ ,ಅಯಿಂಡ ರಾಣಿಯಡ ಗೋರಿ
ಗದ್ದಿಗಲ್ ನೋಟ್ಟಂತದೇ. ಇಲ್ಲಿ ಪಡಿ, ಎಲ್ಲ ಪೇರ್ತ ಕಲಾಪೂರ್ಣತೆಲ್ ಎಲಂಗುವ.
ಕೊಡವಡ ಎಲ್ಲಾ ಪಳಿಯ ಒಕ್ಕಡ ಕೂಡ್ ಸಂಸಾರತ್‌ಲಿಂಜ ಮನೆ, ತಾಂಡದೇ
ಒರ್ ಪೆರಮೆಲ್ ಐನ್ ಮನೆ ಆಯಿತ್ ಕಟ್ಟಿತ್ ಕಾಂಬ. ಆ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಪಳಿಯ
ಶಿಲ್ಪಿಯ ಕಟ್ಟನ ಕಟ್ಟಡ. ಆಂಡ ಬಾರಿಪೊಟ್ಟಿ, ಕವ್‌ಕೋಲ್, ವರಾಂಡ, ಐಮರ,
ಮುಂದ್ ಮನೆ ಎಲ್ಲ ಒರ್ ಆಯಿತ್ ಕಟ್ಟನದ್. ಭಾಗಮಂಡಲ, ಇರ್‌ಪು,
ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆ, ಕಣಿವೆ ಮಲೆ ತಿರಿಕೆ ಮಕ್ಕಿ ಇಗ್ಗತ್ತಪ್ಪ, ಕಾವಾಡಿ, ಸೋಮಾರ್‌ಪೇಟೆ,
ಕುಂದ, ವಿರಾಜಪೇಟೆ, ನಾಲ್ವಾಡ್ ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವಸ್ಥಾನ ಅರಮನೆ ಎಲ್ಲಾ
ಪೇರ್ತ ಚಾಯುಂಡ್.

ಇರ್ವತ್ತ ಮೂಂದನೆ ಅಂಕ

ನ್ಯಾಯ ವಿತ್ತರಣೆ

ಕಾಡ್ ಮನ್‌ಸಂಗಕ್ ನ್ಯಾಯ ವಿತ್ತರಣೆಕ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ಕಛೇರಿಡ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಅದದ್ ಸಂಸಾರತ್ ಪರಿಯಂವ ಆಯಿತಿಂಜಯಿಂಗ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್, ಈ ನ್ಯಾಯ ಅವಂಡ ಅರಿವಿಕೆನೋ, ಅನುಭವತ್ತೋ ಪೊಂದ್ಯಂಡಿಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಒರ್ ಗ್ರಾಮ ನಾಡ್‌ರ ಪರಿಯಂವ, ಅರ್‌ಂಜವನ, ತಕ್ಕ ಎಣ್ಣೆತ್ ಕಾಕ್ವಯಿಂಜತ್. ಇಯಿಂಗ ಸತ್ಯ ಧರ್ಮತ್‌ನ ಮಿಂಇ ಬೆಚ್ಚಂಡ್ ನ್ಯಾಯ ಕೊಡ್‌ಕು, ಈ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಊರ್ಡ್ ನಡುಲ್ ಇಕ್ಕು. ಎಲ್ಲಾ ಜನಡ ಎದಿಕೇ ನಡ್‌ಕು. ಪ್ರತಿ ಕೇಸ್ [ತಪ್ಪ] ಡ ವಿಚಾರಣೆ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ಆಯಿತ್ ಅವಶ್ಯ ಉಂಡೇಂಗಿ ಬಲ್ಯ ಕಡೆ ಪೋಪಯಿಂಜತ್. ಕಳವು ಆಚೆಂಗಿ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರತ್‌ಲ್ ತಪ್ಪಾಚೆಂಗಿ ದುಡ್ಡ್ ಗಲ್‌ತಿ ಆಚೆಂಗಿ, ಕದ್ದ ಮಾಲ್‌ಡ ಒಂದರೆ ಅರ್ಟಿ 'ಬೆಲೆ ಆ ಕದ್ದಂವ ಬಯ್ಯಕ್ ಕೊಡ್‌ಕೊಂಡು. ಅದಲ್ ಆಂಡ ಬೆಲೆನ ಕಳದಂಡಂವಂಗ್ ಕೊಡ್‌ತಿತ್, ಬಾಕಿ ಪಾದಿ ಊರ್‌ಕ್ ಎತ್ತಯಿಂಜತ್. ಊರ್‌ಡ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಕ್ ಎತ್ತತಿಪ್ಪದ್ ಬಲ್ಯ ತಪ್ಪಾಯಿತಿಂಜತ್ ಅಕ್ಕ ಬಲ್ಯ ತಪ್ಪ್ ಪಣ ಕಟ್ಟೊಕಿಂಜತ್. ತೀರ್ಮಾನ ಚೆರಿಯ ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯಿಲ್ ಆನದು, ಆಂಡ ಮೇಲೆ ನಾಡ್ ತಕ್ಕನ ಪುನಃ ನ್ಯಾಯ ಕೇಕೊಲಿಂಜತ್. ದೇಶ ನಾಡ್‌ರ ವಿಚಾರತ್‌ಲ್, ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ರಾಜಂಗ್ ಎತ್ತುವಯಿಂಜತ್. ರಾಜ, ರಾಜ್ಯತ್‌ರ ಮುಕ್ರಿಯಡ ಕೂಡ ತಕ್ಕ ಬಾಕ್ ಪರ್‌ಂದಿತ್ ನ್ಯಾಯಕೊಡ್‌ಪಯಿಂತ್. ಪಂಚಾಯಿತಿಲ್ ನಡ್‌ಪ ಈ ನ್ಯಾಯ ವಿಚಾರಣೆ ಪೇರ್ತ ಚಾಯಿಲ್ ಇಡೀ ಭಾರತತ್ ನಡ್‌ಂದಂಡ್ ಇಂಜತ್.

ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಬಂದದು ಈ ಚಾಯುಳ್ಳ ರೀತಿ, ನ್ಯಾಯ, ನಿಂದೇ ಪೋಚಿ, ಕೋರ್ಟ್ ಕಚೇರಿ ಶುರು ಆಚಿ. ಪಳಿಯ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಹಳ್ಳಿ ಗಟ್ಟಲ್, ಒತ್ತೊರ್ಮೆ ಇಂಜತ್. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಕಾರ ಕೂಡಿಯಾಡಿ ಬದ್‌ಕ್ ಕೆಯ್ಯುವಯಿಂಜತ್. ಆಸ್ತಿ ಪಾಸ್ತಿ ಜಗಳಕ್ ಬೋರೆ, ಕೊಲೆ ದರೋಡೆಕ್ ಬೋರೆಂದ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗತ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಓರಮ್ಮ ಪಂಚಾಯಿತಿಲ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಚೇಂಗಿ ಎಲ್ಲಾಕೂ ಒರೇ ಸಮ ತೀರ್ಮಾನ. ಎದೂ ಪಂಚಾಯಿಲ್ ಆನಾಂಡ ಮೇಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಪಂಚಾಯಿತಿಡ ತೀರ್ಮಾನ, ತಪ್ಪ್ ಪಣ, ಶಿಕ್ಷೆನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡೊದ್ ಏರ ಇಂಜಿಲೆ. ಪಂಡ್, ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಬಂದಲ್ಲಿ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ನ್ಯಾಯ ಮೂರ್ತಿ [judicial commissions]ಡ ಅಡಿಲಿಂಜತ್. ಇದೇ ಬಲ್ಯ ಕೋರ್ಟ್ [appellate court] ಇದ್ ಬಯ್ಯ ಬದ್‌ಲಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಸೆಷನ್ಸ್ ಜಡ್ಜರ ಅಡಿಲ್ ಎಟ್ತ್ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೊರ್ ಕಮಿಷನರ್ ಬಾತ್. ಇಯಿಂಗಡ ತೀರ್ಮಾನ ಮೈಸೂರ್‌ಡ ಸೆಷನ್ಸ್ ಜಡ್ಜ್ ಪುನಃ ನೋಟೊಯಿಂಜತ್ [verify]. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1856ಲ್ ಸುಪ್ರೀಂ ಕೋರ್ಟ್ ಶುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಸುಮಾರ್

ವಿಧಿ, ಕೊಡಗಲ್ ಬಳಕೆಕ್ ಬಾತ್. ಇದಾಲೇ 1861ಲ್ ಆಯುಧ ಆಕ್ಟ್ ಕೂಡಿ ಬಾತ್. ಸ್ವೇಂಪ್ ವಿಧಿ 1861, ಭಾರತತರ್ ಪೀನಲ್ ಕೋಡ್ 1862ಲ್ ನೋಂದಣಿ ವಿಧಿ, 1864 ಕೊಡಗು ಕೋರ್ಟ್ ವಿಧಿ, 1868 ಪಯ್ಯೆತ ಬೇಲಿ ದಾಟ್ವ ವಿಧಿ, 1871ಲ್ ಪ್ರಯೋಗಕ್ ಬಾತ್ ಮೂಂದಾಯಿರ ಉರ್ಪಿಯತರ್ ಮೇಲೆ ಪೋಪಕೇಸ್ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕೋರ್ಟ್ ಪೋಪಯಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಪಾರ್ಪತಿಗಾರ್ ಕೋರ್ಟ್, ಸುಬೆದಾರ್ ಕೋರ್ಟ್, ಸಹಾಯಕ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕೋರ್ಟ್, ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಕೋರ್ಟ್, ಸೆಷನ್ಸ್ ಕೋರ್ಟ್, ಜುಡಿಷಲ್ ಕಮಿಷನರ್ಸ್ ಕೋರ್ಟ್, ಇನ್ನನೆ ಇಂಜತ್. 1882ಲ್ ಎಟ್ಸ್ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂರ್ ನ್ಯಾಯ ಮೂರ್ತಿರ ಬದ್ಲ ಕೊಡಗ್ ಕಮಿಷನರ್ಸ್ ಆ ಅಧಿಕಾರ ಕೊಡತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ 1880ಲ್ ಅಂಜಿ ಪಾರ್ಪತಿಗಾರಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಆರ್ ಸುಬೆದಾರ್ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ದಂಡ್ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಒರ್ ದಂಡನೇ ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಒರ್ ಒಂದನೇ ಕಮಿಷನರ್ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗ, ಒರ್ ಕಮಿಷನರ್ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಎನ್ಲಿತ್ ಮಾಡ್ಚಿ. ಕಮಿಷನರ್ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗತನ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ರಾಣಿ ತಾಂಡ 33ನೇ ಕಾಲತರ್ ಆಡಳಿತಲ್ ಆರಂಭ ಮಾಡ್ಚಿ.

ಫೈನ್, ಪೊಯ್, ಜೈಲ್, ಮರಣದಂಡನೆ, ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆ, ಬೋರೆ ಜಾಗಕ್ ಅಯಿಪ, ಇದೆಲ್ಲಾ ತರತರ್ ಶಿಕ್ಷೆ ಅಕ್ಕ ಕೊಡಪಯಿಂಜತ್. 1868 ಕೆತ್ತನೆ ಮರಣ ದಂಡನೆ ಆಯಿತ್ತೇ ಇಲ್ಲೆ. 1866 ಲಂಜಿ 1868 ಕೆತ್ತನೆ ಆರ್ ಜನಳ ದೇಶಾಂತರ ಅಯಿಚತ್. ಸಿವಿಲ್ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸೂ ಏರ್ಚಿ. ನ್ಯಾಯಾಂಗತರ್ ಕಮಿಷನರ್ ಈನೆಲ್ಲ ಸಹಾಯಕ ಕಮಿಷನರ್ ಕೂಡೆ ನಡತೊಯಿಂಜತ್ ಇದ್‌ಂಗೆಲ್ಲಾಂಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಮಂಡಳಿಕಾರಡ ಒತ್ತ ಬೋಂಡುವಿಂಜತ್

ಸಿವಿಲ್	ಕ್ರಿಮಿನಲ್	ರೆವೆನ್ಯೂ
1.ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಜಡ್ಜ್	1.ಸೆಷನ್ಸ್ ಜಡ್ಜ್	1.ಕೊಡಗ್ಡ ಕಮಿಷನರ್
1.ಸಬೋರ್ದಿನೇಟ್ ಜಡ್ಜ್	1.ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮೇಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್	3.ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್
1.ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಕಮಿಷನರ್	1.ಫಸ್ಟ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮೇಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್	5.ಸುಬೆದಾರ್
2.ಮುನ್ಸೀಫ್	2ಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮೇಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್	
	ಮೇಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್	67

ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸಸ್ ಕೂಡ ಬೋರೆ ಚಿಲ್ಲರೆ ವಿಷಯ ಕೂಡಾ ತೀರ್ಮಾನ ಆಪಯಿಂಜತ್. 1951 ಲ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲೂ ಮಡಿಕೇರಿಲೂ 2500ಕ್ಂಜಿ ಏರ ಕೇಸ್ ನೊಂದಾಣೆ ಆಯಿತಿಂಜಾನವುಂಡ್ ಒರ್ ವಿಷೇಷ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಫಸ್ತ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟೇಟ್‌ನ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ, ಸುಮಾರ್ ದಂಡ್ ಕಾಲಕೆತ್ತನೆ 1953ಲ್ ಈ ನ್ಯಾಯ ಮೂರ್ತಿ ರದ್ದಾಚಿ.

1931ಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಪಂಚಾಯಿತ್ ಶುರುಆಚಿ. ತೊರೆನೂರ್, ಶಿರಂಗಾಲ, ಭಾಗಮಂಡಲ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆಲ್ ಪಂಚಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಸುಬೇದಾರಂಗ ಕಾನೂನ್‌ರ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಆಪಿಂಜತ್. 1918ಲ್ ಬೆಂಚ್ ಕೋರ್ಟ್ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ಬಯ್ಯ ಇದ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಯುಂಡ್ ಬಾತ್. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಟಾಂಪ್ ಮಾರಾಟ ಕೋರ್ಟ್ ಶುಲ್ಕ ಎಲ್ಲಾತ್‌ಲೂ ದುಡ್ಡ್ ಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಇದ್‌ಂಡ್ ಖರ್ಚಿಲ್ ಜೈಲ್ ಕಳ್ಳಂಗಡ ತೀರ್ಮಾನ ಎಲ್ಲ ನಡಪಕ್ 1951-52ಲ್ ಇದ್‌ಂಗ್ 1ಲಕ್ಷತ್‌ರ 27 ಆಯಿರ ಉರ್‌ಪಿಯ ಖರ್ಚಿ ಆಚಿ. ಅದ್‌ಲೂ 1.40 ಲಕ್ಷ ಆಪಾಂದ್ ಇಂಜದ್, ಕಮ್ಮಿಲೇ ಆಚಿ.

ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಆಕತ ಒರ್ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಕೇಸ್‌ನ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್, 1952ಲ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಫಸ್ತ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಮೇಜಿಸ್ಟೇಟ್‌ಕ್ ಅಯಿಚತ್. ಇಯಿಂಗ ಚುನಾವಣೆಡ ಸಮಯತ್‌ಲ್ 1952ಲ್ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡ್‌ನಾಂಗ್ 147 ಐ.ಪಿ.ಸಿ. ಪಿಂಇ ಸೆಕ್ಷನ್ 127 ಎಣ್ಣೆನನ್ನಕೆ, ಜನಡ ರೆಪ್ರೆಸೆಂಟೇಷನ್ ಆಕ್ಟರ ಅಡಿಲ್, ಈ ಕೇಸ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್, ಇಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ಲ್ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡ್‌ನಕ ನ್ಯಾಯ ಕಟ್ಟತೆ ಆಕೂಂದ್ ಮಂಗಳೂರ್‌ಕ್ ಅಯಿಚಿತ್, 1953ಲ್ ಆ ಕೇಸ್‌ನ ಸರಕಾರ ಬಯ್ಯ ಕೆಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್. 1948ಲ್‌ಂಜಿ ಕೊಡಗ್‌ಡ ನ್ಯಾಯಾಂಗತ್‌ನ ಮದ್ರಾಸ್‌ಂಜಲೇ ನಡ್‌ತಿಯಂಡಿಜತ್. 1950ಲ್‌ಂಜ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಆಕಂಡೂಂದ್ ಕೇಟಾಂಗ್, ಭಾರತ ಸರಕಾರ ಒತ್ತಂದಾನುಂಡ್, ಮೈಸೂರ್‌ಲ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಕೇಸ್ ಕೂಡಿ ನಡಪನ್ನನೆ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಕಾಯಿತೇ ಹೈಕೋರ್ಟ್ ಬೋಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಕೋ 80,000 ಜನ ಉಳ್ಳ, 50,000 ಬಂತ್ ಪೋಪ ಜನ ಉಳ್ಳ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಯಿರ್‌ತ್, ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ಪೋಪದೆ ಸುಲಭಂದ್ ಆಚಿ. ದರೋಡೆ, ಕೊಲೆ ಕೊಡಗಲ್ ಪೇರ್ತಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲೆಂದೇ ಎಣ್ಣೆಲು. 1861ಲ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಕಾಯಿದೆ ಬಾತೆಂಗೂ ಜನ ವಿಚಾರ ಬುದ್ಧಿವುಳ್ಳವ್ವು ಆನಾನುಂಡ್ ಕೊಲೆ, ದರೋಡೆ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಜೈಲ್‌ಲ್ ಬಡ್‌ಗಿ ಕೆಲಸ, ಕೋಳಿಚಾಕೊದ್ ಎಲ್ಲ ಪಡಿಪ್‌ಚಿಡುವ ಇಂಜತ್. ಪಾಟ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವಯಿಂಜತ್.

ಇರ್ವತ್ತ ನಾಲನೇ ಅಂಕ
ಕೃಷಿ ಪಿಂಞ ಸಹಕಾರ

1800 ಆಂಡ ಸಮಯತ್ ಕೊಡಗಲ್ ಬೋಂಡ್ಯಾಂಗ್ಂಜಿ ಏರ ಅಕ್ಕಿ ಬೊಳೆವಯಿಂಜತ್ ಬೂಮಿರ ಫಲವತ್ತತೆ, ಪಿಂಞ ಜನಡ ದುಡಿಮೆನುಂಡ್ ಇದ್ ಸಾಧ್ಯ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕತ್‌ರ ಮುಖ್ಯ ರಫ್ತಾಡ್ ಸಮಾನ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಪಿಂಞ ಮರ. ಲೆಕ್ಕ ಏರ ಇಲ್ಲೇಂಗೂ ಜನ ಏರ ಬೊಳ್‌ತೊಯಿಂಜಾಲೆ. ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ಉಳ್ಳಾತ್‌ಲ್ ಸಮಾಧಾನ ಇಂಜತ್. 1874-76ಲ್ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷತ್‌ರ ನೆಲ್ಲ್ ರಫ್ತಲ್ ದಾಸ್ತಾನ್ ಆಚಿ. ರಾಗಿ, ತೆಂಗೆ, ಕೊಡಿಯಾಲೆ, ಉಪ್ಪ್, ಸಕ್ಕರೆ-ಇದೆಲ್ಲ ಆಮದ್ ಆಪಿಂಜತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ಸಾಮಾನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸಾಮಾನ್ ಎಡ್‌ತವದ್ ಇಂಜತ್. ಶುಂಠಿ, ರಾಗಿ, ಪೊಗೆ ತೊಪ್ಪ್ [ಪೇತೊಪ್ಪ್] ಇದೆಲ್ಲಾ ನಂಜರಾಯ ಪಟ್ಟತ್‌ಲ್ ಏರ ಬೊಳೆವಯಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್‌ಡ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕುಮಾರಿ ಭೂಮಿ ಕಾಂಬ. ಆಚೆಂಗಿ ಇದಂಗೆಲ್ಲ ನಿಗದಿಡ, ರೆಕಾರ್ಡ್ ಕಾಂಬಾಲೆ. ವೀರರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್‌ಲಿಂಜನ್ನಕೆ ಸಾಮಾನ್‌ಕ್ ಸಾಮಾನತ್‌ರ ವ್ಯವಹಾರ ಪೇರ್ತ ಕಾಲ ನಡ್‌ಂದತ್.

ಲಿಂಗರಾಜಂಡ ಕಾಲತ್ ಏಲಕ್ಕಿರ ಬರು ಒರ್ ಕಾಲಕ್ 1,00,800 ಉರ್‌ಪಿಯ, ಇಂಜತ್‌ಂದ್ ಶ್ರೀಕಾರ್ನರ್ ಎಳ್‌ದಿತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರ, ಎಲ್ಲಾ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಬೊಳೆನ ಸರಕಾರಕ್ ಮಣಕ್ 20 ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ರನ್ನನೆ ಮಾರೊಂಡೂಂದ್ ಕಾನೂನ್ ಎಡ್ತ ಬಾತ್. ಮಲಬಾರ್‌ಲ್ ಅಕ್ಕ ಮಣಕ್ ರೂ.50/ ಇಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ 250 ಉರ್‌ಪಿಯ ಆಚಿ. ಸರಕಾರ ಮಾಲಂಬಿ ಬೆಟ್ಟತ್‌ಲ್ 95,700 ಎಕ್ರೆನ ಗಿರ್‌ವಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಈ ಮಲೆ ಜಾಗತ್‌ಲೆಲ್ಲಾ ಕಾಪಿ ಬೊಳ್‌ತುವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಏಲಕ್ಕಿ ಮಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಗಿರ್‌ವಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. 1896ಲ್ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೊಳೆವ ಜಾಗ 47,904 ಎಕ್ರೆ ಇಂಜತ್. 1920 ಆಕಣೆ ಜನಕ್ ಈ ಬೊಳೆಡ ಮೇಲೆ ಆಸೆ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಕೊಡಗ್‌ಡ ಪಣ ಸಂಪತ್ ಪೇರ್ತ ಮಟ್ಟಿಗೆ ರಾಜಂಗಡ ಸ್ವಂತ ಪಣ. ಆನ ಪನ್ಯಾ ಎಣ್ಣುವ. ಇಲ್ಲಿ ನೆಲ್ಲ್, ಕೈಬ್ ಮಂಜ, ಇಂತದ್ ಬೊಳ್‌ತುವಯಿಂಜತ್. ಈ ಪನ್ಯ ಜಾಗತ್‌ಲ್ ಓರಮ್ಮ ರೈತಂಗಡ ಕೂಡೆ ರಾಜ ನಡ್‌ತಿತ್, ಬರುನ ದಂಡಾಳೂ ಪಾಲ್ ಇಟ್ಟವಯಿಂಜತ್ 1870-80ಡ ನಡುಲ್ ಸರಕಾರಕ್‌ರ ಆದಾಯ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ 1,53,000 ಉರ್‌ಪಿಯ ಪ್ರತಿ ಕಾಲ ಬಪ್ಪಿಂಜತ್. ಇದತ್ ಸುಮಾರ್ ಬೇಲ್‌ಂಜಿ ಕಾಪಿಂಜಿ ಏಲಕ್ಕಿಂಜಿ ಇನ್ನನೆ ಬಪ್ಪಿಂಜತ್. 1887ಲ್ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾಯಿದೆ ಕೃಷಿ ಕಂಗಕ್ ಸಾಲ ಇಂತ ಸೌಲಭ್ಯ ಬಪ್ಪಕ್ ಸುರು ಆಚಿ. ಬದಲಾವಣೆಯೂ

ದುಂಬ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. ತಪ್ಪಲ್ ಪ್ರದೇಶತ್‌ಲ್ ಮಣ್ಣ್ ಕೆತ್ತೆ ಆಯಂಡ್ ಫಲವತ್ತಾಯಿತುಂಡ್. ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪಡ್‌ಭೂಮಿ ಏರ. ಇಲ್ಲಿ ಜಾಗ *dry crop* ಕ್ ಲಾಯಕಾಯಿತುಂಡ್. ಕ್‌ಗ್‌ಟ್‌ನಾಡ್‌ಲ್ ಮಣ್ಣ್ ಕರಿಮಣ್ಣ್, ಮಣ ಕೊಡ್‌ನದ್. ಶ್ರೀ ಮಾನ್ಸ್ ಎಣ್ಣುವವ್ವು 1875 ಲ್ 168 ನೀಲಗಿರಿ ಮರ ಬೊಳ್‌ತುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಪೋರ್ಟ್ ಲೇಂಡ್ ರಬ್ಬರ್ ಕಂಪೆನಿ ಶುರು ಆಚಿ. 1914ಲ್ 1300 ಎಕ್ರೆಲ್ ಪೇರಾ ರಬ್ಬರ್ ಗಿಡ ನಟ್ಟತ್. ಕಾಫಿಡ ಕೂಡ ಏಲಕ್ಕಿ ನಡ್‌ಪದೂ ಶುರು ಆಚಿ.

ಭೂಮಿ ಕಾಣಿರ ಕಾಗದ ಪತ್ರ, ಶ್ರೀ. ಗಸ್‌ಟಾವ್ ಹಾಲ್ಲ್‌ರ್ ಎಣ್ಣುವ್ವು ನೋಟ್ಯವ ಇಂಜತ್. ಅವ್ವು ಜರ್ಮನಿಕಾರ. 1944ಲ್ ಸ್ವಿಡ್ಜರ್‌ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲ್ ಚತ್ತ್ ಪೋಚಿ. ಇವ್ವು ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ತರಾವರಿ ಸೇವೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕೃಷಿಲ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಇವ್ವು ಮಾಡ್‌ಚಿ. 1913ಲ್ ನೆಲಗಡಲೆನ 3000 ಎಕ್ರೆ ಹದ ಮಣ್ಣುಳ್ಳಲ್ಲಿ ಬೊಳ್‌ತ್‌ಚಿ. ಸಂಪಾಜೆಡ ರಬ್ಬರ್ ತೋಟತ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಹುದಿಕೇರಿಲ್ ಟೀ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕೂಡಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. 1907ಲ್ ಕೃಷಿ ಸಂಘತ್‌ನ ರಾಜ್ಯತ್‌ಲ್ ಆರಂಭ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ತರಕಾರಿ ಬೊಳೆ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಚಾಯಿತೆ ಬೊಳಿವ. ಇಲ್ಲಿಯೆತ್‌ರ ನಾಡ್ ತರಕಾರಿಕ್ ಪೇರ್ತ ಬೋಡಿಕೆ ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ಮಣ್ಣ್‌ರ ಫಲವತ್ತತೆನುಂಡ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ತರಕಾರಿ ಕೇಬೇಜ್, ಕಾಲಿಫ್ಲಾರ್, ಬೀಟ್‌ರೂಟ್, ಕೇರಟ್ಸ್ ಎಲ್ಲಾ ಕೊಡಗ್‌ರ ಏರ ಚೋದ್. ಕೊಡಗ್‌ರ ಚೋರೆಂಗಿ, ಪುಳಿ, ಪರ್‌ಂಗಿ ಚೆಕ್ಕೆ, ಬಾಳೆ, ತೇನ್, ಏಲಕ್ಕಿ, ನಲ್ಲ ಮಳು ಎಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಪೋನದ್. ತರಾವರಿ ಚೋದಾನ ಪುಳಿ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ವಿಶೇಷ. 1900 ಕ್‌ಂಜಿ ಮುಪ್ಪಡೆ ಮಳೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 145" ಲ್‌ಂಜಿ 150"ಕೆತ್ತನೆ ಪೊಯ್ವು ಇಂಜತ್. 1900 ಚೆನ್ನ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಕಾಲ ಪೋನನ್ನನೆ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ನಲ್ಲ ಮರ ಕೆತ್ತನಾನುಂಡ್ ಮಳೆ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ನೆರೆ ಹಾವಳಿ ಅಕ್ಕ ಇಕ್ಕ ಆಯಂಡ್, ಕಷ್ಟ ನಷ್ಟ ಆಪಯಿಂಜತ್ 1924ಲ್ ಮಳೆಪೇರ್ತ ಜಾಸ್ತಿ ಆಯಿಕ್ ಭೂ ಕುಸಿತ ನೆರೆ, ಆಯಿತ್ ಏರ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿ ನಷ್ಟ ಆಚಿ. ಸರಕಾರತ್‌ರ ಸಹಾಯಕ್‌ಟ್‌ಚಿ. 1909 ಲ್ ಹಾರಂಗಿ ಅಣೆಕಟ್ಟ್‌ರ ನಕಾಶೆ ತಯಾರಾಯಿತ್. 4.8 ಲಕ್ಷಕ್ ಆಕೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಚಿತ್ರೇಂಗಿ ಗ್‌ಡತ್‌ನ ಮನಾರ ಎಡ್‌ಪಕ್ ಆರಂಭ ಆಯಿತ್ ಏರ ಕೂವ ಚಾಯಿ ಕೂಟುವ, ತೋಡ್‌ನ ಚಾಯಿ ಮಾಡೊ ಇಂತ ಸುಧಾರಣೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ವಯಿಂಜತ್. ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟೊಯಿಂತ್. ಪಯ್ಯು ಚಾಕುವ, ರೋಡ್ ಚಾಯಿಕೂಟೊ ಇದೆಲ್ಲಾ ಸರಕಾರ ಮಾಡ್‌ಚಿಟ್ಟತ್ ಬೊಳೆ ನೆಲ್ಲ್ 1,22,687 ಎಕ್ರೆ, ಟೀ-1222 ಎಕ್ರೆ, ಕಾಫಿ 88,587, ಎಕ್ರೆ, ರಬ್ಬರ್ 3,182 ಎಕ್ರೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ-76,597 ಎಕ್ರೆ, ಬಾಳೆ 1072 ಎಕ್ರೆ, ಪುಳಿ 13,654 ಎಕ್ರೆ, ಅಡಿಕೆ 409 ಎಕ್ರೆ, ನಲ್ಲ ಮಳು 1042 ಎಕ್ರೆ, ಇನ್ನನೆ ಕಾಫಿ

ಫಸಲ್ ಬಪ್ಪದ್ 1946 ಆಕಣೆ 40,938 ಎಕ್ರೆ ಆಚಿ. ಏಲಕ್ಕಿ 12,269 ಎಕ್ರೆ ಆಚಿ. ದಂಡನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧ ಆನದು ಬೊಳೆಕ್ ನಲ್ಲ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟೊಕೂಡ್‌ಚಿ. ಕೋಳಿ ಚಾಕೊ ಪಂದಿ ಚಾಕೊಕ್, ಇದಂಗಲ್ಲಾ ಒತ್ತ ಬುದ್ಧತ್. ಜಾಸ್ತಿ ಆಹಾರ ಬೊಳ್‌ತೊಂಡು ಎಣ್ಣುವದ್ ರಸಗೊಬ್ಬರತ್‌ರ ಬಳಕೆ ಆರಂಭ ಆಚಿ. ಅನ್ನನೇ ರೈತಾಪಿ ಜನ ಆಂಡ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆವಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಬೊಳೆ ಬೊಳ್‌ತುವ ಪೈಮೋಟಿಲ್ 1950 ಇಸ್ವಿ ಸುಮಾರ್‌ಲ್ ಜಂಗಮ ಸಂಗಯ್ಯ ಎಣ್ಣುವ ಶನಿವಾರಸಂತೆಕಾರ, 12,150 ಪೌಂಡ್ ನೆಲ್ಲ ಒರ್ ಎಕ್ರೆಲ್ ಬೊಳ್‌ತಿತ್ ಭಾರತತ್‌ಲೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡ್‌ಂದಂಡತ್. ಅಮ್ಮ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರ, ಮೂಳೆ ಗೊಬ್ಬರ, ಮೀನ್ ಗೊಬ್ಬರ ತೊಪ್ಪಾನ ಬಳಕೆ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. 1952ಲ್ ಕಾರ್ಮಿಕಡ ಏಳಿಗಡ ಕಾರ್ಯಮಂಡಳಿ ಶುರು ಆಚಿ. ರೈತಂಗಡ ಬೊಳ್‌ಚೆಕಾಯಿತ್ ಇದ್ ನೈಚತ್.

ಮಲ್ಲೆ ಮಲ್ಲೆ ಮಳೆ ಕಮ್ಮಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಒಮ್ಮ ಏರ ಮಳೆ, ಒಮ್ಮ ಕಮ್ಮಿಂದ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಬೊಳೆಕ್ ಅಕ್ಕ ಅಕ್ಕ ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಂಡಿಪ್ಪ ಯಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಆಪಕ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ ಏರ ಚಾವ. ಜನ ಕಾಯಿಲೆ ಬೂವಯಿಂತ್. ಏರ ಮಳೆ, ಪೊಳೆ ಏರ್‌ವಕ ಬೇಲ್, ತೋಟ ಪಣಿ ನಿಪ್ಪಾಚಿಡುವಕಾಪಯಿಂಜತ್. ಮಳೆನುಂಡ್ ಓರಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಸಾಗರತ್‌ರ ಅಣೆಕಟ್ಟ್ ಏರ ದುಂಬಿತ್ ಅಪಾಯ ಕಂಡತ್. ಜುಲೈ 1953ಲ್ ಮೆಟ್ಟೂರ್ ಅಣೆಕಟ್ಟ್ ಪತ್ತೆ ದುಂಬಿತಿಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ನೆರೆಲ್ ಜನಡ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಮೂಂದ್ ಲಕ್ಷ ಸರಕಾರ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಅದೇ ಸಮಯತ್ ರಕಾವಿ ಸಾಲ ಸರಕಾರ ಮಂಜೂರ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮಳೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ನಲ್ಲದೂ ಕೆಟ್ಟದೂ ದಂಡೂ ಆಪಯಿಂಜತ್. ಏರ ಮಳೆ ಬಂತ್ ಒಕ್ಕೊ ಪೊಳೆಕೆರೆನೋ ನಲ್ಲ ಮಣ್ಣು ಕೂಟಿತ್ ಒಕ್ಕಿ ಪೊಪಯಿಂಜತ್. 1949ಡ ನೀರಾವರಿ ರುಜುವಾತ್ ಪ್ರಕಾರ, ಸರ್ವೆ ಮಾಡ್‌ನ ಎಕ್ರೆ -10,20,000 ಎಕ್ರೆ, ನೀರ್‌ಪೊಜ್ಜದ್ -6,000 ಎಕ್ರೆ, ಪ್ಲಾನಲುಳ್ಳ ಎಕ್ರೆ -10,12,000 ಎಕ್ರೆ, ನಟ್ಟ ಎಕ್ರೆ -1,63,000 ಎಕ್ರೆ, ಬೊಳ್ಳೊಕಯ್ಯತ ಜಾಗ -2,80,000 ಎಕ್ರೆ, ಅರಣ್ಯ ಜಾಗ -3,31,000 ಎಕ್ರೆ, ಬಾಕಿ 42,000 ಎಕ್ರೆ. ಸರಕಾರತ್‌ರ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಲ್

1 ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಆಫೀಸರ್

1 ಕೆಮಿಕಲ್ ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್

1 ಪುಳಿರ ರಿಸರ್ಚ್ ಆಫೀಸರ್

1 ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್ ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಆಫೀಸರ್

2 ಫುಡ್ ಪ್ರೊಡಕ್ಷನ್ ಆಫೀಸರ್

1 ಫಾರ್ಮ್ ಸುಪರಿಟೆಂಡೆಂಟ್

5 ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಡೆಮೊನ್ಸ್ಟ್ರೇಟರ್

ಇನ್ನನೆ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್.

1. ಬೊಟೇನಿಕಲ್ ಎಸಿಸ್ಟೆಂಟ್

1. ಮೀನ್‌ರ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್

1. ತೇನ್‌ಪುಳು ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್

6. ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್

25. ಫೀಲ್ಡ್ ಮೆನ್

1953ಲ್ ಜಪಾನ್‌ರ ತರತರ ನೆಲ್ಲ ಬೊಳತುವಾನ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಲ್ಯೇತ್ರ ಫಲವತ್ತ್ ಭೂಮಿಕ್ ಅದ್ ಜಾಯಿತೆ ಒತ್ತ್ ಬೂವಕಾಚಿ. ನಂಗಡ ಬೊಳೆ ಬೊಳತೊ ರೀತಿ ಸುಮಾರ್ಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ಅನ್ನನೇ ಇಂಜತ್. ಪುಳಕ್ ಅಕ್ಕಣೆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗ್‌ಲೂ ಕಾಯಿಲೆ ಬಪ್ಪಕಾಚಿ. ಸರಕಾರ ಆನ ತಡ್‌ಪಕ್ ಪೇರ್ತತರತ್ತ್ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಇಂಇ ಪೇರ್ತ ಜಾಗ ಫಲವತ್ತ್ ಉಂಡೇಂಗ್ಲೂ ಏದೇದೋ ಮೂಲೆಲಾಯಂಡ್ ಬೊಳೆ, ಏದೂ ಬೊಳತೊಕ್ ಕಯಿಂಜಂಡಿಲ್ಲೆ.

1904ಲ್ ಆರ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಆರಂಭ ಆಚಿ. ಪಂಡ್ ಒತ್ತೊರ್ಮೆಲೇ ಎಲ್ಲಾ ಪಣಿ ನಡ್‌ಪಯಿಂಜಾನಗುಂಡ್ ಸಂಘಕ್‌ರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಂಜಿಲೆ. ಅಲ್ಲತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಬಕ್ಕಣೆ ಸಾಲ ಸೋಲ ಇಂಜಿತಿಲ್ಲೆ. ಇಕ್ಕ ಒಕ್ಕಚೆ ಪಣಿ ಮಾಡೊಕ್ ಒಬ್ಬಂಗಾಯ್ತ್ ಎಲ್ಲಾರೂ, ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕಾಯಿತ್ ಒಬ್ಬ ಎಣ್ಣುವದ್‌ನ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಪಡಿಪ್‌ಚಿಟ್ಟುಂಡುಂಡ್. ಜೀವನ ಏರ ಕಷ್ಟ ಮಯವೂ ಆಯುಂಡುಂಡ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಬಿತ್ತ್ ಬೇಂಕ್ ಇದೆಲ್ಲಾ ಶುರು ಆಚಿ. 1904ಲ್ 6 ಇಂಜದ್, 1915 ಲ್ 33, 1925 ಲ್-125, 1940 ಲ್-322, 1951 ಲ್-371 ಇನ್ನನೆ ಏರಿತ್ ಬಿತ್ತನೆ ಕೊಡ್‌ಪ ಬೇಂಕ್ ಕೂಡಿ ದಿನೇ ದಿನೇ ಏರ್‌ಚಿ. ಸಹಕಾರ ಸಂಘತರ ಬೇಂಕ್ ಬೊಳಚೆ ಕೂಡಿ ಇನ್ನನೇ ಏರಿಯಂಡೇ ಇಂಜತ್.

	1922	1930	1940	1951
ಬಡ್ಡಿದರ	8%	7.13%	6%	6%
ಸದಸ್ಯಂಗ	64	304	521	1,090
ಡಿಪಾಜಿಟ್ಸ್				
ಬೆಚ್ಚದ್	9,500/-	2,16,472/-	4,43,761/-	19,93,785/-
ಕೆಲಸ ಮಾಡೊಕುಳ್ಳ ಪಣ	14,000/-	2,64,398/-	5,67,381/-	13,71,404/-
ಲಾಭ	39/-	6,959/-	8,523/-	11,215/-
ಸಾಲ ಕೊಡ್‌ತದ್	10,500/-	2,29,464/-	4,64,560/-	7,98,624/-
ಶೇರ್ ಕೇಪಿಟಲ್	4,440/-	23,160/-	50,090/-	2,00,324/-

ಇನ್ನನೆ 1952ಕಾಕಣೆ 195 A ಕ್ಲಾಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, 132 B ಕ್ಲಾಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಬಾತ್. 234 ಸ್ವಂತ ಕಟ್ಟಡತ್‌ಲ್ ನಡ್‌ಪಕ್ ಶುರುಆಚಿ. ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟತ್‌ಲ್ ಎಲ್ಲಾಂಡೋ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಇಂಜತ್. ಮಹಿಳಾ ಸಮಾಜ, ಮಕ್ಕಡ ಸ್ಕೂಲ್, ಕಾಲೇಜ್, ತೇನ್ ಸೊಸೈಟಿ, ಬೊಳತ್‌ವಯಿಂಗಡ ಸಂಘ, ಮಾರುವಯಿಂಡ ಸಂಘ, ತೋಕ್

ಕತ್ತಿ ಸ್ಪೋರ್, ಕಬ್ಬಿಣ ಸಾಮಾನ್ ಇನ್ನನೆ, ತರಾವರಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆ ಶುರು ಆಚಿ. ಇನ್ನನೆ ಬೇಸಾಯ, ಬೇಸಾಯೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೂಡಿ ಏರ ಬೊಳಿಕ್ ಬಾತ್ . ಹರಿಜನಳ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡೊ ಸಂಘ ಲಂತಾನ ನಾಶಮಾಡೋಕ್ ಕೂಡ ಸಂಘ ಆಚಿ. ತೇನ್ ಸೊಸೈಟಿಲ್ ನಲ್ಲ ಉತ್ತಮ ತರತ್ತರ ತೇನ್ ಕಮ್ಮಿ ಬೆಲೆಕ್ ಕೆಟ್ಟವನ್ನೆಕೆ ಆಚಿ. 1950ಲ್ ಕೊಡಗ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ 50 ಕಾಲತ್‌ರ ನಮ್ಮೆ ಕಯಿಚತ್. 1953 ಲ್ (ಡೆಪ್ಯೂಟಿ) ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್, 13 ಕಾಪರೇಟಿವ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್, 15 ಸುಪರ್‌ವೈಸರ್ಸ್ ಇಂಜತ್. ಮಡ್ರಾಸ್‌ರ ಒರ್ ಪತ್ರಿಕೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘತ್‌ರ ಬೊಳ್‌ಚೆರ ವಿಚಾರ. ಪೇರ್ತ ನಲ್ಲ ತಕ್ಕ ಎಳ್‌ದಿತಿಂಜತ್.

ಇರ್‌ವತ್ತಂಜನೇ ಅಂಕ

ವೈದ್ಯಕೀಯ ಪಿಂಞ ಜನಡ ಆರೋಗ್ಯ

ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪೇರ್ತ ಪ್ಲೋರಾ ಪಿಂಞ ಘೌನ ಸಿರಿಉಂಡ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಎಂಗಡ ತಾತ ಮುತ್ತಾತಂಗ ಮದ್ದಾರ ತೊಪ್ಪತೋಲ್‌ನ ಏರ ಬಳಸುವಯಿಂಜತ್. ಇಕ್ಕ ಕೂಡಿ ದುಂಬ ಜನ ಈ ಮದ್ದುಳ್ಳ ಗಿಡ, ಬೇರ್‌ನ ಕಾಯಿಲ ಕಸಾಲೆಕ್ ಬಳಸುವ. 1863ನೇ ರಾಜ್ಯ ಭಾರತ ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕಾರ, ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಕ್ಕ ಒರೇ ಒರ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ ಇಂಜತ್‌ಲೊ, ಅದ್ ಸೇಪರ್ಸ್ ರೋಡ್ ಎಣ್ಣಕ ಇಕ್ಕತ "ಹಿಲ್ ರೋಡ್", ಮಾರ್‌ಕೆಟ್‌ಕ್ ಪೋಪ ರೋಡ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿ 106 ರೋಗಿಯಳ ನೋಟುವಯಿಂಜತ್. ಬಯ್ಯ ಇಕ್ಕ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿಕೆ ಮೈಸೂರ್ ರಸ್ತೆಲ್ ಅದ್‌ನ ಎಡ್‌ತ ಬಂದಿತ್. ಅಕ್ಕ ಜನ ಪಣಕೂಡ್‌ತಿತ್ ಆ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನಡ್‌ಪಯಿಂತ್. ಮಡ್ರಾಸ್‌ಂಜ ಆಂಗ್ಲೊರ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಬಪ್ಪಿಂಜತ್. ಒರ್‌ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಕಮಿಟಿ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬಂದಿತ್. ಸರ್ಕಾರ ಕೂಡ ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆಕ್ ಗ್ರಾಂಟ್ ಕೊಡ್‌ಪಕಾಚಿ. 1865ಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆಲ್ಲೆ ಖರ್ಚ್ ರೂ. 2,065. ಆ ಕಾಲತ್‌ಲ್ ಅದ್‌ಂಗ್ ನಲ್ಲ ಕಟ್ಟಡ ಕೂಡಿ ಇಂಜಿಲೆ. ಚೆನ್ನಂಗೇ ಕಾಯಿಲಕಾರಕ್ ಆರೈಕೆ ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂಜತ್. 1870ಲ್ ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆಲ್ ಒರ್ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಜೈಲ್‌ಲ್ ಇಂಜ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕೂಟ್‌ಕ್ ಒರ್ ಮಿಲ್ಟಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬಾತ್. ಡಾ|| ಜೆ.ಪಿ. ನಾಷ್ ಎಣ್ಣಾವ್ವು ಇಲ್ಲೇತರ ಆದ್ಯತ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ, ಒರ್ ವೈದ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್ ಮಡಿಕೇರಿರ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನೋಟ್ಯಂಡ್, ಜೈಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ನೋಟ್ಯೋವಿಂಜತ್. ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಒರ್ ಸರ್ಜನ್ ಇಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಂಜ ಮಿಲ್ಟಿ ಕಾರಳ ಮೈಸೂರ್ ವೃತ್ತತ್‌ರ ಸರ್ಜನ್ ನೋಟ್ಯೋವಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಗಳ ಸಿವಿಲ್ ಸರ್ಜನ್ ಸಹ ನೋಟ್ಯೋವಿಂತ್. ಇನ್ನನೇ 1881 ಕತ್ತನೆ ನಡ್‌ಂದ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬಯ್ಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಚಾರ ಬೆಚ್ಚತಿಂತ್. ಮಿಲ್ಟಿಕಾರಡ ಅವಶ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಸೇನೆ ಪೋಪದು ಈ ಆಸ್ಪತ್ರೆ

ಬೋಂಡಾಂದಾಚಿ. ಅಕ್ಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಎಣ್ಣೊಕ ಅಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣೆ ನೋಟೊಯಿಂಜತ್. 1880 ಲ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆ ಆಸ್ಪತ್ರೆಕ್ 25 ಬೆಡ್ಡ್(ಕಡ್ಕೆ) ಬಾತ್. ಅಕ್ಕ 25 ಕಾಯಿಲೆಕಾರಳ ಒಳರೋಗಿ ಆಯಿತ್ ಎಡ್‌ತವಿಂಜತ್. 1881ಲ್ ಸುಮಾರ್ 9095 ಕಾಯಿಲೆಕಾರಳ ಪೊರರೋಗಿಯಳಾಯಿತ್ ನೋಟ್‌ಚಿ. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಸರ್ಜರಿಕ್ ಒರ್ ರೂಮ್ ಕಟ್ಟ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಡಾಕ್ಟರ್‌ಕ್ ಒರ್ ಇಪ್ಪಕುಳ್ಳ ಮನೆ ಕೂಡಿ ಕಟ್ಟ್‌ಚಿ. 1870-71ಲ್ ಚೆನ್ನ ಕಟ್ಟಡ ಎದ್ದತ್. 1881ಲ್ ಮಿಷನ್ ಹೌಸ್‌ನ ರೂ4000ಕ್ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್ ಅನ್ನನೆ ಆಯಿತ್ ಚೆನ್ನ ನಲ್ಲ ಜಾಗ, ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಆಫಿಸ್‌ಕೂ ಆಚಿ. ವಿರಾಜಪೇಟೆರ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ, ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಎಲ್ಲ ಪಾಳಾಯಿತಿಂಜದ್, ಜನಡ ಸಹಾಯತ್‌ಲ್ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ ಕಟ್ಟಡ ಎದ್ದತ್. ಒಳರೋಗಿಯಳ 1873 ಂಜ ಕೂಟ್ಕಂಡ್‌ತ್. ರೋಗಿಯಡಾಲ್ ನೂರಾಂಗ್ 20, 30 ಜನ ಚತ್ತ್ ಪೋಪಯಿಂತ್. 1876-79ಲ್ ಬರಗಾಲ ಬಪ್ಪಕ 1507 ಜನ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿಂಜ ಸಹಾಯ ಕೇಟಂಡತ್. ಅಕ್ಕ ಆಸ್ಪತ್ರೆರ ಕೊರವ್ ಗೊತ್ತಾಪಿಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ 1886ಲ್ 5,100 ಜನಳ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿಕಾರ ನೋಟಿಯಂಡ್‌ತ್. 1883ಲ್‌ಂಜೇ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಮದ್ರಾಸ್‌ಂಜ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಹಾಯ, ಡಾಕ್ಟರ್‌ನ ಕೇಟವಕ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಚಿ. ಬೊಳೆಕಾರ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ ದುಡ್ಡ್ ತಂದಕ್ಕೋ ಪೋರತೆ ಆಪಯಿಂತ್. ಮದ್ರಾಸ್‌ಂಜ ಸಹಾಯ ಕೇಟವಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜೇ ಮದ್ದ್ ಎಡ್‌ತಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್.

1904ಲ್ ಭಾರತದ ಸರ್ಕಾರತ್‌ಂಜಿ 1.75 ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕೆಲಸಕ್ ಕೇಟಂಡತ್. 67000/- ಉರ್‌ಪಿಯತ್‌ಲ್ 1907ಲ್ ಪುದಿಯ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ ಬಾತ್. ಒರ್ 70 ಕಟ್ಟ್, ಕಡ್ಕೆ, ಕೂಡಿ ಬಾತ್. ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ 63,500 ಉರ್‌ಪಿಯಕ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟ್‌ಚಿಟ್ಟತ್. ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ 1908ಲ್ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ರೂಲ್‌ಕ್ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಪಿಂಞ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಚೆರಿಯ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಊರ್‌ರ ಜನಳುಂಡೆ ನಡ್‌ಪಯಿಂತ್. ಸೋಮಾರ್‌ಪೇಟೆ, ಕುಶಾಲನಗರ ಒಂಟಿ ಅಂಗಡಿಲ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಆಂಡೂಂದ್ 1885ಲೇ ಕೇಪಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

1888ಲ್ ನಾಪೋಕ್ಲಲ್ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. ಗೋಣಿ‌ಕೊಪ್ಪತ್ ಒರ್ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿ ತೊರ್‌ಂದತ್. 1912ಲ್ ಗೋಣಿ‌ಕೊಪ್ಪತ್ ಈನ ಬಲ್ಯದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಕಟ್ಟ್ ಕಡ್ಕೆ ಇಟ್ಟತ್. ಸೋಮಾರ್‌ಪೇಟೆಲ್ 1892ಲ್ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಕಟ್ಟಿತ್ ಪದ್ದಾಲ್ ಕಟ್ಟ್ ಇಟ್ಟತ್. ಸುಂಟಿ‌ಕೊಪ್ಪತ್ 1893ಲ್ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿ ಬಂದದು ಮಡಿಕೇರಿರ ತುಂಕ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಕುಶಾಲನಗರತ್ 1893ಲ್ ತೊರ್‌ಂದ ಡಿಸ್ಪೆನ್ಸರಿನ ಸಿದ್ಧಾಪುರಕ್ ಎಡ್‌ತಬಾತ್. ಶ್ರೀಮಂಗಲ, ಭಾಗಮಂಡಲತ್‌ಲೆಲ್ಲಾ 1912-1913ಲ್ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಬಾತ್. 1930ಲ್ ಮೂರ್ನಾಡ್‌ಲ್ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಬಾತ್. 1931ಲ್

ಶನಿವಾರಸಂತೆಲ್, 1939ಲ್ ಬಾಳೆಲೆ, 1949ಲ್ ತಿತಿಮತಿಲೂ ಬಾತ್. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಜನಡ ಸಹಕಾರತ್ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಎದ್ದತ್.

1940ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಎಕ್ಸ್‌ರೇ ಪ್ಲಾಂಟ್ ಇಟ್ಟತ್. 1950ಲ್ ಇದ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಕೂ ಬಾತ್. ಭಾಗಮಂಡಲ, ಹೆಬ್ಬಾಲೆ, ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆಲ್ ಆಯುರ್ವೇದ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಬಾತ್. 1953ಲ್ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಮಿಷನ್ ಶುರುಮಾಡ್‌ನ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಪೊನ್ನಪೇಟೆಲ್ ಬರಿ ಜನಡ ಸಹಾಯತ್ ನಡಂದತ್. ಕನ್ನಾಲಿಡೇಟೆಡ್ ಕಾಫಿ ತೋಟಕ್ ಕೂವರ್ಕೊಲ್ಲಿ, ಪಾಲಿಬೆಟ್ಟ, ಸೋಮಾರ್‌ಪೇಟೆಲೆಲ್ಲ ತೋಟತ್ತೇ ಡಿಸ್‌ಪೆನ್ಸರಿ ಶುರು ಆಚಿ. ಸ್ಕೂಲ್ ಮಕ್ಕಡ ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಚೆಕ್ ಅಪ್ ಆಪ ಇಂಜತ್. ಮದ್ರಾಸ್‌ರ ಸರ್ಜನ್ ಜನರಲ್ ವಾರಮ್ಮ ಚಕ್ ಅಪ್ ಮಾಡ್‌ವಯಿಂಜತ್. 1945 ಆಕಣೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಭಾರತ ದೇಶತಾರ ಡಾಕ್ಟರ್ ಅಳೇ ಬಪ್ಪಕಾಚಿ. ಕಾಯಿಲೆ ಬಕ್ಕತನ್ನೆ ತಡ್‌ಪಕ್ ವೇಕ್ಸಿನೇಷನ್ 1865ಲ್‌ಂಜೇ ಶುರು ಆಯಿತ್. ಬಯ್ಯ ಪ್ರತಿ ಒಬ್ಬ ವೇಕ್ಸಿನೇಷನ್ ಎಡ್‌ಕೊಂಡೂಂದ್ ಕಾನೂನ್ ಬಂದ್‌ರತ್. ಪ್ಲೇಗ್ ಎನ್ನಂಗ್ ಬಪ್ಪಂದ್ ಕಂಡ್ ಪುಡ್‌ಚಿ ಅದ್‌ನ ಇಲ್ಲತೆ ಮಾಡ್ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಇಚ್ಚಾ ಬಕ್ಕತನ್ನೆಕೆ ತಡ್‌ಪ ವೇಕ್ಸಿನೇಷನ್ ಕೂಡ ಆರಂಭ ಆಚಿ. ಮಲೇರಿಯ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಏರಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಬಂದವ್ವ ಬದ್‌ಕುವುದೇ ಕಷ್ಟ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಮಲೇರಿಯ ಮದ್ದಾ ಕ್ವಿನಿನ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಅಂಜಿ ಗ್ರಾಂ ಪೇಕೇಟ್ ಪೋಸ್ಟ್ ಆಫೀಸ್‌ಲೂ, ಕೊಡ್‌ಪಯಿಂತ್ (1896ಲ್‌ಂಜಿ 1938 ಕತ್ತನೆ). ಈ ಕಾಯಿಲೆ ಸಾಧಾರಣ ಎಲ್ಲ ತೋಟಪಣಿಕಾರಕ್ಕೂ ಬಂದ್‌ರುವಯಿಂಜತ್.

1928ಲ್ ಈ ಕೆಲಸತನ ಸಹಾಯಕ ಆರೋಗ್ಯ ಆಫೀಸರ್ ವಾಡೋಯಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ ಮಲೇರಿಯ ಏರ ಬಪ್ಪ ಊರ್‌ಂದ್ ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ಕೋವೆಲ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಇದ್‌ಂಗೋಸ್ಕರ 1947ಲ್ 1,47,000 ಉರ್‌ಪಿಯ ಖರ್ಚಾಚಿ. 1947ಲ್‌ಂಜೇ 1952ಕತ್ತನೆ ರೂ 6.3 ಲಕ್ಷ ಖರ್ಚಾಚಿ. ಇನ್ನನಾಯಿ 1947ಲ್ 1000 ಜನ ಡಾಲ್ 240 ಜನಕ್ ಬಪ್ಪಯಿಂಜ ಮಲೇರಿಯ, ಮುತುವರ್ಜಿ‌ನುಂಡ್, 1951 ಆಪಕ 1000ಕ್ 17 ಆಳ್‌ಕ್ ಮಾತ್ರ ಬಾತ್. ಇದ್ ನಲ್ಲ ಬೊಳ್‌ಚೆ. ಸೊಳ್ಳೆ ಕೊಲ್ಲೊಕ್ ಡಿಡಿಟಿ ಬಳಕೆ ಬಂದದು ಪ್ಲೇಗ್ ಕೂಡಾ ಇಲ್ಲತೇ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬಂದ ಪಿಂಇಗೋರ್ ಬಲ್ಯ ಕಾಯಿಲೆ ಟಿಬಿ-ಕ್ಷಯ 1952ಲ್ ಡಾ. ಬೆಂಜಮಿನ್ ಇದ್‌ನ ತಡ್‌ಪ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡ್‌ಚಿ. 1909ಲ್ ಅತ್ತ ಕಡ್‌ಚಿ, ಪ್ರಾಣಿಯಕುಳ್ಳ ವೆಟ್ಟರಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಬಾತ್. 1928ಲ್ ಲಕ್ಷತ್‌ರ ಮೇಲೆ ಇಂಜ ಪಯ್ಕೆತ್ತ 1940ಕತ್ತನೆ 49,000ಕ್ ಬುದ್ಧಾರ್ತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಪುನಃ ಈನ ಏರ್‌ಚಿಡುವ 1944ಲ್ ಒತ್ತಾಸೆ ಬಂದಿತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ, 1,69,000 ಪಯ್ಕೆತ್ತಡ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರ್‌ಚಿ.

1920 ಆಪಕ ಕೊಡಗಲ್ ರೆಡ್‌ಕ್ರಾಸ್ ಎಣ್ಣುವ ಸೇವಾ ಸಂಸ್ಥೆ ಶುರು ಆಚಿ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆನ ಕಂಡ್‌ಪುಡ್‌ಚಿ ಶೀಮಾನ್ ಹೆನ್ರಿ ಡ್ವಾಂಟ್, 130 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ ಕೊಡಗಲೇ ಇಂಜತ್. ಚೆನ್ನ ಮಿಡ್ ವೈಫ್ ಅಳ ಈ ಸಂಸ್ಥೆ ತಯಾರ್ ಮಾಡುವ. ಈ ಸಂಸ್ಥೆರಾದನಲೇ ಮಕ್ಕಡ ಪೈಪೋಟಿ, ಬೇಬಿಷೋ ಎಲ್ಲ ನಡಪ. 1952ಲ್ ಕಣ್ಣ್ ಪರೀಕ್ಷೆ ಶಿಬಿರತ್‌ನ ಪೆದಪೊನ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮೋದಿ ನಡತ್‌ಚಿ. 250 ಆಪರೇಷನ್ ಪದ್‌ನಂಜಿ ದಿನತ್ತ್ ಮಾಡಿತ್ ಪೇರ್ತ ಜನಕ್ ಇಂಗ ಕಣ್ಣ್ ಕೊಡ್‌ತತ್ತ್‌ಂದೇ ಎಣ್ಣಲು. 1951ಲ್ ಧನಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಣ್ಣುವ ಮೂಡಿ ಬರೀ ಗಾಳಿಲೇ ಬದ್‌ಕುವ ಕೇಳಲ್ ಬಾತ್. ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಡಾಕ್ಟರ್‌ಕೂ ಇವಡ ವಿಚಾರ ಏರ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಆಚಿ.

ಇರ್‌ವತ್ತಾರನೇ ಅಂಕ

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ. P.W.D

130 ಕಾಲಕ್ ಬಯ್ಯ 'ರೋಡ್ ಇಲ್ಲತ ಕಾಡ್ ದುಂಬ್‌ನ, ಟೌನ್ ಕಾಂಗತ ಕೊಡಗಲ್ ಒರೂ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಾರ್ನರ್ ಎಯಿದ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಬರೀ ಚೆನ್ನ ಗಾಡಿ ಪೋಪಕ್ಕ್‌ಂದ್ ರಾಜಂಗ ಮಾಡ್‌ನ ರಸ್ತೆ ಇಂಜತ್. ಇಲ್ಲಿ ನಲ್ಲ ರಾಜ ರಸ್ತೆಡ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಂಜಲೆ. 1853ಲ್ ಪೆರಂಬಾಡಿಘಟ್ಟ ರಸ್ತೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ, ಅನ್ನನೇ ಮಡಿಕೇರಿ-ಮಂಗಳೂರ್ ರಸ್ತೆಯೂ ಮಾಡ್‌ಚಿ. 1862ಲ್ ಮಡಿಕೇರಿ-ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆ ರಸ್ತೆ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ 9 ಅಡಿ ಅಗಲತ್‌ರ ವಿರಾಜಪೇಟೆ-ಪಿರಿಯಾಪಟ್ಟ ರಸ್ತೆ ಗಾಡಿ ದಾಟುವಕ್‌ಂದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅದ್ ಸಿದ್ದಾಪುರಕಾಲೆ ಬಂದ್, ಮಾನಂತೊಡಿ, ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ, ಕುಟ್ಟಕಾಲೆಯೂ ಆಚಿ. ಅದ್‌ನ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ 20,000 ಉರ್‌ಪಿಯಕ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮಡಿಕೇರಿ, ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪ, ಕುಶಾಲನಗರ ರಸ್ತೆ ಪೇರ್ತ ಕೆತ್ತೆ ಮರ್‌ಂಜಂಡಿಂಜತ್.

1865ಲ್‌ಂಜ 1870ಕತ್ತನೆ ಸಂಪಾಜೆ ಘಟ್ಟರಸ್ತೆ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. ಮಂಜರಾಬಾದ್ ಅರ್‌ಕಲ್‌ಗೋಡ್ ರಸ್ತೆ ಕೊಡ್ಲಿಪೇಟೆಕಾಲೆ ಶನಿವಾರ್‌ಸಂತೆಂಜ ಮಡಿಕೇರಿಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ. 1865ಲ್ 3.75ಲಕ್ಷ ಉರ್‌ಪಿಯ ಕೊಡಗ್ ರಸ್ತೆಕ್ ಥಾರ್ ಇಡುವಕ್‌ಂದ್ ಕೊಡ್‌ತಕೋ ಅದ್ ಪೋರತೆ ಆಚಿ, ಎನ್ನಂಗಣ್ಣಕ ಇಲ್ಲಿ ಪೇರ್ತ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಯುರೋಪಿಯನ್ಸ್ ನೆಲೆ ಆಯಿತಿಂಜತ್, ವ್ಯಾಪಾರಕಾಯಿತ್ ಅಯಿಂಗ್ ರಸ್ತೆರ ಅವಶ್ಯ ಇಂಜತ್.

ಬೇತ್ರಿ ಅಣೆಕಟ್ಟಕ್ ಸರ್ಕಾರ ಒತ್ತಲೆ. ಸಂಪಾಜೆ, ಪೆರಂಬಾಡಿ, ಮೈಸೂರ್ ರಸ್ತೆ ಥಾರ್ ಆಚಿ. ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಸಿದ್ದಾಪುರ ರಸ್ತೆ ವಿರಾಜಪೇಟೆ-ಪೊನ್ನಂಪೇಟೆ, ಸಿದ್ದಾಪುರ್-ಕುಶಾಲನಗರ, ಅಮ್ಮತ್ತಿ ತಿತಿಮತಿ ಎಲ್ಲ 1894ಲ್ ಥಾರ್ ಕಂಡತ್. ಕೊಡಗ್ ಜಿಲ್ಲೆಯೂ ಸುಮಾರ್ ರೋಡ್ ಥಾರ್ ಪಣಿಕ್ ಕೈಕೂಟ್‌ಚಿ.

ಕುಶಾಲನಗರತಿಂಜ ಟಿಪ್ಪುರ ಕೋಟೆನ ವಡ್ತಿತ್ 516 ಅಡಿರ ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆರ ಮೇಲೆ ಕುಶಾಲನಗರ ಅಣೆಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಬಂಗ್ಲೆ ಕೂಡಿ ಕಟ್ಟ್ಚಿ.. *The rose bank, THE KNOLL The beavoir, the Island-* ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪೆದತ್ ಬಂಗ್ಲೆ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಎಕ್ಸಿಕ್ಯೂಟಿವ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಈ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮನೆಯಡ ಉಸ್ತುವಾರಿ ನಡ್ತೊಯಿಂಜತ್. ಮಡಿಕೇರಿ ಅರಮನೆ ಆಫೀಸ್‌ಕೂ ಈ ಬಲ್ಯ ಬಂಗ್ಲೆಡನ್ನೆ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಆಯಂಡ್ ಬಾತ್. ನಾಲ್ಕನಾಡ್ ಅರಮನೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಕಿ ಆಚಿ. ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆಲ್-ಇನ್ನನೆ ಪೇರ್ತ ಕಮ್ಮಿ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಮನೆ ಅಕ್ಕ ಇಂಜತ್. ವಿರಾಜ್‌ಪೇಟೆರ ತಾಲೂಕ್ ಆಫೀಸ್ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟುವಕ್ ಮಲಬಾರ್ ಪಿಂಇ ಮೈಸೂರ್‌ಂಜ ಬಡಗಿಯಳ ಕೂಟ್ಟಿ ಬಪ್ಪಯಿಂಜತ್. 1890, 1893, 1898ಲ್ ಪಿಂಇ 1904ಲ್ ಒಂದೊಂದಾಯಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಲೂ ತಾಲೂಕ್ ಆಫೀಸ್, ಇನ್‌ಸ್ಟೆಕ್ಷನ್ ಬಂಗ್ಲೊ ಪ್ರವಾಸಿ ಮಂದಿರ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟ್ಚಿ.

1914 ಲ್ ಸುಮಾರ್ 205 ಮೈಲ್ ಥಾರ್ ರಸ್ತೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಜತ್. 1927ಕತ್ತನೆ ಒರ್ 40 ಮೈಲ್ ಆಚಿ. 1935 ಕಾಕಣೆ ರೂ. 39,500, ರೂ. 22,494, ರೂ. 77,282 ಎಲ್ಲ ರಸ್ತೆ ರಿಪೇರಿಕೂ *culvert* ಸೇರಿ ಮಾಡೋಕೂ ಖರ್ಚಾಚಿ. ಬೇತ್ರಿಲೂ, ಕೊಟ್ಟಮುಡಿಲೂ, ಹರದೂರ್‌ಲೂ, 1953 ಇಸ್ವಿಲ್ ಚಾಯಿತೆ ನಕಾಷೆ ಮಾಡಿತ್ ಅಣೆಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟುವಕ್ ಗೊತ್ತಮಾಡ್‌ಚಿ. ಸುಮಾರ್ ಥಾರ್ ರಸ್ತೆಲ್ ಎಸ್‌ಫಾಲ್ಪಿಂಗ್ ಮಾಡಿತಿಂಜತ್. 1952 ಆನದು ಒರೋರೇ ರಸ್ತೆನ ಎಸ್ಪಾಲ್ಡ್ ಮಾಡೋಕ್ ಶುರು ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಸುಮಾರ್ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡ, ಸರಕಾರಿ ಕಟ್ಟಡ, ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಸಹಕಾರ ಕಟ್ಟಡ, ಕ್ಲಬ್ ಎಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಬೆಚ್ಚತ್. 1911ಲ್ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲ್ ಗಡಿಯಾರ ಕಂಬ ಕಟ್ಟಿರ್‌ತ್. ಈಂಡ ಮಧ್ಯ ಪೊಲೀಸ್ ಟ್ರೈನಿಂಗ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಕೂಡಿ ಕಟ್ಟಿರ್‌ತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲೂ ವಿರಾಜಪೇಟೆಲೂ ಸಹಕಾರಿ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಎಲ್ಲ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಲೂ 1953 ಆಂಡ ಸುಮಾರ್‌ಕ್ ಪುರಸಭೆ ಕಟ್ಟ್ಚಿ. ಮೈಸೂರ್‌ರ ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತತ್‌ರ ಸಹಾಯತ್‌ಲ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಹೈಡ್ರೋಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪವರ್ ಎಡ್‌ತುಪ್ಪಕ್ ಗೇನ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಕ್ಕಣೆ ಬರಪೊಳೆಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕುಳ್ಳ ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ ಬಪ್ಪ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಂಡತ್ ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಮೈಸೂರ್‌ರ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ರಿಟೈರ್ ಆನ ಚೀಪ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್ಸ್, ಪ್ರೊಪೆಸರ್ ಎಂ. ಎಸ್. ಥ್ಯಾಕರೆ, ಶ್ರೀ ವಿ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯ, ಶ್ರೀ ಎನ್.ಎಸ್ ಗೋವಿಂದರಾಂವ್ ಇಂಥವ್ವು ಕೂಡಿ ಒರ್ ಎಡ್ವೈಸರಿ ಕಮಿಟಿ ಮಾಡಿತ್ ಪಣಿಕ್ ಇಳ್‌ಂಜತ್. ಕೇರಳತಿಂಜ(ತಲ್ಲೆರಿ) ಕೊಡಗ್‌ರ ಮಾಕೂಟಕಾಲೆ ಮೈಸೂರ್‌ಕ್ ರೈಲ್ವೆ ದಾರಿ ಮಾಡೋಕ್ ಪೇರ್ತ ಪ್ರಯತ್ನ ಆನಕೋ ಖರ್ಚೆಡವುಂಡೋ ಎನ್ನೋ ಬಾಕಿ ಆಚಿ.

ಇರ್ವತ್ತೇಳನೆ ಅಂಕ

ಕೊಡಗ್ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್

ಕೊಡಗ್ ನಲ್ಲ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತುಳ್ ಊರ್. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟತ್ ನಲ್ಲ ಕಾಡ್ ಉಂಡ್. ಬೋರೆ ಕಡೆಂಜ ಕೊಡಗ್ ಪೇರ್ತ ಬೋರೆತರ ಉಂಡ್. ನಲ್ಲ ಪ್ಲೋರಾ-ಫೊನಾ ಪಿಂಞ ಪಚ್ಚೆ ಕೂಡಿತ್ ಉಂಡ್. ಇನ್ನನಾಯಿತೆ ಪೇರ್ತ ಋಷಿ ಮುನಿಯ, ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಕುಂದಲ್ ತಪಸ್ಸ್ಕ್ ಬಪ್ಪಯಿಂಜದಲ್ಲತೆ, ಪುರಾಣತ್ ಪಾಂಡವಳೂ, ಎಚ್ಚಕಾಳೋ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜತ್ಂದ್ ಪಳಮೆ. ಕಾಡ್ ಕೂಡಿತಿಂಜಾನುಂಡ್ ಬೋಡಿಯ ಕಾಡ್ ಪ್ರಾಣಿಯಳೂ ಇಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ಲ್ ಕುಂದ್ ಬರಿಲೂ, ಕಾಡ್ನ ಒತ್ತಿತೂ ಬಲ್ಯ ಬಲ್ಯ ಕಡಂಗ ಕಾಂಬ. ಇದ್ ರಕ್ಷಣೆಕೂ, ಸರಹದ್ ಗುರ್ತ್ ಮಾಡ್ಚಕೂ ಇಟ್ಟದ್ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಕಾಡ್ಲಿಂಜ ಮರ ತಾಂಡ ಆಸ್ತಿಲೇ ಉಂಡೆಂಗ್ಲೂ ಪಲತರತ್ ಮರ ಮಾತ್ರ ಮಾರಲೂಂದೂ, ಬೋರೆಂಗ್ ಸರಕಾರಕ್ ಪಣ ಕೊಡ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ ಕಾನೂನ್ ಮಾಡ್ಚಿ. ಕಾಡ್ ಮಾರೊಕು ಕಾನೂನ್ ಬಾತ್. 500 ಎಕ್ರೆಂಜಿ ಏರ ದಾರ್ಕೂ ಎಡ್ಪಕ್ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಂಜ್ಲೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾನೂನ್ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರತ್ ಅಡಿಲ್ ಸರಿಯಾಯಂಡ್ ಬಾತ್. ಅನ್ನೇ ಅತ್ತ ಮೇಪ ಕಾಡ್(ಬಾಣೆ), ದೇವರ ಕಾಡ್ ಎಲ್ಲ ಜೋಪಾನ ಆಚಿ. ಕಾಡ್ಲ್ ಬೂಟಿ ಮರ, ಹೊನ್ನೆ ಮರ, ಮತ್ತಿ ಇಂತ ನಲ್ಲ ಮರ ಇಂಜತ್. ಕಾಡ್ಂಜ ಮರ ಪೇರ್ತ ಎಚ್ಚರತ್ ಕೆತ್ತೊಯಿಂಜತ್. ಸುಮಾರ್ ರೇಂಜರುವಳ ನೇಮಕ ಮಾಡಿತ್ ಚೀಫ್ ಕಮಿಷನ್ನರೇ ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಕನ್ಸರ್ವೇಟರ್ ಆಚಿ. ಕಾಡ್ನ ಏರ ಎಚ್ಚರ ಮಾಡೋಯಿಂಜತ್. ಮರ ಕೆತ್ತೊಕ್ ಪೇರ್ತ ಗೇನ ಮಾಡಿತ್ ಕೆತ್ತಯಿಂಜತ್. ಫಾರೆಸ್ಟ್ಲ್ ಪೇರ್ತಬರು ಇಂಜತ್. ಗಂಧತ್ ಮರ ಸರಕಾರಿ ಪರ್ಮಿಟ್ಲ್ ಮಾತ್ರ ಕೆತ್ತೊಕಾಪಯಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ಲ್ ತರಾವರಿ ಬೆಲೆ ಉಳ್ಳ ಮರ. ಇದ್ನ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡೊಕಾಯಿತ್ ಪೆರಿಯವು ದೇವರಕಾಡ್ನ ದಾರೂ ಮುಟ್ಟೊಕಯ್ಯೆಂದ್ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡಗ್ಲ್ ಮಳೆ ಬೊಳೆ ನಿಪ್ಪಕಾಚಿಂ ದ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಫೀಸರ್ ಎಣ್ಣಯಿಂಜತ್. ಮರ ಕೆತ್ತಿತ್ ಸರಕಾರಕ್ ಬರು ಆನನ್ನೆಕೆ ಪುದಿಯಮರ ಬೋಂಡ್ಯಚ್ಚೆಕ್ ನಡ್ಪ ಏರ್ಪಾಡೂ ಆಪಯಿಂಜತ್. ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಏರ ಮುತುವರ್ಜಿ ಎಡ್ತಿತ್ ಮರ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ ಬರು ಸರ್ಕಾರಕ್ ಬಪ್ಪನ್ನೆ ಮಾಡೊಂಡೂಂದೂ, ಕಾಲಕ್ 335 ಎಕ್ರೆ ಬೂಟಿ ಮರ ನಡ್ಪನ್ನೆ ಸಹಕಾರ ಕೇಟತ್. ಆನಕ ಪಣಿ ಕೆಯ್ಯುವಕ್ ಆಳ ಬಾಳೆರ ಕೊರತೆ ಇಂಜಾಂಗ್, ಕೈವಚ್ಚಕ್ ಮಾಡ್ಯೆಂಡ್ ಪೋಚಿ.

ಇರ್ವತ್ತೆಟ್ಟನೇ ಅಂಕ ಕಾಫಿ ಬೊಳೆಡ ಮುನ್ನಡೆ

ಪಂಡ್ 1695ಲ್ ಜಾವಾಕ್ ಕನ್ನೂರ್‌ಂಜ, ಕಾಫಿ ಗಿಡ ನಡಪಕುಳ್ಳದ್ ಅಯಿಚ ದಾಖಲೆ ಉಂಡ್. ಗೋವಾತಿಂಜ ಬ್ರೆಜಿಲ್‌ಕೂ ಅಯಿಚಿತ್. ರಾಜಂಗಡ ಕಾಲತ್ ಅರಮನೆರ ಸುತ್ತ ಚೆನ್ನ ಕಾಫಿ ಗಿಡ ಇಪ್ಪಯಿಂತ್. ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಲೇಹಾರ್ಡಿ ಅಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ರ ಸುಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕ ಅಪ್ಪ ಕಾಫಿ ಬೊಳೆತೊಕ್ ಒತ್ತ ಕೊಡತತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ, ಇಲ್ಲೇತ ಹವೆಲ್, ಕಾಫಿಕ್ ಬರ್‌ಕತ್ ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಕಂಡಿತ್, 1854ಲ್ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪ್ಲವರ್ ಎಣ್ಣವು ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ ಮಾಡ್‌ಚಿ. 1856ಲ್ ಡಾ. ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ವೆಲ್ ಕೂಡ ಕಾಡ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ಸುಮಾರ್ 70,000 ಎಕ್ರೆ ಕಾಫಿತೋಟ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಬೊಳೆತ್‌ಚಿ. ವೈನಾಡ್‌ಲ್ ಏರ ಕಾಫಿ ಇಂಜತ್. ಭಾರತತ್‌ರ ಕಾಫಿ ಬೊಳೆ ಏರ ಬೋರೆದೇಶಕ್ ರಫ್ತಾಚಿ. 40 ಲಕ್ಷರಚ್ಚಕ್ ಕಾಫಿರ ಉತ್ಪಾದನೆ ಆಚಿ. 1870ಲ್ ಕಾಫಿಕ್ ಒರ್ ಕಾಯಿಲೆ ಬಾತ್-ಬೋರರ್‌ಂದ್. ಕಾಫಿಯ ಚೆರಿಯ ಗಿಡಕ್ ರಿಂಗರ್ ಎಣ್ಣೊ ಕಾಯಿಲ ಪೇರ್ತ ಕೆಟ್ಟದ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಕಾಫಿರ ಬೋರರ್‌ನ ದೂರ ಮಾಡೊಕ್ ಒರ್ ಮುಖ್ಯವಾನ ಕಮಿಷನ್‌ನೇ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬೆಲೆ ಬುದ್ಧತ್ ಫಸಲ್ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಜನ ತಂಗಡ ತೋಟತನ ನಡತೊದ್ ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕಂದಾಯ, ಸೆಸ್ಸ್ ಎಣ್ಣಂಡ್ ತೋಟ ನಡತೊಕ್ ತೊಂದರೆ ಆಚಿ. ಬೊಳೆಂದ ಕಾಫಿ ಮುಕ್ಯಾಲ್ ಬ್ರಿಟನ್‌ಕ್ ರಪ್ತ ಆಯೋಪಿಂಜತ್. ಸುಮಾರ್ 4000 ಎಕ್ರೆ ಕಾಫಿ ತೋಟ ನಡತೆ ಪಾಳಾಚಿ. ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಕೆಲಸಕಾರಕೂ ನಿಗದಿ ಸಂಬಳ ಸರಕಾರ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡೊಕೂಡಿತ್, ಒತ್ತೊರ್ಮೆ ಬೊಳೆಂದತ್.

1943ಲ್ ಕನ್ನೋಲಿಡೇಟೆಡ್ ಕಾಫಿ ಎಸ್ಟೇಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್, ಕೊಡಗ್‌ರ ಪಾಲಿ ಬೆಟ್ಟತ್ ಶುರು ಆಚಿ. ಅದೇ ಬಲ್ಯ ಕಂಪೆನಿ ಆಯಿತ್ ಚಾಯಿತೆ ನಡಂದಂಡ್ ಬಾತ್. ಅಕ್ 43 ಲಕ್ಷತ್‌ರ ಬರು ಕಟ್ಟೊಯಿಂತಲ್ಲತೆ 11,000 ಕೆಲಸಕಾರ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲ್‌ಸ ಸಾಗ್‌ಚೆಡುವಯಿಂಜತ್. ನಲ್ಲೂರ್ ಎಸ್ಟೇಟ್, ಜಂಬೂರ್ ಎಸ್ಟೇಟ್, ಮಾರ್‌ಗೊಲ್ಲಿ, ಕೋಟೆ ಬೆಟ್ಟ, ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಐವರ್ ಬುಲ್ಡ್ ಎಣ್ಣವಯಿಂಡ ಅಡಿಲ್ ಸುಮಾರ್ ಮ್ಯಾನೇಜರ್ಸ್ ಕೆಲ್ ಮಾಡ್‌ವಯಿಂಜತ್. ಇಂಯಿಂಗಡ ಆದೇಶತ್‌ಲ್ ಕಾಫಿ ತೋಟ, ಕಂಪೆನಿ ಪೇರ್ತ ಮುನ್ನಡೆ ಕಂಡತ್. ಕಾಫಿ ಬೊಳೆ ಏರ ಹವಾಮಾನಕ್ ಒತ್ತಂಡ್ ಬೊಳೆವ ಬೊಳೆ. ರಫ್ತುನುಂಡ್ ಏರ ಜನ ಕಾಫಿ ಕುಡಿಪಯಿಂಗಡಗುಂಡ್ ಬೆಲೆ ಏರಿತಿಂಜತ್. ಯುದ್ಧ ಸಮಯತ್‌ಲ್ ಕಾಫಿ ಬೆಲೆ ಇಳೆಂಜಂಡ್ ಬಾತ್.

ಅಕ್ಕ ಒರ್ 1930-40 ಆಂಡ ಸಮಯತ್

3,400 ಕಾಫಿ ಬೊಳೆತುವವ್ವು	10ಎಕ್ರೆಹಂಜಿ ಕಮ್ಡಿ ಇಂಜತ್
184 ಕಾಫಿ ಬೊಳೆತುವವ್ವು	10ಲ್ಂಜ 20ಎಕ್ರೆ
181 ಕಾಫಿ ಬೊಳೆತುವವ್ವು	20 ಲಂಜ 50 ಎಕ್ರೆ
355 ಕಾಫಿ ಬೊಳೆತುವವ್ವು	50 ಎಕ್ರೆಹಂಜಿ ಜಾಸ್ತಿ ಉಳ್ಳವ್ವು.

ಇನ್ನನೆ 49,500 ಎಕ್ರೆ ತೋಟತ್ 22,000 ಎಕ್ರೆ ಕಂಪೆನಿರ

ಉಸ್ತುವಾರಿಯಾಚೆಂಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಬೊಳೆಕಾರ 27,000 ಎಕ್ರೆರ ಯಜಮಾನಂಗ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಭಾರತತ್ ಕಾಫಿರ 40% ಕೊಡಗ್ಲಿಂಜತ್. ಸುಂಟಿಕೊಪ್ಪತ್ತಲೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್ಲೂ ಪೇರ್ತ ಶುದ್ಧತ್ ನೀಯತ್ತಲ್ ಕಾಫಿ ಪಣ್ಣಾನ ಕ್ಯೂರಿಂಗ್ ಪ್ಯಾಕ್ಟರಿಕ್ ಕೊಡಪಯಿಂಜತ್ಲೊ. ತೋಟಕಾರ ಸುಮಾರಾಳು ಕೆಲಸಕಾರಕ್ ಇಪ್ಪಕ್ ಸೌಕರ್ಯ್ತನ ಮಾಡಿಕೊಡ್ತಿತ್. ಪ್ರತಿಕಾಲ ನಲ್ಲ ಬೊಳೆಕಂಡಾನಉಂಡ್ ಅವ್ವ ಅಯಿಂಗಡ ಅಜ್ಜಪ್ಪಂಗಡ ಆಸ್ತಿನ ಬಲ್ಯದ್ ಮಾಡ್ಯಂಡ್ ಬಂದಿತ್. ಐವರ್ ಬುಲ್ಲ 1953ಲ್ ಕಾಫಿ ಬೋರ್ಡ್ ಬೋಂಡಿಯ ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿತ್ ಬಯ್ಯ ಅವ್ವ ಇಲ್ಲಿಂಜ ಬುಟ್ಟಿತ್, ಕೋದಂಡ ಐ. ಮಾಚಯ್ಯ ಅಯಿಂಗ ಅದ್ನ ಎಡ್ತಂಡತ್. ಕೊಡಗ್, ಮೈಸೂರ್, ಕೊಚ್ಚಿನ್. ಮದ್ರಾಸ್. ಕೂಡಿ 1953ಲ್ ಭಾರತತ್ ಕಾಫಿ ಆಂಡ ಬೆಲೆರ ವಿಚಾರ ಮೀಟಿಂಗ್ ಮಾಡ್ಚಿ. ಕಷ್ಟನ್ತೋ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡ್ಚಿ. ಕಾಫಿ ತೋಟ ಉಳ್ಳಲ್ಲಿ ಊರ್ಕ್ ಊರೇ ಬೊಳೆವ ಕಾಫಿ ತೋಟ ನೋಟೋಕ್ ಜಾಯಿ. ಕಾಫಿರ ಬೆಲೆ, ಒರ್ ನಿಗದಿಲ್ ಇಕ್ಕೊಂಡೂಂದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಎಡ್ತತ್. ಏರ ಬೆಲೆ, ಕಮ್ಡಿ ಬೆಲೆ, ಪ್ರಕೃತಿಡ ಕೂಡೆ ನಲ್ಲಾನೋ ರಿಯಾಯಿತ್ತಿನೊ ಕಾಫಿಬೊಳೆಕಾರ ಸುಮಾರ್ ನೂರ್ ಕಾಲತ್ತಿಂಜ ಅನುಭವ್ ಚಿಟ್ಟಬಾತ್.

ಇರ್ವತ್ತೊಯಿಂಬದನೆ ಅಂಕ

ಪಡೆ ಬೀರಂಗಡ ಬಗ್ಗೆ

ಪಂಡ್ ಕೊಡಗ್ ಜನ ನುಗ್ಗನ ಪೊರೆಮೆತಯಿಂಗ ಇಲ್ಲೆತ ಶಾಂತಿ ಕೆಡ್ಕೊಕ್ ಬಂದಯಿಂಗಡ ವಿರುದ್ಧ ಪಡೆ ಕಟ್ಟಿತ್ಲೆಂದ್ (ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್) ಪಳಿಯ ಎಳ್ತಂಜಿ, ಧೈರ್ಯತ್ ಅಯಿನ ಎದ್ಪನದ್ ಕಾಂಬ. 1174 ಕ್ರಿ.ಶ ತ್ ಪಾಲ್ಪರೆ ಯುದ್ಧ, ಕಿಗ್ಗಟ್ನಾಡ್ಲ್ ನಡ್ಂದದ್ ಚೆರಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ಅಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಲೆಂಗಳೂ, ಚೋಳಂಗಳೂ ಕುಡುನಾಡ್(ಕುಡು ಮಲೆನಾಡ್ಲ್) ನಡ್ಂದ ಪಡೆ ಕೊಡಗ್ ಜನ ಕಾಟ್ನ ಶೂರತ್ವ ಪೆದ ಪೋನದೇ. ಫರಿಷ್ಟಾ ಎಣ್ಣೊ ಮಹಮ್ಮದೀಯ, ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗ್ನ ಆಳಿಯಂಡಿಂಜ ನಾಯಕಂಗಡ ಬಗ್ಗೆ ಎಯ್ತ್

ಎಳೆದಿತ್. ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ನಿಷ್ಠೆನ ಅಕ್ಕತರ 1857 ರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಕಾರ ಅರಂಜತ್. ಅಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಭಾರತತ್ ಡಿಸಾರ್‌ಮಿಂಗ್ ಏಕ್ ಬಾತ್ (ಆಯುಧತನ ದಾರು ಬೆಚ್ಚವಕಯ್ಯ ಎಣ್ಣೊ ನಿಯಮ) ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸರ್ ಮಾರ್ಕ್ ಎಣ್ಣುವವ್ವು ಕೊಡಗ್ ರ; ಕಾಯಿದೆ ಇಲ್ಲ ತನ್ನನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬಯ್ಯ ಕೆಂಗಲ್ ನಾಯಕ್ಕ ಚೆನ್ನಯ್ಯ ನಾಯಕನಂತವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರತರ ಕೊಡ ಏರ ಎಕ್ಕ ಎದ್ದನಿಪ್ಪ ಕಯಿಂಜಲೆ, ಅಲ್ಲಿಕ್ 19ನೇ ಶತಮಾನತಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಅಕ್ಕಕ್ಕ ನಡಂದಡಿಂಜ ಚೆರಿಯ ಚೆರಿಯ ಪಡೆ ನಿಂದತ್. ಅದಲ್ಲತೆ ಈ ಕೆಲವು ಬಲ್ಯ ಜನ ಕೊಡಗ್‌ರ ವಿಚಾರತರ ಬಗ್ಗೆ ನಲ್ಲ ನಲ್ಲ ಎಳೆತ್ ಎಳೆದಿತ್.

ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕಾರ್ನರ್ ಎಣ್ಣುವವ್ವು ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನಡ ಚೋರಲೆ ಪಡೆಬೀರತ್ತವೂ, ಭೂಮಿಲ್ ನಯಿಪದೂ ಪಂಡಂಜೇ ಬಂದಿತ್‌ಂದ್ ಎಯಿದತ್. ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಕರ್ನಲ್ ಫ್ರೇಸರ್ ಎಣ್ಣುವವು ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಸ್ನೇಹ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಕ್ ಪಂಡಂಜೇ ಇಂಜತಂದ್ 1834ಲ್ (ಯುದ್ಧ ಸಾರ್‌ನ ಸಮಯತ್ ಎಳೆದಿತ್) ಇಲ್ಲೇತ ಜನಳ ಅವು 'ಕೂಗ್ಸ್' ಎಣ್ಣಿತ್, ಈ ಬೀರಂಗ ಬೆಟ್ಟಗಾಡ್‌ರ ಜನ, ಎಕ್ಕಲೂ ಆಯುಧ ಪುಡ್‌ಚವುಂದ್ ಎಳೆದಿತ್. ಇಚ್ಚಕ್ ಧೀರಂಗಕ್ ಸತ್ಯ ಸಾಧಕಂಗಕ್, ನೀಯತ್ತರ ಜನಕ್ ಆಯುಧ ಮನ್ನಣೆ 'ಆಮ್ಸ್ ಆಕ್ಟ್' ಬೋಂಡಾಂದ್ ಸರ್. ಕಬ್ಬನ್ ಎಣ್ಣಾಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಸ್ಮಿತ್ ಎಣ್ಣುವು- ಕೊಡಗ್‌ರ ಜನ ಪೇರ್ತಶಕ್ತಿವಂತಂಗಳೂ, ಪೂರ್‌ಮೆತ ಚಟುವಟಿಕೆಕಾರಳೂ, ಧೈರ್ಯವಂತಗಳೂಂದ್ ಎಳೆದ್‌ಚಿ. 1923ಲ್ ಭಾರತತರ ವೈಸರಾಯ್ "ನಾಕ್ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಮೇಲೆ ಏರ (ಪ್ರೀತಿ) ಆಸೆ ಉಂಡ್. ಅವು ಸಿಪಾಯಿ ದಂಗಲ್ ನಂಗಡ ಕೂಡೆ ಕೈಕೂಟ್‌ನದೂ, 1914-18ಲ್ ಯುದ್ಧತ್ ಕಾಟ್‌ನ ಸಾಹಸ ಏರ ಇಂಜತ್, ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಅಯಿಂಗ್ ನಂಗಡ ಸಹಕಾರ ಎಕ್ಕಲು ಉಂಡ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣಾಚಿ".

1950ಲ್ ಬಂದ ಕಾಯಿದೆಲ್ ಕೊಡಗ್‌ರ ಕೆಲವು ರಾಜಮನೆತನಕಾರಕ್ ಅಯಿಂಗಡ ರಕ್ಷಕಂಗಕ್ ಆಯುಧಕ್ ಮಾಫಿ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಸರದಾರ್ ವಲ್ಲಭಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್ ಭಾರತತ್ತರ ಅಕ್ಕತ ಗೃಹಸಚಿವ, ಕೊಡಗ್‌ರ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡತನುಂಡ್ ಏರ ಜನ ಇಲ್ಲಿಕ್ ಬಪ್ಪಕಯ್ಯತ ಪೋಚೆಂಗೂ, ಆಯುಧ ಉಂಡೇಂಗೂ ಶಾಂತಿ ಪ್ರಿಯ ಕೊಡಗ್‌ರ ಬಗ್ಗೆ ನಲ್ಲ ತಕ್ಕ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ಲೂ ಪರ್‌ಂದಿತ್. ಡಾಕ್ಟರ್ ಕೈಲಾಸನಾಥ ಕಾಟ್ಟು ಬಯ್ಯ ಬಂದ ಗೃಹ ಸಚಿವ 1952ಲ್ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಪರ್‌ಂದತ್. ಶಕ್ತಿವಂತಂಗ, ಬುದ್ಧಿವಂತ ಜನಂದೂ ಎಣ್ಣಾಚಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ಪೇರ್ತ ಜನ ಇಲ್ಲಿಯತ ಆಣಾಳ್ ಬೋರೆ ಜನಕ್‌ಂಜ ಚೆನ್ನ ಬಲಂಗನೆ, ಚಾಯಿಕಾರಂಗ, ನಲ್ಲ

ಶಕ್ತಿವಂತಳಾಯಿತುಂಡ್ ಪೊಣ್ಣಾಳಡ ಬಲ್ಯ ತಡಿ ಅಲ್ಲೇಂಗ್ಲೂ ಚಾಯಿಕರಿಯಳೂ, ದಂಡ್‌ಆಳೂ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟ್ ನೈಪೈಂಗಂದೂ ಎಣ್ಣೆತ್. ಹೈದರಾಲಿಕೂ ಟಿಪ್ಪುಕೂ ಇಂಗಳ ಚೋಪ್‌ಚಿಡೋಕೈಂಜ್‌ಲೆಂದ್ ಕರ್ನಲ್ ವಿಲ್‌ಕಿಸ್ ಎಣ್ಣೆತ್. ಶ್ರೀ ಲೂಯಿಸ್ ರೈಸ್ ಎಣ್ಣುವಂವ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಆಳ್ವಿಕೆನ ಕೊಡಗ್ ಜನಡ ಕೈಂಜ ಬಲ್‌ಚಂಡಕ ನಲ್ಲೋರ್ ಶಿಸ್ತಾರ ಗತ್ತಾರ ದೇಶ ರಕ್ಷಣೆಕ್ ಕೈ ಕೂಟುವಯಿಂಗಳ, ಪ್ರೀತಿರ ಜನಳ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಕಳ್‌ಂದವಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಈ ಪಡೆ ಬೀರಂಗಡ ಉಡ್‌ಪ್ ಉದ್ದತ ಕುಪ್ಪಾಯ ಕೋಟ್ ರೇಷ್ಮೆರ ಚಾಲೆ, ಬೋಜತ್ತ ಪೀಚೆಕತ್ತಿ, ಆಂಡ ಬೊಳ್ಳಿರ ಚೈನ್, ಬಯ್ಯಲ್ ಒಡಿ ಕತ್ತಿ, ಮಂಡೆ ತುಣಿ ಪೇರ್ತ ಚಾಯುಳ್ಳ ಪೊರ್‌ಪಾಡ್. ಮನೆ ಕೆಲಸತ್ತಾರ ಕೂಡ ಪೊಂಗ, ಬೇಲ್ ಪಣಿನೋ ನಡ್‌ತವ. ವಸ್ತ್ರ ಕಟ್ಟುವದ್ ಬಯ್ಯ ಬಂದದ್. ಪಂಡ್ ಬಲ್ಯ ಚೌಕತ್‌ನ ಮಂಡೆಕ್ ಕಟ್ಟಿಯಿಂಜತ್. ಕೊಡವತಿ ಪೊಡಿಯತ್ತಾರ ಬೋಜ ಬಂದ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಡ ಕಣ್ಣ್ ಮನತ್ತನ ಗೆಲ್ವಯಿಂಜತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಸ್ಕೋಟಿಷ್ ಜನ ಎಲ್ಲ ಕೊಡಗ್‌ನ ("*Astonishing land of Kodagu*") ವಿಶೇಷ ಪಟ್ಟ ಕೊಡಗ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣೆತ್. ಕೊಡಗ್ ಜನ ತಂಗಡ ಬೀರೈತ್ತಲ್ ಪದಕ, ಪುರಸ್ಕಾರವೇ ಅಲ್ಲತೆ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿ ಬಹುಮಾನ ಆಯಿತ್ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಅಯಿಂಡ ಮಿಲ್ಟಿ ಕೇಂದ್ರ ಬೆಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಮದ್ರಾಸ್ ನೇಟಿವ್ ಇನ್‌ಫೆಂಟ್ರಿ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಇಂಜತ್. ಮೆಲ್ಲೆ ಮೆಲ್ಲೆ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಏರ್‌ನೆನ್ನೆಕೆ ಬಲ್ಯ ಸೇನೆಕ್ ಕೂಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್‌ರ ನೈತ್ಯತ್‌ನ(ಕೊಡವಾಟ್) ಮಿಲ್ಟಿ ಡಾನ್ಸ್ ಎಣ್ಣೆತ್ ಎಣ್ಣಿಯಿಂತ್. ಆಂಡ ವಾಲಗ ಬೋರೆತರ. ಆಟ್‌ಲ್ ಮೇಲ್ ನೆಲಿಚಿಡುವದೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲತೆ ವೀರ ಕುಣಿತತ್ತರ ಆಟ್ ಕಾಂಬ, ಪುತ್ತರಿಲ್ ಕಳಿಪ ಪರೆಯಕಳಿ, ಒರ್ ಬಿದ್ರ್ ಕೋಲ್, ಒರ್ ತಡ್‌ಪ ಆಯಿತ್ ಸರಿಯಾನ ಪೊಯ್ತಿ ಕಳಿಯೇ. ಶತ್ರುವಡನ್ನೆ ಪೊಜ್ಜಬುದ್ದ ಆಟ್‌ಕಾರ ಮಿತ್ರಂಗಳಾಯಿತ್ ತಬ್ಬಿತ್ ಒತ್ತೋರ್ಮೆ ಮೆರೆವ. ನಂಗಡ ಉಮ್ಮತ್ತಾಟ್, ತಾಳ ಕೂಟ್ಟಂಡ್ ಆಡುವಕ, ಭರತ ನಾಟ್ಯತ್ತರ ಪೋಲೆ ಒರ್ ಮೇಳ ಕೂಟಿ ಬಪ್ಪ, ದೇವಡ ಸನ್ನಿಧಿಲ್ ಮಾಡೋ ಈ ಆಟ್‌ಲ್ ದೈವತ್ವತ್‌ನೋ ಕಾಟುವ. ಕೊಡವಡ ಎಲ್ಲಾ ಆಟ್‌ಲೂ ಮೇಲ್‌ಕ್ ನಲ್ಲ ವ್ಯಾಯಾಮ ಕೊಟ್ಟುವ. ಸುಗ್ಗಿ ಕುಣಿತತ್ ಕೂಡಿ ಭಾರತತ್ತಾರ ಕಲೆ ಕಾಂಬದಲ್ಲತೆ, ಒರ್ ವೈಷಿಷ್ಟ್ಯವೂ ಕಾಂಬ. 1951ಲಿನ್ನೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಬಂದ ರಾಯಭಾರಿಯ ಇಲ್ಲೇತ ದೇವಡಾಟ್‌ನ ಚಂಗ್ರಾಂದಿಲ್ ದೇವಕನ್ನಿಯಡಾ ಆಟ್‌ಕ್ ಪೋಲ್‌ಚಿಡುವ. ಈ ತರತ್ತರ ಕಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ 17ನೇ ಶತಮಾನಕ್ ಮುಪ್ಪಡೆಯೇ ಇಂಜನ್ನೇ ಕಾಂಬ.

ಕೆತ್ತೆ ಬೇಲ್‌ರ ಓಟ್ನಾಟಿ ಇಲ್ಲೇತರ ಮುಖ್ಯ ಕಳಿ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಈಂಗಾಯಿತ್ ಕಾಲೋದಿ ಒರ್ 100 ಭಟ್ಟಿ ಭೂಮಿನ ಬೆಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಗೆದ್ದಯಿಂಗ್ ಇನಾಮ್ ಒರ್ ಚೆರಿಯ ಪಣವೋ ಬಟ್ಟೆಯೋ, ದಂಡನೆಯವಂಗ್ ಬಾಳೆಗೊನೆ, ಮೂಂದನೆ ಚೆಕ್ಕೆ- ಇನ್ನನೆ ಕಳಿ ಕಳಿರ ಕುಸಿಕಲ್ಲತೆ ಇನಾಮ್ ಆಪಯಿಂಜಿತಿಲ್ಲೆ. ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಕೊಡವಡ ಪರಿಸರ ತಡಿನ ಕಲ್ಲಾಪ್‌ಚೆಡ್‌ವಂತದಾಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಗ್ ದಂಡ್ ಜನರಲ್, ಸುಮಾರ್ ಬಲ್ಯ ಆಫೀಸರುವಳ ದೇಶಕ್ ತಂದಿತ್ತ್. ಮಹಾಯುದ್ಧತ್ತಲ್ ಸುಮಾರ್ 6000 ಆಳ್ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಜವಾನಂಗಳೂ ಭಾಗಿಯಳಾಚಿ.

ಕೇಟೋಳಿರ ಸಿ ಮೇದಪ್ಪ 1942ಲ್ ಮಲಯಾಲ್‌ತ್‌ಲ್ ಕೇಪ್ಪನ್ ಕೋದಂಡ ಪಿ ಮಾಚಯ್ಯ 1942 ಬರ್ಮಾತ್‌ಲ್, ಮೇಜರ್ ಕೋಟೇರ ಎ.ಅಪ್ಪಣ್ಣ 1946ಲ್ ಇಂಡೋನೇಷ್ಯಾತ್‌ಲ್ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್, ಪಟ್ಟಚೆರುವಂಡ ಪಿ. ದೇವಯ್ಯ 1948ಲ್ ಕಾಶ್ಮೀರ್‌ಲ್ ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಕೊಡಂದೇರ ಎಸ್. ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಕಾಶ್ಮೀರ್‌ಲ್ 1943ಲ್ ದೇಶಕಾಯಿತ್ ಜೀವ ಕೊಡ್‌ತತ್. ಧೈರ್ಯವಂತೆ ತಾಯಿ ಕಾವೇರಿ ಇದ್‌ಂಗ್ ಕಣ್ಣೀರ್‌ಟ್ಬಲೆ- ಬಾಲೆಕಾರಡ ಬೀರ್ಯತ್ತನ ಪಾಡ್‌ಚಿ.

ಕೊಡಗ್ ಜನ ಮಿಲ್ಟ್ರಿಲ್, ಪೊಲೀಸ್‌ಲ್ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಲ್ ಪೇರ್ತ ಕೈ ಕೂಟಿತ್. ಎಚ್ಚಕಾಳೋ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ ಸ್ಕಾಲರ್‌ಶಿಪ್ ಪಡ್‌ಂದತ್, ಕಿಂಗ್ಸ್ ಮೆಡಲ್ಲೂ ಪಡ್‌ಂದತ್. ಪೇರ್ತ ಆಫೀಸರ್ ಆನವು ತಂಗಡ ಭೀರ್ಯಕ್ ವೀರಚಕ್ರ ಪಡ್‌ಂದತ್. 1918ಲ್ ಆದ್ಯತ್ ಮಿಲ್ಟ್ರಿಕ್ ಆಯ್ಕೆ ಆನಯಿಂಗಡಾತ್‌ಲ್ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್ ಚೆಪ್ಪುಡಿರ ಪೊನ್ನಪ್ಪ ಒಬ್ಬ. ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ಲೂ, ಆಟೋಟತ್‌ಲೂ ಓದ್‌ಲೂ ಎಲ್ಲಲೂ ಪೇರ್ತ ಕೊಡವ ಕೇಳಿ ಎಡ್‌ತಬಾತ್. ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಉಳ್ಳೂ ರೇಸ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಲ್ ಪೇರ್ತ ರೇಸ್ ಪಂಡ್ ನಡ್ಡಯಿಂಜತ್.

ಬೇಲ್ ಕೆಲಸ ಕೊಡಗ್‌ರ ಮೂಲ ವೃತ್ತಿ ಬೇಲ್ ಪಣಿ ತೇಂದದು ಕೈಲ್ ಮುಹೂರ್ತ ಬಲ್ಯದಾಯಿತ್ ಆಯುಧ ಪೂಜಿತ್ ಕಯಿಪ. ನರಿಕೊಂದ ಕೊಡವಂಗ್ ನರಿಮಂಗಲ ಮಾಡಿತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡೊಯಿಂತ್.

ನುಪ್ಪದನೇ ಅಂಕ

ಭಾರತ ಪಡೆರ ದಂಡ್ ಜನರಲ್

ಒರ್ ಚಾಯಿಕಾರ, ಬೋಜಕ್ಕಾರ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಎಳ್‌ತ್ ಪಡಿಚ ಕಣ್ಣ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಎಚ್. ವಿಡ್‌ವರ್ತ್‌ಡ ಶಿಷ್ಯ, ಶ್ರೀ ಕೊಡಂದೇರ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ, ಬಯ್ಯ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕಾಲೇಜ್‌ಲ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಲ್ ಒದಿತ್, ಓದ್ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಒಂದನೇ ಬೇಚ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕೆಡೆಟ್ಸ್‌ರಾಲ್ ಇಂಡೋರ್ ಡೇಲಿ ಕಾಲೇಜ್‌ಂಜಿ 1919ಲ್ ಕಮಿಷನ್ ಪಡ್‌ಂದತ್. 1920ಲಿಂಜ 25 ಕತ್ತನೆ

ಇಂವ ಮೆಸಪೊಟೊಮಿಯತಿಂಜತ್. 1933ಲ್ ಭಾರತತ್ ಆದ್ಯ ಆಫೀಸರ್ ಆಯಿತ್ ಕ್ಲೆಟ್ಲಾಲ್‌ಲಿಂಜತ್. 1936ಲ್ ಇವ್ವು ಮೇಜರ್ ಆಚಿ. ಸ್ವಾಫ್ ಕ್ಯಾಪ್ಟನ್ ಆಯಿತ್ 1942ಲ್ 7ನೇ ರಾಜಪೂತ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ರ ಬೆಟೀಲಿಯನ್ ಕಮಾಂಡರ್ ಆಚಿ. 1944ಲ್ ಆರ್ಮಿ ರಿಆರ್ಗನೈಸೇಷನ್ ಕಮಿಟಿಲ್ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಅಮೇರಿಕಾ, ಚೈನಾ, ಜಪಾನ್ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇವ್ವು 1945-47ಲ್ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಇಯಿನ್ ಜನರಲ್ ಆಫೀಸರ್ ಕಮಾಂಡರ್ ಇನ್ ಚೀಫ್-ಪೂರ್ವ ಕಮಾಂಡ್‌ಲ್, ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಜನರಲ್ ಆಯ್ತಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್. 1949 ಜನವರಿ 15ಲ್ ಇವ್ವು ಜನರಲ್ ಎಫ್ ರಾಯ್ ಬುಚ್ಚರ್‌ಡ್ ಕೈಯಿಂಜಿ ಜನರಲ್ ಪದವಿ ಎಡ್‌ತಂಡ್‌ತ್. ಜನರಲ್ ಆಪಾಂಗೂ ಮಿಂಇಲೇ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್ ಆಯಿತಿಪ್ಪಕಲೇ ಇಂಯಿಂಗಡ ರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮ, ಶಿಸ್ತ್, ಸಹನೆ ಸೈರ್ಯ ಕಂಡಿತ್ ಸರ್ ಆರ್ಥರ್ ಹೋಪ್‌ರ ಪೊಣ್ಣ್ ಲೇಡಿ ಆರ್ಥರ್, ಇವ್ವು ಈ ದೇಶತ್‌ರ ಆದ್ಯ ಜನರಲ್ ಆಪಾಂದ್ ಪತ್ರಿಕೆಲೂ ಇಟ್ಟಿತಿಂಜತ್. ಜನರಲ್ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ಕೊಡಗ್‌ಡ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಮಕ್ಕಕ್ ಮಿಲ್ಟಿಕ್ ಕೂಡೋಕ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಭಾರತ ಇಡೀ ಮಿಲ್ಟಿಕ್ ತಯ್ಯಾರಾಯಿತ್ ದೇಶತ್‌ನ ಮಿಂಇಕ್ ಯುದ್ಧ ಇಲ್ಲತನ್ನನೆ ನೋಟೊಂಡೂಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. ಜಾತಿ ಕೇಟಕ "ನಾನ್ ಭಾರತೀಯ" ಎಣ್ಣು ಇವ್ವು 'ಜಾತಿ ಇಲ್ಲೆ' ಭಾರತೀಯ ಒಂದೇ ಭಾರತತ್‌ರ ಜಾತೀಂದ್ ನಂಬಿತಿಂಜತ್. 1951ಲ್ ಜನರಲ್ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ಲಂಡನ್‌ಲ್, "ಅಧಿಕಾರತ್‌ರ ಆಸೆ, ಪಣತ್‌ರ ಆಸೆ ಕಲರ್‌ರ ವ್ಯಾಮೋಹತ್‌ಲ್, ಎಲ್ಲಾ ತರತ್‌ರ ಯುದ್ಧ, ಜಗಳ, ವೈರತ್ವ ನಡಪಾ"ಂದ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಮಿಲ್ಟಿಡ್ ಕೂಡೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕೂಡ ಬೊಳಿಯೊದ್ ಪೇರ್ತ ಮುಖ್ಯೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವಯಿಂಜತ್. ಪಡೆಯಾಳಿಯಾಯಿತೂ "ಪಡೆಲ್‌ಂಜ ಒಂದೂ ನಿರ್ಧಾರ ಆಪೆಲೇಂದ್ ಗೊತ್ತುಂಡ್" ಎಣ್ಣುವಯಿಂತ್. "ಹಿಂದೂತ್ವ", ಮುಸಲ್ಮಾನತ್ವ ಕ್ರಿಸ್ತಾನತ್ವ ಈ ಎಲ್ಲಾ "ತತ್ವ"ತನ ದೂರ ನೂಕ್‌ನಕ ಭಾರತ ಬದ್‌ಕುವ" ಎಣ್ಣೆಚಿ. 1950ಲ್ ಆಗ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಕಾರ 25ನೇ ಕಾನ್ವಕೇಷನ್‌ಲ್ ಇಯಿಂಗಕ್ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಆಫ್‌ಸೈನ್ಸ್ ಡಿಗ್ರಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಪೇರ್ತ ಜನ ಮಾಡತ ಕಾರ್‌ಬಾರ್‌ನ ಮಾಡಿತ್ ಧನ್ಯಂಗಾಚಿ. 14 ಜನವರಿ 1953 ಲ್ ಭಾರತ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟತ್‌ರ ಸೇನಾಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಭಾರತತ್‌ರ ಆದ್ಯ ದಂಡ ನಾಯಕನ ಅಯಿಂಡ ಪೇರ್ತ ನಲ್ಲ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆಕ್ ಸೇನೆ ತಕ್ಕಾರ ಬಯಿಂಡತ್. 'ನಾನಿಂದ್ ನಾಡ ಪ್ರಯಾಣತ್‌ರ ಅಂತ್ಯಕ್ ಬಂದಿಯ ಮಿಂಇಕ್ ಎಂತ ಕಾರ್ಯ ನಾಡವುಂಡ್ ಭಾರತ ಅಪೇಕ್ಷ ಪಡುವಾಂದ್ ಗೊತ್‌ಲ್ಲೆ. ಆನಕ ಪ್ರತಿ ಒರ್ ಭಾರತೀಯನೂ ಪೇರ್ತ ಕೆಜ್ಜಿತ್

ದೇಶಕ್ ತಾಂಡ ಸೇವೆ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡೊಂಡೊಂದ್ ಕೇಟವೀಂ'ದ್ ಕರಕರಲ್ ಎಣ್ಣೆಚಿ. "ಎಂಗಡ ಭಾರತ ಸೇನೆ ಶಾಂತಿ, ಸೌಹರ್ದ, ರಕ್ಷಣೆ, ಶಿಸ್ತಿನ ತಾಂಡ ಧೈಯ ಮಾಡಿತ್ ದಾರ್ಕೂ ಕಡೆ ಅಲ್ಲತೆ ತಾಂಡ ಕಾರ್ಯ ನಡತಿತ್" ಎಣ್ಣೆತ್ ಅವ್ವು ಎದೆ ತಟ್ಟಿತ್ ಎಣ್ಣುವಯಿಂಜತ್. ಅಯಿಂಗ ರಿಟೈರ್ ಆಪಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಿಕೆಲೂ "ಭಾರತ ಪರತಂತ್ರ ತಂಜ ಸ್ವಾತಂತ್ರ ಭಾರತ ಆನದು, ಜನರಲ್ ಆಯಿತ್ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡ್ನ ಸೇನಾನಿಕ್ ಸೇನೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ ಸಮಗ್ರ ಭಾರತತ್ತರ ನಮನ" ಎಣ್ಣೆತ್ ಎಳ್'ದಚಿ. ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತತ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ-ಭಾರತ ವಿಂಗಡಣೆರ ಸಮಯತ್ ಏದ್ ಗುಂಪನೋ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡತೆ, ದೇಶತ್‌ರ ಏಳಿಗೆಕ್ ಕೈ ತೆಕ್ಕನ ಈ ಜನರಲ್‌ನ ಚರಿತ್ರೆ ಮರೆವಕಯ್ಯಂದ್ ಎಲ್ಲಾರೂ ಎಣ್ಣೆಚಿ.

ಜನರಲ್ ಕೆ.ಎಸ್. ತಿಮ್ಮಯ್ಯನೂ ಕೊಡಂದೇರ ಸಂಸಾರತ್ತರವನೇ 1906ಲ್ ಕೊಡಗಲ್ ಪುಟ್ಟನ ಇವ್ವು ಬಿಷಪ್ ಕಾಟ್‌ನ್ಸ್ ಬೆಂಗಳೂರ್‌ಲ್ ಓದ್‌ಚಿ. ಸ್ಕೂಲ್‌ಲ್ ಸ್ಕೌಟಿಂಗ್ ಪಡ್‌ಚಿತ್ ಶಿಸ್ತ್ ಪಡ್‌ಚತ್. ಸತ್ಯ ಸಂಧತೆ ಕೂಡ ಪಡ್‌ಚತ್ 1925ಲ್ ದಂಡಾಯಿರ ಮಕ್ಕಡಾಲ್ ಸಾಂಡ್ರಸ್‌ಕ್ ಆಯ್ಕೆ ಆನ ಆರ್ ಮಕ್ಕಡಾಲ್ ಜನರಲ್ ಕೆ.ಎಸ್. ತಿಮ್ಮಯ್ಯನೂ ಒಬ್ಬ ಇವ್ವು ಮೋತಿಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ಜವಹರ್‌ಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಅಯಿಂಡ ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸೇವೆನ ಮೆಚ್ಚಿತಿಂಜತ್. ಗಾಂಧೀಜಿನ ನೋಟೋಕ್ ನಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಪಟು ಆನ ಇವ್ವು ಹಾಕಿ ಬುಟ್ಟಿತ್ ಓಡ್‌ನದುಂಡ್. ಭಾರತತ್ತರ ಸೈನ್ಯತ್‌ಲಿಂಜ ತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಗ್, ಅಕ್ಕಕ್ಕ ಜೈಲ್‌ಕ್ ಬೆಂದ್‌ಕಳಾನ ಮೋತಿಲಾಲ್ "ನನ್ನ ನೋಟೋಕ್ ಬಕ್ಕಂಡ, ಬಂದಕ ಮಿಂಞಕ್ ಕೇಡಾಕುಂದ್ ಎಣ್ಣೆನಕೊ ಕೂಟಾಕತೆ ಅಯಿಂಡ ಕೈಯಿಂಜ ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕಾರಣತ್‌ರ ವಿಷಯತ್‌ನೋ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠೆನೋ ಪಡ್‌ಚಿತ್ ಅಯಿಂಡ ಆಶೀರ್ವಾದತ್ ಜನರಲ್ಲೂ ಆಚಿ. ಒರ್ ಕಾಲತ್ ಹೈಲ್ಯಾಂಡ್ ಲೈಟ್ ಇನ್‌ಫೆಂಟ್ರಿಲ್ ಕುಮಾವೊನ್ ರೆಜಿಮೆಂಟ್‌ಲ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ಚಿ. 1939ಲ್ ಬಯ್ಯಕ್ ಬಂದಿತ್ ಮರೆಯಾಯಿ ಪೋಚಿ. 1944 ಲ್ ಕ್ಷೆಟ್ಟಾತ್‌ಲ್ ಇಂಜಿತಾನದು, ಜನರಲ್ ಸ್ವಾಘ್ ಆಫೀಸರ್ ಆಯಿತ್ ಅರಕ್ಮೋನ್ ಡಿವಿಜನ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಅಯಿಂಗ, ಭೂತ್ಯಾಂಡೋಂಗ್ ಅಕ್ಯಾಬ್, ಪಿಂಞ ಕಾಂಗೌ ಫ್ರಂಟ್‌ಲ್ ಕಾಟ್‌ನ ಧೈರ್ಯತ್‌ನುಂಡ್ ಅವು ಬ್ರಿಗೇಡ್ ಕಮಾಂಡರ್ ಆಚಿ. ಯುದ್ಧಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಸೇನೆನ ತಾಂಡಕೂಡ ಕೂಟಪೋನ ಭಾರತೀಯ ಇವನೇ ಆದ್ಯತ್‌ರಂವ. ಜಪಾನ್ ತಾನ್ ಶರಣಾಗತ ಆಪಕ ಇಯಿಂಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರಾಯಿತ್ ಇಂಜತ್. ಲಿಪ್ಪಿನೆಂಡ್ ಕರ್ನಲ್ ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್ ಅಲ್ಲತ್ತಿಪ್ಪಕ ಕಾಂಗೋ ಫ್ರಂಟ್‌ಕ್ ಪೋಚಿ. ಲಾರ್ಡ್ ಮೌಂಟ್ ಬ್ಯಾಟನ್ 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧತ್ ಬ್ರಿಗೇಡ್ ಕಮಾಂಡರ್ ಕೆ.ಎಸ್ ತಿಮ್ಮಯ್ಯಂಡ ಕೆಲಸತ್‌ನ ಪೇರ್ತ ಹೊಗಳ್‌ಚಿ. 1948ಲ್ ಭಾರತ ಪಾಕಿಸ್ತಾನ್

ವಡಿಯುವಕ ಮೇಜರ್ ಜನರಲ್ ಆಚಿ. ಇಂಗಳ ಎಲ್ಲಾರು ಪೇರ್ತ ಪ್ರೀತಿಲ್ ಕಾಂಬಯಿಂಜತ್ ಇಯಿಂಗಡ ನಲ್ಲ ಪೆದ ಕಾಶ್ಮೀರತ್ಲ್ ಹೇಪಿವ್ಯಾಲಿಲ್ ಪೇರ್ತ ಕೇಟ್ ಬಪ್ಪ. ಅಲ್ಲೇತರ ಜನ 'ಕಾಶ್ಮೀರವ್ಯಾಲಿನ ಉಳಿಚಿಟ್ಟವಂ'ದ್ ತಿಮ್ಮಯ್ಯನ ಹೊಗಳತ್ ಎಣ್ಣಯಿಂತ್. ಅವ್ವು ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಅಯಿಂಗಳ ಪ್ರೀತಿಲ್ ಟಿಮ್ಸ್‌ಂದ್ ಕಾಕೊಯಿಂಜತ್. ಇವ್ವು ಶೇಕ್ ಅಬ್ದುಲ್ಲ ಅಯಿಂಗಡ ನಲ್ಲ ಸ್ನೇಹತನಾಯಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅವ್ವು ಡೆಹರಾಡುನ್ಸರ ನೇಷನಲ್ ಡಿಫೆನ್ಸ್ ಅಕೇಡಮಿರ ಕಮಾಂಡೆಂಟ್ ಆಚಿ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಆರ್ಮಿ ಹೆಡ್ ಕ್ವಾಟರ್ಸ್‌ಡ ಕ್ವಾಟರ್ ಮಾಸ್ಪರ್ ಜನರಲ್ ಆಚಿ.

ಕಾಶ್ಮೀರ್‌ಡ ವಿಚಾರ ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ಲ್ ಮಿಲಿಟರಿ ಪಡೆನ ಎಡ್‌ಪ ತಕ್ಕ್ ಬಪ್ಪಕ 1951ಲ್ ಇವ್ವು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ಕ್ ಭಾರತತ್‌ರ ರಾಯಭಾರಿಕ್ ಅರಿವ್ ಕೊಡ್‌ಪಕ್ ಪೋಚಿ. ಕಾಶ್ಮೀರ್‌ರ ಜನತೆ ಇಂಗಡ ತಕ್ಕ್‌ನ ಕುಷಿಲ್ ಒತ್ತಂಡ್‌ತ್ 1952ತ್ ಜಿನೇವಾಕೂ ಪೋಚಿ. ಜನರಲ್ ಕಾರ್ಯಪ್ಪ ರಿಟೆಯರ್ ಆಪಕ ಇವ್ವು ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್‌ರ ಜನರಲ್ ಆಚಿ. ಬಯ್ಯ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ರ ಜಿ.ಬಿ.ಸಿ.ಎನ್‌ಸಿ ಆಚಿ. 6ನೇ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1953ಲ್ ಲೆ.ಜ. ತಿಮ್ಮಯ್ಯ ಪಿಂಞ ಅಯಿಂಡ ಕಡೆಕಾರ ಕೊರಿಯಾಕ್ ಪೋಚಿ. ಇಂಗಡ ಅಪ್ಪ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಅಯಿಂಡ ಮನೆಲ್ ಸಮಾಧಾನತ್‌ರ ಜೀವನ ನಡೆತಿಯಂಡ್ ಇಂಜತ್. ಇಂಗಡ ಸಹೋದರಂಗ, ಪೆರಿಯವ್ವು ನೇತಾಜಿ ಸುಭಾಷ್ ಚಂದ್ರ ಬೋಸ್‌ಡ ಇಂಡಿಯನ್ ನೇಷನಲ್ ಆರ್ಮಿಲ್ ಕರ್ನಲ್ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ತಮ್ಮಣ್ಣ ಕಾಶ್ಮೀರ್ ಯುದ್ಧತ್ 1948ಲ್ ಮರಣಪಟ್ಟತ್. ಇವ್ವು ನೀನಾಕಾರ್ಯಪ್ಪನ ಮಂಗಲಾಚಿ.

ನುಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆ ಅಂಕ

ಬೋರೆ. ಬೋರೆ ಕೋಮ್‌ರ ಜನ

ಕೊಡವ ಒರ್ ಎದ್ಡ್ ಕಾಂಬ ಜಾತಿರ ಕೋಮ್‌ರ ಜನ. ಭೀರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ಸತ್ಯ, ಇದೆಲ್ಲಾತೂ ಪಾಳೆಯಗಾರಂಗಕ್ ಒತ್ತಾಯಿತಿಂಜ ಪಡೆ ಬೀರಂಗ. ಅನ್ನನೇ ಕೇಡ್, ಕಿಚ್ಚ್ ಇಯಿಂಗಕ್ ಇಲ್ಲೆಂದ್ ಎಣ್ಣೊಕಯ್ಯ. ಚಾಕಿ ಪೊಲತ್‌ನ ರಾಜಂಗೇ ಸಮಯ ಬಪ್ಪಕ ಕೈಕೊಡ್‌ತದೂ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವಡನ್ನನೆ, ಕೊಡವಳೂ ಮಾಡಿತ್. ಎಕ್ಕೊ ಕೊಡವ, ರಾಜನಾಯಿತ್ ಆಳ್‌ನದಿಲ್ಲೆ. ಕೊಡವಳ ಭಾರತತ್‌ರ ಒರ್ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜನಾಂಗಂದ್ ಎಚ್ಚೆಕೊ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರ ಎಳ್‌ದ್‌ನದಲ್ಲತೆ, ಪೇರ್ತ ಪಡೆ ಬೀರಂಗಳೋ, ಸಮಾಜ ಸೇವಕಿಯಳೋ ತಂದ ಎಳ್‌ತ್‌ಲ್ ಮಿಂಞಾಕುಳ್ಳ ಉತ್ತಮ ಜನಾಂಗಂದೂ ಎಳ್‌ದಿತ್. ಪೊರ್‌ಮೆ ಪೋಯಿತ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮಾಡ್‌ನವು ಪೇರ್ತ. ಅಲ್ಲತೆ ಪಡೆಲ್ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನ ಎಡ್‌ತವ್ವು ಪೇರ್ತ ಇಂಜಿತ್. 190 ಕಮಿಷನ್ಡ್ ಆಫಿಸರ್ಸ್ ಇಂದ್ ಮಿಲ್ಟಿಲ್ ಉಂಡ್. ಇಲ್ಲಿ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವಡ ಸಂಖ್ಯೆ

ಒರ್ ಆಯಿರ ಇಕ್ಕು. ಒರ್ ತರತ್ ಕಾವೇರಿ ನೀರಾಯಿತ್ ಒಕ್ಕಿ ಪರೆವಕ ಕೊಡವ ಅಗಸ್ತನ ಬಜ್ಜಾಂಗ್ ಕೊಡವಕ್ ಗಸ್ತು ಮುನಿ ಶಾಪ ಇಟ್ಟತ್‌ಂದ್ ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತ್‌ಲ್ ಎಳೆದಿತ್. ಅಕ್ಕೇ ಒರ್ ಜನ ಒಕ್ಕಿ ಪೋನ ಕಾವೇರಿನ ಬಜ್ಜಾನುಂಡ್ ಕಾವೇರಿ ಅಯಿಂಗಕ್ ಶಾಪ ಇಟ್ಟತ್. ಅವ್ವೇ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವಾಂದ್ ಎಣ್ಣುವಾಂಗ್ ಪುರಾಣಕತೆ ಉಂಡ್. ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವ ಕಾವೇರಿನ ಪೂಜಿತ್ ಎರ್ಚಿ ತಿಂಗತೆ, ಪಾದಿ ಪಟ್ಟಡ ಪದ್ಧತಿಲ್ ಮಂಗಲ ಕಯಿಪ. ಇಂಗಕ್ ಪಟ್ಟಡ ಸಂಬಂಧ ಉಂಡ್ ಎಣ್ಣಿತ್ ತಕ್ಕ ಉಂಡ್ ಇಯಿಂಗ ಜನಿವಾರ, ತಾಳಿ ಎಲ್ಲ ಇಡುವ. ಇವ್ವು ಕೊಡವ ಪೊಡಿಯ ಉಡ್‌ಪ. ಮಂಗಲ ತಾಂಡ ಒಳಲೇ ಆಪ ಅಲ್ಲತೆ ಕೊಡವಳ ಆಪಲೆ.

ಗೌಡಂಗ ಸಂಪಾಜೆ, ಪಡಿನಾಲ್‌ನಾಡ್, ಮಡಿಕೇರಿನಾಡ್ ಪಿಂಇ ಪಶ್ಚಿಮತ್‌ರ ಹಳ್ಳಿಲ್ ವಾಸ ಇಂತ್, ಇಯಿಂಗಡಾತ್‌ಲ್ ಪದ್‌ನಟ್ ಕೋಮ್ ಉಂಡ್. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನಂಡ ಸಮಯತ್‌ಂಜೇ ಇವ್ವು ಇಲ್ಲಿ ಉಂಡ್. ಜಮ್ಮ ಜಾಗೀರ್ ಎಲ್ಲ ಇಯಿಂಗಕೂ ಉಂಡ್. ಒರ್ 17,000 ಇವು ಇಕ್ಕು. ಐರಿಯ, ಕೊಯವ ಎಲ್ಲ ಕೊಡವಡ ಬಲ್ಯ ಜನಡಲ್ಲಿ ಪಂಡ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್‌ಯಿಂತಲೊ. ಪೆಗ್ಗಡೆಯ ಬಂದವುಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಮಾಪಿಲೆಯ ಮಲಬಾರ್‌ಂಜ ಪಂಡೇ ಬಂದವ್ವು ಇಲ್ಲಿಯೇತ್‌ರ ಜನಡ ಕೂಡೆ ಬೆರ್‌ಂದವ್ವೊ, ಟಿಪ್ಪುರ ಸಮಯತ್ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಎಡ್‌ತವು ಇವು ಕೂಡಿ ಜಮ್ಮ ಉಳ್ಳವುಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಒರ್ ವಿಶೇಷ ಎಣ್ಣಕ ಕೊಡವ, ಜಮ್ಮ ಕೊಡವ ಗೌಡ ಅಮ್ಮ ಕೊಡವ, ಪೆಗ್ಗಡೆ ಐರಿ, ಮಾಪಿಳ್ಳೆ ಕೂಡಿ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಡೊ ಪೊರಪಾಡ್ ಒರೇತರ ಒತ್ತೊರ್ಮೆ ಇದ್‌ಲ್ ಕಾಂಬ. ಮಹಮ್ಮದೀಯಂಗ ಭಾರತತ್‌ನ ಆಳ್‌ನಕೋ ಕೊಡಗ್‌ನ ಆಳಿತಿಲ್ಲೆ. ಇಲ್ಲಿ 1871ಲ್ ಮುಸಲ್ಮಾನಂಗ 5,791 ಇಂಜವ್ವು 1941ಲ್ 15 ಆಯಿರ ಆಚಿ. ಮಾಪಿಳ್ಳೆಯಕೂ ಏರಿಯಂಡುಂಡ್. ಇವ್ವು ವಿರಾಜಪೇಟೆ ಮಾಕೂಟಕಾಲೆ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಮೊಟ್ವೆಡುವ ವ್ಯಾಪಾರಕಾಯಿತ್. ಬ್ಯಾರಿ ಜಾತಿಯ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಡ್ ಲಬ್ಬೆಯ ಬಟ್ಟೆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯಳಾಯಿತ್ ಇಲ್ಲಿ ಬಂತ್ ನೆಲೆ ಆಯಿತ್.

'ನಾಯರ್' 'ತೇಯರ್' ಮಲಯಾಳಕಾರ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ್ ಪೋಪವು ಆಯಿತ್ ಮೆಲ್ಲೆ ನೆಲೆ ನಿಂದಂಡುಂಡ್. ಪಳಿಯ ಪೇರ್ತ ಜಾಯುಳ್ಳ ಕಟ್ಟಡ ಮಲಯಾಳತ್‌ರ ಬಡ್‌ಗಿಯ ಕಟ್ಟನದ್. ನಂಗಡ ಪೇರ್ತ ತಕ್ಕರ ಪದವೂ ಮಲಯಾಳತ್‌ಲೂ ಉಂಡ್. ನಂಗಡ ದೇವ, ಇಗ್ಗತಪ್ಪ, ಸಾರ್ತಾವು, ಮಲೆತಂಬಿರಾನೆ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಯತ್‌ರದೇ. ಕಣಿಯಂಗಡ ಬಳಕೆ ಮಲಯಾಳತ್‌ಂಜ ಪೇರ್ತ ಆಪದುಂಡ್.

'ಕ್ಯಾತೊಲಿಕ್' ಎಣ್ಣಾವವ್ವು ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಡ ಸಮಯತ್‌ಲ್ ಕಾಲ್‌ಟ್ಟತ್.

ಮಡಿಕೇರಿ ಚರ್ಚ್, ವಿರಾಜಪೇಟೆ ಚರ್ಚ್, ಪಾಲಿಬೆಟ್ಟ ಚರ್ಚ್ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಡ ಸಹಾಯತ್ತಾಲೇ ಕಟ್ಟೆಚಿಟ್ಟದ್. 1853ಲ್ ಆಲಮಂಡ ಸೋಮಯ್ಯ ಆದ್ಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ ಪೋನವು. ಇವು ಅಕ್ಕ ಅರಮೇರಿಲ್ 160 ಹರಿಜನಳ ಕ್ರಿಸ್ಚಿಯನ್ ಜಾತಿಕ್ ಮತಾಂತರ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡಗಲ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಜಾತಿ ಮತಾಂತರ ಮಾಡೋದು ಸುಲಭಂದ್ ಕಂಡಿತ್. ಇಲ್ಲಿ ಸುಮಾರ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಸ್ಕೂಲ್ ತೊರ್‌ಂದರ್‌ತ್. ಲಿಂಗಾಯತಂಗ ವೀರರಾಜಂಡ ಸಮಯತ್ತ ಕಮ್ಮಿ ಇಂಜತ್. ಅವ್ವು ಮೈಸೂರ್‌ಂಜಿ ಗೋಣಿಕೊಪ್ಪಕಾಲೆ ಬಂದಿತ್ ಶಿವಚಾರ ಮಠ ಎಚ್ಚಕೋ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗ ಇಲ್ಲಿ ಕಮ್ಮಿ. ಅಯಿಂಗಕ್ ನಲ್ಲ ಸ್ಥಾನ ರಾಜಂಗಡ ಆಸ್ಥಾನತ್ ಕೊಡವ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ತಿಲ್ಲೆ ಮಂತ್ರಿಯಳಾಯ್‌ತ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ, ಕರಣಿಕ ಸುಬ್ಬರಸಯ್ಯ ಇನ್ನನೆ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್ ಇಯಿನ, ಹರಿಜನಳ ಪಂಡ್ ಪೊಲಿಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣ ಇಂತ್. ಕೆಂಬಟ್ಟಿ, ಕಾಪಳ, ಮಲೆಯ ಎಣ್ಣಿತ್ ಕಾಕೊಯಿಂತ್. ಇಯಿಂಗಳ ಪಂಡ್ ತೊತ್ತಕ್ ದುಡಿಚಿಡುವಯಿಂತ್. ಇಂದ್ ಅಯಿಂಡ ಸ್ಥಾನ ಮಾನ ಚಾಯಿಕೂಡಿತ್, ಸಾಧಾರಣ ಎಲ್ಲಾರೊ ಓದ್‌ಕ್ ಏರ ಗೇನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್ ಸರಕಾರತ್ತೂ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಪಡ್‌ಂದಿತ್. ಎರವ ಸಾಧಾರಣ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗಲ್ ಕಾಂಬ. ಇವ್ವು ಮೈಸೂರ್‌ಂಜಿ ಕೆಲಸಕಾಯಿತ್ ಬಂದವ್ವು ಬಡವ, ಎರವ, ಪಾಣಿ, ಪಂಜಿ ಇವು ಎಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬನ ಮಂಗಲೋ ಆಪ. ಎರವ ಎತ್ತರ ಇಲ್ಲೆ ಇಂಗಡ ತಕ್ಕ ಗೊತ್ತಾಪಾಲೆ. ಕನ್ನಡ ಮಲಯಾಳಕೂಟಿತ್ ಬಾಯಿರ ಒಳ್‌ಲೇ ಪರ್‌ಂದೋವ. ಇಂಗ ದೇವಂದ್-ಕರಿಂಗಾಲಿ, ಕುಟ್ಟತ್ತಮ್ಮ. ಗುಳಿಕನೋ ಪೂಜೆ ಮಾಡ್ಡ ಇವು ನೃತ್ಯ ಮಾಡ್ಡ ಇಯಿಂಗಕೂ ಸರಕಾರ ಸ್ಥಾನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಕುರುಬಂಗ ತೇನ್ ಎಡ್‌ತಿತೇ ಮಿಂಞ ಬದ್‌ಕೊವಿಂತ್. ಇಕ್ಕ ಇವ್ವು ಬೆಟ್ಟ ಕುರುಬ, ಜೇನು ಕುರುಬ, ಹಾಲು ಕುರುಬ ಎಲ್ಲಾರೊ ಮಿಂಞ ಬಂದಿತ್. ಬಾಡಗ ಎಣ್ಣವು ಮೈಸೂರ್‌ಂಜಿ ಬಂದಿತ್. ಇಕ್ಕಲೂ ಅಯಿಂಡ ಸಂಬಂಧ ಮೈಸೂರ್‌ಲೇ. ಕಳ್ಳ ಎಡ್‌ಪ, ಕಳ್ಳ ಕಾಚುವ ಮಲೆಕುಡಿಯಂಗ, ಬಿಲ್ಲವಂಗ, ವೊಕ್ಕಲಿಂಗ ಎಲ್ಲ ಬೇಲ್ ಪಣಿಯೂ ಮಾಡ್ಡಯಿಂತ್. ಬಂಟಂಗ ದಕ್ಷಿಣ ಕೆನನೂರ್‌ಂಜಿ ಬಂದವ್ವು ಇಲ್ಲಿ ಏರ ಇಲ್ಲೆ. ಕಾಸರಗೋಡ್ ಪುತ್ತೂರ್‌ಂಜಿ ಬಂದ ಪಾಲೆಯಳೂ ಕಮ್ಮಿ. 10ಸಿಕ್ ಜನ, 54 ಜೈನ್, 16 ಬೌದ್ಧಜನ, 10 ಜೋರಾಸ್ತ್ರಿಯನ್ ಇನ್ನನೆ ಉಂಡ್. ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ ಮರಾಠಿಯ, ತೆಲುಗ್‌ಕಾರ, ತಮಿಳಂಗ, ಕೊಂಕಣಿಯ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಉಂಡ್. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಕಾರಡ ಪಡೆ ಈಲೆ ದಾಟ್ಟಕ ಬುಟ್ಟ್ ಪೋನವ್ವು ಇವ್ವೆಲ್ಲ.

ನುಪ್ಪದ್ಗಂಡನೇ ಅಂಕ
ಕೊಡವಡ ಪುಟ್ತ್ಯ ಒರ್ ಚರ್ಚೆ

ಕೊಡವಡ ಓರಬ್ಬಡ ಓರೊರ್ ಮನೆ ಪೆದ, ಸಾಧಾರಣ ಅಗಲ ಎದೆ, ಎತ್ತರ, ಸ್ನಾಯುದುಂಬನ ಚುರ್ಕ್‌ಕಾಲ್‌ರವ್ವು ಕೊಡವ. ಬುಡ್‌ತನ ಕಿರಿ, ಮೀಸೆಕಾರ, ಇನ್ನನೆ ಕಾಂಬ ಕೊಡವ. ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣತ್‌ಲ್ ಇವ್ವು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಪಿಂಞ ಶೂದ್ರ ಚೋರೆಕಾರ, ಚಂದ್ರವರ್ಮಂಡ ಸಂತಾನಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಆಚೆಂಗಿ ಕಾವೇರಿ ಪುರಾಣ ಎಕ್ಕ ಎಳ್‌ದಿಯಂದೂ ಗೊತ್ತಲ್ಲೆ. ಇದ್‌ನ ಬ್ರಿಟಿಷ್‌ಕಾರಳೂ, ಭಾರತೀಯ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರಳೂ ಒತ್ತಿತಿಲ್ಲೆ. ಇವ್ವು ಚಾಲುಕ್ಯಡ ಚೋರೆಕಾರಾಂದ್ 8ನೇ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕತ್‌ರ ಎಳ್‌ತ್‌ಕಾರ ಎಣ್ಣು ಇದ್ ಸರಿ ಕಾಂಬಲೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟಕಾರಳಾಯಿತೂ ಕಾಂಬಲೆ. ಗಂಗಂಗ, ಚೋಳಂಗ, ಚೆಂಗಾಳ್ವಂಗ, ಹೊಯ್ಸಳಂಗ ಎಲ್ಲಾ ಈ ಭೂಮಿಲ್ ಪೋರಾಟ ಮಾಡ್ಯಂಡಿಂಜತ್. ಇನ್ನನೆ ಕೊಡವ ಕ್ಷತ್ರಿಯಳಾನ ಚಾಲುಕ್ಯಂಗಡ ಚೋರೆಂದ್ ಎಣ್ಣುಕ್ ಚೆನ್ನ ಗುರುತ್ತ ಉಂಡ್. ಕೊಡವ ಎಚ್ಚಕೋ ವೇದತ್ತರ ವಿಧಿ ವಿಧಾನ ನಡ್‌ತುವ ಪಿಂಞ ಹಿಂದೂ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್, ಯುಗಾದಿ, ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಎಲ್ಲ ಕೊಡವ ಕಯಿಪ.

ಕೊಡವಡ ಕೆಲವು ರೀತಿ ನೀತಿ ಅರಬ್ ದೇಶತಯಿಂಡನ್ನನೆ. ಮಂಡೆರ ವಸ್ತ್ರ, ಕರ್ತ ಮಣಿ, ಕಾಪಿಲ್ಲಿ, ಕೆಮಿಕ್ ಪದೀಚ, ತೇರಣ ಇಡೊದ್, ಅಣ್ಣ ಚತ್ತಕ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಅಯಿಂಡ ಪೊಣ್ಣಾನ ಕಯಿಪ ಪದ್ಧತಿ, ತಂಗೆರ ಮೋವಳ ಮಂಗಲ ಕಯಿಪಕಾಗತ್ತದ್, ಮಂಗಲತ್ತ್ ಎರ್‌ಚಿ ಬಳಸೊದ್, ಕೊಡವಡ ಬೊಳ್‌ಕಾಟ್, ಬೋರೆ ಆಟ್, ಕೆಲವು ಇಸ್ಲಾಂರ ಭಾಷೆ, ಇದೆಲ್ಲಾತೂ ಕೊಡವಡ ಅರೇಬಿಕ್, ಪರ್ಶಿಯನ್ ಸಂಬಂಧಕಾಂಬ. ಈ ತರತ್ ನೇಪಾಲ್, ಅಸಾಮ್ ರಾಜಸ್ಥಾನ್- ಈ ತರ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಟ್ಟಕಾಡ್ ಜನಡಾಲೂ ಕಾಂಬಾನಗುಂಡ್, ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಲೋಕತ್‌ಲೇ ಉಂಡ್‌ಂದೂ ರೆಡ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕಲ್ಚರಲೂ ಉಂಡ್, ಇನ್ನನಾಯಿತ್ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವತ್‌ಲೂ ಒರೇ ತರತ್ ಜನಡ ಗುಣ ಭೇದ ಇಪ್ಪನ್ನನೆ ಕಾಂಬ. ತೋಡ ಜನಾಂಗ ನೀಲಗಿರಿಲ್ ಉಳ್ಳಯಿಂಡನ್ನೆ ಕೊಡವ ಬೆಟ್ಟ ಜನಾಂಗಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಪಾಲ್‌ಪರೆಕಲ್ ಕೆತ್ತನೆಲ್ 10ನೇ ಶರಮಾನತ್‌ಲೇ ಕೊಡವ ಇಲ್ಲಿ ಇಂಜದ್ ಕಾಂಬ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ್ ಪೋನ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಜನಾಂಗತ್‌ರ ಕೂಡೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆರ್‌ಂದಾನುಂಡ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಂಗಡಲ್ಲಿ ಕಾಂಬದ್ ತೋಂದುವ. ಡಾ. ಹ್ಯೂಟನ್ ಎಣ್ಣುವ ಕೊಡವ ಸಿಂಧೂ ನದಿರ ಬುಡತ್‌ರ ಬೊಳ್‌ಚೆಲ್ ಪಾಲ್‌ದಾರಂಗಂದ್. ಅಲ್ಲಿಂಚೇ ಅವ್ವು ಕೊಡಗ್‌ಕತ್ತನೆ ಪಬ್ಲಿತ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಡಾ. ಹೋಲೆಂಡ್ ಎಣ್ಣೆನ್ನಕೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತತ್‌ರ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಲೂ ಕೊಡವ ಎದ್ದಾಕಾಂಬ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗಕಂಜಿ ಕೊಡವಳೇ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಲೂ ಚೋರೇಲೂ,ನೋಟತ್‌ಲೂ, ಗತ್ತಲೂ ಬಲ್‌ಂಗನೆ ಕಾಂಬ. ಇಕ್ಕ ಒರ್ ನೂರ್ ಕಾಲತ್‌ಂಜಿ ಕೊಡವ ಪೇರ್ತ ಮಿಂಞ ಬಂದಿತ್. ಶ್ರೀ ಹರ್‌ಬರ್ತ್ ಎಣ್ಣೆ-ಭಾರತತ್‌ಲ್ ಕೊಡವಳ ಭಾರತ ಸಿಂತ್ಯಡನ್ನನೆಂದ್. ಆರ್ಯ ಜನಾಂಗ 27 ಕ್ರಿ. ಪೂರ್ವತ್‌ಲ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಕಾಲೆ ಕೊಂಕಣಕಾಯಿತ್ ಗುಜರಾತ್ ದಾಟಿತ್ ಬಂದವ್ವೇ ಕೊಡವಂದ್. ಶ್ರೀ ರಿಸ್‌ಲೇ ಎಣ್ಣೆವವೂ ಕೊಡವ ಸಿಂತ್ಯ ದ್ರಾವಿಡಂಗಡನ್ನನೆ ಉಂಡ್‌ಂದೆಣ್ಣವ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಕೊರವಂಡ ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಕೊಡವ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂಗ ಎಣ್ಣಿತೂ, ಗುಜರಾತ್, ಕಾತೇವಾಡತ್‌ರ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂಗಡನ್ನನೆ ಜನಿವಾರ ಇಲ್ಲೆಂದೂ ಎಳೆದಿತ್. ರಾಜಪೂತಂಗಡನ್ನೆ ಪೊಣ್ಣಾಳ್ ಮಂಡೆಕ್ ವಸ್ತ್ರ ಇಡುವ. ಪಳಿಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂಗಡನ್ನನೆ ಕೊಡವ ಕಾರಣಂಗಳ ತುದಿಪ. ಇಂಗಡ ಪೊರಪ್ಪಾಡ್ ಬೋರೆತರ ಆಚೆಂಗಿ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡ ಜನಳ ಪೋಲುವ. ಎಲ್ಲಾಕಡೆ ಆಯಂಡುಳ್ಳನ್ನನೆ ದಿನ ಪೋನನ್ನನೆ ವಿಜ್ಞಾನತ್ತರ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆ ಆಯಂಡೇ ಉಂಡ್.

ನುಪ್ಪತ್ತ ಮೂಂದನೆ ಅಂಕ

ಸಮಾಜತ್‌ರ ಕಟ್ಟೊಳೆ-ವಿವರ

ಜಾತಿ ಭಾರತತ್‌ಲ್ ಬೋಂಡ್ಯದುಂಡ್. ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ ಪುಟ್, ಇದೆಲ್ಲ ಜಾತಿನ ನಿಗದಿ ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗಳ ಬುಟ್ಟಕ ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಡಾಲೂ ಕೊಡವಡನ್ನನೆ ಪದ್ಧತಿ ಪರಂಪರೆ ಕಾಂಬ. ಈ ಕೊಡವಕ್ ಬರ್‌ಕತ್, ಶಕ್ತಿ, ಭೂಮಿ ಆಟ್ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಪುರ್‌ಡ್, ಬೋಟೆ, ಪ್ರಾಣಿನ ಕೊಂದ್‌ತಿಂಬ ಪಡೆ ಎಲ್ಲಾಲೂ ಕಾಯಿಸ ಇಂಜತ್. ಅಲ್ಲತೆ ಅವು ಕ್ಷತ್ರಿಯಂದೂ ಎಣ್ಣವ. ಅವ್ವು ಅತ್ತಡ ಎರ್‌ಚಿ ತಿಂಬಕ್ ಒಪ್ಪಲೆ. ಅತ್ತಳ ಚಾಕುವ ಪಾಲ್‌ಕ್. ಪಂದಿ ತಿಂಬ, ಪಂದಿನ ಚಾಕುವ ಇವ್ವು ಹಿಂದೂವಳೆ. ಇಯಿಂಗಡಾಲ್ ಶಿವಾರಾಧನೆ ದಂಡ್‌ಮೂಂದ್ ಶತಮಾನತ್‌ಂಜ ಕಾಂಬ ಬೋರೆ ಜಾತಿಯಳ ಅಡಿಆಳ್ ಆಯಿತ್ ಬೆಚ್ಚವದ್ ಇಂಜಿತ್. ಬ್ರಿಟಿಷಂಗ ಬಪ್ಪಾಂಗ್ ಮಿಂಞಲೇ ಇಯಿಂಗ ಜಮ್‌ತ್‌ರ ಆಳ್ ಎಣ್ಣೊ ಪೆದತ್‌ಲ್ ಇಂಜತ್. ಅಯಿಂಡ ಕಷ್ಟ-ಸುಖ ಮಂಗಲ-ಮುಂಜಿ ಯಜಮಾನ ನಡ್‌ತೊಯಿಂತ್. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬದಲಾಪಕ ಕೆಲಸಕ್ ಆಳಾಡ ಕೊರತೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಏರ್‌ಚಿ.

ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಲ್ ಕುಂಬಾರ, ಕಮ್ಮಾರ, ಚಮ್ಮಾರ, ಬಡ್‌ಗಿ ತಟ್ಟ, ಕ್ಷೌರಿಕ, ದೋಬಿ, ಮೇದಂಗ ಎಲ್ಲ ಕಮ್ಮಿ ಆಚಿ. ಅಕ್ಕ ಕೊಡವ, ಗೌಡ, ಮುಸಲ್ಮಾನ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಎಲ್ಲಾ ಒತ್ತೊರ್ಮೆಲ್ ಇಂಜತ್. ಸಂಸಾರತ್ ನುಪ್ಪದ್ ನಾಪದ್ ಜನ

ಕೂಡ್ ಕುಟುಂಬತ್ ಇಂಜಾನುಂಡ್ ಏದ್‌ಂಗೂ ಬರ ಇಂಜಲೇ. ಕೊರುವಕಾರ ಪಟ್ಟಿದಾರಂಡ ತಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ಕೇಪಯಿಂಜತ್. ಊರ್‌ಡ ಒತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಷ್ಟತ್ರ ಸಮಯತ್ತಲ್ ಜಾಸ್ತಿ ಗೊತ್ತಾಪಯಿಂಜತ್ ತಿತ್ತಲ್ ಚುಟ್ಟಪೋನ ಮನೆನ ಊರ್‌ಕಾರ ಕೂಡಿ ಕಟ್ಟಿ ಕೊಡ್‌ತದುಂಡ್, ಎಲ್ಲೇಂಗಿ ಕಷ್ಟತನುಂಡ್ ಬೇಲ್ ಪಣಿ ಬಾಕಿಯಾನಲ್ಲಿ, ಊರ್‌ಕಾರ ಕೂಡಿ ಪಣಿಲ್ ಕೈಕೂಟ್‌ವಯಿಂಜತ್. ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿ ಕೋಮ್‌ಕಾರ ಕೂಡಿತ್ ಒತ್ತೊಮ್ಮೆಲ್ ಇಪ್ಪಯಿಂಜತ್. ಚಾವು ಆನಲ್ಲಿ ದಂಡ್ ಬೊಡಿ ಬುಟ್ಟ್ ಬುಟ್ಟ್ ಬೆಪ್ಪಕ ಜನಕ್ ಗೊತ್ತಾಪಯಿಂಜತ್. ಚಾವು ಮನೆಲ್ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡತೆ ನೆರ ಕರೆಂಜಿ ಕೂಳ್‌ಕರಿ ಇಕ್ಕಲೂ ಅಯಿಪ. ಪೆರಿಯವ್ವು ಒರ್ ಸಂಸಾರತ್‌ಲ್ ಚತ್ತಕ ಆ ಇಡೀ ಸಂಸಾರತ್ ದಾರೂ ಆಕಾಲ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್ ಕಯಿಪ್‌ಲೆ. ಪನ್ನಂದ್ ದಿನ ಮಾದ ಕಯ್ಯಣೆ ಮಂಗಲ ಮುಂಜಿ ಕೂಡಿ ನಡ್‌ಪ್‌ಲೆ.

ನಮ್ಮೆ ಅದತ್ತೂ ಪುತ್ತರಿಕ್ ಊರೆಲ್ಲ ಕೂಡಿತ್ ಒಕ್ಕಚೆ ಕದ್ ಕೊಯ್ವದ್ ಒತ್ತೊಮ್ಮೆಡ ನಮ್ಮೆ ಊರ್ ಕೋಲ್, ನಾಡ್ ಕೋಲ್‌ಲ್ ಎಲ್ಲಾಕೋಮ್ ಕಾರ ಕೂಡ್ಪಯಿಂಜತ್. ಅದತ್ ಪಟ್ಟಮಳೂ ಕೂಡೊಯಿಂಜದ್ ಕಮ್ಮಿ ಊರ್‌ಡ ಪದ್ಧತಿ ಪರಂಪರೆ ಮೀರಿ ನಡ್‌ಂದಯಿಂಗ್ ಊರ್ ತಕ್ಕ ತಪ್ಪ ಕಾಣಿಕೆ ಪೋರ್ ಚಿಡುವಯಿಂಜದಲ್ಲತೆ ಓರಮ್ಮ ಪೊರಂಬಡಿ ಬೆಪ್ಪದೂ ಇಂಜತ್. ಮಂಗಲತ್ತ ಪಣ ಕಟ್ಟುವದ್ ಸಂಸಾರಕ್ ಸಹಾಯ ಸಾಕಾರ ಕೊಡ್‌ಪಕಾಯಿತ್. ಅನ್ನನೇ ಕುಂಇಕ್ ಪಣ ಕೊಡ್ವದೂ ಅದ್‌ಂಗೇ ಚಾವ್‌ಲೂ ತೆಂಗಿ, ಬೆಲ್ಲ, ಅಕ್ಕಿ, ಭಟ್ಟಿ ಅಯಿಪ ಪದ್ಧತಿ ಅದ್‌ಂಗೇ ಚಾವುಕ್ ಪಣ ಇಡುವದೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡೊಕಾಯಿತ್. ಪಣಿಕ್ ಆಳಾಳ ಒಬ್ಬಂಗೊಬ್ಬ ಅಯಿಪ. ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಕೆರೆರ ನೀರ್ ಬಳಸಿಯೋವ ಎಲ್ಲ ಇಂಜತ್. ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್‌ಕ್ ಊರ್‌ಕ್ ಊರೇ ಕೂಡ್ಪಯಿಂಜತ್. ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್‌ಬಾರ್ ಸಂಸಾರ ಕೂಟತ್‌ನುಂಡ್ ಆಪಯಿಂಜತ್ ದಾರೂ ಒಬ್ಬ ನಾಯಿತ್ ಒರ್ ನಿರ್ಧಾರ ಎಡ್‌ಕತೆ, ತಕ್ಕ ಮುಖ್ಯಸ್ತಂಡ ತಕ್ಕ ಕೇಕಂಡುವಿಂಜತ್. ದೇಶ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಕೊಂಬ್ ಆಯಿತ್ ವಿಂಗಡ ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಅಲ್ಲಿಂಜ 'ದೇಶಕಟ್ಟ್ ಪಾಟ್' ಎಣ್ಣೊ ಕೊಡವ ಪಾಟ್‌ಲ್ ಇದ್ ಹಾಲೇರಿ ರಾಜಂಗಡಲ್ಲಿಂಜೇ ಬಂದದೇಂದ್ ಉಂಡ್. ಕೊಡವ ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಏರ ಇಂಜತ್ ಇಯಿಂಗಡ ಕಟ್ಟ್ ಪಾಡ್ ಕೊಡಗ್‌ಲೆಲ್ಲಾ ಇಂಜತ್. ಹಳ್ಳಿಕೋರ್ ತಕ್ಕ, ಸೀಮೆಕೋರ್ 'ದೇಶ ತಕ್ಕ' ಇಯಿಂಗ ಕಲ್ಲೇಂಗಡ ಪಿಂಇ ಬೊಳ್ಳೆರ-ಕಿಗ್ಗಟ್‌ನಾಡ್‌ಂಜಿ, ಮಾತಂಡ ಪಿಂಇ ಬುಡುವಂಡ- ಯೆಡೆನಾಡ್‌ಂಜಿ, ಪಂದಿರ ಪಿಂಇ ಪರದಂಡ -ನಾಲ್ಕನಾಟ್‌ಂಜಿ, ಪೋರೆಯಡ ಪಿಂಇ ಪಾರುವಂಡ-ತಾವು ನಾಡ್‌ಂಜ ಆಪಿಂಜತ್. ಒರ್ ನಾಡ್‌ರ ಅಡಿಲಳ್ಳ ಊರ್ ಒರೋರ್ ಕಡೆ ಒರೋರ್ ತರ. ನಾಡ್ ತಕ್ಕಂಗ ಎಳ್‌ವದ್

ಇಂಜಕೋ, 1850ಲ್ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತರ ಕೊಡಗ್‌ಡವ್ವು ಆಯಿತಿಂಜತ್. ಬಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಡಗ್‌ಡವ್ವು ಮೂಂದ್ ನಾಲ್ ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ಹೋಬ್ಬಿಂದ್ ಇಂಜತ್. ಅದ್‌ಂಗ್ ಪಟೇಲಂಗ ಇಂಜತ್.

ನುಪ್ಪತ್ತನಾಲನೆ ಅಂಕ

ಪದ್ಧತಿ ಪರಂಪರೆ-ಸಾಧಾರಣ ಇನ್ನಿನಿಂಜತ್

ಶ್ರೀ. ರಿಚ್‌ಟರ್ ಎಣ್ಣೆನ್ನೆಕೆ "ಕೊಡಗ್ ಜನ [ಕೂರ್ಗ್] ಪಳಿಯ ಪದ್ಧತಿಕಾರ. ಏದ್ ಜಾತಿಯೂ ಅಯಿಂಡ ಮೇಲೆಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿತಿಲ್ಲೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗ ಅಯಿನ ಮುಳ್‌ಕಿತಿಲ್ಲೆ. ಆಚೆಂಗಿ ಬರೀ ವೀರತ್ವ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಂಜೂ ಆಂಜಂಡಿತ್". ದೇಶತ್‌ರ ಹಿಂದೂವಡ ಎಲ್ಲ ನಮ್ಮನೋ ಕೊಡಗ್‌ರವ್ವು ಆಚರಣೆ ಮಾಡೊದಲ್ಲತೆ, ಚೆರಿಯ ಕೋಮ್‌ಕಾರ ಬಲ್ಯ ಕೋಮ್‌ಕಾರಳ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡ್ವಯಿಂಜತ್. ಎಲ್ಲಾ ವಿಧತ್ತು ಕೊಡಗ್‌ಲ್ ಪೆರಿಯಯಿಂಗ್ ತಕ್ಕಾರ ಮರ್ಯಾದಿ ಇಂಜತ್ ಕಾಲ್ ಪುಡಿಪದ್ ಪದ್ಧತಿ. ಕಾಲ್ ಮುಟ್ಟಿತ್, ಮಂಡೆಕ್ ಬೆಪ್ಪ. ಪೆರಿಯವ್ವು ಬಗ್ಗಿತ್ ಕಾಲ್ ಪುಡ್‌ಚಯಿಂಗ್‌ಕ್ ಮಂಡೆ ಮುಟ್ಟಿತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವ. ಜೊತೆಕಾರ ಗೊತ್ತುಳ್ಳವ್ವು ಪೆದ ಪುಡ್‌ಚಿ ಕಾಕಲು ವಡಿಯನ ಪೊಣ್ಣೆ ಬೋರೆ ಹಿಂದೂವಡನ್ನನೇ ಪೆದ ಪುಡ್‌ಚಿ ಕಾಕುಲೆ. ಬೆಂದಕ ಬೆಂದುರ್ತ ಪೋಲೆ ಕಾಕುವ. ಇವ್ವು [ಕೊಡವ] ನಲ್ಲ ಮನೆತನ ನಲ್ಲ ಕರ್ಮತ್‌ನುಂಡೇಂದ್ ನಂಬುವ. ಒರ್ ಕೋಮ್‌ಕೂ ಪಿಇಗೋರ್ ಕೋಮ್‌ಕೂ ಸಮ್ಮಂದ ಎಡ್‌ತ ಬಪ್ಪದಿಲ್ಲೆ. ಕೀಳ್ ಜಾತಿ ಅಡಿಗಿ ಮಾಡ್‌ನಕ ಮೇಲ್ಜಾತಿ ಉಂಬಲೆ. ಶುದ್ಧತ್‌ರ ವಿಚಾರ ಪೇರ್ತ ಜಾಸ್ತಿ ಪೊಂಗ ಎಚ್ಚರ ಮಾಡ್‌ವ. ಇದ್ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಲೂ ಉಂಡ್.

ಸೂರ್ಯನ, ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ನ [ನೆಲ್ಲಕ್ಕಿ ಬೊಳ್‌ಚ] ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭತೂ ತೊಪ್ಪ. ಪೂಜೆ ಮಾಡಿತ್ ವಿಭೂತಿ [ಕುರಿ ಉಂಡೆಲ್] ಇಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಸೂರ್ಯ ದೇವಡ ಪೂರ್ವತ್‌ಂಜೇ ನಡಪ. ದಕ್ಷಿಣ ಅಪ ಶಕುನ ಯಮರಾಯಂಡ ಮನೆರ ಬರಿ. ಅನ್ನನಾಯಿತ್ ಚಾವುನ ದಕ್ಷಿಣಕ್ ಮಂಡೆ ಇಟ್ಟಿತೇ ಪೂಪ. ಕೊಡವಡ ಮನೆ ಬೇಲ್‌ರ ಪಕ್ಕ ಸಾಧಾರಣ ಇಪ್ಪ. ಅಜ್ಜಪ್ಪಂಗಡ ಮನೆ ಐನ್ ಮನೆ ಎಲ್ಲಾ ಮನೆತನಕೂ ಇಪ್ಪ. ಎಲ್ಲಾಬಲ್ಯ ಮನೆಕೂ ಒರ್ ಅಲೆ ಪೊರೆ ಇಪ್ಪ. ಕಾರಣಂಗಡ ದೇವಸ್ಥಾನ ಒರ್ ಕೈಮಡ ಇಪ್ಪ. ಕಾರಣೊ ತೆರೆ ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಯ ಮನೆಲೂ ಬಪ್ಪ. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಕಾರ ಕಟ್ಟ್‌ನ ಈಮನೆರ ಕಲ್ಲ, ಮರ ಪಣಿ ಪೇರ್ತ ಚಾಯಿ ಇಪ್ಪ. ಐಮರ ಮನೆರ ಮಿಂಇಲ್ ಇಪ್ಪ. ಮನೆರ ಮಿಂಇಲ್ ಕಾರೊಣೊರ ಐಮರವೂ ಇಪ್ಪ. ಬಲ್ಯ ಮನೆ ಎತ್ತರತ್‌ಲಿಪ್ಪ. ಒರ್ ಒಣಿಕಾಲೆ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪ. ನಮ್ಮ ನಾಳಕ್ ಸಂಸಾರ ಇಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಈ ಬಲ್ಯ ಮನೆಕ್ ಎಚ್ಚಕೋ ಬೇಲ್ ಬಾಣೆ ಇಪ್ಪ.

ಕೊಡವ ಮರು ಜನ್ಮತ್ನ ನಂಬುವ. ಚತ್ತದು ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿ ಬಕ್ಕತೆ ದೇವಡ ಪಕ್ಕ ಪೋಕಂಡೂಂದ್ ತೊತ್ತಂಡ್ ಚಾವ್ ಪಾಟ್ ಪಾಡುವ. ಪೆರಿಯವ್ವು ಚಾವಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ಕೊಡ್ಪ ಆದೇಶ - 'ಸಿನೇತನ ಬುಟ್ಟ್ ಕೊಡ್ಕತೆ ಕಷ್ಟ ತುಳ್ಳವಂಗ್ ಸಾಯ ಮಾಡ್, ಜಿಂವ ಬೋಡ್ನವಂಡ ಜಿಂವ ಎಡ್ಕತೆ, ಬುದ್ಧವನ ಕೊಲ್ಲತೆ, ಶತುನ ಕಟ್ಟಿತ್ ಪೊಯ್ಯತೆ, ಧರ್ಮಕ್ ಬಗ್ಗಿನಡೆ.' ಅಕ್ಕ ಓದ್ನವ್ವು ಅಚ್ಚಕಿಂಜಿಲೇಂಗೂ ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ ನಂಬಿತ್ ಅಧ್ವೈತತ್ನ ನಂಬಿತ್ ಬದ್ಕುವವ್ವು ಕೊಡವ. ದೇವ ಒಂದೇ ಎಣ್ಣುವ ನಂಬಿಕೆ, ನಕ್ಷತ್ರತ್ನ ನಂಬಿತ್ ನಡ್ಪವ್ವು ವೀರಂಗಳಾಚೆಂಗ್ಯೊ ಕ್ರೂರಂಗ ಅಲ್ಲ. ನಲ್ಲರಿಮೆ ಉಳ್ಳವ್ವು ಕಾರಣಂಗಳ ನಂಬಿತ್ ಕಾರಣ ಪುರುಷನ ದೇವಾಂದೆಣ್ಣುವ. ಮಾಡ್ನ ನಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥತ್ನ ಕಾರಣಂಗಳ್ ಮೀದಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ತೇ ಎಲ್ಲಾರು ತಿಂಬ. ದೇವಕ್ ನೈವೇದ್ಯ ಕೂಡಿ ಮಾಡುವ. ಗಂಗಾ ಪೂಜೆ ಮಂಗಲ ಕಯಿಂಜ ಮೂಡಿ ವಡಿಯಂಡ ಮನೆಕ್ ಬಪ್ಪಕ, ಮಾಡಿತ್ತೇ ನೀರಡ್ತಂಡ್ ಒಳ್ಳಕ್ ಬಪ್ಪ. ಪುದಿಯ ಕುಂಞಿ ಪುಟ್ಟ್ನದು ಪೆತ್ತವ ಗಂಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿತ್, ನೀರಡ್ತದೇ ಶುದ್ಧಳಾಪ. ಚಾವು ಆನದು ಬೋರೆ ಹಿಂದುವಡನ್ನನೆ ಚತ್ತಯಿಂಗ್ ಪಿಂಡ ಬುಡುವ. ಕೊಡವ ಪಯ್ಯುನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ. ಪಯ್ಯು ಪಾಲ್ಕೂ ಎತ್ತ ಬೇಲ್ಕೂ ಬೋಂಡ್ಯಾಂನಾಂಗ್ ನಮ್ಮೆ ನಾಳ್ಲ್ ಗೋಪೂಜೆ ಇಪ್ಪ. ಲಿಂಗಾಯತಡ ಸಿನಿಯತ್ನುಂಡ್ ಗೋರಿಲ್ ಬಸವನ ಮಾಡಿ ಬೆಪ್ಪದೂ ಉಂಡ್. ಪಯ್ಯುನ ಇನಾಮ್ ಆಯಿತ್ ಕೊಡ್ಪದ್ ಪೇರ್ತ ನಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಂದ್ ಲೆಕ್ಕ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ಕಾರ ಕೊಡಗ್ಕ್ ಬಪ್ಪಕ ಪಯ್ಯೆತ್ತಳ ಕೊಲ್ಲೊ ಕಯ್ಯಾಂದ್ ಕಾನೂನ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್. ಕೊಡಗ್ಲ್ ಅವ್ವ ಕುಂಞಿ ಪುಟ್ಟಿತ್ 59 ದಿನ ಶುದ್ಧ ಇಲ್ಲೇಂದ್ ಲೆಕ್ಕ. ಪನ್ನೆರಂಡ್ ದಿನತ್ ಕುಂಞಿಕ್ ಪೆದ ಇಡೊಲು. ಕಣ್ಣ ಕುಂಞಿ ಪುಟ್ಟ್ನಕ ಬೊಡಿ ಬೆಪ್ಪ ಪದ್ಧತಿ. ಪೆದ ಇಡುವಕ ಬಿಲ್ಲ ಬಾಣ ಕೈಲ್ ಕೊಡ್ಪ, ಪಡೆಯಾಳಿ ಆಕಂಡೂಂದ್ ಪದ್ನಾರ್ ಬಯಿತ್ಕ್ ಉಪನಯನತ್ನನ್ನೆ ಕಣ್ಣಂಗ್ ಕುಪ್ಪಯ ಚೇಲೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಒಡಿ ಕತ್ತಿ ಪೀಚೆ ಕತ್ತಿ ಕೆಣ್ಚಿತ್ ಇಂದಾಕಣೆ ನೀನ್ ಕಣ್ಣನಾಯಿತಿಂಜಿಯ, ಓದಿಯಂಡ್ ಕಳ್ಚಂಡ್, ಇಂದ್ ನೀನ್ ವೀರ ಕೊಡವ, ನಲ್ಲೋಣೆ ಬಾಳ್ಂದ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವ. ಚಾವ್ನುಂಡ್ ಆಪ ಪೂಲೆಕ್ ತೀಕೆಂದ್ ಎಣ್ಣುವ ಕುಂಞಿ ಪುಟ್ಟ್ನಲ್ಲಿ, ಚಾವ್ಲ್ ಪೊಲೆ ಆನಕ ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ, ಕೇತ್ರಪ್ಪ, ಬೈತೂರಪ್ಪ, ಭಗವತಿ ಅಯ್ಯಪ್ಪ, ಕಕ್ಕೊಂಟ ಅಚ್ಚಯ್ಯ, ಸಾರ್ತಾವು ನಮ್ಮೆಕ್ ಪೋಪನ್ನನೆ ಇಲ್ಲೆ. ತುಪ್ಪಾನೀರ್ ಪೇರ್ತ ಹೇಸಿಗೇಂದ್ ಲೆಕ್ಕ. ಬೆರ ನಕ್ಕಿತ್ ಪಾತ್ರಕ್ಡುವಕಾಗ. ಪನ್ನಂಗಾಲತಮ್ಮೆರ ಕತೆಯೇ ಇದ್. ಇಗ್ಗುತಪ್ಪ ಪಿಂಞ ಎಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಣಂಗ ತಂಗಿನ ಎಂಜಿ ಬಾತಿತ್ ಬಾಯಿಕ್ ಇಟ್ಟಾಂಗ್ ಪೊರಂಬಡಿ ಬೆಚ್ಚ ಕತೆ. ಎಲ್ಲಾಕೂ

ಗೊತ್ತ್. ಪದೀಚೆನ ಇಡುವದ್ ಬಲ್ಯರಿಕೆ ಕೈಲ್ ಪೊನ್ನರ ಬೊಳ್ಳಿರ ಬಳೆ,ಕುಪ್ಪಿ ಬಳೆ ಬೋಳೆಲ್ ಪವಳ ಮಾಲೆ ಎಲ್ಲ ಪಂಡ್ ಇಡ್‌ವಯಿಂಜತ್. ಮೂಕೊರ್ಡ್ ಕೆಮಿಪದೀಚೆ, ಇದೆಲ್ಲಾ ಇಕ್ಕತ ಓದ್‌ನವ್ವ ಇಡೊದ್ ಬಾಕಿ ಮಾಡಿತ್.

ಮಂಗಲ ಕಯಿಂಜದು ಮೂಡಿ ಮಂಗಲಾನ ವಡಿಯಂಡ ಮನೆ ಪೆದ ಎಡ್‌ತವ. ಪೊಣ್ಣಾರ ಮನೆಂಜಿ ಪಿಇಗೊರ್ ಬಾಕೆ ಎಡ್‌ತ ಬಕ್ಕಲು. ಆಚೇಂಗಿ ಒರೇ ಮನೆ ಪೆದಕಾರ ಮಂಗಲಾಪಲೆ. ಕ್ಕಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಇಲ್ಲತಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಕ್ ಬೋರೆ ಮನೆಂಜಿ ಕ್ಕಣ್ಣನ ಕೊಂಡ ಬಪ್ಪ ಪದ್ಧತಿ. ಅಕ್ಕ ಆ ಕ್ಕಣ್ಣ ತಾಂಡ ಸಂಸಾರತ್‌ಂಜ ಬೋರೆ ಆಪಲೆ. ಅದ್‌ಂಗ್ 'ಮಕ್ಕ ಪಾರಜೆ' ಎಣ್ಣುವ. ಅಂತೂ ಕ್ಕಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಆಯಿಲೇಂಗಿ ಬೋರೆ ಮನೆಡ ಕ್ಕಣ್ಣ ಕುಂಇನ ಎಡತವ. ಪೊಣ್ಣಾಡ ಮಾನ ಪೋನಕ ಪಂಚಾಯ್ತಿಲ್ ವಡಿಯ ಅವಳ ಬುಡೊಲು. ವಡಿಯ ಪೋಲಿ ಪೋನಕ ಪೊಣ್ಣಾಕ್ ಬುಡುವಕಯ್ಯಲೆ. ಮಂಗಲ ಕಯ್ಯತ ಮೂಡಿರ ಆಸ್ತಿ ಅವಕೇ. ಮಂಗಲ ಆನದು ಅವಡ ವಡಿಯಂಗಾಪ. ವಿಲ್ಲ್ ಎಳ್‌ದೊದ್ ಅಕ್ಕ ಗೊತ್ತಿಂಜಲೆ. ತಾಂಡ ಪಾಲ್‌ನ ಕೂಡ್ ಆಸ್ತಿಂಜ ದಾರು ಕೇಪನ್ನೆಕಿಂಜಲೆ. ಸಾಮಾನ್ ಸಾಂಜಾಮ್ ಬೋಂಡೇಂಗಿ ಕೇಕಲುವಿಂಜತ್. ಕ್ಕಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಅಪ್ಪನಿಕ್ಕಣೆ ಪಾಲ್ ಕೇಪಕಯ್ಯ ಸ್ವಂತ ಅಲ್ಲತೆ ಪುಟ್ಟನ ಮಕ್ಕಕ್ ಪಾಲ್ ಇಂಜಿಲೆ. ವಡಿಯ ಚತ್ತಕ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲತ ಪೊಣ್ಣಾ ಬರೀ ವಾರಕ್ ಇಂಜನ್ನನೆ ಆಸ್ತಿಲ್ ಇಕ್ಕಲು. ಜಾಸ್ತಿ ಖರ್ಚೆ ಮಾಡೊಕೂ ಬುಡುವಯಿಂಜಲೆ. ಬಲ್ಯ ಮನೆಕ್ ಪೇರ್ತೆ ವಿಶೇಷ ಮಾರ್ಯಾದಿ. ಅಲ್ಲಿ ಚಪ್ಪಲಿ ಇಡೊಕಾಗ ಬೀಪೊಕಾಗ ಹಾಂಕಾರ ಕಳಿಪಕಾಗ. ಬೇಲ್‌ಲ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ ತುಂಡ್‌ಕ್ ಪೆದ ಇಪ್ಪ. ಉಪ್ಪದ್ ಪಂಚಾಂಗ ನೋಟಿತ್ ಶುರು ಮಾಡುವ.

ನುಪ್ಪತ್ತಂಜನೆ ಅಂಕ

ಚಾಯುಳ್ಳ ಮಂಗಲ ಪದ್ಧತಿ

ಪದ್ಧತಿಲ್ ಕಡಿಯತ್ನಾಡ್, ಎಡವನಾಡ್ ಕಿಗ್ಗಟ್ಟಾಡ್‌ರದ್ ಸುಮಾರ್ ಬೋರೆ ಬೋರೆ. ಆಂಗೇ ಎಣ್ಣೊ ಆರ್ ನಾಡ್‌ಕ್ ನೂರ್ ಪಾಜೆಂದ್. ಸುರೂಲ್ ಪೊಂಗ ಕುಳಿಯಮೆಕರ್ತಿ ಆಪಕ ಸಂಭ್ರಮ ಉಂಡ್. ಎಲ್ಲಾ ಹಿಂದು ವಡನ್ನನೆ ಕ್ಕಣ್ಣ ಮಕ್ಕ ಬಲ್ಯದಾಪಕ ಕೆಮಿಕುತ್ತಿ ಮಂಗಲ ಮಾಡುವ. ಆಣ್‌ರ ದಂಡ್ ಕುರಿ ಪೊಣ್ಣಾ ಚತ್ತಕ ಅಂವನ ಒರ್ ಬಾಳೆಗಿಡಕ್ಕೆ ಮಂಗಲ ಕಯಿಂಚಿತ್ ಪಿಂಇ ಮೂಂದನೆ ಮಂಗಲಾಪ. ಪತ್ತ್ ಮಕ್ಕಳ ಪೆತ್ತ ಅವ್ವಂಗ್, ಒರ್ ಸಂಭ್ರಮ-ಪೈಕಂಡೆಕ್ ಅಳಪ. ವಿಧವೆಡ ಮಂಗಲ ಏರ ಸಂಭ್ರಮ ಇಲ್ಲತೆ ಕೂಡಾವಳಿಂದ್ ನಡಪ. ನರಿ ಕೊಂದವಂಗ್ ನರಿಮಂಗಲ. ಎಕ್ಕಲು ನಡಪದ್ ಕನ್ನಿ ಮಂಗಲ, ಎಲ್ಲಾ ತರ ಮಂಗಲಕೂ ಒರ್ ಸುರು ಉಂಡ್. ಪೆರಿಯವ್ವ ಮೂಡಿನ ಕ್ಕಣ್ಣಂಗ್ ಒತ್ತದು ಮಂಗಲ ಕಯಿಪ.

ಎಲ್ಲಾಂಗೂ ನಲ್ಲ ಸಮಯ ನೋಟಿತೇ ಕೊಡವ ಪದ್ಧತಿ ನಡತೊ ಮಂಗಲತ್ ರ ಮಿಂಞತದಿನ ಊರ್ ಕೂಡುವ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಂದ್ಕ ನೆರೆ ಕರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿತ್ ಪೆಂಡಾಲ್, ಕಂಬ, ಎಲ್ಲಾಂಗೂ ಮಾಂಗೆ ಎಲೆ, ಎಲ್ಲ ಇಟ್ಟಿತ್ ಚಾಯಿ ಮಾಡುವ. ಅಂದ್ ಉಂಬಾಂಗ್ ಮಿಂಞ ಕ್ಣಂಡ ಮನೆಲ್ ಕ್ಣಂಡ ಬಗ್ಗೆ, ಮೂಡಿರ ಮನೆಲ್ ಮೂಡಿರ ಬಗ್ಗೆ ನಾಲ್ ಪೆರಿಯವು ಒರೇ ನೇರಕ್ ಪಾಡುವ. ನಲ್ಲಕ್ಕಿನೆ ನಡುವಾಡೆಲ್ ಅಯಿಂಡಯಿಂಡ ಮನೆಲ್ ಅಕ್ಕಿ ಇಡುವ. ಕ್ಣಣ್ಣ ಬೊಳ್ತ ಕುಪ್ಪಯ ಇಟ್ಟಿತ್, ಚೌಕ ಮಂಡೆಲ್ ಕಟ್ಟಿತಿಪ್ಪ. ಮೂಡಿ ಚೋಂದ ಪೊಡಿಯ ವಸ್ತು ಕಟ್ಟಿತಿಪ್ಪ. ದಂಡಾಳ್‌ರಲ್ಲಿಯೂ ಅಯಿಂಡ ಕೂಡ ದಂಡ್ ದಂಡಾಳು ಪಾಲ್‌ಕೂಳುಂಬ. ಪಾಲ್ ಕೂಳ್ ದಂಡ್ ಮನೆಲ್‌ನಲ್ಲ ಬಾಂಧವ್ಯ ಒತ್ತೊಮೆ ಎಡ್‌ತಬಪ್ಪಾಂಗ್‌ಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಪಿತ್ತಾಂದ್ ಪೊಲಾಕ ಕ್ಣಣ್ಣಂಗ್ ಕ್ಷಿರ ಮಾಡೊಕ್ ಪಲ್‌ಂಬಲ್ ಬೊಳ್‌ಚ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಅಳ್‌ಪ್‌ಚಿಡುವ. ಪಾಲ್‌ಲೇ ಕ್ಷಿರ ಮಾಡುವ. ಅಕ್ಕೇ ಮೂಡಿರಲ್ಲಿ ಬಳೆ ಇಡುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ನಡಪ. ಅಯಿಂಡಯಿಂಡ ಮನೆಲ್ ಮೂಂದ್ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಕುಳಿಪಕ್ ಮೂಂದ್ ಚೊಂಬ್ ನೀರ್ ಇಡುವ. ಮಂಗಲಕಾರ, ಕುಪ್ಪಯ ಚೋಂದ ಚೇಲೆ, ಪಾಣಿ ಮಂಡೆ ತುಣಿ, ಒಡಿ ಕತ್ತಿ, ಪೀಚೆ ಕತ್ತಿ, ತೊಡಂಗ್ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಪೊರಡುವ. ಮೂಡಿ ಚೋಂದ ಬೊಟ್ಟ್ ಪೊಡಿಯ, ಚೋಂದ ಜಾಕೀಟ್ ಚೋಂದ ಮುಸ್‌ಕ್, ಬೋಳೆಂಜ ಕಾಲ್ ಕೆತ್ತನೆ ಪದೀಚೆ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪೊರಡುವ. ಗುಡ್ಡತ್‌ಂಜ ನೇರೆ ಮಂಟಪಕ್ ಬಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತ ನಡಪ. ಮಂಗಲಕಾರ, ಮಂಗಲಕರ್ತಿ ಅಯಿಂಡಯಿಂಡಲ್ಲಿ ಮಂಟಪಕ್ ವಾಲಗ ತಳಿತಕ್ಕಿ ಬೊಳ್‌ಚ ಎಡ್‌ತ ಮೂಡಿಯಡ ಕೂಡೆ ಬೋಜಕಾರ ಬೋಜಕರ್‌ತಿಯ ಕೂಟ್ಟಿ ಬಪ್ಪ. ದುಡಿಕೊಟ್ಟೋಡೆ ನಾಲ್ ಜನ ಬಟ್ಟೆ ಪಾಟ್ ಪಾಡ್ಯಂಡ್ ಬಪ್ಪ. ಬಾಡೆಲ್ ತೂಕ್ ಬೊಳ್‌ಚತ್‌ರ ಅಡಿಲ್ ಅಳ್‌ಪಕ 'ಅಯ್ಯೋರೆ ತಕ್ಕಂಡ ವೋಣೆರ ಬೋಜಂದ್' ಪಾಡುವದ್ ಪೇರ್ತ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ದಂಡ್ ಬರಿಲೂ ಕುತ್ತಾ ಬೊಳ್‌ಚವೂ ಕತ್ಯಂಡಿಪ್ಪ. ಮಿಂಞ ಅಯಿಂಡಯಿಂಡಲ್ಲಿ ಮೂಂದ್ ಮುತ್ತೈದೆಯ ಪೊಂಬಣ ಕೊಡತಿತ್ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುವ. ಮೊಣಕಾಲ್, ನಿಪ್ಪ ಮಂಡೆಲ್ ದಂಡೂ ಕೈಲ್ ಅಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಕಿಂಡಿಲ್ ಪಾಲ್ ಕುಡಿಪ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಪೊಂಬಣಕೊಡಪ. ಅದ್‌ನೇ ಮೂಂದಾಳೂ ಕೊಡಪ. ಅಯಿಂಡ ಕಾಲ್ ಪುಡಿಪ ಮಂಗಲಕರ್ತಿ ಮಂಗಲಕಾರ ಅಲ್ಲಿಂಜ ಬೋರೆ ಜನ ಅಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಪಣ ಕಟ್ಟುವ. ಬಂದ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಂದ್‌ಕ ಕೊಡವಡ ಉಡ್‌ಪ್‌ಲೇ ಬಪ್ಪ ಎಲ್ಲಾರೂ "ಆಯುರಾರೋಗ್ಯತ್ ಚಾಯೋಡೆ ಬದ್‌ಕೇಂದ್" ಬಯಂದೋವ ಕೊಡವ ಮಂಗಲತ್‌ಲ್ ಪಟ್ಟಿ ಸ್ವಾಮಿ ಪೂಜೆ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲೆ. ಪಳಿಯ ಹಿಂದೂ ಪದ್ಧತಿರನ್ನನೆ ಮಂಗಲತ್‌ಲ್ ಪದ್ಧತಿ ಮರ್ಯಾದಿ

ಇದ್ದಾಂಗ್ ಒತ್ತ ಕಾಂಬ. ಮೂರ್ತ ಆನದು ಊಟ ಉಂಡಿತಾನದು ಬಾಲೆಕಾರ ಆಡೊಕೂಡುವ ಪಕ್ಕ ಬೆಂದಕ ಪೋಪಕ ಎದ್ಕೆ ಕುತ್ತನ ಬಾಳೆ ಕೆತ್ತಿತ್ ಆಯಿಂಗ್ ಬಾಳೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಮಾಡಿತ್ ದುಡಿ ಪಾಟೋಡೆ ಅಯಿಪ. ಬಯಿಟಾನದು ಮೂಡಿರ ಮನೆಕ್ ಕಣ್ಣಂಡ ಕಡೆ ಪಂಡ್ ನಡ್ಂದಿತ್ ಪೋಪಯಿಂತ್. ಇಕ್ಕ ಬಸ್ಸಲೋ ಕಾರ್ಲೋ ಪೋಯಿತ್ ಎತ್ತುವ. ಮೂಡಿರ ಮನೆರ ಗೇಟ್ಲ್ ಅಯಿಂಗಳ ಅಳ್ಪಚೆಟ್ಟಿತ್ ಪಾಟ್, ವಾಲಗ ಎಲ್ಲ ಮಾಡ್ಯಂಡ್ ತಿಂಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ತಕ್ಕಾರ ಮಾಡುವ. ಇದೇ 'ಕೊರು ಅರಿಪ' ಅಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಂಗ್ ಬಾಳೆ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊಡ್ಪ. ಕಣ್ಣ ತಾಂಡ ಒಡಿ ಕತ್ತಿಲ್ ಬಾಳೆ ಕಂದ್ನೆಲ್ಲ ಒರೋರೇ ಕತ್ತಲ್ ಕೆತ್ತಿತ್ ತಾಂಡ ಬೀರ್ಯ ಕಾಟಿತ್ ಎಲ್ಲಾರೂ ವಾಲಗಕ್ ಆಡುವ. ಇದ್ದಾಂಗ್ ಬಾಳೆ ಬಿರ್ದಂದ್ ಎಣ್ಣುವ. ಮನ್ನಥ ರತಿನ ಮಂಗಲಾಪಕ್ ಪೋಪಕ ರತಿಕ್ ಒರ್ ಕಣ್ಣ ಗೊತ್ತಾಯಿತಿಂಜತ್ಲೊ. ಮನ್ನಥ ಅವನ ಕೊಂದಿತ್ ರತಿನ ಕಯಿಚತ್ಲೊ. ಅದ್ದಾಂಗ್ ಬಾಳೆಕಂದ್ನ ಕೆತ್ತಿತ್ ಪೋಪಂದ್ ಕತೆ. ಕೊಡವಡ ಗಂಧರ್ವ ವಿವಾಹ. ಆಂಗ್ ಬಯಿಟ್ ಕಯಿಂಜಿತ್ ನೇರ್ತೆ ದಂಪತಿ ಮೂರ್ತ ಆಪ. ಅಕ್ಕ ಮನೆಕೆತ್ತಕ ದಂಡ್ ಕಡೆ ದುಡಿಕೊಟ್ಟೆಕಾರ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬನ ಪಾಡಿತ್ ತಕ್ಕಾರ ಬಯಂದವ. ನೇರ್ತೆ ಮಂಗಲಕ್ ಖುಷಿ ಮುನಿಯ ದೇವತೆಯ ಬಪ್ಪಾಂದ್ ಪಳಮೆ. ಅಕ್ಕಲೆತನ್ನನೆ ದಂಡಾಳೂ ಅಳ್ತ್ ಮೂರ್ತ ಆಪ. ಅವ್ವ ಮೋವಂಡ ಕೈಲ್ ಚೀಲ ಪಣ ಕೊಡಪ. ಪೌನ್, ತಾಮ್ರ ನಿಕ್ಕಲ್, ಬೊಳ್ಳಿ ಪಣ ಇದೆಲ್ಲ ಚೀಲತ್ಲಿಪ್ಪ ಅದ್ನ ಕಣ್ಣ ಮೂಡಿಕ್ ಕೊಡ್ತಿತ್ ಅವಳ ಬಲ್ಚಿತ್ ಒಪ್ಪುವ. ಮೂಡಿನ ತಾಂಡ ಮಾಡ್ಯವಾಂಗ್ಂಜ ಮಿಂಞ ಸಂಬಂಧ ಅಡುಕುವ. ಇದ್ದಲ್ ಮೂಡಿಕ್ ಕಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾ ತರತ ಸಂಬಂಧತ್ಲ್ ಸಮಾನತೆ ಕೊಡ್ಪ "ಭೂಮಿ ಕಾಣಿ, ಸಂಪತ್ತ್ ಎಲ್ಲಾಲು ಸಮ ಪಾಲ್ ಕೊಡ್ಪಾ"ಂದ್ ಕೇಪ ಮನೆರ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಗೊಬ್ಬರ ಉಪ್ಪ ಪಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾಂಡೊ ಅಧಿಕಾರತ್ಲ್ ಪಾಲ್ಕೊಡ್ಪಾಂದ್ ಒತ್ತದು ಆಣ್ ಬರಿಯ ಎಲ್ಲಾ ನಲ್ಲಾಂಗೂ ತೀಯಾಂಗೂ ಎಲ್ಲ ಕೆಲ್ಸ ಮಡೊಕೂ ಕೂಡಿಯಾಡಿತ್ ಕಷ್ಟ ಸುಖಿತ್ನ ಸಹಿಸಿಯೊವಾಂದ್ ಕೇಪ. ಆಪಾಂದೆಣ್ಣದು, ಒತ್ತದು ಮೂಡಿನ ಕೂಟ್ಟಪೋಪಕ್ ಬುಡುವ. ಇದೆಲ್ಲ ಎಚ್ಚಮಟ್ಟಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯೋ ಅಚ್ಚಕೇ ಅರ್ಥ ಉಳ್ಳದ್. ಇಕ್ಕ ಇದ್ ಮಂಗಲತ್ರ್ ಒರ್ ತಮಾಷಿ ಆಯಿತ್ ನಿಂದಿತ್. ಪಿಂಞ ಕಣ್ಣ ಮೂಡಿನ ಕೂಟ್ಟ ಪೋಪ. ಅಕ್ಕ ಮೂಡಿರ ಬಾವ, ಅವ ಪಂಡೇ ನಾಕಾಯಿತಿಂಜ ಮೂಡಿ. ನಾ. ಬುಡುಲೇಂದ್ ಬಟ್ಟಿ ತಡ್ಪ. ಅವಂಗ್ ಪೊಂಬಣ ಕೊಡ್ತಿತ್ ಕಣ್ಣ ಮೂಡಿನ ಕೂಟ್ಟಪೋಪ. ಇದೂ ದುಂಬ ತಮಾಷಿಲ್ ನಡ್ಪ. ಬಯ್ಯ ಮನೆರ ಆಳ ತಡ್ತಿತ್ ಪಣಕೇಪ ಅಲ್ಲಿಕ್ ಮೂಡಿ ಅವ್ವಂಡ ಮನೆನ

ದಾಟಿತ್ ವಡಿಯಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಪೋಪದ್ ಪೇರ್ತ್ ಬೇಜಾರತ ಸಂದರ್ಭ. ಶಕುಂತಳಕ್ ಕಣ್ಣ ಮಹರ್ಷಿ ಎಣ್ಣೆನಣ್ಣಕೆ ದುಡಿಪಾಟ್ಲ್ ಮೂಡಿಕ್ ಎನ್ನನೆ ಬಾವಂಡೂ, ದಂಡ್ ಮನೆನೋ ಚಾಯಿತೆ ನೋಟಿಯಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆತ್ ಪಾಡ್ವಂಜಿ ಅಯಿಚಿ ಕೊಡ್ಪ, ತಕ್ಕಾರತ್ತೋಡೆ.

ಕಣ್ಣಂಡಲ್ಲಿಕ್ ಬಪ್ಪಕ ನೀರೆಡ್ಪದ್ ಒರ್ ಪದ್ಧತಿ. ಗಂಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿತ್ ದಂಡ್ ಚೊಂಬಲ್ ನೀರ್ ಎಡ್ತ ಬಪ್ಪ. ಚೊತೆಲ್ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕಳೂ ನೀರೆಡ್ಪ. ಬಾಲೆಕಾರ ಕಣ್ಣಮಕ್ಕ ಆಡಿತ್ ಬಟ್ಟೆ ತಡ್ತಿತ್ ಮೂಡಿರ ಶಕ್ತಿ, ತಾಳೆ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುವ. ಅದ್ ಒರ್ ತಮಾಷಿಯೇ, ತೂಕ್ಕ್ ಅಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟಿತ್ ಒಳ್ಕ್ ಬಂದದೂ ಮೂಡಿಕ್ ಕೊಡ್ತ ಪೊಡಿಯ, ಮಾಲ್ ಎಲ್ಲಾ ಮಾವಿರಲ್ಲಿ ನೋಟ್ವ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಮೂಡಿಕ್ ಬಾಕೆ ಮನೆಲ್ ಪುದಿಯ ಪೆದ ಇಡ್ವ, ದುಡಿ ಪಾಟ್ ಪಾಡಿತ್. ಈ ಎಲ್ಲ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮತ್‌ರದೇಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ. ಅಯಿಂಬದ್ ಕಾಲತ್ತಂಜಿ ಪನ್ನೆರಂಡ್ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನವು ನಡಂದದಿಲ್ಲೆ. ಈ ಕೊಡವಡಾಲ್ ಮಂಗಲ ಒಟ್ಟ್ 3 ದಿನ ನಡಪ. ಮಂಗಲಾನದೂ ತಾಮನೆ ಮೊಟ್ಟಿತಾನದೂ ಬೆಂದುವಳೆಲ್ಲ ಮನೆಕ್ ಪೋಪ. ಕೊಡವ ಮಂಗಲತ್ಲ್, ಪದ್ಧತಿ, ಎಲ್ಲಾ ಮಂಗಲ, ಎಣ್ಣಕ ದಂಡ್ ಸಂಸಾರತ್‌ರ ಬೆಸಗೆಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪ.

ನುಪ್ಪತ್ತಾರನೆ ಅಂಕ

ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿರ ವಿಷೇಷತೆ

ಕೊಡಗ್ ಜನ ಶಿಸ್ತುಕಾರ. ಇದ್ ಇಯಿಂಗಡ ಪದ್ಧತಿನ ನಡತ್‌ವಾಲ್ ಕಾಂಬ. ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕತ ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ಮಲೆಯಾಳ ಎಲ್ಲಾಂಡ ಪದ್ಧತಿ ಚೆನ್ನ ಚೆನ್ನ ನಂಗಡಲ್ಲಿ ಕಾಂಬ. ಎರವ, ಹರಿಜನ ಎಲ್ಲಾ ಮಾರಿ ನಮ್ಮೆ, ಕಲ್ಲನ ಪೂಜೊ, ಬೋಡ್ ಕಳಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಾಡ್‌ವಕ ಕೊಡವಳೂ ಕೂಡುವ. ನಮ್ಮೆರ ಸಮಯತ್ತಲ್ ಪಟ್ಟಣಿ ನಿಪ್ಪ ಊರ್‌ಕಾರ. ನಮ್ಮೆಲ್ ಉಮ್ಮತಾಟ್, ಬೊಳ್‌ಕಾಟ್, ಎತ್ತ್ ಪೋರಾಟ ಎಲ್ಲಾ ಆಡುವ. ದೇವಕ್ ಪೊನ್ನ ಬೊಳ್ಳಿರ ಆಳ್‌ರೂಪ ಕೊಡ್‌ಪದುಂಡ್. ಕ್ಕಗ್ಗಟ್ಟ್ ನಾಡಲ್ ಕನ್ನಡ, ಮಲೆಯಾಲತ್‌ಡ ಪ್ರಭಾವ ಎರ ಕಾರಣಕ್ ಕೊಡ್‌ಪಂದ್ ಕುಡಿ, ಕಡಿ ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾರೂ ಎಡ್ತ ಬಂತ್ ಮೀದಿ ಬೆಪ್ಪ. ಚಾವು ಆನಲ್ಲಿ ಚಾವುಕ್ ತೆಂಗಿ ಒಡ್ತ್ ಬಾಯಿಕ್ ನೀರ್‌ಡ್ವ. ಚಾವುನ ಬೊಳ್‌ತ ಕುಪ್ಯಚಾಲೆ ಇಟ್ಟ್ ಮಂಗಲಕಾರನನ್ನೆ ಪೊರಡ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್ ಚಾವು ಕೂಟ್ವ. ನೆತ್ತಿಕ್ ಪವನ್ ಬೆಪ್ಪ. ಪೊಣ್ಣಾಳ್‌ಕ್ ನಲ್ಲ ಪೊಡಿಯ ಇಟ್ಟಿತ್ ವಸ್ತ್ರ ಕಟ್ಟಿ ಕುಂಕುಮ ಬೆಪ್ಪ. ನೆತ್ತಿಲ್ ಪವನ್ ಇಡ್ವ. ಚಾವು ಕೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಬಂದ ನೆರೆ ಕೆರೆ ಬೆಂದುವ ಬಾಯಿಕ್ ನೀರಿಟ್ಟಿತ್ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಾಯಿತ್ ಕೈ ತಿರ್‌ಕಿತ್ ಕಾಲ್ ಪುಡಿಪ. ಎಲ್ಲ ಬೆಂದುವ ಒರ್ ಸಂಸಾರಕೊಬ್ಬ

ಬೊಳ್ತಬಟ್ಟೆ, ಮುರಿ, ಎಡ್ತ ಬಪ್ಪ, ಈರಂಡ್ ಬೊಡಿ ಚಾವುಕ್. ಪೆರಿಯಯಿಂದ ಚಾವುಕ್ ಎಲ್ಲಾರೊ ನಿಪ್ಪಕ್ ತುಣಿ ಇಡುವ. ಪೊಣ್ಣಾಳ್ ಬೊಳ್ತ ಪೊಡಿಯ ಉಡ್ಪ ಕೊಡವ ಸಾಧಾರಣವಾಯಿತ್ ಚಾವುನ ಚುಡುವ.

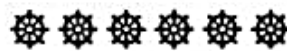
ಮಾಂಗಿ ಮರತ್ರ ಪುಳ್ಳಿಲ್ ಚುಡುವ 24 ಗಂಟೆರೊಳ್ ಚಾವು ದಪನ ಆಂಡು. ಇದ್ ಆರೋಗ್ಯದೃಷ್ಟಿಲೊ ನಲ್ಲದ್, ಚಾವುಕೂಟುವಾಂಗೂ, ಎಡ್ಪಾಂಗೂ, ಚುಡುವಾಂಗೂ ಸಮಯ ಉಂಡ್. ಸಮಯತ್ತಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿಂದ್ ಚಾವು ಎಡ್ತಪೋಪ. ಚಾವುನ ಚುಡುವಾಂಗಂಜಿ ಮಿಂಞ ಕೊಡ ಕುಕ್ಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಉಂಡ್. ಚಾವ್ನ ಅಳ್ಪಚೆಟ್ಟಿತ್ ಚುಡುವ. ಅಕ್ಕ ಚಾಯಿತೆ ಎಲ್ಲಾ ಚುಡುವಾಂದೂ, ತಿತ್ತಪತ್ತೋಕ್ ಸುಲಭ ಆಪಂದೂ ಎಣ್ಣಾವ. ಚಾವುರ ಕೂಡೆ ಒಟ್ಟಿ, ಮೊಟ್ಟೆ ಎರ್ಚಿ ಬೆಪ್ಪಪದ್ಧತಿ. ಚತ್ತಯಿಂದ ತಾಮನೆಂಜೇ ಅದ್ ಬಕ್ಕಂಡು. ಇದ್ ಕೊಡವಡ ಪದ್ಧತಿ. ಚಾವು ಎಡ್ಪಾಂಗಂಜಿ ಮಿಂಞ ಚಾವು ಪೋಪ ಓಣಿಲ್ ಬೆಂಜಕೂಳ್, ತೆಂಗೆಚೂರ್, ಒರ್ತಿರಿಕತ್ತಚೆಟ್ಟಿತ್ ಬೆಪ್ಪ ಚತ್ತದು ಮೂಂದದಿನ ಕೂಡಿ ಮನೆಕಾರ ಆ ಕೂಳ್ ಬೆಪ್ಪ. ಅಲ್ಲಿಂಜ ಅದ್ನ ಮೀನ್ಕ್ ಇಡ್ವ. ನೀರ್ಬಲಿ, ಕೆರೆಬಲಿ ಆರನೆದಿನ. ಕಡೆರ ಮೂಂದದಿನ ಕಾಕೆಕ್ ಬೇಲಿಮರ ಚಪ್ಪರ ಮಾಡಿತ್ ಕೂಳ್ಡುವ. ಮೇಂಗತವ್ವು ಮಾದಕೆತ್ತನೆ ಎರ್ಚಿ ಮೀನ್ ತಿಂಗತೆ ಒಪ್ಪೊತ್ತ ಉಂಬ. ಮಾದತ್ರಂದ್ ಎಲೆ ಅಡಿಕೆ ತಿಂದದು ಎಲ್ಲಾತಿಂಗೊಲು ಕಾಕೆಕ್ ಕೂಳ್ ಇಡುವ, ಕಾಕೆ ಯಮಂಡ ಬೆಂದುವಾನಾಂಗ್, ಮಾದಕೆತ್ತನೆ ಆ ಮನೆ ತೀಕೆಮನೆ, ತೀಕೆನಿಂದಯಿಂಗ ನಲ್ಲಕಾರ್ಯ, ಮಂಗಲ ಎದ್ಗೂ ಪೋಪಲೆ. ಮಾದ ಕೈಂಜದು ತೀಕೆ, ಮುಖ್ಯವಾಯಿತ್ ನಂದವು ದೀಕ್ಷೆ ಉತ್ತುವ ಕಾವೇರಿಲ್ ಪಿಂಡ ಬುಟ್ಟದು ಮಾತ್ರ, ಅಕ್ಕ ತೀಕೆತೀರುವ. ಆರ್ತಿಂಗ ಬೊಳ್ತಬಟ್ಟೆ ಚತ್ತ ಮನೆಲ್ ಇಡುವ. ಸಾಧಾರಣ ಶಿವರಾತ್ರಿ, ಕಿರ್ಸಂಕ್ರಮಣಕ್ ಕಾವೇರಿಕ್ ಪೋಪ.

ಕೈಲ್ಪೋದ್ ಬೇಲ್ಪಣಿತ್ಂದದು ಬಪ್ಪನಮ್ಮೆ. ನಾಟನೆಟ್ಟಿ ಪಿಂಞ ಈ ನಮ್ಮೆ ಅಕ್ಕ ಸೆಪ್ಪಂಬರ್ಲ್ ಮಳೆತ್ಂದಿತ್ ಬೆದ್ ಶುರು ಆಯಿತಿಪ್ಪ. ತೋಕ್ಕತ್ತಿ, ನೇಗಿಲ್ ಎಲ್ಲಾ ಆಯುಧ ಕತ್ತಿ ಮುಕ್ಕಿ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್ ಆಯುಧ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಆಂಗ್ ಗಂಧ ಊದ್ಕಡ್ಡಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ಸಂಭ್ರಮ. ಅಂದ್ ಬೋಟಿಕ್ ಪೋಯಿತ್ ಗದ್ದಳ ಮಾಡಿತ್ ಮೀದಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್ ತಿಂಬ. ಕೊಡವಡ ಗತ್ತ ಬೋಟಿ! ಕದ್ ಕೊಯ್ಯುವ ನಮ್ಮೆ, ಪುತ್ತರಿ ಕೊಡವಡ ಮುಖ್ಯ ನಮ್ಮೆ. ಈ ನಮ್ಮೆಲ್ ಕೊಡವಡ ಒಗ್ಗಟ್ಟ್ ಒತ್ತೋರ್ಮೆ ಕಾಂಬ. ಪುತ್ತರಿ ಎಣ್ಣೋದ್ ಮಲ್ಯಾಳತ್ರ ಪುದಿಯ ಅರಿಂಜ ಬಂದದ್. ನವೆಂಬರ್ ಡಿಸೆಂಬರ್ಲ್ ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಚಂಗ್ರಾಂದಿ ಬಪ್ಪಕ ಪುತ್ತರಿ ನಮ್ಮೆ. ಮನೆಗನೆ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಿತ್, ಚುಣ್ಣ ಬಣ್ಣ

ಇಟ್ಟಿತ್, ಚಾಣ ತೇಕಿತ್ ಎಲ್ಲಾರು ಪುದಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟಿತ್, ಸಂಭ್ರಮ. ಅಕ್ಕ ಮೂಂದ್ ತರ ಎಲೆ ಕೂಟಿತ್ ನೇರ್ ಕಟ್ಟಿ ಬೆಚ್ಚಿತ್, ಸರಿಸಮಯಕ್ ಬೇಲ್‌ಂಜ ತಳಿಯತ್ತ್ ಬೊಳ್‌ಕೋಡೆ ಪೋಯಿತ್ ಬೇಲ್‌ಕ್ ತೊತ್ತಿತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿನ ಕಾಕಿತ್ “ಪೊಲಿ ಪೊಲಿಯೇ ಬಾಂದ್” ತೊತ್ತಿತ್ ಕದ್‌ಎಡ್‌ಪ, ಅಕ್ಕ ಬೊಡಿಬೆಪ್ಪ, ನೆಲ್ಲ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿನ ಮನೆಕ್ ಮನೆರ ಯಜಮಾನ ಎಡ್‌ತಬಪ್ಪಕ, ಮಕ್ಕ ಅಯಿಂಡ ಕಾಲ್ಕತ್ತಿತ್ ಪಾಲ್ ಕುಡ್‌ಪ್‌ಚೆಟ್ಟಿತ್ ಒಳ್‌ಕ್ ಕೂಟ್ಟಿ ಬಪ್ಪಕ, ಮನೆಲ್ ಪುದಿಯಕ್ಕೆ ಪಾಯಸ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಪುಟ್ಟ್, ತಂಬುಟ್ಟ್ ಮಾಡಿತ್ ತಾಮನೆ ಮೂಡ್ಯಕೂ, ಚತ್ತಯಿಂಗೂ, ಬುಟ್ಟಕೂ ಚಾಡುವ. ಆಕ್ಕಿಪೊಡಿಕ್ ಕೈ ಇಟ್ಟಿತ್ ಗೋಡೆಕ್ ಕೈ ಬೆಪ್ಪ, ಅಲ್ಲಿಂಜ ನೆರೆ ಕಟ್ಟಿತ್ ಕದ್‌ನ ಇಟ್ಟಿತ್ ಎಲ್ಲಾರು ಪತ್ತಾಯಕ್ಕೂ, ಬಾಡೆಕೂ, ತೂಕ್‌ಕೂ ಕದ್ ಕಟ್ಟುವ. ಈ ನಮ್ಮೆ ಬೇಲ್‌ಕ್ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟದಾನಾಂಗ್, ಅಕ್ಕಿ ನೆಲ್ಲ್ ಇಲ್ಲತೆ ಕಯ್ಯತಾನುಂಡ್ ಮಳೆ ಬೆಳೆ ಚಾಯೋಡೆ ಆಂಡೂಂದ್ ಎಲ್ಲಾರು ಕೂಡಿ ನಡತ್‌ವ. ಏಳ್‌ದಿನ ಮಂದಲ್ ಆಟ್, ಪಾಟ್, ಕೊಟ್ಟ್ ಎಲ್ಲಾ ಆಯಿತ್ ಈಂಡ ಆಚರಣೆ ಆಪ. ಅಕ್ಕ ಊರ್‌ಕೋಲ್, ನಾಡ್‌ಕೋಲ್, ಮನೆ ಮನೆ ಪೋಯಿತ್ ಆಡುವದು ಕೋಲ್ ಮಂದಲ್ ನೂರಾರ್ ಜನ ಕೂಡಿ ಆಡೊದೂ ಪೇರ್ತರಾವರಿ ಆಟ್ ಬಾರಿ ಚಾಯಿಪ್ಪ.

ಎಲ್ಲಾ ಕೂಡಿ ಕಾವೇರಿಮಾತೆ ಇಲ್ಲತೆ ಕೊಡಗಿಲ್ಲೆ. ನೀರೇ ಎಲ್ಲಾರ್‌ಕೂ ಜೀವಾಳ. ಕಾವೇರಿ ಪೊಳೆ ನಂಗಡ ಊರ್‌ಕ್ ನೀರ್ ತಪ್ಪ. ಇವಳ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಿನ, ಕವೇರ ಮೋವಳ ಮಂಗಲಾಪ. ಅವಳ ಬುಟ್ಟಿತ್ತೆಲ್ಲಿಕೂ ಪೋಪಲೇಂದ್ ಭಾಷೆಕೊಡ್‌ತ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಒರ್‌ದಿನ ತಕ್ಕಕ್ ತಪ್ಪಾನಾನಗುಂಡ್ ಕಾವೇರಿ ಒಕ್ಕಿಪೋಪ. ಅದೇ ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಮಣ. ಆ ದಿನ ಇಕ್ಕಲೂ ಅದೇ ದಿನ ಆ ಎಣ್ಣನೇರಕ್ ಕುಂಡಿಕೆಂಜ ಒಕ್ಕಿಪರವ ಕಾವೇರಿ. ಅಂದೇ ತುಲಾ ಸಂಕ್ರಮಣ. ಕಾವೇರಮ್ಮೆ ಕೊಡಗ್‌ಡ ಸೀಮೆನ ಗುರ್‌ತ್ ಮಾಡಿಯಂದೆಣ್ಣಿತ್ ಇಕ್ಕಲೂ ಸಂಕ್ರಮಣತಂದ್ ಬೊತ್ತ್ ಬೆಪ್ಪ ವಾಡಿಕೆ. ಗುಂಡಿಗಂಜ ಬಪ್ಪ ತೀರ್ಥತ್‌ನ ಎಲ್ಲಾರೂ ಮನೆಲ್ ಬೆಚ್ಚವ. ಸಂಕ್ರಮಣತಂದ್ ಕಾವೇರಿ ಕುಳಿ ಪೇರ್ತ್ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮನೆಲ್ ಕಾವೇರಿಡ ರೂಪ ಚೊಂಬ್ ನೀರ್‌ಡ ಮೇಲೆ ತೆಂಗಲೋ, ಚೌತಲೋ ಮಾಡಿತ್ ಪೊಡಿಯ ಉಡ್‌ಪ್‌ಚೆಟ್ಟಿತ್, ಮಾಲ್‌ಟ್ಟಿತ್ ಪೂಜುವ.

ಜೈ ಕಾವೇರಿ ಮಾತೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೊಡವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮಡಿಕೇರಿ

2014 - 2017 ನೇ ಕಾಲತ್‌ರ ಸಮಿತಿ ಸದಸ್ಯಂಗ

ಬಿದ್ದಾಟಂಡ ತಮ್ಮಯ್ಯ	ಅಧ್ಯಕ್ಷ
ಉಮರಬ್ಬ	ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್
ಡಾ. ಮೇಚಿರ ಸುಭಾಷ್ ನಾಣಯ್ಯ	ಸದಸ್ಯ
ಪಡಿಞಾರಂಡ ಜಿ. ಅಯ್ಯಪ್ಪ	ಸದಸ್ಯ
ಡಾ. ತೀತಿರ ರೇಖಾ ವಸಂತ್	ಸದಸ್ಯ
ಮುಲ್ಲೇಂಗಡ ಬೇಬಿ ಚೋಂದಮ್ಮ	ಸದಸ್ಯ
ಚೀರಮ್ಮನ ವಾಣಿ ಚಂಗುವಮ್ಮಯ್ಯ	ಸದಸ್ಯ
ಮಾದೇಟಿರ ಬೊಳ್ಳಪ್ಪ	ಸದಸ್ಯ
ಮದ್ರೀರ ಸಂಜು ಬೆಳ್ಳಪ್ಪ	ಸದಸ್ಯ
ಕುಡಿಯರ ಬೋಪಯ್ಯ	ಸದಸ್ಯ
ಮೂಕೈರಿರ ಲೀಲಾವತಿ	ಸದಸ್ಯ
ಕಾಳಚಂಡ ಜಿ. ಕಾರ್ಯಪ್ಪ	ಸಹ ಸದಸ್ಯ
ಅಣ್ಣೀರ ಹರೀಶ್ ಮಾದಪ್ಪ	ಸಹ ಸದಸ್ಯ
ಚೋವಂಡ ಎಸ್. ಬೋಪಯ್ಯ	ಸಹ ಸದಸ್ಯ

ಶ್ರೀಮತಿ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ

ಮಡಿಕೇರಿಕಾರಳಾನ ಬಿದ್ದಂಡ ಅಯ್ಯಪ್ಪ ಪಿಂಜಾ ಪೂವಮ್ಮ ದಂಪತಿಯಡ ಮೋವಳಾಯಿತ್ ಪುಟ್ಟನ ಶೋಭಾ ಪ್ರೈಮರಿ, ಹೈಸ್ಕೂಲ್, ಕಾಲೇಜ್ ವಿದಾಭ್ಯಾಸತ್‌ನ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ ಮಾಡಿತ್, ಎಂ. ಎ. ಪದವಿನ (ಫಿಲಾಸಫಿ) ಮೈಸೂರ್ ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿಲ್ ಮಾಡ್‌ಚಿ. ಮೊಣ್ಣಂಡ ಸುಬ್ಬಯ್ಯನ ಮಂಗಲಾನ ಇಯಂಗಕ್ ದಂಡ್ ಮಕ್ಕ. ಪೆರಿಯವ ಸ್ಮಿತನ ಬೊಪ್ಪಂಡ ಕುಟ್ಟಯ್ಯಂಗ್ ಪಿಂಜಾ ದಂಡನೆ ಮೋವ ಸುಜಾತನ ನುಚ್ಚಿಮಣಿಯಂಡ ಮುತ್ತಣ್ಣಂಗ್ ಮಂಗಲ ಕೈಚಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆಯಾನ ಶೋಭಾ, ನಲ್ಲ ಪಾಟ್‌ಕರ್ತಿ ಪಿಂಜಾ ಎಳ್ತಕರ್ತಿ. ತಾನೇ ಎಳ್‌ದ್‌ನ ಪಾಟ್‌ಕ್ ರಾಗ ಕೂಟಿತ್ ಪಾಡುವೋ, ಬೋರೆ ಮಕ್ಕಕ್ ಪಡಿಪ್‌ಚಿಡುವೋ, ಅನ್ನನೇ ಮಡಿಕೇರಿಲ್ 'ವಿ ಕಿಡ್ಸ್ ಸ್ಕೂಲ್‌ನ ನಡ್‌ತಿಯಂಡುಂಡ್.

ಭಾರತೀಯ ಸಂಗೀತ ನೃತ್ಯ ಕಲಾ ಪರಿಷತ್ ಇಯಂಗಕ್ 1996ಲ್ "ನೃತ್ಯ ಕಲಾ ಸಿಂಧು" ಪ್ರಶಸ್ತಿನ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. ಭಾರತ ಸ್ಕಾಟ್ಸ್ ಪಿಂಜಾ ಗೈಡ್ಸ್‌ಲ್ 1998ಲ್‌ಂಜಿ ಗೈಡ್ಸ್ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಮೀಷನರ್ ಆಯಿತ್ ಎಟ್ಸ್ ಕಾಲ ಸೇವೆ ಮಾಡಿತ್. ಇಯಂಗಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೆಲಸಕ್ 1999ಲ್ 'ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಮಾಜ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆ'ಂದ್ ಅಕ್ಕ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಆಯಿತಿಂಜ ವೀಣಾ ಶ್ರೀರಾಮರಾವ್‌ರಯಿಂಗ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತಿತ್. 2001ಲ್ ನೃತ್ಯಕಲೆ ಪಿಂಜಾ ನಾಡ್ ನುಡಿ ಕಾಯಿತ್ ದಿ.|| ಎಂ. ಎಂ. ನಾಣಯ್ಯ ಅಯಿಂಗ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಕೊಡ್‌ತ್ ಗೌರವ್‌ಚಿಟ್ಟಿತ್. ಕನ್ನಡ ಪಿಂಜಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆಕಾರ 2010ಲ್ "ಸಂಗೀತೋತ್ಸವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ" ಅಲ್ಲತೆ ಏಳನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನತ್ ನೃತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರತ್‌ರ ಸಾಧನೆಕಾಯಿತ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡ್‌ಂದಿತ್.

2014ಲ್ ದೂರದರ್ಶನತ್ ಜಯಭಾರತ ಎಣ್ಣುವ ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿರ ಪುಸ್ತಕತ್‌ರ ಏಳೆಟ್ ಭಾಗತ್‌ನ ವಾಚನ ಮಾಡಿತ್ ಕೊಡಗ್‌ಕ್ ಕೀರ್ತಿಕೊಂದತ್. 2015ಲ್ "ಓಂಕಾರ ಎಣ್ಣುವ ಓರ್ ಭಾಷಣತ್‌ರ ಸಿ.ಡಿ.ನ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಮಾಡ್‌ಚಿ.

ಮಡಿಕೇರಿ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಪಿಂಜಾ ದೂರದರ್ಶನತ್, ಇಯಂಗಡ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪ್ರಸಾರ ಆಯಂಡಿಪ್ಪ. ನಲ್ಲ ಪಾಟ್‌ಕರ್ತಿ, ಎಳ್ತಕರ್ತಿ ಆಯಿತುಳ್ಳ ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಆಯಿಂಗಡ ಆದ್ಯ ಕೊಡವ ತಕ್ಕರ ಪುಸ್ತಕ 'ಚಿಂಗಾರ ಪೊಟ್ಟಿ', ದಂಡನೆ ಪುಸ್ತಕ 'ಪಾರುವ ಪಾಪಲಿ', 'ಪವಳ ಸಾಲ್' ಇಯಂಗಡ ಮೂಂದನೆ ಪುಸ್ತಕ ಆದ್ಯ ಕಥೆ ಪುಸ್ತಕ. ಇಯಂಗಡ 'ಮನದಾಳದಿಂದ' ಎಣ್ಣುವ ಕನ್ನಡ ಕವನ ಸಂಕಲನ ತಾ. 30.07.2016ಲ್ ಬುಡ್‌ಗಡೆ ಆಪ. ಚೆರಿಯದ್ ಮಾಡಿತ್ ಎಳ್ತನ ಕರ್ನಾಟಕತ್‌ರ ಒರ್ ಚೆರಿಯ ಆದರ್ಶ ಜಿಲ್ಲೆ ಎಣ್ಣುವ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಕೊಡವ ಭಾಷೆರ ಇಯಂಗಡ ನಾಲನೇ ಪುಸ್ತಕ.

ಮೊಣ್ಣಂಡ ಶೋಭಾ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ

ಅಶೋಕ್ ಭವನ್, ಹೊಸ ಬಡಾವಣೆ, ಮಡಿಕೇರಿ ಮೊ : 08272-228341, 9448366715